EL TEMPS

25 / 1 juliol 1990 No. 314 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

Entrevista a Pasqual Maragall

"El que m'interessa és el 93"

Premsa valenciana

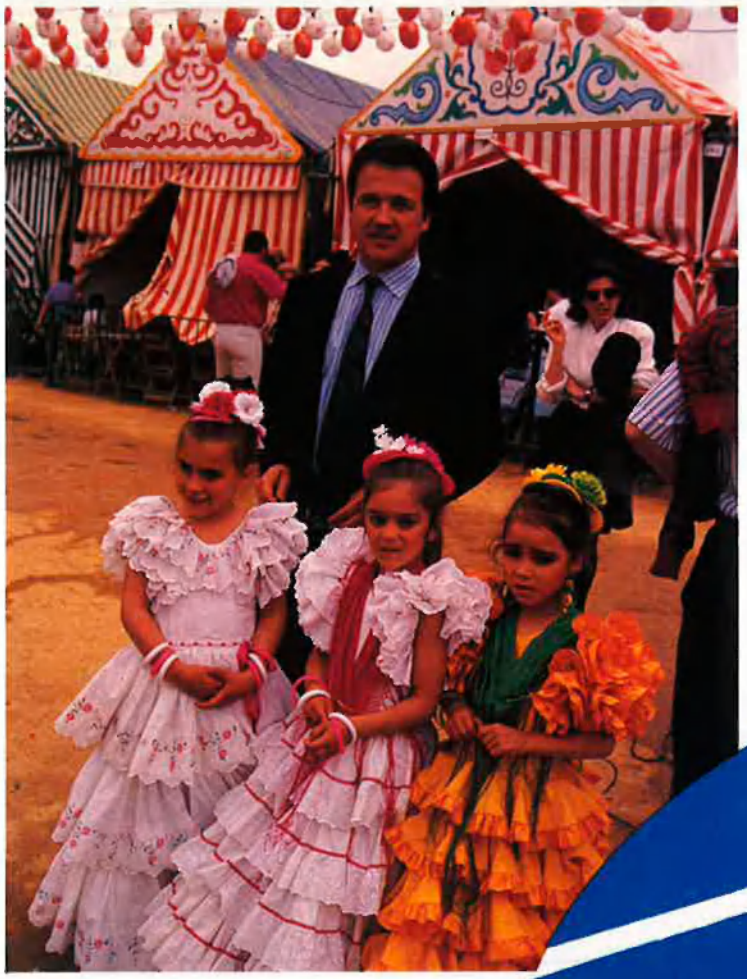
Rotatives al roig viu

Totes les empreses culpables

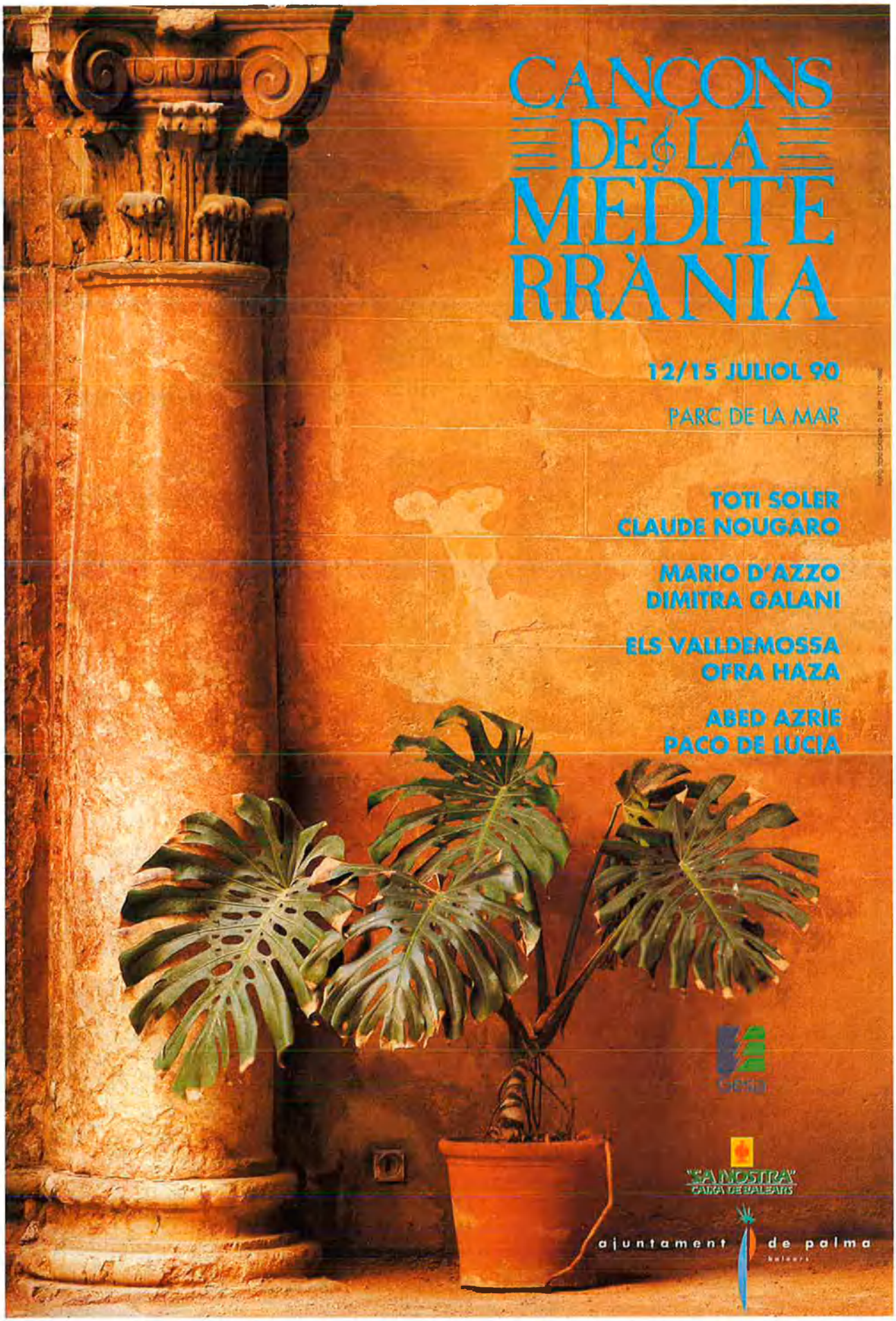
El Besòs, un riu podrit

Eleccions andaluses

La fira de les vanitats

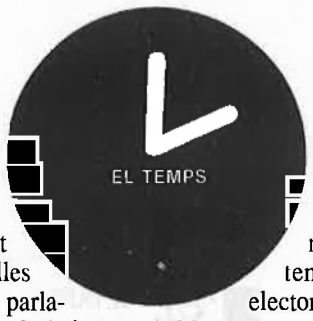
© SHIGED FUKUDA

CANÇONS DE LA MEDITERRÀNIA
12/15 JULIOL 90
PARC DE LA MAR
TOTI SOLER
CLAUDE NOUGARO
MARIO D'AZZO
DIMITRA GALANI
ELS VALLDEMOSSA
OFRA HAZA
ABED AZRIE
PACO DE LUCIA
Gesa
"A MOSTRA"
CAIXA DE BALEARS
ajuntament de palma
balears

Com s'ha de jurar una Constitució que no cal jurar

Notícies solvents, per bé que no oficials, que s'han publicat aquests últims dies afirmen que el Tribunal Constitucional donarà la raó als diputats i senadors d'Herri Batasuna que van jurar la Constitució dient que ho feien "per imperatiu legal", jurament que els presidents del Congrés de Diputats i del Senat no van donar com a bo. A conseqüència d'aquesta decisió –recordem-ho– els parlamentaris legítimament electes de HB no van aconseguir la seua condició plena de diputats i senadors i han estat apartats de les tasques parlamentàries des del mes de desembre fins ara. Un d'ells, Ángel Alcalde, va haver de fugir a l'estranger per no haver de tornar a la presó on era sota l'acusació de pertànyer a ETA. Tot plegat constitueix un episodi molt trist del parlamentarisme espanyol, que no va saber resoldre políticament una situació delicada i ho va fer mitjançant un legalisme estret i traspassant el problema als tribunals, cosa d'altra banda que ací es fa sovint.

En primer aspecte del cas, però és la mateixa existència d'un jurament a la Constitució, que si no es fa comporta sancions, i fins i tot sancions molt greus com és la suspensió de la condició de parlamentari. Vulga o no, tothom està subjecte a la Constitució de 1978 pel sol fet de ser ciutadà espanyol. Tothom l'ha d'acatar, encara que no hi estiga d'acord, llevat que se situe totalment fora de la llei a l'estil dels bandolers de les nostres decadències. Per això, exigir-ne un acatament explícit no té des del punt de vista jurídic cap mena de sentit. Però sí que té valor polític pel fet que permet separar les ovelles blanques de les negres, els parlamentaris que admeten el joc i el sistema d'aquells que no. I amb aquesta intenció es va inventar aquesta fórmula de jurament, sabent que els diputats i senadors d'Herri Batasuna no l'acceptarien o s'hi resistirien tant com pogueren.

Finalment, a començament d'aquesta legislatura es va trobar un porteta perquè els representants d'aquesta coalició basca pogueren salvar l'escull. Dirien que complien el requisit "per imperatiu legal" . Com tots els altres diputats i senadors, amb l'excepció que aquests no ho deien en veu alta. Es tractava d'una prova de força: si els parlamentaris *abertzales* juraven en sec la Constitució, es trobarien amb la retirada tallada, perquè les seues bases no els ho perdonarien ni com a estratègia possibilista. No jurar segons la fórmula comuna era quedar fora del Parlament espanyol i dels avantatges que aquesta plataforma ofereix. Al final s'imposà el pes de l'estat i de les seues institucions i els representants d'Herri Batasuna van quedar foragitats del paradís parlamentari.

En aquells moments als caps dels partits estatals els va semblar un alleugeriment d'una situació molt tensa per les impugnacions electorals, l'assassinat del diputat Muguruza, el retrocés del PSOE, etc. Però l'únic que van fer els poders parlamentaris va ser ajornar (i per tant agreujar) un problema, resoldre la presència de HB a les institucions i intentar conviure amb una ideologia i una estratègia política molt mal vistes fora de les àrees nacionalistes.

Sembla que el Tribunal Constitucional vol adduir que damunt de tots aquests tripijocs hi ha la voluntat popular de l'electorat que va decidir lliurement que quatre diputats i dos senadors els representaren a les Corts Generals. I té raó el tribunal emparant la voluntat de les urnes al País Basc.

El probable retorn dels parlamentaris de HB a les Corts, planteja de retruc la recomposició del Congrés, on el PSOE perdria la majoria absoluta. Queda a cobert d'una moció de censura, però haurà de pactar les lleis que requeresquen majoria qualificada i s'arrisca a perdre alguna votació, però per damunt de tot vol dir que els temps estan canviant, i que es poden veure coses noves a curt termini. Com per exemple els parlamentaris de HB integrant-se a les institucions de l'estat, i aquestes convivint amb una força política legal que més d'un i més de dos l'han considerada com si fóra la pesta.

EL TEMPS. Setmanari d'informacio general. **Director:** Oriol Castanys. **Subdirector:** Josep Maria Pasqual. **Redacció:** Miquel Alberola, Eduard Company, Xavier Duran, Ismael López Belda, Sílvia Montfort, Nel.lo Pellicer, Albert Punsola, Jordi Sebastià, Xulio Ricardo Trigo, Albert Vicent, Miquel Payeras (Palma de Mallorca), M. Carme Grau Ribot (Andorra), Pau Echauz (Lleida), Cinta Bellmunt (Tarragona), Patrícia Alberola (Alacant), Bernat Joan Marí (Eivissa), Univers Bertrana (Perpinyà). **Fotògrafs:** Xesc Amengual, Rafa Gil, Domènec Umbert. **Rúbriques:** Ramon Barnils, Fabià Estapé, Joan F. Mira, Valentí Puig, Joan de Sagarra, Josep M. Sanmartí. **Col.laboradors:** Adolf Beltran, Joan A. Benach, Francesc Caballero, Antoni Castel, Jaume Comelles, Llibert Ferri, Carles Gàmez, Daniel Giralt Miracle, José Luis Guarner, Juan M. Játiva, Ronan Killeen, Enric A. Llobregat, Josep M. Lluró, Josep Morell, Josep V. Marqués, Manuel Ollé, Vera Orlova, Vicent Partal, Toni Picazo, Miquel Porta Perales, Antoni Reig, André Ricard, Enric Satue, Josep Lluís Sirera, Andreu Sotorra, Ferran Torrent, Manuel Vázquez Montalbán, Vicenç Villatoro. Edita: Edicions del País Valencià, SA. Consell d'administració: Rafael Mansanet (president) **Editor: Eliseu Climent Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions:** Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. **Fax: (96) 352 09 83. Redacció de Barcelona: Carrer de Casanova, 46, 4-2.** 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41. **Redacció de Mallorca:** Plaça de Caterina de Thomàs, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon: (971) 72 07 63. **Fotolits:** Gràfiques Papallona. **Fotomecànica color:** Añón. **Impressió:** Gràfiques Morvedre. Depòsit Legal: V.853-1984

EL 314 TEMPS

25 juny - 1 juliol

PAÍS

12 Assumpció MARESMA
"El que m'interessa és el 93".
Entrevista a Pasqual Maragall.

16 Ismael L. BELDA
Rotatives al roig viu.
La premsa al País Valencià.

20 Eduard COMPANY
Estranys afluents de coloraines.
Totes les empreses que contaminen el Besòs.

24 Ismael L. BELDA
"Som més que pura simbologia".
Entrevista a Pere Mayor.

ESTAT

34 R. FARRÉ J. ALVARO
Eleccions andaluses: no passa res.
Evolució del vot andalús.

INTERNACIONAL

42 'Der Spiegel'
"Cal punxar el cul del govern"
Entrevista a Lech Walesa.

44 Bernard LECOMTE
Rússia dins de l'URSS: "És millor amollar les amarres".

48 Antoni CASTEL
Fujimori comença a treballar.

TEMPS OBERT

54 Pilar PARCERISAS
Xavier Corberó: La mirada ciselladora d'un escultor.

57 A. MARESMA
La dinamita d'una història d'amor.
Entrevista a Rosa Vergés.

62 Eulàlia BOHIGAS
VIATGES
Marràqueix, la ciutat espectacle.

66 Carles GÀMEZ
'Bolos', gales i concerts.

74
Pel.lícules

CRÍTICA

78 José Luis GUARNER
CINEMA
Jocs de l'amor i de l'atzar.

79 Romà DE LA CALLE
ART
I Biennal d'Arts de la Universitat de València.

SUMARI

Any VII - Núm 314- Setmanari d'informació general - 300 Ptes

80 Santiago CUCURELLA
¿Un país sense història?

André RICARD
DISSENY
Experimentalisme.

81 Josep Ll. SIRERA
TEATRE
'Basted'.

82 Juan M. JÁTIVA.
DISCOS
Temps era temps a la Costa Oest.

83 Jaume COMELLAS
MÚSICA
Aprille Millo: El goig de la gran veu dramàtica.

84 Ramon MIRAVITLLAS
TELEVISIÓ
La quantitat no fa la qualitat.

CULTURA
85 Xúlio R. TRIGO
"El que a mi m'agradava no agradava a Déu". Entrevista a Terenci Moix.

LLIBRES
94 Manel OLLÉ
La química del record.

CIÈNCIA
102 Xavier DURAN
Viatge al secret de la matèria.

106 Jaume MORENO
Pinzellades falsificades.

ECONOMIA
110 Albert VICENT
"El món polític està divorciat del món empresarial". Entrevista a J. Sanchis Alcover.

116 Toni PICAZO
Els vestits de bany, no feu ones.

DOCUMENT
122 Jaume SERVERA
DOCUMENT: Des del cel, en català.

OPINIÓ
8 P. CALDERS F. TORRENT
KNOCK-OUT

10 R. BARNILS V. PUIG
OPINIÓ

32 Ricard P. CASADO
Idees: De conèixer, estimar i comprendre.

40 Josep M. SANMARTÍ
DES D'EL RETIRO

69 SANDOVAL & GÀMEZ
El casament de la Gimpera.

88 Joan de SAGARRA
L'OU COM BALLA

129 A. BARCELÓ J.FONALLERAS
MOBILIARI

130 Joan F. MIRA
CONTRAPUNT

LA PUÇA

En el país de los oles
no es pot ser sinó espanoles

Pels jardins que féu Bofill
pasturen els caragols
i algú, sobre una barana,
ha escrit "No som espanyols".
Confesse que m'he quedat
francament bocabadada,
puix no acabe de capir
el sentit de la pintada.
Llegiu texts oficials,
secrets amics de l'esprai,
i veureu que sempre parlen
d'Espanya; ¡d'"Espanya",
mai!
Difícil ser *espanyols*
quan, d'*espanyols,* no n'hi
ha
en tot el *Reino de Espana,*
ni mai n'hi ha hagut ni
n'hi haurà.
¿A quin sant, doncs, dedicar-vos
a embrutar murs i parets
escrivint poca-soltades
i mostrant-vos tan ximplets?
Si voleu denunciar
l'oprobi que ens fan patir
pinteu "No som espanoles"...
i no hi haurà res a dir.

La puça del Túria... i no la de Merimée.

El futur del català

El Grup Català de Sociolingüística creu convenient presentar a l'opinió pública les següents consideracions.

La llengua catalana, a causa de l'evolució històrica de tots coneguda, es troba en situació precària. Per assegurar-ne el futur cal per tant una acció col.lectiva i més concretament una política lingüística que siguin prou contundents. Aquest fet és àmpliament reconegut, però en canvi l'actuació portada a terme fins ara pateix de notòries mancances, sobre algunes de les quals voldríem cridar l'atenció.

El II Congrés Internacional de la Llengua Catalana, efectuat el 1986, va plantejar un ventall força complet de mesures encaminades a potenciar la recuperació del català. Doncs bé, quatre anys després de la clausura d'aquest Congrés, la major part de les conclusions no s'ha portat a la pràctica i no es contempla una actuació clarament encaminada a fer-ho. Es doncs imprescindible que les institucions de l'àmbit lingüístic català actuïn de manera enèrgica en aquest sentit.

Les lleis de normalització lingüística van ser sens dubte una iniciativa necessària per a la recuperació de la llengua. Tanmateix, passats uns anys des de la seva promulgació, és convenient que siguin completades amb noves regulacions jurídiques que permetin potenciar els avanços aconseguits i completar les mancances de la versió inicial.

Per poder portar a terme una política lingüística encertada cal, en primer lloc, tenir una informació suficient sobre la presència social de la llengua i, en segon lloc, fer un seguiment adequat mitjançant enquestes de les actuacions efectuades. Tant en l'un com en l'altre sentit, les recerques fetes són totalment insuficients. Si bé pel que fa als coneixements lingüístics disposem de certes dades bàsiques sobretot gràcies als censos, pel que fa a l'ús ens trobem amb una enorme manca d'informació. Cal doncs que les institucions que s'ocupen de la política lingüística intensifiquin de manera notòria les seves recerques en aquest camp.

Així, si volem que el català pugui deixar enrere els vaticinis pessimistes que darrerament s'han fet sobre el seu futur és absolutament imprescindible que els poders públics portin a terme una actuació més decidida en els aspectes esmentats.

Junta del Grup Català de Sociolingüística

Entorn de Núria Cadenas

Ja és la segona vegada que llegeixo a la premsa un article dedicat a ocupar-se/preocupar-se per Núria Cadenas. El to en què un i altre article parlava d'aquesta noia era diferent però tots dos coincidien que no passaven de lamentacions, consells i esgar-rifances. Guardant distàncies, a mi em fan pensar en aquelles declaracions de les autoritats de tota mena quan hi ha hagut algun atemptat o desgràcia del qual més directament o indirectament podrien ser responsables (¿són autoritats o no?, ¿són "gent gran" o no?). Mentrestant, la Núria continua a la presó i ha perdut dues diòptries.

Des d'aquestes ratlles voldria demanar als escriptors/ores que tenen accés als diaris o revistes (¡personalment només tinc accés a la secció Bústia i encara!) que

¡Poseu-vos a pedalejar!

Al grup Defensa dels Animals d'Osona (beats de Vic, havien de ser...) li ha eixit el tir per darrere: per una d'aquelles coincidències, en el moment precís que apareixia en aquesta mateixa secció el seu comentari destrellatat contra el sr. Fonalleras, on s'afirmava, textualment, que "no és científic, ni lògic, ni coherent, ni està demostrat que defensar la vida dels animals comporti agressió per a les persones", el seus col.legues del britànic Front d'Alliberament Animal (o alguna barbaritat semblant) intentaven assassinar a Bristol un professor que utilitzava animals en els seus estudis i ferien greument un xiquet de bolquers. No sé, doncs, si "científic" o "lògic", però em sembla que ha quedat "demostrat" a bastament.

La veritat és que em fan fàstic aquests autoanomenats defensors dels animals: són antitaurins, volen salvar les foques i assassinen per evitar que s'empren bèsties en experiments científics. Però a ells no els negues els bons entrecots que es foten entre panxa i esquena. I, si els fa mal alguna cosa, faran tot el possible per guarir-se amb medicaments, sense parar-se a pensar si per a fabricar-los s'hauran utilitzat conillets d'Índies. Amb la por a morir que tenen els ganàpies aquests...

Passa el mateix que amb els antinuclears: tot és bramar contra Vandellòs o Cofrents, però quan arriben a la nit a casa bé que els agrada connectar la televisió i tenir a mà una cervesa, ben fresqueta gràcies al *no frost* cinc estrelles. Tu procura que els tallen la llum i ja els tindràs a tots a bescollades, com en l'Edat de Pedra.

¡Va , home, poseu-vos a pedalejar i no emprenyeu més!

Emilià Valcàrcel. la Vall de Gallinera (la Marina Alta)

abans de deixar més lletra escrita s'informessin millor i que deixin de banda certes consideracions morals que comencen a estar molt passades de moda en aquest fi de segle i mil.lenni. El temps que passa o que passa malament és especialment important quan es tenen vint anys.

I sospito que n'hi ha més de Núries Cadenes en potència, Núries i Peres i Jordis. I que dels més grans depèn que puguin anar pel món parlant o amb la boca tancada (o parlant en castellà que, al cap i a la fi, és encara *la lengua del Imperio*).

Vaja, això és el que em sembla a mi i si m'equivoco, que no m'ho tinguin en compte, demano.

Maria Hernández Roig
Barcelona (el Barcelonès)

Alacant i la cultureta

Indubtablement Alacant no és cap paradís per a la cultura catalana, altrament, resistir per resistir pot esdevenir una manera com una altra de passar l'estona. I l'article de X. R. Trigo titulat "Sobre Alacant" és una bona prova de resistència agònica. Perquè, no ens enganyem, les sessions literàries i d'altres martingales que es fan a Alacant és una manera bastant assequible de fer-se un nom entre les petites misèries d'un poble vençut, i la gran majoria de gent que hi participa són uns oportunistes per als quals la cultura catalana és un *modus vivendi*.

En la mesura que els herois del nostre país siguen guanyadors de premis literaris i tota la patuleia lletraferida que els va al darrere, estem llestos. Mentre no es considere que el suport a la lluita independentista és prioritari al suport d'activitats culturals, Catalunya caminarà cap a una mort segura, amb molta lletra i amb molta poesia, però segura.

Ja en tenim prou i massa, de folklorades, de cultureta i de politiqueria, i massa poc de lluita ferma, de la que no vol tolerar que se'ns en riguen a la cara. Intel.lectuals: la batalla per la cultura catalana no és un batalla cultural. Si voleu, però, continueu la representació, que d'ací a cent anys la pinten calba.

Xavier Martínez
Alacant (l'Alacantí)

NOTA

Les fotografies de Kim Manresa publicades a EL TEMPS del 28-V-90, pertanyen al llibre

Barcelona nit (Editorial Tiempo Libre), en el qual l'autor recull una panoràmica gràfica de la vida nocturna de Barcelona sense cap altre comentari que un pròleg de Lluís Permanyer.

EL TEMPS vol fer constar que la publicació del reportatge "Una nit a Barcelona" sobre fotografies de Kim Manresa i textos de Ferran Torrent es va fer, pel que fa als textos, sense la participació ni el coneixement de l'autor de les fotografies i que per tant és exclusiva responsabilitat i iniciativa d'EL TEMPS.

EL TEMPS assumeix el tractament d'aquest treball i lamenta que la publicació hagi pogut adulterar la intenció de l'autor de les fotografies.

Així mateix, EL TEMPS lamenta que la publicació d'aquest reportatge hagi pogut lesionar el dret a la imatge o a la intimitat d'alguna de les persones que apareixen en les fotografies i vol deixar clar que aquesta aparició no té cap relació amb el sentit dels textos afegits.

EDICIONS DEL PAÍS VALENCIÀ, S.A.

Pere Calders

¿Per què?

El progrés galopa tan de pressa que avui tothom pot tenir a casa les veus dels fantasmes del palau de Linares, de Madrid. Una revista de gran circulació obsequia, amb cada exemplar del seu número 424, una cassette amb gravacions de psicofonies obtingudes sobre el terreny, al lloc on diuen que es produeix el fenomen.

Com era de preveure, ha sorgit de seguida una polèmica crispada, entre els que creuen que les psicofonies són reals i els que opinen que són el resultat d'una manipulació amb finalitats publicitàries. A mi –que segueixo amb interès qualsevol manifestació fantasmagòrica– em sobta que els escèptics acusin les psicofonies de no ser reals. ¿I doncs? Si fossin reals no serien cosa de fantasmes, perquè en casos així la irrealitat és un certificat sobrenatural. No crec (és una opinió que es presta a controvèrsia) que els fantasmes s'avinguessin fàcilment a ensenyar targetes d'identificació fiscal, ni a fer res que els rebaixi la seva qualitat d'evanescents, d'impalpables. Si es demostrava amb fets la seva existència, deixarien d'existir: perdrien immediatament la seva condició.

En termes generals, es pot afirmar que vivim un moment dolç en esdeveniments excitants. A partir dels canvis als països de l'Est, dels escàndols de corrupció que ens afligeixen, del mundial de futbol, d'una atmosfera que se'ns forada i de la incertesa d'un futur a frec d'acabar un segle i d'estrenar-ne un altre, es constata un reviscolament de successos rars. El dia 10 de l'actual mes de juny, *La Vanguardia* va publicar a la secció "Cartes dels lectors" unes ratlles del senyor Pere Carbó, veí del barri barceloní de les Corts. El comunicat explica que la nit del 28 de maig darrer, el va despertar el grall d'un ocell que no semblava pas d'aquest món. En sortir ell i els seus al balcó, van veure un ocellot enorme, d'uns 3 a 5 metres d'envergadura. El senyor Carbó afirma que no exagera gens, i que diversos veïns poden garantir que no menteix, perquè també foren testimonis de la mateixa visió i ho van comentar conjuntament. Al final de la carta, el senyor Carbó diu: "I el que és més estrany: ¿per què no ha aparegut cap notícia a la premsa?".

Sí, jo també m'ho pregunto. Potser és que anem massa tips de sobrenatural. O potser és que hem perdut l'instint de caçadors i ens passa per alt (cosa ben pròpia en aquest cas) una peça que, si la tinguéssim dissecada, ens permetria de figurar al *Guinness*.

Ferran Torrent

Occhetto, l'esmolado

Els he conegut misteriosos, muntats en una bicicleta oxidada i prestant serveis primaris a canvi d'unes poques pessetes. En ple hivern o a l'estiu, l'esmolador que oficiava en el meu poble era l'únic que formiguejava per la comarca. Estava considerat com un integrant més de la família, amb la confiança necessària per trencar a crits la migdiada del veïnat. Eren temps difícils, però malgrat tot només hi havia un esmolador. "L'afilaor", en deia la ciutadania. L'altre dia en va passar un altre. Duia un altaveu al sostre d'una furgoneta Nissan que simultanejava ritme afro amb les especialitats de la casa. Esmolava tisores, ganivets i tota mena d'eines domèstiques a vint durets la peça. Les dones del carrer formaren un mosquer al seu voltant. S'hi estigué prop d'una hora i calcule que ingressà dues o tres mil pessetes només en un carrer. El poble és més aviat gran i la comarca demogràficament densa.

Ara bé, l'esmolador aquest és un infeliç comparat amb el meu cosí el llanterner, que aparca l'Audi front a la casa i pregunta on és l'avaria davant la perplexitat de la mestressa, que ignora si es tracta del llanterner o d'un funcionari del cadastre. Les coses canvien. Anys enrere el meu cosí era d'esquerres i anticlerical. Actualment encara està enderiat amb els capellans, però abans parlàvem de política i un poc de dones i ara de cotxes i de dones. M'imagine que deu ser un treballador autònom d'ideologia conservadora. No li ho he preguntat, però ja no em parla de política, la seua estructura ideològica ha anat canviant d'acord amb el seu context financer. Achille Occhetto, secretari general del Partit Comunista més reformista d'Europa intenta adequar-se, a la nova estructura social. Julio Anguita també, però em fa l'efecte que el meu cosí desconfia. No ho se, és una suposició.

Dustin
Els vestits més frescos
de l'estiu
22.900
Amb tots els
serveis i avantatges
que només ofereix
El Corte Inglés.
• Última moda al millor preu.
• Totes les talles.
• Confecció perfecta en teixits
de primera qualitat.
• Reparacions sense càrrec.
• Enviament a domicili.
• Aparcament al seu servei.
• Total garantia.
Si no queda satisfet
li tornem els seus diners.
El Corte Inglés

OPINIÓ

Ramon Barnils

'Boom Boom', boom

Encara ens farien morir de riure: hi ha qui, a propòsit de la pel.lícula feliçment triomfant *Boom Boom* parla de miracle, excepció o casualitat. Ja al festival internacional on es va presentar va tenir l'èxit que compta: va ser comprada per diverses empreses de diversos països per gust, per ganes i sense que hi hagués interessos de "jo et compro perquè tu em compris", impropis de cinemes com el produït aquí, desproveïts d'aparell que els faci seus.

Boom Boom es va vendre molt bé a l'exterior, abans de presentar-se a l'interior, i la notícia no va ser equitativament ressaltada. Molt bé, hi ha poc a dir, ja se sap que les notícies, si no vénen avalades, i aquesta no hi venia, costen de trobar damunt la taula del redactor. I sortir al carrer a buscar la notícia, ¡és tan incòmode!

Potser aquesta mateixa raó, la incomoditat, ara en un sentit més psicològic, fa que, davant de la qualitat i al bona acollida del simple espectador, els líders d'opinió nostrats parlen de miracle, els més de bona fe, excepció, els més fets malbé, i casualitat, els més supersticiosos. És que ha de resultar molt incòmode reconèixer la pròpia inaptesa, la pròpia ignorància en el camp que es diu dominar; i resulta impossible de reconèixer el propi i ignorat provincianisme.

Sense que s'hagués d'esperar un encert segur, perquè això ho impedeix la més elemental de les precaucions, sí que semblava obligatori, per als professionals del ram, haver d'estar atents a la gestió, realització, muntatge i exhibició del film, vist el currículum dels seus principals motors.

Em limitaré a recordar els trets de coneixements obligat de dos d'aquests motors que més conec, Rosa Vergés, la directora, i més, i Jordi Beltran, guionista.

Rosa Vergés, de la família d'editors Vergés, ha viscut i conviscut, fins i tot a casa, amb el cinema. De la relació a la professió cinematogràfica, el seu nom s'ha llegit, en lletres més o menys petites, en bona part de les peces de cinema produïdes i vistes aquí els darrers i ja bastants anys. Els professionals se suposa que n'haurien d'haver esperat prou, d'algú amb aquestes preparacions.

Jordi Beltran és coautor, com a mínim, dels programes de televisió *Arsenal* i *Atlas,* i dels radiofònics *Claxon* i *Plàstics dràstics*. Qui com ell.

L'èxit de *Boom Boom* no ha estat una sorpresa per a tothom. I sí una gran alegria.

Valentí Puig

Exemple vocacional

He arribat a sentir confessions vocacionals molt estranyes, però els dies de cada dia la confidència de l'amic que ha begut cinc *vodkatinis* o del veí de butaca a l'avió sol fer referència a la gran pompa del cardenal, els poders il.limitats del maquinista de tren, la pura fantasia del fabricant de roba interior de dona o la solidaritat humana del botxí. Poques vegades algú confessa voler ser polític: el costum és considerar-se salvador d'un poble o, senzillament, intermediari de béns públics. De tota manera, estic ben meravellat perquè encara no he conegut ningú que digui amb tota claredat que voldria ser com el sultà de Brunei.

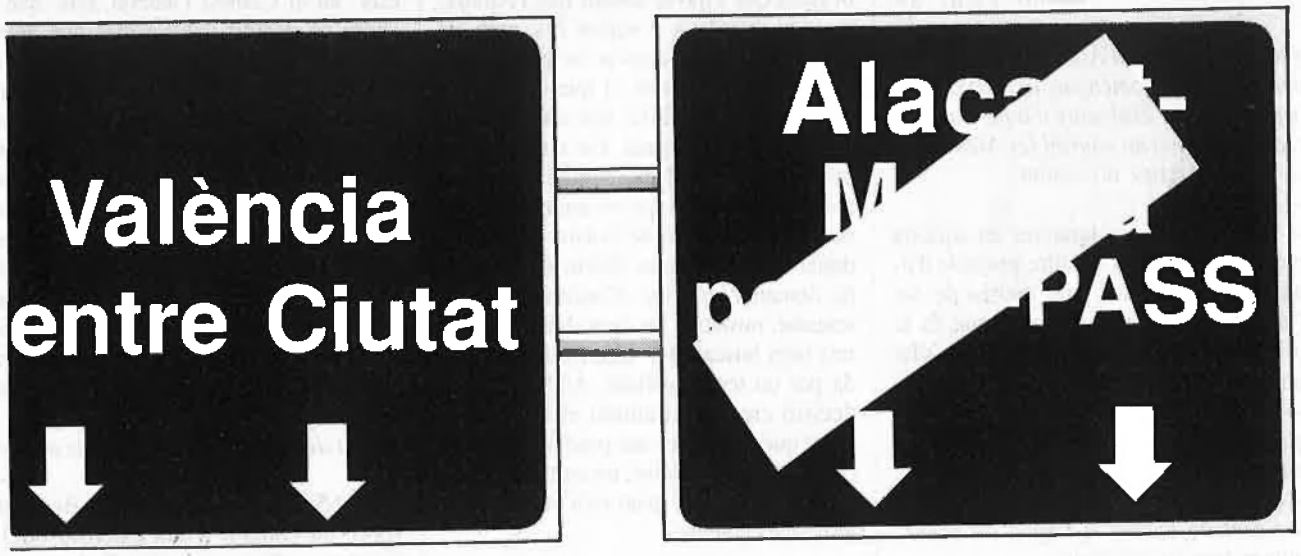

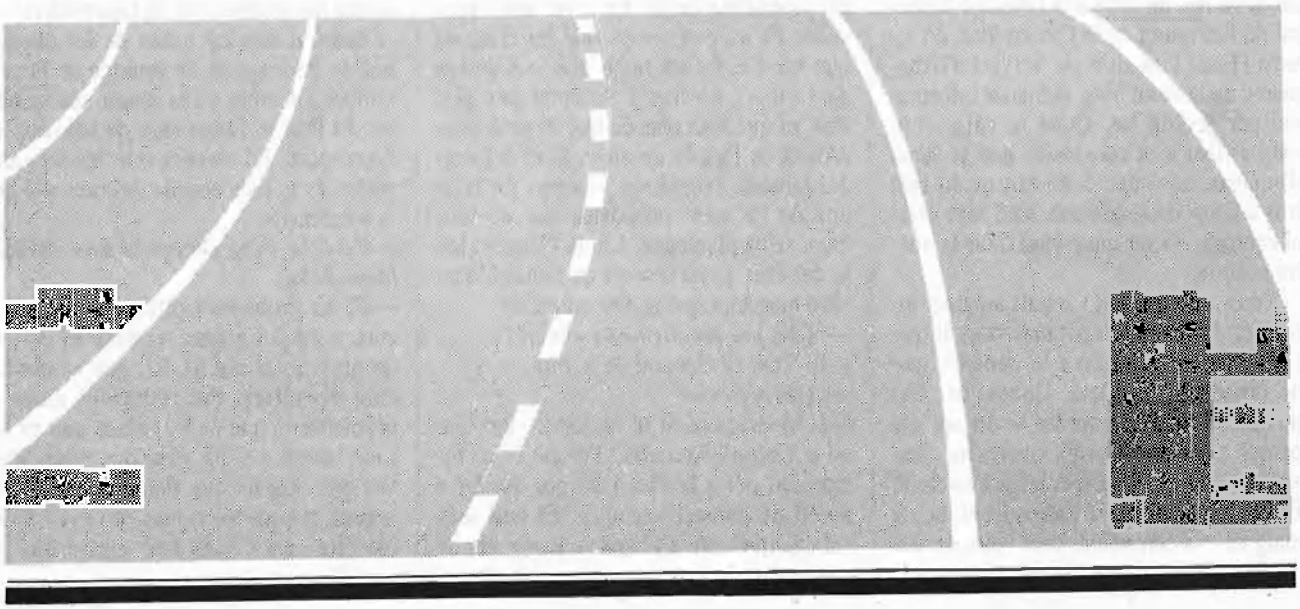
D'una part, segons càlculs de gent vertaderament desenfeinada, és l'home més ric del món fins al punt que si jo volgués estalviar la fortuna que li atribueixen els experts hauria d'escriure articles un any rere l'altre: en total dotze milions i mig d'anys. D'altra banda, el sultà de Brunei és un monarca absolut des que va succeir son pare. A Howard Hugues també li hauria agradat poder fer les lleis al seu gust. Tenir diners i no poder fer projectes com el doctor no és una gran incomoditat. Realment, el petroli i el gas natural de Brunei són una vertadera benedicció d'Al.là.

És el sultà que fa vint-i-nou d'un sultanat que només ocupa un bocí de l'illa de Borneo i no té més de tres-cents mil súbdits que, si manifesten vel.leïtats polítiques, solen anar a parar a les presons del monarca. Els fills del sultà duen uns collars d'or tan feixucs i aparatosos que els metges passen pena que no es facin malbé l'espinada. A un dels seus Boeing 727 el *jacuzzi* pot buidar-se –per exigències de les autoritats aèries– en set segons amb possible risc que xucli alguna de les amants o de les dues dones del sultà. Li agrada comprar hotels: fins ara les millors peces de la col.lecció són el Dorchester de Londres i el Beverly Hills Hotel.

Qui vulgui imitar-lo sense simulacres adesiara haurà de perdre un milió de lliures esterlines a les taules de joc dels millors casinos del món, es deixarà aconsellar pel malmenat Kashoggi o s'equivocarà de número de compte corrent a l'hora d'ingressar un grapat de milions per a la *contra* de Nicaragua, en un banc suís. De tota manera, jo no li ho envejo tot perquè, com si fos un banquer amenaçat d'OPA hostil, el sultà de Brunei va veure's en la urgència de contractar una companyia de relacions públiques per millorar com fos la seva imatge. Les enveges i l'ostentació de *jacuzzis* no li donaven prou imatge de prestigi. Tot això li passa perquè quan, era l'hora, la supèrbia va privar-lo de fer els cursos Dale Carnegie.

PROMPTE EN SERVEI

PAÍS

Entrevista a Pasqual Maragall

"Més preocupat pel 93 que pel 92"

L'alcalde de Barcelona analitza els temes més tempestuosos dels últims mesos: la Fira de Barcelona i el metro de Montjuïc. A un any de les eleccions, Pasqual Maragall afirma que el preocupa més el 93 que el 92.

El mes de maig ha estat un mes de guerra total entre l'Ajuntament i la Generalitat. Per començar, analitzem els aspectes més explosius d'aquesta guerra. ¿Cauran o no cauran les Arenes?

—No, les Arenes no cauran.

—*Segur.*

—Home, no és pot jurar res en aquesta vida. No havent-hi un altre projecte d'una enorme dignitat, que hauria de ser l'alternativa en una mançana, que és la primera de l'Eixample, penso que s'ha imposat el sentit comú.

—*En les seves declaracions s'ha vist que és difícil mantenir una postura en política.*

—¿En quin sentit?

—*En el de dubtar a l'hora de veure quines eren les prioritats.*

—No. L'únic moment que he tingut ha estat de demanda d'informació. Al gener, en el moment que la Fira demana el canvi d'ús, l'Ajuntament tramita molt ràpidament aquest pla especial de canvi d'ús. Però, simultàniament demana quatre informes, un a l'ITEC, que després no es va fer; un altre a la Direcció General de Patrimoni de la Generalitat, un altre a l'Estat i un altre als Serveis d'Urbanisme de la casa. Vaig demanar informació per decidir bé. Quan la vaig tenir, vaig arribar a la conclusió que la suma d'aquesta informació no era ni de bon tros a favor de l'enderroc, sinó més aviat el contrari. Va ser quan vam fixar la nostra postura.

Pensi que qui hagi seguit aquesta informació s'haurà adonat que s'ha dit que l'Ajuntament retardava la decisió, que no donava la llicència. Doncs, bé, l'Ajuntament no l'ha retardat ni un sol dia perquè per a donar la llicència s'ha d'haver aprovat el Pla Especial prèviament. El Pla Especial es va aprovar el cinc de maig i es va comunicar pels volts del dia 20 de maig, poc abans del plenari, molt després que s'havia insistit que l'Ajuntament el retardava. I aquest Pla, amb els termes que es va apovar no permet donar llicències, perquè el que diu és que si s'ha de fer un edifici nou s'ha d'alinear amb els edificis Roma. Per tant, aquesta línia escapça la plaça. Només es pot no respectar en el cas que es mantinguin les Arenes. La solució de Solans no permet donar cap de les dues llicències que ens ha demanat la Fira. Nosaltres no hem retardat, nosaltres no hem dubtat, nosaltres hem buscat una informació profunda per un tema profund. Amb la nostra decisió crec que tindrem el reconeixement que era millor ser prudents amb un edifici que té un valor, un cert valor, discutible, sobretot, quan està mancat d'alternatives potents.

EL DESDOBLAMENT DE LA FIRA

—*¿Quina serà la solució al problema d'ampliació de la Fira?*

—També hi ha hagut mala informació amb això. El problema de la Fira de Barcelona no se soluciona amb les Arenes. El problema de la Fira va molt més enllà. Fa un cert temps que ho crec, no que ho dic. És un tema que la Cambra de Comerç no havia acceptat per por. Ara, el que està clar és que el problema gros de la Fira és un altre, és el del desdoblament. Nosaltres haurem de triar una de les tres propostes que de moment se'ns plantegen. La de l'Hospitalet, la del Prat i una tercera que vindrà d'un altre municipi que ja està anunciat.

—*¿Qui pot decidir-ne la solució?*

—El Consell General de la Fira.

—*¿Qui el forma?*

—L'Ajuntament hi té majoria. ¿Per què no el Consell Executiu? Perquè és un tema vital per a la Fira i no pot quedar a nivell de consell executiu. El que succeix és que com a l'hora de pagar també hi haurà de ser la Generalitat, que no està en el Consell General, crec que a l'hora de decidir valdria més que anéssim de tronc, és a dir, d'acord. Que no féssim guerres públiques sobre quin ens agrada més. L'alcalde no ha dit mai que li agradi més una cosa que l'altra. Ha dit que hi ha unes alternatives que estem estudiant. La Pedrosa és molt seductora; l'altra, la vaig conèixer primer i va ser desenvolupada aquí. A vegades sembla que l'altra l'hagi presentat la Generalitat. No és així, va ser pensada aquí i s'assembla més a la concepció de Ginebra, que és un palau d'exposicions al costat de l'aeroport.

—*¿La del Prat no té limitacions de metres?*

—Té 65.000 m. en el projecte Busquets sobre un conjunt d'una extensió de 17 hectàrees. És prou gran. Pedrosa en conjunt és molt més gran, són 90 hectàrees. El que passa és que d'aquestes 90, n'hi ha trenta o vint que estan compromeses, que són de la Generalitat, i que segurament van provocar la confusió del president de la Generalitat quan va dir Pedrosa no. Es devia pensar que demanaven les hectàrees de la Generalitat.

S'haurà d'estudiar quina de les dues és millor. Pedrosa té l'avantatge de la proximitat i sembla d'una major edificabilitat. El Prat té l'avantatge de ser prop de l'Aeroport. La tercera que ha de venir potser és la més àmplia de totes pel que fa a extensió.

—*Però la Fira necessita una solució immediata.*

—Hi ha problemes diferents que són a curt, a mitjà i a llarg termini. El de curt termini és el del 91-92, que es confon amb els altres. Per aquestes dates el problema és que de 60 salons que es fan cada bienni n'hi ha cinc que estan afectats pels espais que demana el COOB, segons el conveni signat entre el COOB i la Fira i ara s'estan fent els ajustos per

mirar els sacrificis necessaris. A Florència el saló de moda que es feia al Pitti aquest any no es fa perquè hi ha el Mundial i tothom ho entén. Doncs aquí igual, s'han de fer uns ajustos que plantegen problemes, però que no són problemes de vida o mort.

El tema a mig termini és veure quin edifici més es fa a l'entorn de la Fira. Si les Arenes. Si els dos edificis plantejats per Solà Morales en els dos cantons de la Font Màgica, que no tenen cap problema de Pla especial ni de qualificació d´ús, ni de res, però que són una mica més petits, i que encavallats amb la utilització del COOB d'una part del recinte firal no ajuden a resoldre els problemes de l'Eix de Maria Cristina. També, es parla d'uns altres dos edificis més amunt sota terra, o les Arenes. El propòsit a mig termini és com complementar el que ja tenim.

—¿I a llarg termini?

—Llarg termini vol dir que és un problema de més volada i que solucionarà problemes de l'any 2000. Metodològicament els problemes s'han de situar així. Hi ha uns temes d'ara que són els metres quadrats que falten per cinc salons pel 91-92, temes que se solucionaran en un termini brevíssim, el tema de les Arenes o un altre edifici, i un tercer tema a llarg termini que és el desdoblament.

HI HAURÀ LÍNIA II DE METRO

—¿Pot dir ara com s'arribarà a Montjuïc al 92?

—En *metro*. Això que li diré ara és molt important i quasi li ho poso entre cometes pensant molt cada paraula. L'alcalde de Barcelona està més preocupat pel 93 que pel 92. No és que no estigui preocupat pel 92. Si s'hi pot arribar el 92 en metro, no ho han de dir els polítics sinó les compayies de construcció de metros, que encara no se'ls ha preguntat del tot. Si s'hi pot arribar, fantàstic perquè això seria la solució del 92. Ara, a mi em preocupa més el 93, perquè sé que el 92 podem fer un gran esforç per 15 dies. En moments excepcionals hi ha solucions excepcionals. Tot i així, cap tant bona com el metro, per tant estem obligats a intentar que sigui per al 92 perquè és la millor solució. Però a mi, més que aquests quinze

dies excepcionals, em preocupen els normals que vénen després. Montjuïc ha decaigut cada cop després de la gran festa. Això, la ciutat no ho pot permetre.

—Els veïns de Nou Barris, els de la Verneda, els de Sant Martí de Provençals també pensen que si pressionen per al 92 és més fàcil que tinguin el seu metro el 93.

—La Federació d'Associacions de Veïns ja ha declarat que està a favor del metro de Montjuïc, o sigui, que no s'hi encaparri amb això. Els ciutadans de Barcelona veuen que hi ha unes possibilitats i les aprofitem. Però hi ha graus. Nosaltres partim d'un pla de metro del 84 que està tot fet o avançat, excepte unes cotxeres del triangle ferroviari que estan pendents precisament del TGV. Queda només una gran obra a fer que és la línia II, que pot tenir una prolongació lògica i que nosaltres defensem, que és Montjuïc. Una prolongació que ningú critica. Es pot discutir si aquesta prolongació ha d'arribar fins a la zona Franca, que jo crec que sí, o si és millor arribar a la Zona Franca a través de la Gran Via i els Ferrocarrils Catalans, que és el que diu la Generalitat. Amb això ens hem posat d'acord que s'ha de discutir en el marc del PIT.

Resumint. Primer, línia II, sí. Ja hi ha acord. Segon, línia II prolongada a Montjuïc, també.

¿Quines són les altres línies? Totes les que vostè es pugui imaginar, fins i tot estan escrites oficiosament. Però tot això no té projectes, són idees. Hi estic a favor, però s'han d'estudiar.

—En un moment dolç per a pactar com el que es va viure al Parlament de Catalunya per la qüestió territorial, vostè aprofitant la dolçor ambiental, ¿què pactaria?

—El que vaig pactar ahir, una política territorial de consens. Amb el territori, poca broma. S'ha de fer per consens.

—¿I per Barcelona?

—Les dues que vostè ha citat, la Fira i el metro. Després, la qüestió de la presó de la Trinitat.

—El govern francès ha decidit portar el TGV a la Jonquera. Amb aquest tema del TGV ¿se sent més prop de la política francesa o de la política de RENFE?

—Jo estic molt content amb el ministre Delebarre, ara li estic escrivint. Ell va estar aquí fa quatre mesos. Va dir que el mes d'abril ho anunciaria. S'ha retardat un parell de mesos, però ho ha anunciat.

Penso que la seva decisió és molt important per a Barcelona.

Tot i que estic d'acord amb el senyor García Valverde quan diu que el TGV no es tan important per a anar a París o a Zuric perquè la competència per sobre de 600 km. amb els avions comença a ser difícil. Però, tot i així, la decisió francesa és molt important amb vista a les mercaderies, al port i a Barcelona.

—Per una relació més intensa entre Barcelona i València de la qual vostè ha parlat en diferents ocasions, ¿creu que l'existència del TGV entre les dues ciutats seria un pas imprescindible?

—Evident.

—¿Hi veu alguna possibilitat?

—Sí. N'he parlat alguna vegada amb el president del govern, no crec que hi sigui refractari.

EL REPTE DEL 91

—Les eleccions municipals estan a un any vista i en principi sembla que cap dels dos grans partits en litigi té massa ganes de començar a plantejar-les. Roca ha dit que no serà candidat. ¿Vostè s'ho creu?

—Jo he de creure el que ell diu.

—Cullell o Roca, ¿qui prefereix?

—No prefereixo cap dels dos. Prefereixo que es quedin a Madrid, que és allà on estan com a diputats i que no es posin en coses més difícils. Ho dic pensant amb ells.

—Abans ha dit que pensava en el 93, ¿pensa en el 91?

—Sí, a un altre nivell més personal.

—¿Pot especificar una mica més?

—No hi ha massa a dir. Jo crec que nosaltres hem de fer la feina que estem fent. Pràcticament hem passat el període més difícil que era el 86-89. Ha estat un període molt, molt difícil. Ha estat necessari convèncer la gent sobre la base de maquetes i de plànols, de paraules, d'exposicions, sense cap realitat. A partir del setembre del 89 comença a haver-hi realitats, obres acabades, obres acabant-se, obres fent-se. La gent ara ja s'ho creu. El problema d'ara són les

molèsties. Jo entenc que la ciutat està embalada, que està llançada cap a un objectiu històric. Això és el que em satisfà. La satisfacció que jo tinc és poder encarar el 91 amb la tranquil.litat de consciència que hem engegat un motor amb un dinamisme molt important.

—Es diu que Sants i Sant Andreu són els dos barris on es lliurarà la batalla de Barcelona. ¿Hi està d'acord?

—¿Per què ho diu?

—Perqué són les dues zones on es veu el vot més inestable.

—És cert que hi ha zones amb un vot de dreta. Les zones altes de la ciutat. Hi ha una zona que vota majoritàriament esquerra, que són els barris de treballadors, de fort component immigratori, de caràcter popular. Després hi ha barris intermedis que són els que vostè diu i algun més, que aquests voten segons. En aquest sentit sí que decanten les eleccions, però no vol dir que és aquí on es juguen. Les eleccions es poden jugar en el marge de vots que es perden o es guanyen en el barris rics o en els pobres.

—¿Però no estan molt estabilitzats aquests altres barris?

—Estan estabilitzades les majories, però un 1% de canvi o un 2% a Sant Gervasi, que té una població de 150.000 habitants, és més que un canvi d'un 4%a Sant Andreu i Sants junts.

¿ELS POLÍTICS ES PODEN IMAGINAR QUE PERDEN?

—¿Un polític té prohibit imaginar-se que perd?

—No. Té l'obligació d'imaginar-s'ho.

—¿Ens ho imaginem?

—Sí.

—En el cas que perdés, ¿preferiria un govern d'unitat o deixaria que Convergència anés sola?

—No m'ha passat mai pel cap aquesta pregunta. No puc contestar-la perquè no se m'havia acudit mai. Més endavant, si m'ho torna a preguntar, ho tindré pensat.

—El relleu en el moment olímpic creaaria una situació de caos...

—Tindria un cost.

—¿Un caos?

—Caos no. Vostès parlen de caos cada dia. Crec que la paraula cost és més certa. Jo he pensant en la seva pregunta en uns altres termes, però no en la formació de govern.

—Doncs quan s'imagina que perd , ¿què pensa?

—En els efectes a la vida personal, en la vida del partit, en la política de la ciutat. Des d'un punt de vista egoista ja m'agradaria tenir un any sabàtic, però potser no quatre anys. I, des del punt de vista de la ciutat, penso que no seria massa bó pels costos que parlàvem abans. De totes maneres, no és un tema que m'obsesioni.

—¿Perdre ara li representaria una frustació personal?

—És evident, però a vostè li passaria igual. En tot cas, com ja li he dit abans, tinc la tranquil.litat de saber que l'obra està encarrilada. Si m'ho hagués preguntat fa un any, hauria estat diferent.

Assumpció Maresma Matas

Tota la premsa valenciana es prepara per a una batalla a la tardor

Rotatives al roig viu (1)

La majoria de la premsa amb segell madrileny vol venir a València. I totes les capçaleres nadiues preparen un gran combat tecnològic, a fi d'oferir el millor noticiari. La cita calenta és la tardor.

Bild, el diari sensacionalista germànic poblat d'esdeveniments de sang i de navalla, propietat del magnat de la República Federal Alemanya, **Axel Springer Verlag**, manté el projecte de fer viatjar la seua capçalera fins a la capital del País Valencià, amb una redacció inicial de sis periodistes. Seria l'estrena absoluta a tot l'estat d'aquest rotatiu, competidor de les planes d'*El Caso*.

Springer ja facturava el 1986 els 1.225 milions de dòlars anuals, amb una plantilla en aquell moment de més d'11.000 empleats en tot el seu imperi *multimedia*. Premsa en les dues Alemanyes, diaris a Hongria, cine i vídeo, el *holding* d'Axel Springer participa en Espanya les revistes *Novias,Greca*, *Nuevo Estilo*, *Cómplice*, *Vitalidad*, *Prima* i *Mucho Más*, i sap molt bé que el gran nombre de residents de Berlín i Bonn en les costes valencianes va en augment, i que el País del Túria i el Xúquer és ric en feina a les comissaries.

Els tècnics de Springer també van instal.lar a Alcalá de Henares, Madrid, una impremta d'*offset* i rotogravat per al tradicional rotatiu *ABC*. El diari conservador de l'aristòcrata **Luca de Tena** que dirigeix **Luis Maria Ansón** vol abandonar les seues tradicionals casernes de Madrid i Sevilla i aterrar amb força a València. Aquesta seria la seua segona delegació al País Valencià. L'ABC ja es troba des de fa mesos a Alacant, amb una redacció animada per professionals com l'ex-president de l'Associació Alacantina de la Premsa, **Blas de Penas**, ex-diari *Información*, o el seu redactor en cap, **Francisco Mira Candel**, procedent de *La Verdad*. Les noves pàgines d'Alacant i el sud comarcal embotides al diari no han variat massa les xifres de la seua clàsica venda, però als seus dos mil lectors militants, ha conseguit afegir prop de mil exemplars més, gràcies, sobretot, a un sòlid ingrés de publicitat, procedent d'entitats empresarials i privades i dels anuncis del poder institucional. L'escandalosa societat Geinco, abans Keystone Group, lligada a homes de **Manuel Rivas**, l'ex-tresorer de les finances del PSPV-PSOE, vol ser l'encarregada de dur-lo.

ABC no és l'únic diari que vindrà fins a València amb bitllet de Madrid. El Grupo 16 de **Juan Tomás de Salas** també vol reforçar la seua sucursal valenciana, ampliant la redacció del rotatiu padrina del *holding*, *Diario 16*. Una plantilla informativa que també proveiria de notícies les planes couché de *Cambio*. En el mateix tren de tardor es trobaran, si els plans previstos no varien, *El Sol* madrileny de **Juan Antonio Martinez Soler** i *El Mundo* de **Pedro J. Ramírez i Melchor Miralles**, dos diaris que desitgen inaugurar edicions al País Valencià.

"M", EL VAMPIR

El País Valencià compta actualment amb el major nombre de projectes informatius de tot l'estat. La seua salut és bona, però molt més pels augments de publicitat que pel mercat real de lectors, molt desgastat. La duríssima lluita al pati de la premsa escrita estatal, obliga a espavilar-se la premsa casolana. "La premsa a Madrid ja no té espai suficient, s'ofega, i per això s'amplia cap a la perifèria. Ara el seu futur passa per l'eix Sevilla-València", assenyala un teòric de la comunicació. "Es l'efecte dòmino, el desplaçament de la Meseta a la costa, i dels uns als altres". Mentre que Guipúscoa es troba al primer lloc estatal en la venda de notícies impreses, Alacant ocupa el lloc 19 del conjunt peninsular, Castelló el 20 i València el 23.

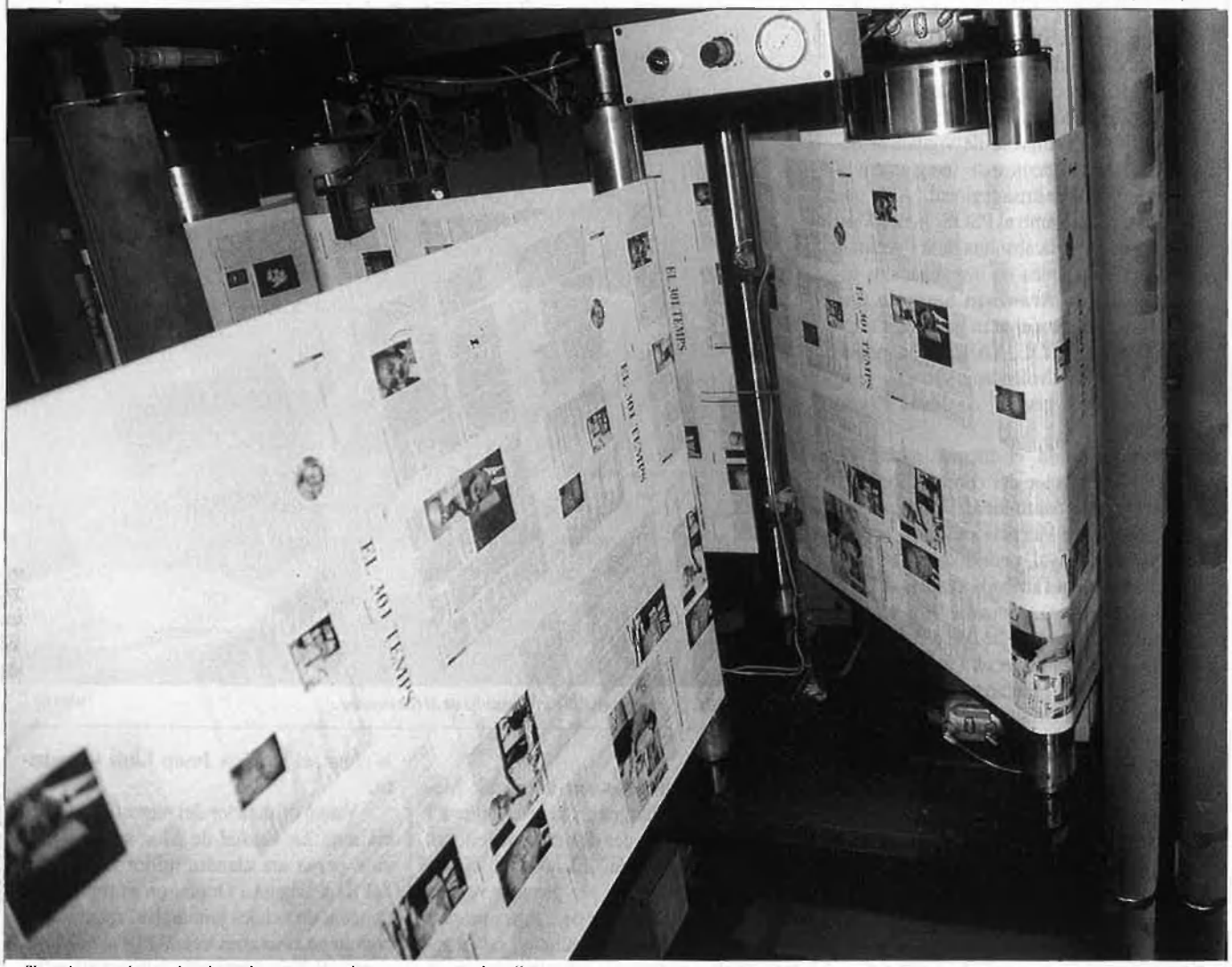
Mediterráneo, noticiari de Castelló propietat de Pecsa, tira, en opinió tècnica d'OJD i l'EGM, prop de 7.000 diaris per a uns 45.000 lectors, i ja està tot preparat per a aparèixer a l'octubre o al novembre a Elx, i atendre des d'allà també la capital de l'Alacantí. El seu objectiu és entrar a la gran plaça de València. Afí al poder i combatiu des d'ell, *Mediterráneo* estaria disposat a perdre cent milions només d'eixida al primer trimestre. Durant els dos primers anys, segons fonts internes, el paper de la Plana perdria diners.

Pocs beneficis, el diari no té pèrdues. Mediterráneo guanya oficialment uns 15 milions anuals, xifra que es podria allargar realment fins a uns noranta. El seu capital social és avui d'uns 120 milions. No obstant això, la casa assegura que gastarà 500 milions per anar a Elx-Alacant-València, producte de dues ampliacions de capital amb beneficis no repartits.

Diari d'accionariat liberal i divers –280 participacions de socis PSOE, CDS, UPV, o independents– els seus propietaris neguen l'existència de consignes i la dominació del partit d'**Alfonso Guerra**. *Mediterráneo* València serà, però, un diari del més pur aparell socialista.Un paper fidel a la Generalitat de **Joan Lerma**. Fonts professionals diuen: "Mediterráneo és una aposta clara del PSOE, que durà una col.lisió d'interessos a la ciutat". El camí no és de roses.

Tot està en guerra. Mentre els socis **Vicent Flames** i **Jaume Olleros**, 38 % de Pecsa i fidel duo empresarial de Joan Lerma i **Joan Roig**-Mercadona, han intentat comprar accions de *Las Provincias* i *Levante*, l'amo d'aquest últim, **Javier de Moll**, ha pretès fer-se infructuosament amb el *Mediterráneo*. Flames i Olleros podrien abandonar les seues accions al diari en altres socis. El 30 de juny expira el terme de transmissió lliure d'aquelles. Entre els accionistes no hi ha hagut unanimitat absoluta per a tirar endavant l'excursió cap al sud. Amb gent pròpia el PSOE controla un 40 per cent de Pecsa. La resta no ofereix grans problemes.

Vertebrar *Mediterráneo* és un antic somni de la màquina del PSPV, **García Miralles, Pérez Ferré** i el mateix Lerma. La mà de **Ximo Puig** esta darrere de tot el projecte. Ex-diputat socialista i assessor de l'Honorable, com a director del gabinet de la Presidència, ell ha animat des de sempre la multiplicació triprovincial de l'informatiu. Puig mana en *Mediterráneo* i participaria del desig de l'aparell del PSOE de reduir la força que al sud té el president de la Dipu-

Totes les rotatives valencianes busquen canvis per a una nova batalla. RAFA GIL

tació d'Alacant, **Antoni Fernández Valenzuela**, home no lermista.

L'aparició de "M" a València per la Via Elx-Alacant desequilibra un mercat parcel.lat i tranquil. En principi, *Mediterráneo* lliurarà una dura batalla per la publicitat institucional amb el *Levante*, amo indiscutible dels espots institucionals i de les seues fonts. Provisionalment, amb quatre col.laboradors en marxa, utilitza com a seu a València un pis del carrer d'Avellanes, a l'edifici on es troben els despatxos parlamentaris de les Corts. A un tir de pedra de l'oficina de Ximo Puig. El diari es traslladarà finalment a una planta de 1.500 m2. del carrer de Conca.

Benigno Camañas, el director, ex-columnista de *Las Provincias* i bon amic de Joaquim Puig, comenta: "No hi ha una data fixa per a eixir a València, però tot està a punt per a la tardor. Pensem en un diari global, de model diferent. No rosa, sinó molt lligat a la informació civil, amb ecologia, ciència, educació...etc". L'actual es remaquetarà abans de l'hivern.

"No hi ha un diari amb projecte de Comunitat", comenta Camanas. I adverteix: "No anem a València per derrocar *Levante* o *Las Provincias*". *Mediterráneo* vol una redacció òptima de 30 a 40 redactors a València. La indústria matriu continuaria a Castelló. **Xavier Andrés**, el seu ex-director, ara en Canal 9, podria tornar a dirigir-lo al sud.

Per a poder entrar també a València, el diari, que actualment llança sis suplements i en té dos més en marxa, hauria de rendibilitzar a fons les edicions antípodes, la d'Elx i la de Castelló. *Mediterráneo* tindria el suport al Vinalopó Mitjà, de la cadena local Tele-Elx, Mundicable, que dirigeix el socialista **Antoni Rodes**. Fent un noticiari amb molta opinió, la seua venda podria oscil.ar de 8.000 a 10.000 exemplars.

Jaume Avellà Roig, ex-director general dels sistemes informatius de la Generalitat Valenciana i, fins fa poc, també de relacions informatives, ja ha estat nomenat gerent del nou grup en expansió. Avellà va ser tècnic de Sigma, de Textiles y Confecciones, SA, Tycesa, –l'empresa de Sáez Merino, el sogre del secretari provincial de València del Partit Popular, Pere Agramunt–, i de la Cambra de Comerç de València. Avellà substitueix **Francisco Senón Rubio**, destituït del consell amb **Francisco Martinez-Rico**, per ser manolorivistes. És a dir, homes de l'actual dirigent valencià de Democràcia Socialista, **Manuel Rivas.**

ELS PROJECTES DE MOLL

El magnat aragonès **Francisco Javier Moll de Miguel** és el president i conseller-delegat d'Editorial Prensa Valenciana, el secretari de Prensa Asturiana i el vice-president de Prensa Canaria. Tot Prensa Ibérica, SA. Els diaris d'aquest antic empleat de la Banca Garriga-Nogués són, a més d'*Información* i *Levante* i el ja citat *La Opinión*, el *Diario de Las Palmas*, *La Nueva España*, *La Provincia*, *El Faro de Vigo* i *La Opi-*

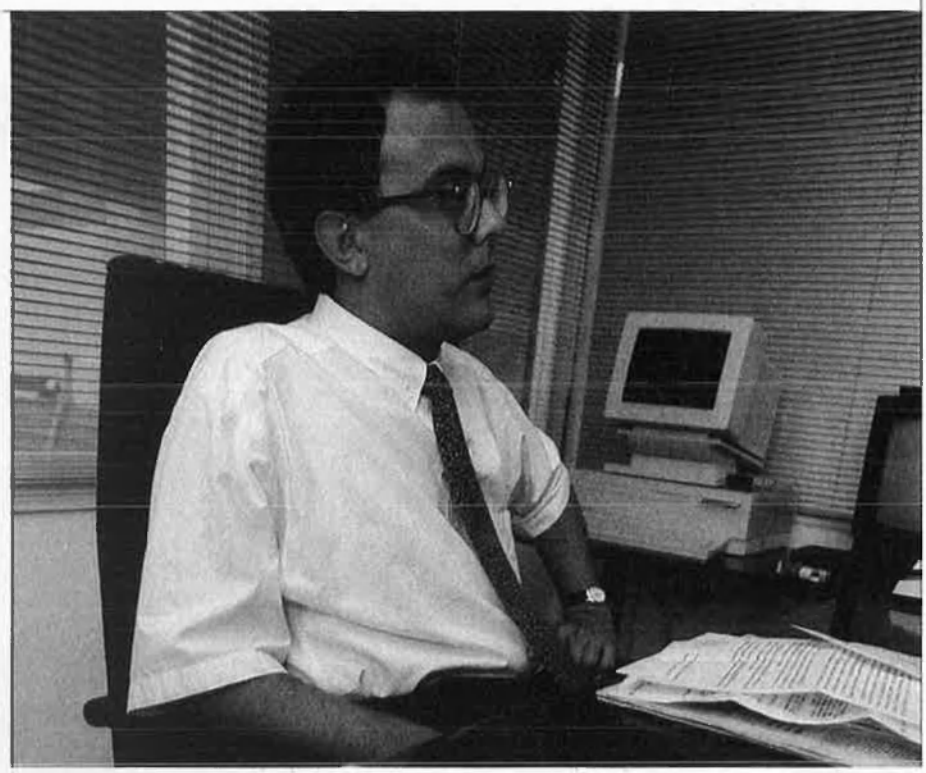
nión de Zamora. Pròximament també serà seu un nou diari de Valladolid.

Moll, advocat i veí de Las Palmas de Gran Canària, va deixar el banc, els negocis immobiliaris i l'empresa de vigilància Seguridad-7 per a dedicar-se íntegrament al seu imperi de la premsa regional. Amb una excel.lent relació amb el PSOE, Javier Moll posseeix la majoria absoluta de les accions. Casat amb la tècnica en investigacions turístiques **Maria Aranzazu Sarasola Ormazábal**, familiar del gran amic de **Felipe González** i el PSOE, **Enrique Sarasola**, els seus dos diaris valencians van a tot vent, sota la direcció general de **Jesús Prado Sanchez.**

Ferran Belda, el director, natural de Xàtiva i ex-redactor del conservador *Las Provincias*, és contundent: "M'agradaria que hi haguera a València sis diaris, ho trobaria un bon senyal, però això és impossible." I respecte a l'arribada després de l'estiu de *Mediteráneo*, comenta: "Em semblaria extraordinàriament bé, però trobe molt difícil aguantar el projecte, i més una plantilla de 30 a 40 redactors. Al voltant de *Las Provincias* i nosaltres hi ha un forat negre per a tota la premsa que aparega".

Delegacions a les comarques de la Ribera i la Safor, i redacció i rotatives al Polígon de Vara de Quart, carrer de Traginers, número 7, *Levante* té una franja de lectors situada entre els 22 i els 46 anys i una bona cartera publicitària. La seua inversió xafa a fons: més de 2.000 milions de pessetes des que la seua capçalera va ser comprada als Medios de Comunicación Social del Estado, dedicats al nou edifici, la informàtica i una plantilla que s'acosta als 50 redactors. Una suma que augmenta constantment. Les dades d'OJD sobre l'últim trimestre mesurat el situen en 52.066 exemplars. Per la seua banda, l'Estudi General de Mitjans, EGM, li atorgen una audiència de 285.000 lectors. L'aparició de la TVV el va fer trontollar, en perdre de colp 17 periodistes, entre ells diversos redactors en cap i alguns caps de secció.

A l'igual que quasi tots i que *Las Pro - vincias*, el seu veí de mercat, ubicat tan sols a uns passos en el mateix polígon, *Levante* va optar per deixar d'oferir jocs de bingo el 1986, jugant-se-la pels fascicles a tot color (*Guia de la Naturaleza*, *Historia de las Fallas*, *Historia del Mundial*, etc.) que, segons Belda, "han tingut una gran repercussió, però no són tota la raó de l'èxit". "*L evante* té futur i viabilitat, assegura, i hem marcat per segona vegada el rècord nacional de creixement. Això ens situa en un lloc ideal entre dues ofertes, la d'UV i la del PSOE. L'eixida de *Mediterráneo* no ens afecta gens".

Ferran Belda: " Trobe molt difícil l'aventura de *Mediterráneo* . RAFA GIL

Levante utilitza sistema informàtic Macintosh de pantalla gran, i la seua segona i nova rotativa, duta des d'Alemanya, entrarà a funcionar per Nadal. El nou edifici, *l a bombonera*, incorpora per primera vegada al País Valencià un Club de Premsa propi, i programació cultural, restaurant, i saló d'actes. Moll-Levante va intentar comprar *Castellón Diario*, un rotatiu empresarial de La Plana que guanya diners per la seua impremta, però que perd capitalització per la seua curta venda. Una fórmula per a retallar terreny a *Mediterráneo* en la seua pròpia casa. *Levante* ha patit moltíssim el mal de les famílies socialistes. Les batalles entre els partidaris de **Cebrià Ciscar**, Joan Lerma o **Rafael Blasco** s'han deixat veure molt sovint als seus titulars. Però Belda assegura: " Tenim una llibertat absoluta".

L'Estudi General de Mitjans, EGM, calcula per al diari *Información* d'Alacant una audiència de 168.000 lectors. Dirigit per **Vicente Martínez Carrillo**, aquest diari editat per Prensa Alicantina, SA, és el que més diners ingressa per publicitat de tota la cadena Moll. Tradicionalment ben venut, viu un període d'expansió total, amb l'ampliació de les seues instal.lacions, i acaba d'adquirir una rotativa gegant. *Información* és un diari políticament molt poderós, que ha tractat sempre millor el president de la Diputació d'Alacant, el garciamirallista Antoni Fernández Valenzuela, que l'alcalde de la ciutat, el lermista **Josep Lluís Lassaletta.**

Veterà disputador del mercat sud-valencià amb *La Verdad* de Múrcia, *Información* pensa ara atendre millor la comarca del Baix Segura i Oriola, on es troba al 50 per cent de vendes junt amb el rotatiu de la comunitat autònoma veïna. Manté edicions, a més, al Baix Vinalopó, delegacions a Benidorm, Alcoi i Elda, i una redacció independent a Elx, que pretén consolidar davant la arribada de *Mediterráneo.*

LA REINA DE 'LAS PROVINCIAS'

"L'aparició de la TVV no ens ha afectat en absolut, excepte en una pàgina més de crònica televisiva. Els nostres salaris són molt bons i la plantilla ha continuitat unida". Qui així parla és **Maria Consuelo Reyna Domènech**, l'única dama que al País Valencià controla un informatiu. La reina de *Las Provincias*, especialitzada en periodisme a Navarra, va signar el passat dimarts 11 de juny el seu contracte número 48. Entre tallers i redacció, la plantilla la formen unes 160 persones. "Fa quinze anys érem només onze", recorda.

Reyna se situa políticament al costat del mantenidor d'Unió Valenciana, **Vicente González Lizondo**, i de la crítica dirigent del PP, **Rita Barberá**. La Conselleria de Cultura de Cebrià Ciscar va fer quasi el total de la seua feina en la rotativa d'aquest

Maria Consuelo Reyna: "Tota la premsa ha estat en competència amb *Las Provincias* ". RAFA GIL

diari. Cosa que va imposar algun silenci a l'hora de parlar sobre el vice-secretari general del PSPV-PSOE. " *Las Provincias* és un dels periòdics amb major connexió i influència social d'Espanya. Escrivim per a la societat i som recíprocs d'ella. Fem un diari conservador i liberal que va al seu aire, i que no gasta llenguatge per a periodistes i polítics, ni es fa des del *Bolshoi*". L'EGM li atorga ara un públic de 193.000 lectors, i l'OJD, més de 56.000 exemplars al kiosc. L'any 84 va ser el sostre màxim del diari, aconseguit mitjançant els bingos. "No tenim un objectiu de tiratge, només augmentar. A València som pobres informativament, al sud es llig molt més per la industrialització. Però també és cert que els valencians som molt autodestructius".

"*Levante* i *Provincias* són dos bons diaris", anota Reyna, qui observa: " Tota la premsa ha estat en competència amb el meu, i tots, *Noticias*, *Diario de València*, etc., han caigut. Tots, excepte un. Ixen batalladors, amb molta duresa, però després s'esgoten. Arrancada de cavall,...".

La seua regla és " la proximitat al lector, no menysprear les petites notes, fer cas a tots, des dels gremis de pastissers fins a les mestresses". **Mario García**, dissenyador de la maqueta del *Financial Times* i *O Globo* de Brasil, no ha recomanat canvis al vell rostre de *Las Provincias*. " Tan sols rentar més les planes. Els canvis han de ser progressius. Mai guanyaràs més lectors per una simple maqueta bonica".

Jesús Carrascosa, marit de Maria C. Reyna, ha estat de sempre el contacte dels germans **Roig** de Mercadona en la geografia periodística. El seu casament, no obstant això, no li ha permès participar en el repartiment de poder del diari, entre les famílies **Zarranch Domènech** i **Reyna Domènech**. *Mediterráneo* li ha fet una oferta d'incorporació.

Lladró, el multimilionari empresari de la porcellana fina, que participa amb *Las Provincias*, *La Vanguardia* , i Joan Roig, l'amo de Mercadona i Pamesa, en el canal privat televisiu Antena 3, guarda un bon capital per a continuar les seues inversions en premsa. Recentment, va abandonar la idea de llançar un diari esportiu a València, que hauria de fer ombra als acceptadíssims *As*, *Mundo Deportivo* i *Marca*. Aquest últim participat en un 35 % per **Rupert Murdoch**, qui té el 25 % de Zeta.

'HOJA' , EN LA CRÜILLA

De tota aquesta inflació qui més podria perdre és la rica i sòlida *Hoja del Lunes de València*, dirigida per **Salvador Barber Font**, en la casa des de 1983. Única *Hoja* que resta en una gran ciutat,78 treballadors de plantilla, segons **Mario Beltran**, president de l'Associació Valenciana de la Premsa, AVP, el seu tiratge supera els 100.000 números. Beltrán, retallant despeses, ha ordenat la supressió de les columnes d'opinió, entre les quals la del mateix Barber.

La Hoja estudia donar-se a la CEOE. La patronal garantiria el seu fitxer publicitari. Barber i d'altres ja intentaren vendre el setmanari al Grupo 16. Ara, tot apunta a un nou intent de venda als homes de **José María Cuevas**. Beltran és cap de premsa de l'executiva valenciana de la CEOE, i un seguidor del seu predecessor al càrrec i ara líder d'imatge del PP, **Inaki Zaragüeta.**

La venda a la CEOE és posar en risc un gran patrimoni. D'altra banda, PSOE i PP se la disputen. Per la via *Mediterráneo* o a través dels empresaris, que necessiten portaveus.

Fonts de l'AVP –on hi ha independents, militants de partit i senyors de l'Opus, i de la qual la *Hoja* és un producte– neguen aquesta entrega: " Els empresaris en aquest país no volen ficar-se en negocis de comunicació". Per la seua part, Beltrán anota: "El periòdic encara té molts elements endarrerits, però la meua proposta és la independència, lluitar per la seua subsistència. Si convé o no anar a diari, és una altra cosa. Però no ens hem de vendre per res. Som un exemple únic a Europa ". Com tots els consultats, Beltran anuncia: " En quatre mesos passaran coses a València".

Per un altre costat, socis de *La Hoja* voldrien que fóra diaria. Benigno Camanas-*Mediterráneo* podria haver pactat amb *La Hoja* per a tirar el diari en la seua rotativa. Arribar a Elx des dels tallers de Castelló és un negoci molt car per a Mediterráneo. La *Hoja* té tres rotatives, dues enganxades, que treballen molt poques hores durant la setmana i només en comercial, i una altra, la francesa Rocwell-Visa, que és la millor de tot València i tan sols s'utilitza per a imprimir el diari. Aquest conveni podria ser el pas per a una *Hoja* ja no setmanal. "M" treballaria amb la seua redacció, però als tallers de *La Hoja*.

El pacte de cavallers, per ara, inclou que *Mediterráneo* no es vendria els dilluns a València. El conflicte és complex. *Levante* vodria eixir els dilluns, però hauria de guanyar més plantilla, alhora que obligaria *Las Provincias* a seguir-lo.

De totes maneres, no és or tot el que llueix. En aquest univers màgic de paper, els sindicalistes denuncien una altre món subterrani de ben diferent: "Tot creix, mentre que hi ha una gran absència de drets laborals i jurídics. La majoria dels consells de redacció no funcionen, i tampoc observen cap estatut o regla per a la seua vida professional. Per no parlar de quines coses passen als tallers, a la cuina".

Ismael L. Belda

Totes les empreses que contaminen el Besòs

Estranys afluents de coloraines

Vora una trentena d'empreses aboquen de manera delictuosa els seus residus industrials a la conca del riu Besòs. Això ha convertit la ja de per si poca aigua del riu vallesà en una mena de pasta fètida i acolorida.

El pont de Montmeló, situat sobre el riu Besòs a l'altura d'aquesta localitat, ve a ser el punt d'inici del riu pròpiament dit; més amunt, el Besòs deixa de ser-ho per a convertir-se en el Mogent i el Tenes. Des del pont de Montmeló, el Besòs presenta una imatge idíl.lica, si per això pot entendre's un llit cobert d'herbes amb un petit rec d'aigua tèrbola. En direcció cap al nord, la fàbrica Starlux resplendeix de forma modèlica, i de tant en tant s'escolta el grall d'un ocell.

No tot són, però, flors i violes. A pocs quilòmetres, en la mateixa direcció, hi ha una gran depuradora d'aigües, sota el control de la Generalitat de Catalunya, que treballa a tota màquina per a donar a la diminuta quantitat d'aigua que es veu des de Montmeló un aspecte mínimament decorós. La realitat és que la concentració d'indústries a la zona la fa ben necessària. El Besòs és un riu que, de per si, té poca aigua, i la contribució més important al seu cabal va a càrrec dels immensos complexos industrials que en flanquegen el curs. Gairebé cada empresa té un abocador, que ajuda a augmentar el volum d'un líquid que, sovint, té molt poc a veure amb l'aigua.

Seguint el curs del Besòs, de Montmeló cap al mar, pot apreciar-se perfectament com els abocadors de diverses empreses van canviant la beatífica terbolesa de l'aigua fins a convertir-la, ja a Montcada i Reixac, en un ungüent pastós de color indesxifrable. Quan arriba a aquest municipi, el Besòs ha rebut dolls residuals de color verd, marró, vermell, groc, blanc... Els abocadors són de distintes menes. Els més impúdics són una obertura circular que vessa els residus des del marge; d'altres estan dissimulats per una arquitectura de roques a imitació d'una font natural, que, fàcilment identificables, queden revestits d'una certa ingenuïtat; i també n'hi ha de diversos que queden camuflats entre canyes i folgueres.

Els components inorgànics que ocasionen la contaminació del Besòs van des del zinc fins al crom hexavalent, passant per coure, ferro, níquel, i els perillosíssims cianur i mercuri. En concret, respecte al mercuri, l'abocador que en vessa en més quantitats és el de l'empresa Urquima, SA, que per aquesta raó ha rebut ja aquest any una sanció de la Generalitat de Catalunya per valor de 597.376 pessetes; al marge d'aquesta multa, Urquima, SA, té interposada una querella per part de la fiscalia de Barcelona, ja que segons les anàlisis dutes a terme per la policia judicial l'empresa infractora ultrapassa els límits permesos de contaminació.

De fet, sempre que parlem d'abocadors, s'ha d'entendre contaminació. Això no obstant, la contaminació d'un riu –el Besòs, en aquest cas– no està penada per la llei, si no és que ultrapassa els límits que aquesta dictamina. En aquest supòsit es troben, a part d'Urquima, SA, unes trenta empreses més que aboquen a la conca del Besòs, Entre les quals, n'hi ha cinc que tenen interposada una querella per part de la fiscalia de Barcelona; la resta estan sancionades per la Junta d'Aigües de la Generalitat de Catalunya, o bé tenen expedients iniciats per aquesta mateixa entitat per una infracció administrativa de caràcter greu.

La Junta d'Aigües de la Generalitat ha imposat sancions, aquest any, a dotze empreses que aboquen a la conca del Besòs. El volum de les sancions arriba a més de dos milions de pessetes. Això a part, en l'actualitat la Generalitat té incoats expedients sancionadors a tretze empreses més, que poden ser multades amb quantitats que van d'un milió a deu milions de pessetes.

El fiscal de l'Audiència de Barcelona que coordina la lluita contra els delictes ecològics és Joaquín Díaz de Gregorio, que porta interposades cinc querelles a empreses que aboquen il.legalment al Besòs. Hi figuren indústries de caràcter familiar, circumstància que queda explicada, segons Díaz de Gregorio, pel fet que "la legislació està feta a la mesura d'empreses grans, que tenen els permisos corresponents i unes grans i modernes depuradores que fan baixar la contaminació dels seus residus fins als límits legals; a part, disposen sovint d'un assessor d'imatge ecològica, i, això, és clar, no està econòmicament a l'abast d'indústries petites".

Si bé està estesa la creença que a una empresa li resulta menys costós pagar la multa pel delicte ecològic comès, que col.locar la depuradora pertinent per a evitar-lo, últimament algunes indústries practiquen una nova manera d'esquivar els perjudicis que ocasionen a les industries les sancions de l'administració. Aquesta nova fórmula consisteix a fer-se una assegurança contra possibles multes i querelles; per pocs diners al mes, una empresa pot firmar amb una asseguradora una pòlissa contra una hipotètica sanció de l'administració. Així, entre els dos o tres anys que arriba a durar un procés judicial per aquesta causa, i amb l'aval que representa una assegurança per eventualitats delictives, moltes indústries poden continuar abocant residus per damunt del límit legal sense preocupar-se gaire de l'impacte ambiental que ocasionin.

Eduard Company

CONCA DEL BESÒS

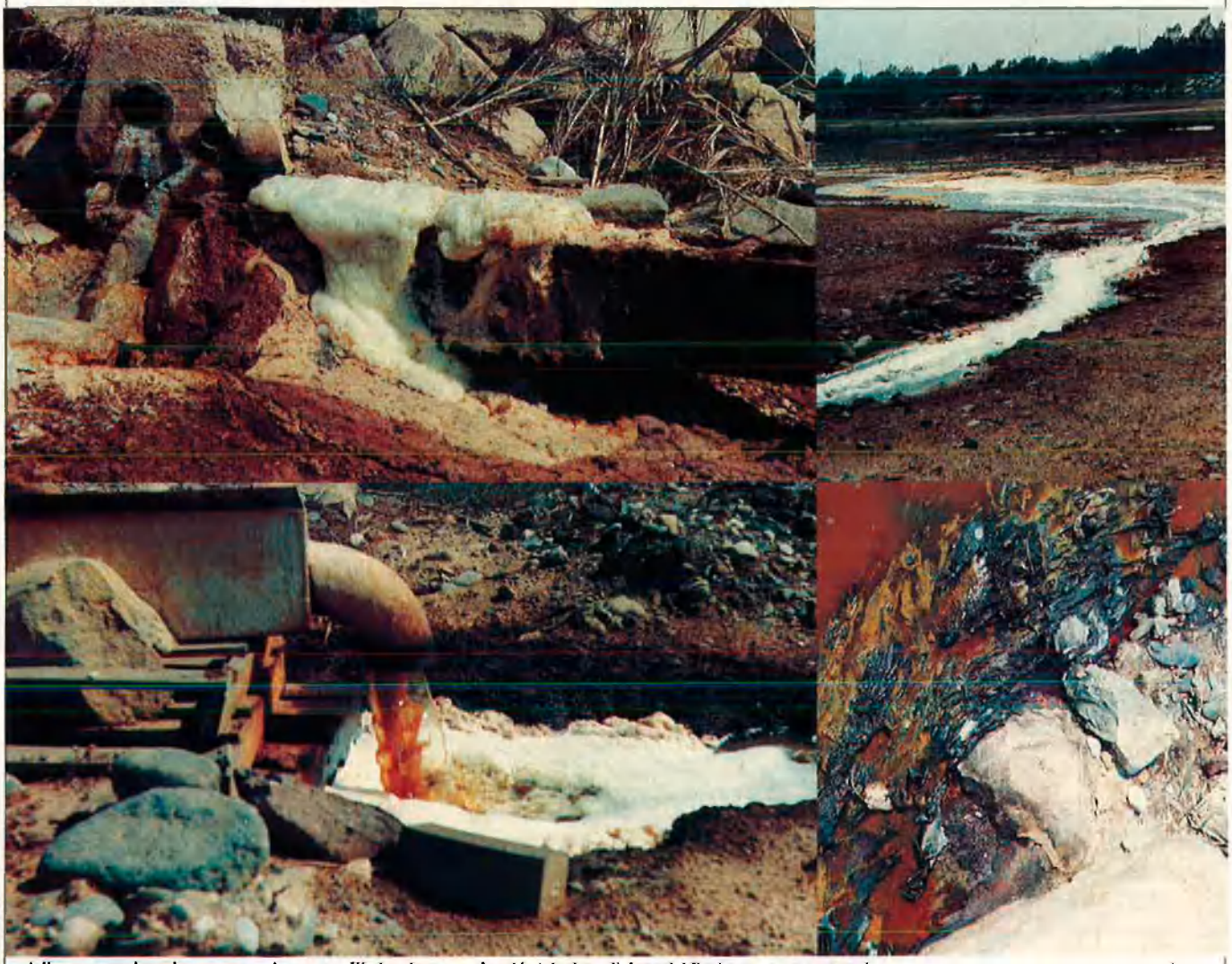

la Garriga
riu
riu Cànoves
Mogent
PESFRA
FRUTOS SECOS PUIG
ELKAR
IND. REC. METAL LLOREDA
ZICSA
Congost
GALVÁNICAS GASMAR
JABONES CAMP
Granollers
MANUFACTURAS VALLES
riu
la Roca
GALVÁNICAS GASMAR
Tenes
HIADES
riera de Caldes
BRABANTIA
Palau de Plegamans
FARMAHISPANIA S. A.
REPSOL (DISTRIBUIDORA)
TENERIAS MODERNAS
TENERIAS DE CALDES
CURTIDOS RIBA GUIXA
CURTIDOS GREGORI
Molleri
CIESA
CAPORSA
GUEMAR
RECT. MET. MOYA
riu
SABADELL
ZINCADOS I. SÁNCHEZ
CROMOXAL
RIU
BESÒS
SUPERFICIES ANODICAS S. I.
riu
RIVIERE S. A.
Sec
FORPEZ S. A.
MAYESLAM S. A.
Ripoll
Cerdanyola del Vallès
Montcada
DERPIN S. A.
LISAC S. A.
SANDVIK
URQUIMA
SOTO E HIJOS
DERBI S. A.
MEDITERRÀNIA
MAR
BARCELONA

Sancions imposades per la Generalitat.
Expedients en tramitació (Generalitat).
Querelles fiscalia de Barcelona.
Expedients en tramitació (Generalitat) i querella fiscalia de Barcelona.
Sancions imposades per la Generalitat i querella fiscalia de Barcelona.
Abocadors legals.

A l'esquerra, abocadors que no sobrepassen l'índex de contaminació. A la dreta l'aigua del Besòs, un compost pastós. TONI GÓMEZ

Sancions imposades

	Localitat	Sanció
ELKAR	Les Franqueses	123.942 pts.
URQUIMA	S. Fost	597.376 pts.
ENERÍAS DE CALDAS	Caldes	183.240 pts.
CURTIDOS RIBA GUIXA	Caldes	183.240 pts.
CURTIDOS GREGORI	Caldes	183.240 pts.
PESFRA	Les Franqueses	186.000 pts.
RIVIERE	Cerdanyola	104.664 pts.
CAPORSA	Sentmenat	109.320 pts.
JABONES CAMP	Granollers	182.000 pts.
HIADES	Parets del Vallés	156.560 pts.
FRUTOS SECOS PUIG	Les Franqueses	104.000 pts.
MANUFACTURAS VALLES	Granollers	25.000 pts.

Expedients

	Localitat
IND. REC. METAL LLOREDA	Les Franqueses
ZINCADOS I. SÁNCHEZ	Barberà
FORPEZ S.A.	Montcada
GALVÁNICAS GASMAR	Granollers
ZICSA	Canovelles
GUEMAR	S. Quirze
REC. MET. MOYA	S. Quirze
TENERÍAS MODERNAS	Mollet
BRAVANTIA	Polinyà
SUPERFICIES ANÓDICAS, SL	La Llagosta
MAYESLAM, SA	Montcada
GALVÁNICAS GASMAR	Lliçà de Vall
CROMOXAL	Barberà

Empreses

	Substàncies contaminants	Localitat
RIVIERE, SA	Plom, zinc	Cerdanyola
URQUIMA, SA	Mercuri	S. Fost
SANDVIK	Crom total, zinc, cobre...	Martorelles
BRAVANTIASAL	Crom total, ferro níquel	Polinyà
SOTO E HIJOS	Crom hexavalent, crom total, zinc, cianur	Martorelles

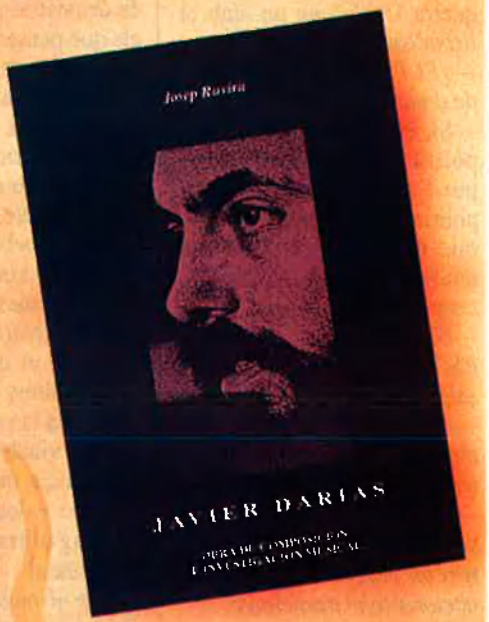
NOVETATS EDITORIALS

MUSICALS

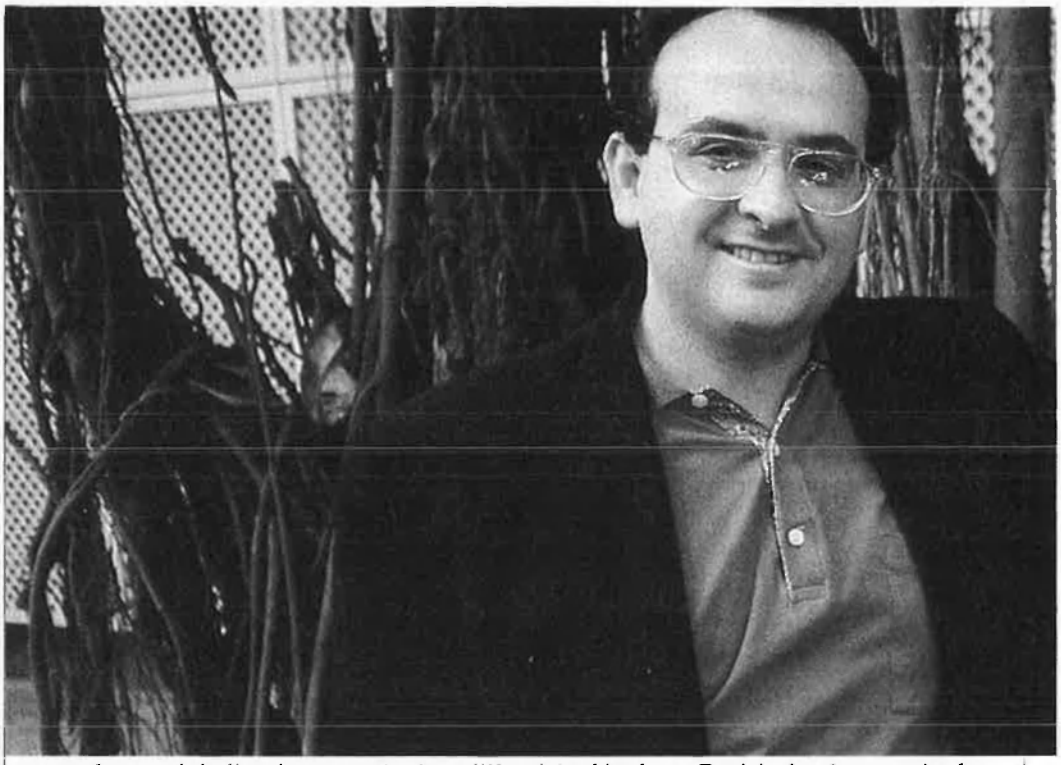

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

"Som més que pura simbologia"

La Quarta Conferència d'Unitat del Poble Valencià, UPV, va anomenar-lo secretari general per absoluta majoria, amb la retirada definitiva del sector tradicionalment crític. Pere Mayor i Penadés aposta polèmic i fort per un nacionalisme d'esquerra.

Al document aprovat a la conferència hi ha certa debilitat davant del PSOE. Ara que l'alcaldessa de València, Clementina Ródenas, necessita vots per a mantenir-se a l'ajuntament davant del possible avanç d'UV, i també Joan Lerma per poder continuar d'Honorable, podría significar que UPV estaria disposada a llançar un salvavides al PSOE.

—El que hi ha és una preocupació moral i política perquè no governe ni la dreta estatalista ni la regionalista. Per molts motius, entre d'altres el cultural, però també els d'especulació. I això amb la nostra xicoteta capacitat. Ací, en tot cas, és on està la debilitat. Ara, hi ha grans dosis de discrepàncies amb la política del PSPV, però no ens enganyem: UPV es troba més a prop i més a gust en converses amb el PSOE o amb Esquerra Unida que no amb el *lizondisme.*

—¿El PSOE fa una política de dreta?

—Sí, en el sentit que fa una política de neoliberalisme, pur i estricte. El seu model polític de creixement econòmic és el mateix que faria qualsevol partit de dreta o centre-dreta governant.

—Un partit , dieu també del PSOE, amb tradició sucursalista.

—Amb Ciscar, amb Lerma o amb qui vulga posar el senyor Alfonso Guerra.

—El document polític aprovat per UPV diu: "Necessitem un programa distint del nacionalisme tradicional".

—El nacionalisme tradicional, de les essències, s'ha basat molt en reivindicacions purament i exclusivament culturals. El que necessitem és demostrar a la societat que els que pensem, els que tenim una ment nacionalista, també tenim coses a dir i a oferir en moltes altres qüestions. És a dir, cal explicar a la societat que UPV no és l'organització política que únicament es preocupa pels temes lingüístics o de simbologia. Tots aquests temes estan discutits des del nostre origen fundacional, i el que cal discutir són les altres qüestions...i demostrar a la societat valenciana si és viable o no que al País Valencià hi haja un nacionalisme valencià d'esquerra, una organització autòctona, ¡autòctona!

—¿És el moment del valencianisme polític actiu, o de continuar generant consciència a l'Hotel Inglés, la cafeteria de la reflexió nacional?

—No. El moment del nacionalisme polític ha estat sempre, cada dia, i s'ha demostrat, amb el pas del temps, que un nacionalisme únicament i exclusivament culturalista servia per a mantenir una flama, per a fer unes reivindicacions, però després tens molt pocs mitjants per a durlo a la pràctica...Cal un nacionalisme polític, que governe institucions, i si més no que condicione, que done majories i configure equips de govern. I a partir d'ací que puga intervenir mínimament en el disseny de la política. Al País Valencià el nacionalisme ha perdut una sèrie de batalles polítiques, i hem de fer-nos una crítica: no ha estat present en el pacte de l'Estatut de Benicàssim, i aquest és el resultat de l'Estatut. Però no és que no hi fóra present per poder condicionar un vot o un altre, ¡és que no ho va fer ni d'espectador!.

—Hi ha hagut grans combats a la ciutat de València, i ara sembla com si UPV camuflara això i es trobara en qüestions programàtiques que pertanyen més al món de l'esquerra, i no tant a l'estrictament valencianista. ¿Els símbols no han de ser la carta d'ajust del partit?

—El que no podem fer és basar-nos en les mentides, i per tant en la fal.làcia que el valencià no és una part de la llengua catalana, no configura junt amb Catalunya, les Illes Balears i Andorra, una llengua. ¡No podem fer-ho! Com tampoc podem negar que la senyera de les quatre

barres és el símbol històric d'aquest país. Aquesta és la realitat i la reivindiquem. Ara, el que no fem d'això és un tot, ¡tota la lluita i tot el treball polític basat en això! Somniem: si s'acceptara la simbologia i la denominació de País Valencià, la unitat lingüística etc.... ¿la UPV es

dissoldria, el nacionalisme polític ja no tindria sentit? ¡No! ¡En absolut! ¡Això és només una part!

—El grup de companys/companyes que va abandonar el partit va definir-se en la Conferència, entre d'altres moltes coses, per un nacionalisme de pau social.

—No entenc massa això. ¿Pau social vol dir que encara hi ha una guerra? ¿Amb qui? ¿I qui la manté, i per quins interessos?... I la pau, ¿quina cosa és? ¡No ho comprenc! És renunciar a tota la simbologia, donar carta de democràcia i de patent a una organització regionalista que existeix a València i la seua comarca, i dir que és una part del nacionalisme d'aquest país. ¡No fa tants anys que els dirigents d'aquesta organització eren cacics del franquisme local més pur i dur! ¡Que anaven als nostres actes culturals valencianistes a insultar i agredir-nos! Ni jo ni la gran majoria d'UPV estem disposats a canviar en això. Gens ni mica.

—González Lizondo és...

—...El pur regionalisme espanyolista, sense dubte.

—I la tercera via que defensen Eduard Mira, Damià Mollà i d'altres nacionalistes...

—Una entelèquia que, en el resultat pràctic, ja està feta.

—Vol dir...

—Sí, la va fer el PSOE, que va dir "desarmarem el regionalisme espanyolista acceptant-li tot això de la simbologia en eleccions i tal, i el despullem". I una vegada que han fet això resulta que no l'han desinflat. Ben al contrari, li han donat més ales encara i l'han posat en forma.

—¿Banca pública?

—Sí.

—¿Impostos?

—Directes, i que page més qui més tinga.

—¿Fronteres?

—Els problemes nacionals d'aquest país no se solucionaran millor dins del context de l'estat espanyol, sinó en el marc europeu. En aquesta escena político-jurídica hi haurà moltes més premisses plurals a favor de la defensa de les minories nacionals.

—Juan Mari Bandrés o Carlos Garaikoetxea.

—Bandrés és una persona situada dins de l'esquerra plural, a favor de la pau, dels drets humans, etc. Garaikoetxea és un senyoret que continua representant els interessos de la dreta basca.

—Monarquia o república.

—En aquest estat ningú s'ha pogut manifestar quin model de règim vol. La monarquia ha estat imposada no per la transició sinó per la *transacció*. I era un dels preus a pagar.

—Parleu de les reivindicacions del treballadors "en la seua lluita com a poble i cap al socialisme".

—UPV admet el socialisme. Però, donada l'experiència que als països que s'han dit socialistes ha produït el creixement econòmic en costos ambientals, caldria començar a parlar de l'ecosocialisme.

—La ideología d'UPV és...

—Nacionalisme d'esquerra, clarissimament d'esquerra, i ecopacifista.

— Pedro Zamora, secretari general del PCPV, en una recent entrevista va dir a EL TEMPS que si Esquerra Unida creix per la seua vessant valenciana, UPV podría tenir dificultats de créixer, d'existir.

—Hi ha sempre una oferta pública d'EU, i és que nosaltres ens hi incorporem. Però UPV no és un projecte per a incorporar-se a EU, una organització amb la qual tenim moltes concomitàncies i amb la qual hem col.laborat sovint en les institucions. Ara, una cosa és l'objectiu polític d'una EU encara formada i dirigida majoritàriament pel PCE, que és una organització d'esquerra estatalista, espanyola. UPV el que vol és construir una esquerra valenciana. Pedro Zamora que no es preocupe tant per si la UPV creixerà o no, i sí una miqueta per quina cosa passarà en el PCPV-PCE, i si això en la societat de final de segle tindrà algun sentit.

—¿Són fàcils les relacions amb EU?

—Les relacions individuals sí, les polítiques no ho han estat mai, per aquest intent d'incorporació. En tot cas, a veure si d'una vegada per sempre els homes i les dones d'EU són capaços de plantejar-se que viuen en un país, com ells diuen, i reconeixen el fet nacional. ¿Per què no es plantegen fer una esquerra valenciana? Dir que EU és una organització federada, com qualsevol partit estatal, això és una broma, una trampa. Això és continuar sent els escolans del senyor Anguita o del dirigent de torn de Madrid. De veritat, que trenquen, i que facen això.

—¿El cas d'Iniciativa per-Catalunya és diferent o no?

—Rafael Ribó parla molt, però al final sempre ha d'anar al comitè central i tot ha d'aprovar-ho el secretari general.

Ismael L. Belda

EL TERMÒMETRE

Govern francès ↑

Els màxims responsables del tren de gran velocitat francès semblen veure-ho força clar: es recomanable que el TGV entri a la península per Catalunya. A Madrid sembla que no opinen el mateix o , més ben dit, potser sí, però només això, ja que estan construint una línia d´alta velocitat coneguda per ser un trajecte de gran densitat de viatgers i sobretot per la seva connexió europea, la línia Madrid Sevilla. Fraga ja ha dit que Galícia no vol quedar apartada del TGV i a Euskadi afirmen que el pas pel seu país és el camí natural entre Madrid i París. Com en el ranxo es podria dir allò de "tranquils, que n´hi haurà per a tots".

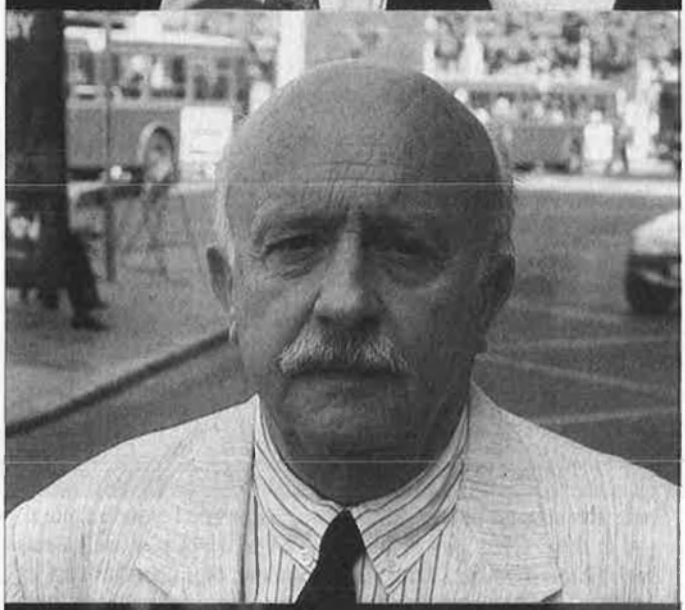
Selecció de Camerun ↑

Quan tanquem aquesta edició, l'última de les victòries de Camerun ha estat l'obtinguda contra la selecció de Romania. Sembla que els lleons indomables han volgut fer realitat el nom que en principi feia gràcia a més d'un. Tal com està el nivell de joc en el període de Mundial que hem pogut veure fins ara, que pugem Camerun és únicament fer justícia a l'equip que sembla posar més interès i ganes en el campionat. Al marge de les milionàries remuneracions d'altres.

Jaume Cladera ↑

Pugem el Govern Balear i el seu conseller de turisme, que acaba de posar en marxa el pla Tourist Attention, un servei d'ajuda i atenció als turistes que hagin sofert les inclemències de la seguretat ciutadana. El servei prestarà tota l'ajuda necessària a les víctimes que fins ara solien sentir-se, sobretot per les lògiques pors que provoca el fet de trobar-se a l'estranger, molt desateses davant els casos de ser objecte de delicte.

De dalt a baix, Jean Marie le Pen, Muñoz Suay i el responsable del ministeri d'educació, Javier Solana.

Ministeri d'Educació ↓

El Ministeri d´Educació espanyol aposta decididament per la formació dels estudiants i ha pensat de suprimir la història de la filosofia de l´ensenyament mitjà. Mentre altres països europeus reva-loren les lletres –a França fins i tot es fan campionats nacionals d´ortografia– per evitar l´analfabatisme funcional, l´estat en què vivim sembla que vulgui mantenir el nivell cultural dels futurs professionals sense un dels pilars fonamentals com és la filosofia, autèntica columna vertebral de gran part dels coneixements i matèria que ajuda enormement al desenvolupament de l´esperit crític.

Jean Marie le Pen ↓

L'extermini dels jueus va ser per al líder de la nova ultradreta europea "un detall en la història de la segona guerra mundial". Ara, el tribunal de Nanterre l'ha condemnat a pagar un franc a cadascuna de les setze organitzacions que l'havien portat a judici. La sentència és també una anècdota, però tal vegada el tribunal volgué significar que la qualitat del condemnat anava en conjunció amb la de la condemna.

Muñoz Suay ↓

El que va ser director de la Filmoteca ha començat la seua trajectòria com a director de l'IVAECM, Institut Valencià d'Arts Escèniques, Cinematogràfiques i Musicals, tancant la Sala Moratín. Una sala que es dedicava majoritàriament a donar eixida a produccions de grups valencians que ho tenien difícil en altres llocs. Si l'economia de l'IVAECM era deficitària, tancar la Sala més barata i deixar els actors valencians sense una plataforma d'excepció mentre se segueixen portant les estrelles a la Rialto no pareix la mesura més racional.

CAFE DEL TEMPS

Miquel Alberola

Sevilla tuvo que ser

El *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana* (DOGV) del 31 de maig va publicar el resum general de les despeses per programes i capítols dels pressupostos de l'empresa editora, que és la que administra políticament i econòmica la demarcació. I en aquest llibret del repartiment, l'*uso del valenciano* (que ha de ser el Gabinet d'Ús i Ensenyament del Valencià) té una dotació de, pràcticament, 475 milions de pessetes. La quantia, a primera vista, pot aparentar certa exuberància i conferir una miqueta de satisfacció al sector, però les sensacions s'evaporen quan fas quatre números. De les 474.922.000 pessetes, per a major precisió, 191.335.000 serviran per als honoraris del personal, i 143.587.000 per a les despeses de funcionament (bolígrafs, folis, tríptics, cartells, adhesius, opuscles, viatges...). Deduïts els capítols de les nòmines i els materials, queden 140 milions de pessetes —és probable que a hores d'ara, a mitjan curs polític, ja ni en queden—, destinats a subvencionar causes escolars subvencionables. I d'inversió real, per tant, ni un duro. O siga, la supervivència. La marxeta. L'emblema. Un símptoma més, en definitiva, de l'amor que el partit professa a la llengua.

La generalització de l'austeritat hauria fet fàcilment assimilable que la processó és llarga i el ciri curt, però l'existència d'altres partides per a uns altres programes de nul.la utilitat i repercussió sobre el territori dificulta la comprensió. És el cas de la participació de la Generalitat valenciana en l'Expo 92, amb un total general de 140 milions de pessetes, que desglossats en són 31 per al funcionament i 109 d'inversió real, amb una tendència a l'increment durant els pròxims dos anys. O el de les 41.266.000 pessetes per a la *Comisión del V Centenario del Descubrimiento de América*, que es reparteix el volum així: 16.616.000 pessetes per a les costes personals (¿d'**Alfons Cucó**?) i 24.650.000 pessetes per a pagar-ne el funcionament. Total, 181.266.000 pessetes per a causes sevillanes. *Que no nos falte de ná*, com en alguna ocasió ha dit **Joan Lerma**.

El llarg i càlid estiu

Canal 9-TVV ha enviat aquests dies una proclama franquista, que és l'altra manera d'anomenar el feixisme, a tots els mitjans de comunicació de la localitat. El títol és "Verano en Canal 9: Bienvenidos al Levante Feliz", i el subtítol, "Trece millones de veraneantes nacionales". I preambula com segueix: "Gandía, Cullera, Benidorm y el resto de las poblaciones de la Comunidad Valenciana van a ser un ano más los destinos favoritos de los veraneantes espanoles". Arribat ací, cita dades de l'Institut de Turisme Valencià sobre l'afluència de peninsulars al nostre país, i sobre aquesta *realitat* turística edifica aquesta decisió: "Por todo lo expuesto, en Canal 9 nos hemos preparado para recibir a esta avalancha nacional, y como televisión bilingüe que somos, vamos a ofrecer una programación especial en castellano", cosa que semblava del tot impossible perquè, de fet, el castellà és hegemònic en la programació.

En plata: si fins ara el valencià no tenia una presència superior al 10 per cent durant els espais cinematogràfics, a partir de l'estiu quedarà eclipsat davant l'"avalancha nacional". No paga la pena posar-se a quantificar els orígens lingüísitcs d'aquest èxode. Ni tan sols s'ho val escrutar els percentatges d'europeus *m e-tanacionals* que s'instal.len durant l'estiu o durant tot l'any en les nostres costes: seria, potser, deglutir l'ham del director general i concedir-li raó en una maniobra que es desballesta contra l'obvietat de cinc canals —i TVV, sis— en castellà, que ja és un bon comité de recepció. L'hospitalitat, certament, és tota una altra cosa.

En canvi, hem de felicitar **Amadeu Fabregat** (que no solament ha anat més enllà de les maneres d'Unió Valenciana, sinó que ha millorat les dels **López Rosat** i els **Ignacio Carrau**) perquè el director general, amb la benedicció dels PSPV-PSOE, definitivament ha superat els estadis humans i s'ha incorporat als divins. Com el trio de dictadors. *Don't worry*, Amadeu. *Be happy*.

III PREMI

Dels lectors d'El Temps

Al III Premi dels Lectors d'EL TEMPS s'han aplegat enguany algunes primeres plomes de la novel.lística catalana, com també un descobriment que amb la seva primera novel.la va rebre excel.lents crítiques de crítics i lectors. Parlem de **Ramon Solsona** i la seva novel.la *Figures de calidoscopi*, una primera obra perfectament estructurada i que és una reflexió sobre l´atzar i la naturalesa de les relacions humanes. **Joan Perucho**, potser el principal representant de la narrativa fantàstica catalana, a més de poeta amb una obra reconeguda, ha escrit amb *Els emperadors d´Abissínia* una novel.la d´aventures on torna als seus mons habituals, ja utilitzats en obres com el seu *Llibre de cavalleries*. **Ferran Torrent**, en *Cavall i rei*, aprofundeix el món corrupte de l´alta –i de la no tan alta– societat valenciana, tot amb una visió crua i esquinçada, però també, com és habitual en l´autor valencià, un dels principals representants de la novel.la policíaca catalana, amb una alta dosi de diversió. **Joan F. Mira** ha aconseguit amb *Els tre - balls perduts* una de les novel.les més sòlides de l´any, que confirma excel.lents obres anteriors, com *El desig dels dies*. *Els treballs perduts* és una treballada versió moderna del mite d´Hèrcules que, a la vegada, funciona com una interessant visió de la ciutat de València. Per acabar, **Miquel de Palol**, amb *El jardí dels set crepuscles*, novel.la en tres volums, aconsegueix un univers peculiar i nou dins de la narrativa catalana contemporània. Palol, conegut sobretot com a poeta, ha posat molt alt el seu propi llistó amb aquesta primera novel.la.

El jurat encarregat de la selecció dels textos ha estat format per Josep Maria Castellet, Xulio Ricardo Trigo, Ramon Pla i Arxé, Isidor Cònsul i David Castillo.

PRORROGAT FINS EL 28 DE JUNY

Durant la darrera setmana del mes de juny es farà pública l'acta notarial que testifique quina és l'obra més votada de les cinc seleccionades, previ recompte de totes les cartes rebudes, davant notari. Per a premiar la col.laboració dels lectors d'EL TEMPS se sortejaran, entre totes aquestes cartes i davant notari, 10 subscripcions anuals a la revista EL TEMPS i 2 viatges per a dues persones d'una setmana de duració la 2a. quinzena del mes setembre, a Tunísia i a Istambul. Entraran en el sorteig totes les butlletes que arriben abans del dia 21 de juny de 1990. Per a poder participar-hi, les butlletes han de ser originals (no s'admeten fotocòpies). Cal posar en el sobre "III Premi dels Lectors d'EL TEMPS".

Amb la col.laboració de:

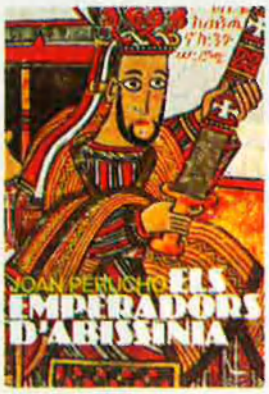
EUROPA TRAVEL sa

Joan F. Mira,
Els Treballs perduts,
Editorial Tres i Quatre

Miquel de Palol,
El jardí dels set crepuscles,
Editorial Proa

Joan Perucho,
Els emperadors d'Abissínia,
Edicions 62

Ramon Solsona,
Figures de calidoscopi,
Edicions dels
Quaderns Crema

Ferran Torrent,
Cavall i rei,
Edicions dels
Quaderns Crema

Premi dels lectors d'EL TEMPS. Butlleta de votació

Nom _____ Cognom _____

Carrer _____ Població _____ C.P. _____

Edat _____ Professió _____ Telèfon _____

Atorgue el meu vot a l'obra:

- ☐ 1. Els treballs perduts (Joan F. Mira)
- ☐ 2. El jardí dels set crepuscles (Miquel de Palol)
- ☐ 3. Els emperadors d'Abissínia (Joan Perucho)
- ☐ 4. Figures de calidoscopi (Ramon Solsona)
- ☐ 5. Cavall i rei (Ferran Torrent)

Marqueu el requadre corresponent a l'obra que treiu.

Edicions del País Valencià, S.A. - Avgda. Baró de Càrcer, 40-13a - 46001 València.

LA SETMANA 7

Roma i Tirana

1 La divisió interna al si del PCE es trasllada cada vegada més a l'interior d'Esquerra Unida. El sector dels bolonyesos o italians, seguidors de les tesis del supersecretari del PCI, Achille Occhetto, partidaris d'una *entente cordiale* amb la Segona Internacional i la seua seu de Madrid-Ferraz, ja s'enfronten obertament al cabdillatge oficialista de la màquina que controla Julio Anguita. Els batejats internament com *albanesos*. No obstant això, es tracta d'una doble maniobra amb segell d'origen comunista.

El totsecretari del PSUC Rafael Ribó, l'advocada Cristina Almeida, l'eurodiputat Fernando Pérez-Royo i el diputat del Congrés espanyol Nicolás Sartorius, membres de la vella trama del partit, són els dirigents més proclius a allargar una liana institucional i una raó d'esquerra al malparat partit de Felipe González. Mentre els seguidors del defenestrat secretari general del PCE, Gerardo Iglesias, conformen la línia de resistència més dura a la carta de rendició socialdemòcrata. Un front d'absoluta defensa de les reivindicacions cíviques expressades el 14-D, a mitges entre el paleo-PCE de Dolores Ibarruri i un legítim desig de renovació sense pèrdua de senyals.

En aquesta batalla de PSOE-si PSOE-no, els independents van celebrar a cara descoberta a Còrdova la primera Conferència, on es constituïren en col.lectiu organitzat. Un conclave amb el qual la família dels *italians* guanyen força dins de la coalició del PCE-PASOC, Partit d'Acció Socialista, i pes per a poder-se fer forts davant de les pròximes candidatures autonòmiques i municipals de 1991. Tot sota la vigilància de la militant feminista Cristina Almeida.

En el conveni polític dels independents es demanen, entre altres coses, més quota de poder i participació en les files d'EU, alhora que es denuncia el PASOC de Pablo Castellano i Alonso Puerta "pel seu temor a diluir-se en el moviment social de la coalició". Tot a pesar que enquestes internes assenyalen que el creixement d'EU es donarà gràcies principalment a la seua vessant socialista. Dada que, fins i tot, ha estat comptabilitzada pels homes de Txiki Benegas, amb resultat desfavorable al *felipisme*.

Al País Valencià la coordinadora d'independents també s'ha constituït, amb Xavier García Márquez com a portaveu. La seua fórmula troba suport entre els diputats a les Corts del PCE-PCV:E, Pasqual Mollà i Albert Taberner, però sobretot gràcies a les dues regidores comunistes de l'Ajuntament de València, Carme Arjona i Empar Ferrando, enemigues declarades del secretari general Pedro Zamora i d'altres líders interns com Joan Ribó i Gumersindo Pardo, els *gerardistes*.

Arjona i Ferrando són partidàries d'auxiliar l'alcaldessa de València, Clementina Ródenas, perquè mantinga el ceptre. Zamora, Ribó i Pardo, partidaris d'un projecte d'esquerra sense callar res davant el PSOE.

Ismael L. Belda

Dalt, un moment de la presentació de Futur Valencià, baix, Josep Melià, el creador de Centristes de Mallorca.

Moviments pre-electorals

2 A un poc més d'un any de les eleccions autonòmiques, previstes per a la primavera o tardor de 1991, l'activitat pre-electoral a Balears comença a fer-se notar. El tantes vegades comentat possible pacte entre el PP i Unió Malloquina s'ha fet, a la fi, realitat. Des que UM no es presentà a les últimes dues convocatòries electorals semblava evident la situació terminal del partit regionalista i que només tenia dos camins: el de la desaparició com a tal UM o el de la confluència amb el PP, que és precisament el que ha passat ara amb el pacte.

El pacte significarà, per als regionalistes, assegurar-se 5 llocs preferents amb moltíssimes possibilitats de sortir elegits. El primer regionalista apareixerà en el número 3 de la llista i els altres es repartiran llocs sempre entre el 17 primers, que són el nombre d'escons que les previsions

del PP donen com a probable resultat per Mallorca (cal recordar que la circumscripció de Mallorca elegeix un total de 33 diputats autònoms sobre un total de 59 per a totes les Illes). A més, el pacte preveu llistes conjuntes a tots els municipis de Mallorca, la qual cosa significa que quedaran integrats en l'operació alguns dirigents regionalistes que mai l'han vista amb bons ulls, com és ara l'actual batlle d'Inca, Antoni Pons, que sembla que, a pesar de les seves reticències, tornarà a presentar-se per aquesta coalició, PP-UM.

D'altra banda, els expulsats del CDS, juntament amb altres militants que han sortit del partit de Suárez, han creat el nou partit de caire nacionalista i de centre, Centristes de Mallorca.

Segons informacions periodístiques, aquest grup, liderat per Josep Melià, podria estar en converses per a intentar una confluència amb la Unió Balear de Gregori Mir. Aquesta informació ha pogut ser contrastada per EL TEMPS a través d'una font que ha confirmat l'existència dels contactes i que considera que "no hi ha cap motiu pel qual no es pugui arribar a un acord". Al mateix temps, segons altres informacions, s'espera que aquest projecte de centre nacionalista es vegi reforçat per una probable fuita d'un bon nombre de militants d'Unió Malloquina que no estan d'acord amb el pacte a què s'ha arribat amb el PP.

Miquel Payeras

La regidora Ferrando, al capdavant dels *italians* de València.

Futur Valencià

Dijous 14 va presentar-se en societat Futur Valencià, un moviment cívic per la societat, l'economia i la cultura valencianes. L'entitat que s'acaba d'estrenar reprèn les intencions de les famoses tertúlies de l'Hotel Inglés, l'objectiu de les quals era eradicar la crispació entre els valencians, entre *catalanistes* i *blaveros* i instaurar un lloc d'encontre, reflexió i actuació, "ja que la identitat valenciana, viscuda conflictivament, ha impossibilitat en moltes ocasions un clam comú i necessari, i com a conseqüència d'això, tota la collectivitat valenciana ha vist retallades les seues expectatives de plenitud política, cívica, econòmica i cultural".

En aquest sentit, Futur Valencià naix, tal com diu la seua acta fundacional, "delerós de contribuir a la conformació d'un compromís valencianista, constituït en ideologia-marc dels diversos sectors socials i polítics valencians, adquirint un compromís valencianista de mínims, respectuós dels matisos i les sensibilitats, perfectament imbricat en la pluralitat enriquidora, i catalitzador de la reivindicació compartida de fer del Poble Valencià una comunitat colmada societàriament, econòmicament, culturalment".

L'acte social, conduït per Rafael Company (escindit d'UPV), Vicent Miquel i Diego (fundador de l'extingida Unió Democràtica del País Valencià), Xavier Marí (secretari general d'ENV) i Eduard Mira (co-autor del llibre *De impura natione*), tingué per escenari el Music-Hall Rialto, davant un públic tan heterogeni com la nova entitat pretén per a si. Entre altres, hi havia Vicent Soler, vice-president de les Corts valencianes, el senador socialista Alfons Cucó, l'eurodiputat del PP Leopold Ortiz, els professors Vicent Martínez Sancho, Vicent Franch i Pere Riutort, el membre de Democràcia Socialista Manuel Rivas, la diputada d'Unió Valenciana Maria Àngels Ramon Llin, l'ex-president de la Diputació de València Joan Antoni Perelló, com també una substanciosa representació de joves universitaris.

J. Baeza

COP D'ULL

Per un dia, Barcelona va ser l'ull de l'huracà. Els Rolling no són per a menys.

IDEES

De conèixer, estimar, i comprendre

Ho diu una dita popular: només s'estima quan es coneix. I conèixer, d'alguna manera, implica comprendre. No sempre és veritat, com sabem; ara com ara, tanmateix, per a l'articulista li'n sobra. Sempre que hi afegim que, per a l'odi, no calen coneixements ni comprensions, i menys encara l'estimació, el seu antídot. Li basta el prejudici i la ignorància. Val el mateix per al racisme com per a altres racismes menors i casolans.

Fem un repàs. Per a conèixer cal tenir interès per allò que se suposa que es vol conèixer. La comprensió és si fa no fa un exercici racional per acostar-se a l'objecte del coneixement, d'allò que es desitja conèixer. I l'estima ve després, com a conseqüència dels exercicis precedents. Tots tres exercicis reclamen una generosa obertura d'ulls i orelles, una predisposició tàctil, sensible, en diríem, despullats de tot prejudici. I sempre sense la bena de l'odi sobre l'esguard, és clar. I ara em diran, ¿a què vénen aquestes críptiques paraules, i un exordi excessiu? Miraré de ser més explícit.

Barcelona, València, Palma, tres ciutats que s'ignoren, o molt sovint, quan ja era possible no desdenyar-se, s'han ignorat. No fa gaire, ho recordava al *Diari de Barcelona,* a propòsit d'estimular la presència de la ciutadania barcelonina a la meua ciutat: invitació interessada, sense dubte, però també convençuda, en la mesura que parlava d'una ciutat de cultura, València, sense els afegitons de la solemnitat. ¡I tan prop!... encara que només siga en termes físics, horaris. Potser en vaig fer un gra massa, en parlar de cultura com atracció bàsica: hauria d'haver afegit la festa i el clima, l'*exotisme* del sud, tan diferent, o qualsevol altra historieta. Ho faig ara, i punt.

Alguns exemples ens poden ajudar a hores d'ara. ¿quin valencià, quin barceloní, no ha visitat almenys una vegada en la seua vida, Mallorca o Menorca o Eivissa? De *mili,* noces, vacances o negocis, és un viatge freqüent. I superficial, clar. I per l'altre costat, ¿quin barceloní, o valencià, no ha trobat imprescindible comprar, vendre, o simplement passejar-se, per les Fires de València o Barcelona? Em direu, ¡alto!, això ja són negocis, i no tots els veïns s'hi dediquen. Ho farem més planer, de les Falles a la Mercè, o de les excursions gastronòmiques, tant em fa, la relació és fins i tot inevitable.

Aquestes evidències tan elementals no tenen cap traducció rellevant en termes polítics, socials. El coneixement no passa de l'exotisme del paisatge, la gràcia de la parla corresponent, i en tot cas de l'oportunitat dels negocis. En els negocis incloses les tranferències de mà d'obra, que no tot han de ser especulacions immobiliàries o compra-venda de vetes i fils.

De fet hi hauria com dos moments, als temps recents. En part, sense cap modèstia, n'he estat espectador, alguna vegada actor, i en tot cas testimoni. De primer, als seixanta, un corrent missionari, de retrobament; al final dels setanta algun esforç adicional per fer viable el que es pensava poc factible –unitats econòmiques, i d'altres–, i acceptava tothom, la nova situació democràtica, amb l'aparell de les autonomies de caire sovint ortopèdic. La nova estructura política i administrativa no anava a ajudar gens ni mica al coneixement , a la comprensió, i, per consegüent, tampoc a l'estima. Cosa que no és cap judici de valor, i sí més aviat constatació empírica.

¿Hi ha res de mal en aquesta situació? En principi, em sembla que no. En acceptar algunes regles del joc, aquest es desenvolupa segons les primeres, ningú té res a objectar. Es més, la creació de glòries més o menys locals, parroquianes, té l'estímul suficient per als intel.lectuals, i aquests, de citació en citació mútua –allò que amb gràcia s'anomenà les societats de *bombos mutus* – ajuda a sobreviure amb subvencions i premis. Tots contents, al capdavall. La gent, això és tota una altra qüestió. En principi continuaran relacionant-se i coneixent-se en ls superfície, amb prevenció unes vegades i amb sorpresa en d'altres: ¡resulta que l'entenc!, com aquell que descobreix que parlava en prosa. O més pregonament, ja que em diuen que hi ha autobusos barcelonins que vénen a conèixer la nit valenciana, tan excitant,

tant del sud, i altres. Benvinguts, per cert, que més val la festa que l'avorriment previngut, desconfiat dels protocols autonòmics.

Naturalment, tot això no condueix enlloc, com no siga al narcisisme localista, a la lamentació, o al menyspreu d'allò que anomenem realitat, tan distant dels desitjos, o de les elaboracions més o menys acadèmiques dels setanta.

Fenòmens com el blaverisme valencià cert mallorquinisme, i un innegable barcelonisme, romanen al marge de les explicacions raonables. Com no siga per titllar-los d'inútils manifestacions de particularismes, decantats a la dreta i irracionals. La labor d'explicació s'ha deixat de banda, i una mica cadascú va a la seva, originant nous problemes de marginació. En altres indrets de l'anomenat context nostre se'n preocupen, com per exemple en el cas de les *lligues* italianes: moviment de resistència contra l'estat central ineficient i corrupte, però també senyal de recuperació de les particularitats, de certs elements pregons en la conformació de les "comunitats regionals i locals". Com si res, a casa nostra: fenòmens d'incultura i manipulacions de la dreta, i tan contents. Mentrestant, vots i més vots, i una receptivitat creixent per part de l'audiència. Mentre ragen les subvencions ens quedarem satisfets amb explicacions de manual, per cert, que en ser d'origen marxista, esdevenen, els manuals, més aviat arnats, i queda el recurs a un positivisme casolà, de cas per cas, que dóna molt de si a les facultats i altres acadèmies.

Conèixer, per tant, significa aproximar-se sense prevencions a les situacions reals de les poblacions, bàsicament urbanes. Cosa que demana una apressada i curta explicació: Aquest és un país urbà, on els espais que no ocupen les ciutats, les grans, en són espais dependents. D'on es dedueix que el coneixement ha de partir de les realitats urbanes respectives, on es couen les marginacions, les exclusions, i on també és possible el reencontre. Tota la resta són ganes de marejar la gallina o de fer volar coloms.

El *llinguisme* polític té la seua raó de ser en la desconfiança de l'estat. I també en les incapacitats locals per bastir nous objectius socials assumibles per la ciutadania. Val la pena de parar-hi esment. Perquè és evident, de València estant, que hi hagué manipulació de la dreta estatal als orígens de fets com el blaverisme. Manipulació que trobava el terreny adobat, val a dir, i només en aquesta mesura s'expliquen les reeixides que pertanyen no només a alguna capa de privilegi sinó que tenen audiència entre capes populars.

Ignorar-ho esdevé imbècil des del punt de vista intel.lectual, i imprudent com a mínim des del punt de vista polític. Pot passar, també, que no li convinga a ningú posar el dit en la nafra, ja siga per convicció o per egoisme gremial. Als setanta tothom reclamava, a més de l'autonomia, una determinada autonomia, pel que fa a llengües i altres temes. Més tard en encetar la trajectoria de l'híbrid d'estat mig federal, mig autonòmic, s'hi afegí aigua al vi. I el bestiar de la lletra s'adaptà com pogué a una nova circumstància certament més bonancera pel que fa a les retribucions, les reclamacions més pregones quedaven a poc a poc per les manifestacions íntimes, al si del gremi respectiu, en una mena de recuperació de sopars i trobades de vells combatents. I així va la cosa.

En qualsevol cas, les situacions reals condueixen a la coneixença, ja siga per negocis, viatges de noces, o per conèixer nits excitants. Passar a comprendre el que passa podria ser una bona complementació de negocis i festa. Si, a més, ens proposàvem de fer del coneixement i la comprensió una mena de bandera per estimar-se encara valdria la pena més. No cal dir que, des de la festa i el negoci, les coses es veuen bastant més clares que des dels pinacles de la política contemporitzadora o de les intel.lectualitats parroquianitzades, sucursals provincianitzades, empren una llengua o una altra, que també això està ben organitzat des del punt de vista de la còngrua.

Ànim, doncs. Viatjar d'una costa a l'altra, de Barcelona a Palma, i de València a Barcelona o Eivissa, el moviment pot tenir la gràcia addicional a la festa o el negoci: conèixer-nos tal com som.

Ricard Pérez Casado

Dissabte 23 se celebren els comicis autonòmics a Andalusia

Eleccions andaluses: no passa res

Les eleccions autonòmiques del dia 23 es presenten segons tots els sondejos com un nou triomf dels socialistes i un lleuger avanç de la minoria andalusista que encapçala el carismàtic Pedro Pacheco.

Chaves: al sud, per força

Manuel Chaves ha passat de ministre de Treball al govern de Madrid a "candidat a pals" com l'ha acusat unànimement l'oposició. Aquest polític socialista de 44 anys que procedeix del sindicalisme, ha de contestar sistemàticament en aquesta campanya una pregunta: perquè si José Rodríguez de la Borbolla ha fet una bona gestió, segons el PSOE, han hagut de buscar un candidat a Madrid. Chaves, tan disciplinat com Borbolla –segon president autonòmic andalús defenestrat per ser poc dòcil– es mossega la llengua i amb un to serè repeteix allò que "ha estat una decisió del partit a Andalusia". I encara que no reconeix explícitament l'enfrontament que des de fa anys hi ha entre borbollistes i guerristes a Andalusia, l'ex-ministre assegura que "no faré distincions entre uns i altres sinó entre persones eficaces o no".

Chaves està fent una campanya serena i allunyada de desqualificacions cap als seus rivals. Hi ha qui diu que durant les dues primeres aparicions electorals d'Alfonso Guerra –"Ell", amb majúscules, com li diuen al sud on el seu poder al partit és omnipresent– el candidat Chaves va patir molt en escoltar els insults propis de l'estil del vice-president. Chaves, que té en aquestes eleccions la gran responsabilitat d'haver de garantir al PSOE la revalidació de la majoria absoluta, no creu que el *cas Guerra* el perjudiqui: "Crec que els polítics són en general honestos i el fet que hi hagi en qualsevol partit dues o tres persones que poden utilitzar la política com a mitjà per a enriquir-se no es pot generalitzar". ¿Creu que a Andalusia se la juga Guerra? "Això és una lectura esbiaixada i interessada. Si el PSOE guanya, serà un èxit del partit al qual hauran contribuït moltes persones". ¿Les enquestes diuen que el PSOE aconseguirà de nou la majoria absoluta, però el mateix vice-president del govern ha dit ja en un míting que no es pot baixar la guàrdia: "Nosaltres treballem sobre la hipòtesi de traure una majoria absoluta encara que em conformaria amb una

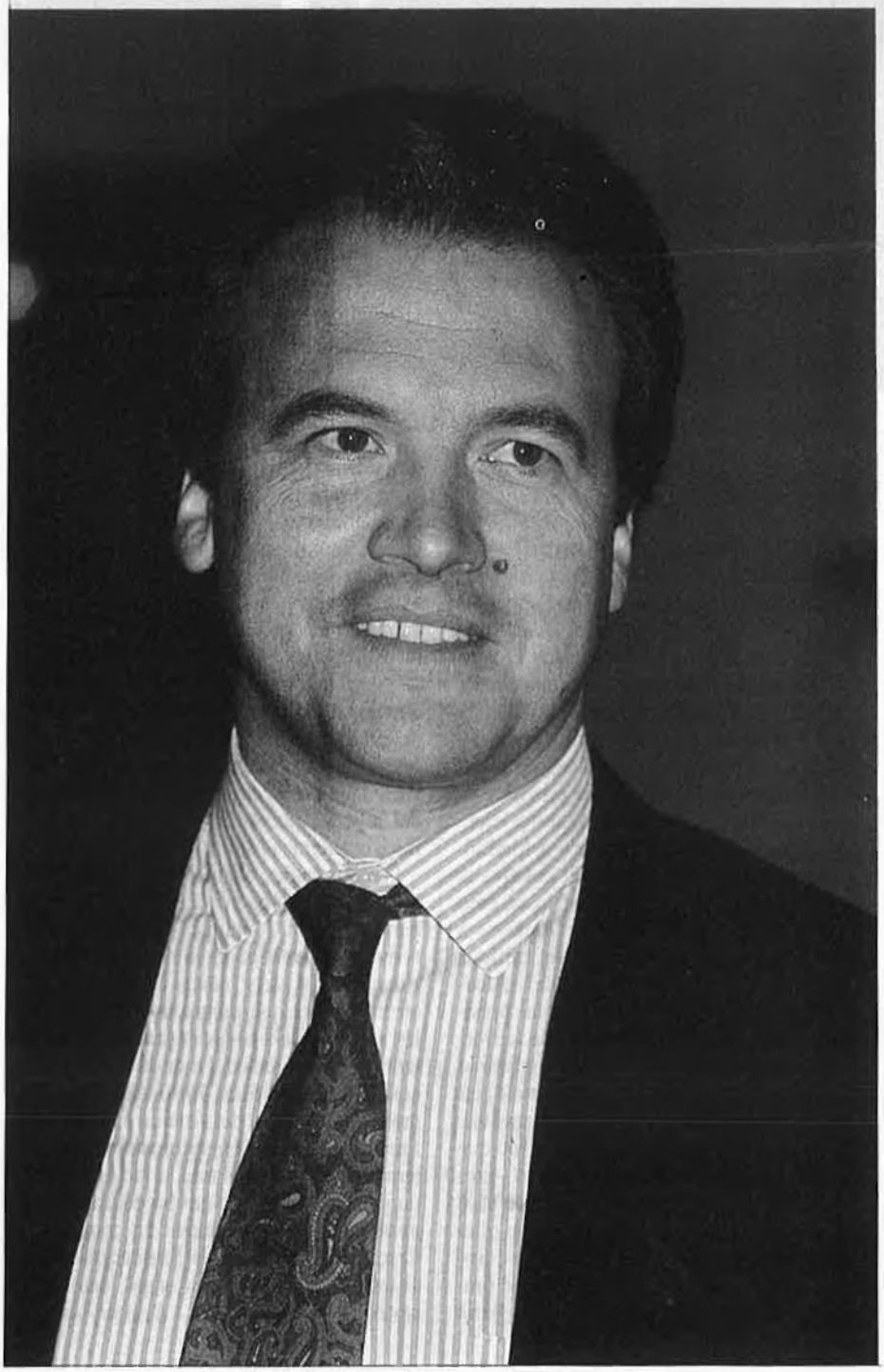

Manuel Chaves.

majoria suficient i estable per a governar en solitari". ¿El preocupa que les previsions d'augment del vot andalusista posin en perill aquesta majoria absoluta per als socialistes? "Si el PSOE no aconsenguís la majoria absoluta per a governar, l'alternativa seria la dreta, el PP. Els andalusistes serien els seus aliats, però el triomf final seria del PP i l'alternativa seria el PP".

Pacheco fa patxoca

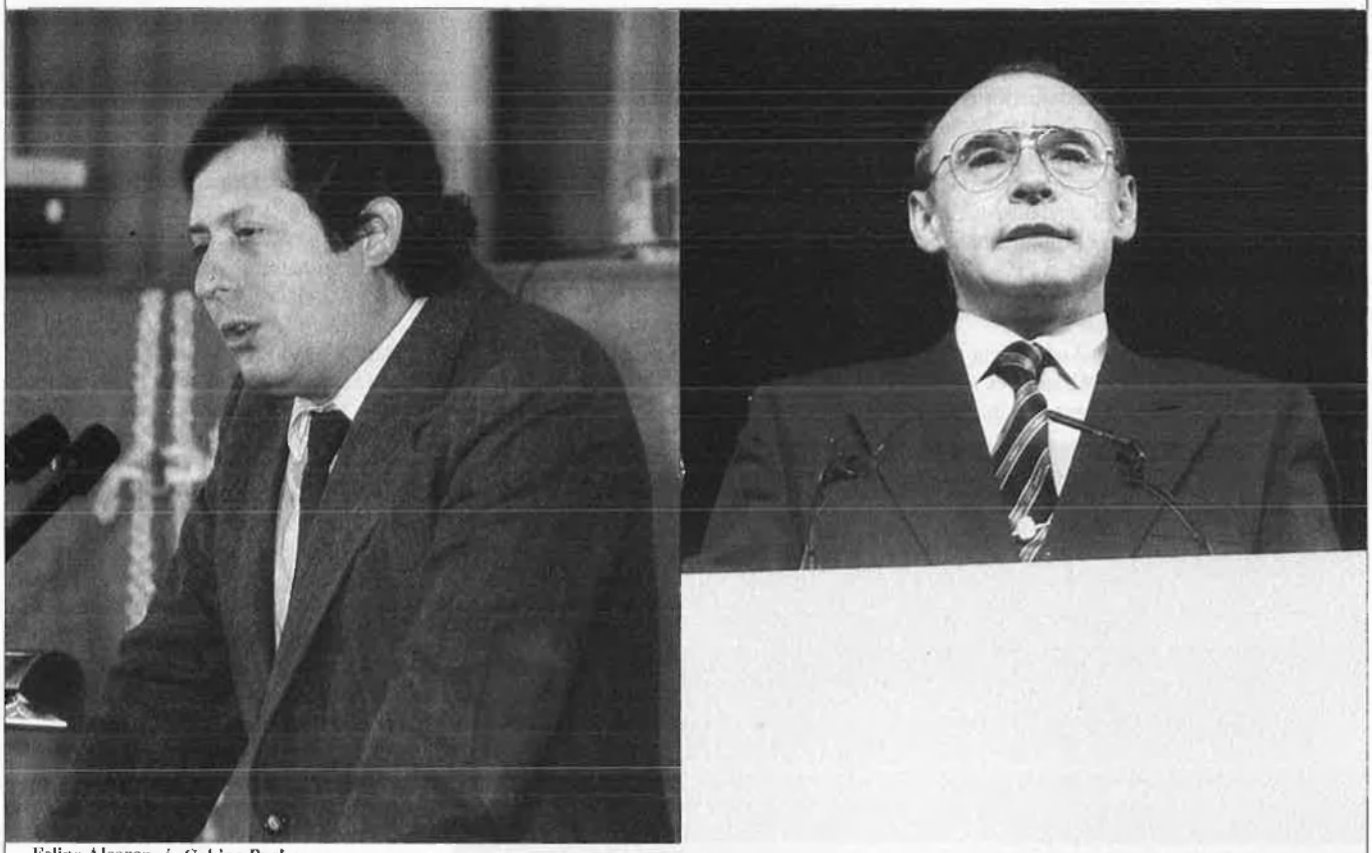
El candidat del Partit Andalusista a la presidència de la Junta té 41 anys, és advocat, ha estat escollit pels seus païsans ininterrompudament alcalde de Jerez de la Frontera, a Cadis, des de les primeres eleccions municipals i des de fa uns mesos exerceix d'eurodiputat. Pedro Pacheco, que es confessa arià, encara que diu que no creu gaire en els horòscops, s'ha fet famós arreu amb allò de "la justicia es un cachondeo" que va dir a propòsit d'una sentència judicial sobre l'enderrocament d'un xalet del cantant Bertín Osborne, un fidel representant del *senorito jerezano*, especialment odiat per aquest polític apassionat i vehement que aquests dies fa quilòmetres per Andalusia escoltant una cançó que l'encanta: "Devórame otra vez". És fàcil imaginar qui devoraria políticament parlant el representant d'una força nacionalista que segons totes les enquestes aconseguirà en les eleccions del 23-J un espectacular ascens. ¿Com se l'explica, Sr. Pacheco? "El principal motiu és que el partit s'ha consolidat". Després d'alts i baixos [recordem que a les primeres eleccions autonòmiques del 82 els andalusistes es van convertir en extraparlamentaris després d'haver tingut 7 diputats a Madrid] el partit va sortir reforçat fa tres anys en el congrés de Sevilla amb una millor organització, una ideologia consolidada i objectius molt clars". ¿Quins són aquests objectius? "El nostre programa té tres elements: l'autonomia andalusa ha de ser alliberada; estem per una exigència radical de transparència i honestedat en el comportament de la classe política i volem que l'administració sigui eficaç. Això últim només s'aconseguirà pactant la neutralitat d'aquesta administració, perquè la confusió dels seus interessos amb els del PSOE ha provocat el desgovern actual".

I a propòsit de govern, Pacheco s'ha mostrat partidari d'un pacte a la grega per desbancar el PSOE amb Esquerra Unida i el Partit Popular i ha rebutjat un pacte només amb la dreta. ¿Per què? "Només amb un partit de dreta els andalusistes no volem anar. Seria atípic, sobretot quan la dreta a Andalusia és minoritària. Nosaltres pensem que en un pacte per governar Andalusia hauríem d'integrar el millor d'aquesta dreta i també bastants coses bones que té EU. Entre els tres partits seria possible aconseguir un govern estable i un model de gestió diferent perquè el del PSOE està gastat".

Puche: candidat pels pèls

El candidat del Partit Popular a la presidència de la Junta, Gabino Puche té quaranta-un anys, és economista i president regional del Partit Popular. Hi ha qui creu que per poc temps. Va ser el primer candidat nominat, ja fa dos anys, a les eleccions andaluses; en una etapa que en el PP encara manava Antonio Hernández Mancha, el gran defenestrat, el qual ja ha anunciat que quan acabin les eleccions andaluses formarà un nou partit aquí al sud. Gabino Puche ha estat acceptat com a candidat pel nou equip de José Maria Aznar una mica per força, i, sobretot, per impedir que s'agreugi la crisi provocada per l'*afer Mancha*, el qual a les últimes eleccions va fer perdre vots al PP en tres províncies: Cadis, Sevilla i Còrdova. ¿Com explica la fidelitat del vot al PSOE a Andalusia? "En aquest tema cal distingir entre el que és vot rural i ciutadà. A les ciutats s'està produint una

Felipe Alcaraz i Gabino Puche

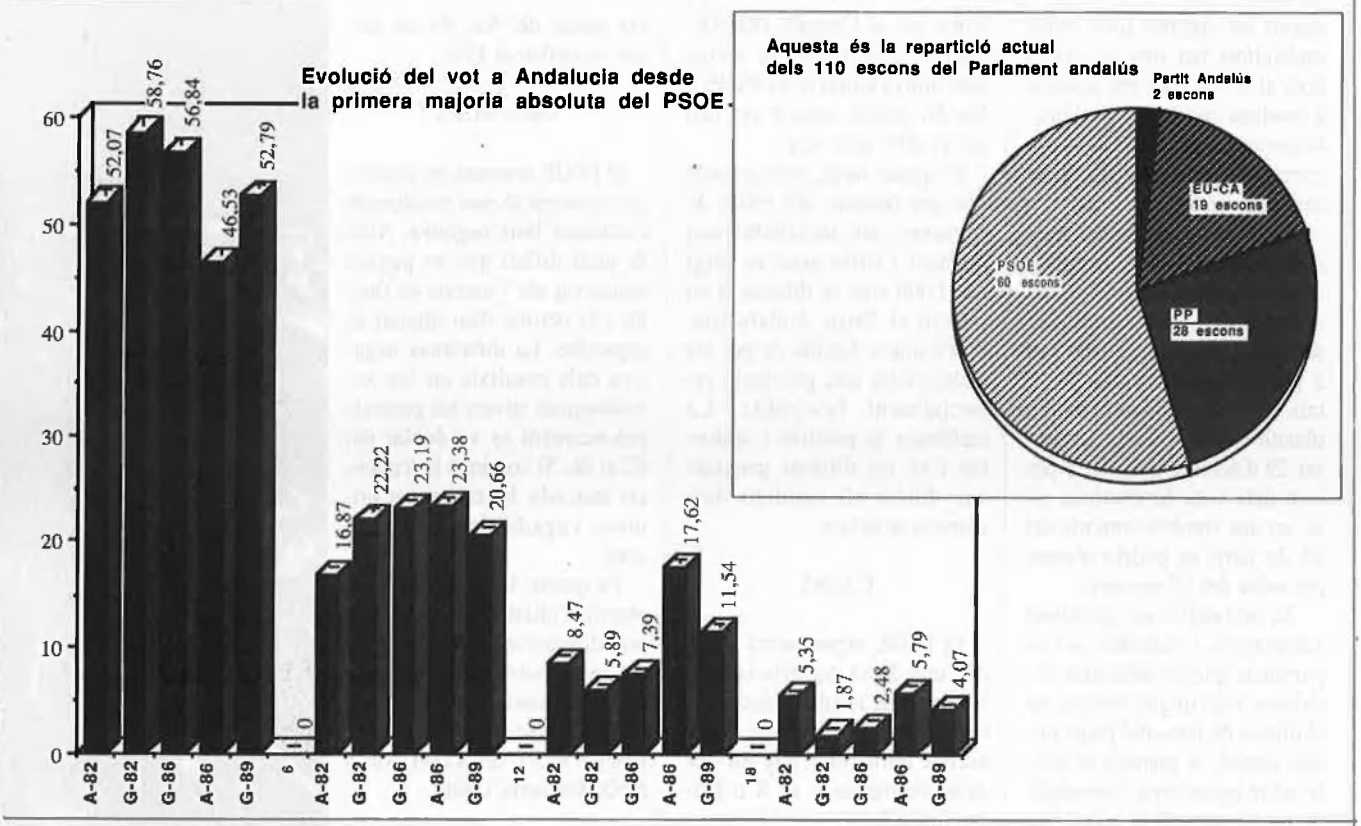
pèrdua del suport popular al PSOE, cosa que no passa en el món rural, on es dóna un vot de por dels socialistes. En alguns pobles amb menys de cinc mil habitants, els alcaldes es comporten com autèntics cacics, els quals amenaçen la gent. Es curiós que en la campanya que fa Chaves, quan va als poblets mai falta la visita a la llar del pensionista". ¿Vostès diuen que el PSOE ha imposat a Andalusia un vot captiu, com el pensen combatre? "Tenim un alternativa avançada, no fem costat als subsidis que dóna el PSOE, el nostre subsidi inclou una temporalitat indefinida, com també la perspectiva perquè aquestes persones es puguin reciclar en altres oficis que no siguin els propis del camp". ¿Quin és el punt més innegociable del seu programa electoral? "Que aquesta legislatura que estrenarem després del 23-J s'ha de caracteritzar pel diàleg i la negociació, amb independència del nombre d'escons que aconseguim". Vostès es mostren partidaris en el seu programa electoral de potenciar la industrialització d'Andalusia perquè, segons vostès, l'agricultura genera atur, ¿què farien, si guanyessin, amb la reforma del PSOE? "El que s'ha de fer és enterrar-la sense més dilacions i ens agradaria que sobre aquest tema el candidat Chaves, que per cert està molt poc assabentat del que passa a Andalusia, s'hi pronunciés clarament perquè la reforma agrària socialista ha estat un fracàs".

Alcaraz: a l'ombra d'Anguita

El candidat de la coalició Esquerra Unida-Convocatòria per Andalusia, Felipe Alcaraz, va nàixer a Granada fa 47 anys, és filòleg i les principals aficions són la poesia i la pintura. Hi ha qui creu que Alcaraz farà perdre vots a IU-CA, que va aconseguir 19 diputats a les autonòmiques del 86 gràcies a la presència, com a cap de llista, de Julio Anguita. "Tot estava previst perquè Julio fos el candidat en aquestes eleccions, però va haver d'anar-se'n a Madrid. Per cert, la gent considera molt positiva la seva marxa a Madrid per a Andalusia, creu que és bo per a Andalusia. Donar-se a conèixer en una població de set milions dispersa és una tasca complicada". Alcaraz, que és molt crític amb l'actual president de la Junta, José Rodríguez de la Borbolla, al qual acusa d'haver-se conformat amb el que li manava Madrid, té molt clar el seu programa si guanyen les eleccions: "El primer que faria és posar-me el sou que em correspon per la meva professió –professor universitari– perquè penso que això de ser president de la Junta no és cap ofici en si. Crearia el Consell Econòmic i Social, reformaria l'administració perquè funcionés amb eficàcia; crearia la Conselleria de la Dona i del Mar, anul.laria radicalment el projecte urbanístic Costa Donana i desmantellaria el cementiri nuclear d'El Cabril, impulsaria polítiques radicals per resoldre el problema de l'aigua i el dèficit sanitari i canviaria la Llei de Reforma Agrària". El candidat de la coalició electoral EU-CA no està d'acord amb el pacte a la grega que proposa Pacheco i assegura que només pactaria amb el PSOE si es donessin dues condicions: "Que es paguin les responsabilitats polítiques del *cas Guerra* i per tant que dimeiteixi el vice-president del govern i que el PSOE revisi la seva política econòmica i social".

Felipe Alcaraz, el candidat de la coalició Esquerra Unida que és també secretari general del Partit Comunista d'Andalusia està convençut que la coalició està consolidada i que la crisi dels països de l'Est no els afecta; encara que durant la campanya de les andaluses els socialistes utilitzin constantment la caiguda del mur de Berlín per a atacar la coalició de Julio Anguita: "El pretès ensorrament del sistema comunista a Europa i el consegüent reforçament del sistema capitalista no es trau la raó històrica i no es pot oblidar que qui ha encapçalat la *perestroika* és precisament un comunista. Crec que no es tracta de l'ensorrament del sistema, sinó d'una nova etapa, una nova síntesi".

Regina Farré

Evolució del vot andalús

El seguiment dels resultats electorals a Andalusia els últims anys, atenent els comicis generals i autonòmics que s'han fet paralel.lament des de 1982, dóna com a resultat que el PSOE perdrà la majoria absoluta en el Parlament andalús després de les pròximes autonòmiques del 23 de juny.

Pràcticament en la vigília de Sant Joan, el PSOE perdrà el poder absolut que ha tingut durant tants anys a Andalusia i l'oposició, els tres mateixos partits ara representats, minvarà per dalt i creixerà per baix. El PP veurà reduir-se el seu nombre de vots. EU-Convocatòria per Andalusia en guanyarà i el Partit Andalusista serà el grup que experimentarà major creixement. Tot això és el que indiquen les xifres.

L'any 82 i l'any 86 a Andalusia van coincidir les eleccions autonòmiques amb les generals. Enguany, arriben els comicis autonòmics set mesos després de les votacions al Congrés de Madrid. L'anàlisi dels resultats del parell d'eleccions del 82 i del 86, en relació als del passat 29 d'octubre és l'objecte i la primera matèria d'aquest estudi, una aproximació objectiva a com es presenten les autonòmiques a Andalusia del 23 de juny que ve.

La tendència de vot condueix el PSOE a la pèrdua d'una majoria absoluta de què sempre ha gaudit. Des del 82 al 86 va disposar de 66 diputats en el Parlament andalús, una cambra amb 110 escons. Els últims quatre anys, el president José Rodríguez de la Borbolla ha governat amb 60 diputats.

La contínua pèrdua de vots des de 1982, la tendència a la baixa de les autonòmiques respecte a les generals i, en algunes províncies, els estrets marges d'obtenció dels escons mostren una tendència que, si continués, no permetria al PSOE arribar a la majoria absoluta.

És evident que a l'hora de repartir escons l'última paraula la tenen els vots, un per un, i no els percentatges. A l'hora de la veritat, la llei d'Hont pot acabar afavorint una formació que hagi perdut percentatge de vot, tot depèn del que hagin fet la resta de partits.

De tota manera, i al marge de valoracions subjectives que poden utilitzar-se com elements de correcció, i sense entrar tampoc en la repercussió que poden tenir els *afers* Guerra i Naseiro, el PSOE pot obtenir entre el 40 i 42 per cent dels vots quan en les autonòmiques del 82 va obtenir el 51 i el 86, el 46. Això traduït en diputats, vol dir entre 52 i 54 , és a dir, pèrdua de majoria absoluta per estret marge.

En els comptes de les tendències de vot és evident que, amb els números a la mà, no es valoren situacions que poden corregir prou el sentit dels resultats.

Hi ha multitud d'aspectes i situacions, de carregada subjectivitat, que poden resultar decisius. En aquest sentit, qualsevol fet o element analitzat té una importància relativa i un valor que depèn del que cadascú li vulgui donar. Així, el PP, que en les passades autonòmiques, les del 86, va guanyar sis punts, ara no disposarà del 12 per cent de vots que la UCD, amb la seva desaparició, va deixar sense amo, senyor o, com a mínim, llogater. Eren prop de 180.000 vots que, si en les generals, una part important va anar al CDS, en les autonòmiques, els populars, llavors amb Antonio Hernández Mancha com a candidat a la presidència de la Junta, van acaparar. Això vol dir que, al costat de tots els números, que apunten que el PP pot estar per sobre del 20 per cent dels vots, s'hauria d'introduir aquest aspecte de resta.

Seguint consideracions semblants, EU-Convocatòria per Andalusia pot veure corregida en sentit negatiu la tendència de vot ja que el *boom* Anguita, el presidenciable de la coalició l'any 86, és difícilment repetible ara. Anguita va acon-

seguir en algunes províncies multiplicar per tres els vots i això el 23 de juny els portaria a resultats més que majoritaris, hegemònics. A Còrdova, per exemple, arribarien al 90 per cent dels vots.

Amb qui es presenten pocs dubtes respecte a la progressió positiva és amb el Partit Andalusista. Aquest grup, que sempre s'havia mogut entre el 2 per cent en eleccions generals i el 5 en autonòmiques, va obtenir en les generals del passat 29 d'octubre més del 5 per cent dels vots. Si continua així, en uns comicis com els del 23 de juny, es podria plantar per sobre del 10 per cent.

Ja immergits en qüestions subjectives i valorant la importància que les eleccions andaluses han tingut sempre en el dibuix de futur del mapa polític estatal, es planteja el dubte sobre quina seria l'estratègia de pactes donada la hipotètica pèrdua de la majoria absoluta per part dels socialistes.

Clar que això ja seria objecte d'una anàlisi diferent a la que aquí ens ocupa.

ANDALUSIA, PAM A PAM

Aquestes eleccions autonòmiques andaluses són una cara o creu per al PSOE. Tancats els col.legis electorals, la primera i més important pregunta a respondre serà si els socialistes arriben o no al diputat número 55.

L'estudi, província per província, de les tendències i perspectives de vot del PSOE amb vista a les votacions del pròxim 23 de juny, es contempla a continuació.

SEVILLA

La tendència de vot socialista és clarament a la baixa. Els 10 escons que va obtenir ara fa quatre anys podrien quedar en 9 o, fins i tot, en 8.

Els resultats en eleccions autonòmiques han experimentat un major descens que en votacions per al Congrés dels Diputats. Si es manté la tònica dels últims comicis, el PSOE a Sevilla podria superar per ben poc el 40% dels vots.

Fa quatre anys, amb un cens poc per damunt del milió de persones, els socialistes van guanyar l'últim escò en litigi per 3.000 vots de diferència en relació al Partit Andalusista. Precisament Sevilla és per als andalusistes una província especialment favorable. La tendència és positiva i uniforme i en les últimes generals van doblar els resultats dels comicis anteriors.

CADIS

El PSOE experimenta a Cadis una forta tendència a la baixa en els resultats electorals del pròxim 23 de juny. Els 9 escons obtinguts l'any 86 podrien convertir-se en 8 o baixar fins a 7.

La importantíssima pèrdua en les generals de fa mig any, precisament amb l'ara presidenciable Manuel Chaves com a cap de llista, auguren un fort daltabaix. Com a dada positiva, es pot veure que la diferència negativa dels resultats de les eleccions autonòmiques respecte a les generals s'ha anat reduint. De tota manera, la candidatura socialista que l'any 82 va fregar el 54%, enguany podria quedar per sota del 43.

En aquesta província el PSOE va guanyar fa quatre anys el penúltim escó, l'últim va ser per a Esquerra Unida. El primer restant sense escò va ser per al partit Andalusista, que va tenir 3.000 vots menys que els socialistes. Una diferència prou apreciable ja que amb un cens de poc més de 700.000 persones van votar menys de mig milió.

A Cadis, on el candidat dels andalusistes, Pedro Pacheco, juga de local, el PA té molt bones expectatives. Aquest partit a Cadis sempre ha doblat en les autonòmiques els resultats de les generals, en què mai havia passat del 4%. Fa sis mesos va arribar al 11%.

GRANADA

El PSOE presenta en aquesta circumscripció una escalonada i constant línia negativa. Això fa molt difícil que es puguin conservar els 7 escons de l'any 86 i la pèrdua d'un diputat és esperable. La diferència negativa dels resultats en les autonòmiques envers les generals pràcticament es va doblar del 82 al 86. Si continua la tendència marcada, baixarien per primera vegada del 40% dels vots.

Fa quatre anys, el PSOE va obtenir l'últim escò en joc per una diferència prou important ja que, amb un cens de 580.000 persones, de les quals en van votar 400.000, va distanciar el PP en 4.000 vots i 6.000 Esquerra Unida.

MÀLAGA

Les perspectives socialistes no són favorables. La tendència és clarament negativa. A la vista de l'evolució del vot en aquesta província, que els socialistes perdessin un dels 8 escons que va guanyar l'any 86 seria un mal menor. No seria estrany que, per primera vegada, el PSOE no arribés al 40% dels vots. La pèrdua de suport electoral en votacions per al Congrés dels Diputats ha estat continuada però, encara més clarament, han empitjorat els resultats en eleccions autonòmiques.

L'únic aspecte de valor positiu és que fa quatre anys el PSOE es va quedar només a 500 vots d'assolir un diputat més dels 8 que finalmennt va obtenir. Fa quatre anys van votar 500.000 persones d'un cens de prop de 750.000.

HUELVA

La tendència és a la baixa, i molt constant, però no especialment forta. De tota manera, perdre un diputat sembla ine-

vitable. En les autonòmiques del 86, per Huelva, el PSOE va guanyar 7 escons. El descens de vot és regular tant en eleccions a nivell estatal com per al Parlament andalús, la qual cosa fa difícil que el pròxim 23 de juny els socialistes arriben al 49%.

Fa quatre anys, l'últim escò en disputa va ser per al PP i el darrer que va obtenir el PSOE va quedar a 3.000 vots del restant major sense escò. Un nombre de vots important si valorem que a Huelva, l'any 86, hi havia un cens de poc més de 300.000 possibles votants, dels quals només 200.000 van passar per les urnes.

CÒRDOVA

El descens en el vot socialista és a Còrdova més notable que en cap altre punt de la comuntiat autònoma. Enlloc empitjoren tant els resultats de les autonòmiques en relació a les generals. Si continua la tendència marcada en l'actualitat, el PSOE podria passar de 5 diputats per Còrdova a tenir-ne com a màxim 4, sense arribar al 30% dels vots.

De tota manera, en aquesta província les valoracions subjectives són de màxima importància. Esquerra Unida, si fem cas a la progressió dels últims enfrontaments electorals, podria obtenir més del 75% dels vots. Aquestes xifres surten del *boom Anguita* del 86 quan l'actual secretari general del PCE i ex-alcalde de Còrdova era el cap de llista de la coalició. És evident que ningú pensa que els resultats mantinguin la mateixa línia ascendent actual per més que la presència de Julio Anguita resulti habitual durant la campanya electoral. Esquerra Unida farà prou si arriba al 33% de fa quatre anys.

Així doncs, el PSOE perdrà pocs vots a Còrdova i no sols pot conservar els 5 escons assolits l'any 86, sinó que podria arribar a 6.

A favor d'aquesta última possibilitat juga el fet que EUCA es va endur l'últim escò en litigi per només 3.000 vots respecte al mateix PSOE. En aquesta província, la de més participació de tot Andalusia, van votar 420.000 del 550.000 cordovesos censats.

ALMERIA

És la província amb una menor tendència negativa en les perspectives electorals socialistes. Podrien no perdre cap dels 7 diputats conquerits en les anteriors autonòmiques i, pel que fa a percentatge de vot, difícilment quedaran per sota del 49%.

De tota manera, l'any 86, amb un cens de 300.000 persones de les quals una tercera part no va passar per les urnes, van aconseguir l'últim escò en joc per només 500 vots més que el PP.

El CDS va arribar al 6% dels sufragis i ara, a la vista dels negres auguris que esperen aquest grup polític, això podria afavorir la candidatura dels populars.

JAÉN

La corba de vot és clarament negativa encara que moderada. És probable que conservin els 7 diputats del 86 Quedaran entorn del 45% dels vots si es confirma aquesta lenta però continuada línia descendent. Els resultats dels comicis autonòmics han mantingut sempre diferències prou estable respecte a les generals.

A més, l'últim escò aconseguit en les passades eleccions al Parlament andalús va quedar molt lluny dels restants sense diputat, en canvi, li van faltar només 2.000 vots per col.locar un altres membre de la seva llista. En aquesta província van votar 370.000 persones sobre un cens de quasi 480.000.

Julià Àlvaro

DES D'EL RETIRO

Josep M. Sanmaetí

L'esdevenidor d'Alfonso Guerra comença a ser un misteri

Durant la campanya electoral per a les darreres eleccions legislatives, el president Felipe González va fer uns comentaris aparentment intranscendents en els quals anunciava vagament la retirada de la vida política, almenys com a president del govern. Aquestes declaracions van endegar una sèrie de moviments dins del PSOE i dins del govern per a preparar la successió del líder. Alguns ministres, per exemple, van maniobrar per poder entrar a la comissió executiva federal del partit, plataforma on s'hauria de decidir almenys hipotèticament el relleu de Felipe González. Segons la impressió més estesa, quan Felipe González va fer aquestes insinuacions, comptava amb un lloctinent lleial i sobretot políticament fort que contindria les disputes internes i muntaria el canvi de líder amb ordre. El control d'Alfonso Guerra sobre l'aparell del PSOE era en aquells moments gairebé absolut i l'operació no havia de presentar unes dificultats excepcionals, malgrat la delicadesa.

Ara bé, la situació es va capgirar totalment arran de l'escàndol protagonitzat per Juan Guerra. Tot i que el vice-secretari general i vicepresident va conservar la seva influència, tal com va demostrar la defenestració de José Rodríguez de la Borbolla, era palès que políticament n'havia sortit molt tocat i que molts barons li havien perdut el respecte. Per exemple, Javier Solana, ministre d'Educació, una de les personalitats més ben situades per a aspirar a la secretaria general del PSOE i per tant a la presjdència del govern. La defensa que Solana va fer de la LOGSE al Congrés de Diputats va ser l'eclosió d'un líder. El ministre va enardir els seus amb discursos incendiaris, va fuetejar la dreta sense pietat, es va mostrar com a home de consens amb els aliats, va posar una certa càrrega ideològica en les seves intervencions i va aparèixer com un polític brillant i segur, allunyat de les mediocritats felipistes i de les provocacions barates d'Alfonso Guerra. Aquell dia, a la crema socialista se li va aparèixer un cabdill i si la memòria no és flaca, la imatge pot donar molts rèdits a l'actual ministre d'Educació.

I això que uns dies abans al Canadà el president Gonzàlez havia intentat posar fi a les especulacions dels seus barons dient que havia estat un error parlar de la seva successió. Va ser debades. Deixant de banda que ell mateix havia aixecat la llebre, objectivament el problema del recanvi de Felipe González està damunt la taula de la plana major del PSOE. L'operació, però, s'ha hagut d'aturar, almenys de moment, atesa la feblesa política d'Alfonso Guerra.

GUERRA VOL MENYS ACTIVITAT POLÍTICA

Situades en aquest punt les coses, Alfonso Guerra va fer el dia 12 unes declaracions també informals en les quals reclamava una reducció de la seva activitat política. Això es correspon amb les revelacions fetes pel seu cap, que li ha presentat en diverses ocasions la seva dimissió, com a vice-president del govern. ¿Què vol dir això exactament? La interpretació més versemblant és que Guerra vol plegar efectivament com a membre del govern i fer un replegament tàctic cap al partit, des d'on maldaria per continuar controlant l'activitat governamental. Guerra es troba que el president Felipe González fa costat al ministre d'Economia, Carlos Solchaga, el seu màxim rival dins del camp socialista i que altres pesos pesants, com Narcís Serra, Francisco Fernández Ordónez, o el mateix Solana passen d'ell i despatxen directament amb el president.

A Guerra, per tant, no li aniria gens malament anar-se'n del govern i atrinxerar-se al carrer de Ferraz de Madrid, on hi ha la seu central del PSOE. Des d'allà podria preparar millor el XXXII Congrés del partit, que s'ha de celebrar a la tardor, les eleccions municipals i autonòmiques del 1991 i la successió de Felipe González. Més d'un alt càrrec socialista i no diguem de l'oposició, està convençut que el paper de Guerra com a governant ha arribat al seu final, després d'haver tallat els ponts

Alfonso Guerra.

amb els altres partits i d'haver perdut el respecte dels barons principals. Per la seva banda, Felipe González sap que el té agafat pel ganyot a causa de l'afer del seu germà. La més petita indicació de desconfiança significaria la caiguda del poderós *vice*.

No obstant, a Felipe González li convé mantenir Guerra en el govern, per diverses raons, perquè poc o molt manté la disciplina entre els barons, i sobretot perquè manté l'equilibri intern que és la base del *felipisme*. Tot depèn de l'estratègia que segueixi a partir d'ara el líder socialista.

L'ESTRATÈGIA ANDALUSA

Aquests últims dies s'han produït determinats esdeveniments a Andalusia que poden ser indicatius del que pensa fer Felipe González amb el seu lloctinent. Per primera vegada des de 1982 el president intervé a fons en una campanya electoral que no siguin les generals. Els diversos desplaçaments que el president-secretari general ha fet i té anunciats a Andalusia per a aquesta campanya han sorprès molta gent. I també criden l'atenció els tons populistes i fins i tot estripats d'algun dels seus discursos. Això només es pot entendre com un desig de retallar el tradicional protagonisme d'Alfonso Guerra en aquestes campanyes secundàries. Mentre que el candidat socialista a la presidència de la Junta, Manuel Chaves, ha intentat fer una campanya distesa i basada exclusivament en el programa, Alfonso Guerra, dut pels seus impulsos tradicionals, ha obert la tanda de desqualificacions i ha emmetzinat la resta de participacions, que tampoc s'han quedat curtes.

Però aquesta vegada ningú li ha rigut les gràcies, perquè dir segons què quan encara xipolleja en el fang de l'*afer Juan Guerra* sona a patètic. Solució: disparar per elevació i mobilitzar el president en persona. Serà ell, per exemple, i no Alfonso Guerra qui tanqui la campanya a Sevilla i a Cadis el dia 21.

Tot plegat dibuixa un panorama nou al voltant del vicepresident i els observadors tenen la sensació que hi ha alguna cosa que es belluga, i que solament la tossuderia o els dubtes de Felipe González han impedit que es moguin. I tots els analistes coincideixen a assenyalar una pèrdua de poder d'Alfonso Guerra.

A partir d'aquesta consideració es poden fer moltes especulacions i somiar moltes situacions noves... sense el Guerra. Però cal esperar i estar a l'aguait.

Entrevista a Lech Walesa

"Cal punxar el cul del govern"

Acusat de voler fer caure el govern de Mazowiecki, Walesa explica en aquesta entrevista els seus plans per a consolidar la democràcia polonesa.

Senyor Walesa, des de la tardor del 1989 el poder de Polònia és a les mans d'un govern de Solidarnosc. Malgrat tot, vostè li ha declarat la guerra. ¿Per què?

—Després d'acabar-se la llei marcial, la societat tampoc ha pogut sortir encara del pantà d'on jo vull traure-la. Per això provoco de vegades un fort esclafit de suro –ben entès: ¡no un esclafit de bala!– perquè la gent desperti. Cal que els responsables que fan alguna cosa reflexionin si això que fan és correcte. I aquells qui no fan res, se'ls ha d'impulsar a la feina.

—¿Li sembla que el govern, en la realitzacio de les reformes, va massa a poc a poc?

—Al començament, quan tots els altres països del nostre bloc encara dormien, era correcte que avancéssim lentament i amb precaució. Llavors havíem d'anar amb compte de no espantar ningú i de no posar-nos en perill nosaltres mateixos. Llavors la manera d'obrar era correcta. Actualment ens trobem en una situació completament diferent; entretant ja s'ha despertat fins Albània. Però nosaltres encara continuem avançant amb precaucions. Ara hem de canviar la nostra tàctica, hem d'activar el nostre desenvolupament.

—¿I el cap del govern, Tadeusz Mazowiecki, s'interposa en el seu camí?

—En absolut. No vull fer caure el govern de Mazowiecki ni tampoc suprimir la democràcia, ben al contrari. Jo vull reforçar-lo, el govern, consolidar la democràcia. Però hem de fer participar més persones en les decisions i hem de trobar solucions millors. D'aquí ve que hagi anunciat un canvi en la nostra tàctica.

—¿Però no voldrà negar les tensions entre vostè i els caps d'ou, *els intel.lectuals del govern de Varsòvia?*

—Jo parlo un llenguatge molt senzill, el llenguatge dels obrers. Per a mi, un *cap d'ou* és una persona que contínuament em tergiversa les paraules quan encara no m'han acabat de sortir de la boca, cosa que últimament sempre ha estat el cas. Per exemple, he dit que la democràcia és la guerra pacífica de tots contra tots. Així ho he llegit en alguns llibres. Aquesta declaració, els *caps d'ou* l'han regirada, afirmant que jo volia portar guerra.

—¿I no ho vol?

—Tot al contrari. Amb la meva crida a la lluita vull aconseguir pau i tranquil.litat. Els *caps d'ou* diuen, però, que només vull causar agitacions. O agafem una altra declaració: jo he dit que, en temps com aquests, el president polonès hauria d'anar amb la destral alçada i perseguir els canalles que volen robar Polònia. Naturalment, no ho vaig dir en sentit literal, això. Més aviat volia expressar que el president ha d'actuar amb més efectivitat. Avui dia no n'hi ha prou amb el parlament i la justícia per a defensar el país contra els especuladors que volen enriquir-se a costa nostra. Per això necessitem un president que ataqui decididament amb la seva llei-destral i ordeni al Parlament que acompleixi la seva feina. Però els *caps d'ou* diuen que he exigit al president que anés amb una destral.

—Els seus crítics també li retrauen que no s'hagi preparat amb prou temps per a les eleccions comunals de finals de mes.

—Aquest retret és ridícul. No fa gaire que em criticaven per haver preparat massa les eleccions comunals. Treballo ininterrompudament per a les eleccions, em trobo amb obrers i pagesos i els invoco que vagin a votar. Això torna a ser una calúmnia dels *caps dóu*. ¡Protesto!

—Els crítics, ¿tal vegada també tenen por de les ambicions de Walesa?

—Exactament. Aquesta gent creu que la via més ràpida per a combatre'm és dir que vull pujar massa amunt o que he perdut popularitat. Es pensen que això pot afectar-me molt. Però no és cert. Ja he dit al congrés de Solidarnosc que no vull arribar necessàriament a president de l'estat. D'altra banda, Polònia no es pot permetre cap president que segui amb les mans plegades, sense fer res.

—¿Què faria vostè d'una altra manera?

—És precisament ara quan el president ha de ser actiu i agafar els lladres que roben el nostre país. Però ho dic una vegada més: jo no vull ser president. Només vull que es trobin les solucions convenients per als nostres problemes. Hi ha dues maneres de veure un càrrec: alguns em retrauen que sobretot vull el títol de president, i que després ja m'ocuparia, a més, del treball que es presenti. Jo ho veig a l'inrevés: vull enllestir la feina i, si amb això m'escauen en sort un parell d'honors, no hi tinc res en contra.

Però per a mi no es tracta en absolut del càrrec de president de Solidarnosc, ni de la butaca de president del govern. No la desitjo, la presidència, és un pa ben amarg. Així i tot, tampoc vull renunciar simplement a 25 anys de la meva vida, a 25 anys de lluita.

—¿Quin perill veu vostè per a Polònia en els mesos vinents?

—En realitat no veig perills grans. Vull assegurar allò que s'ha aconseguit. Solidarnosc és tanmateix una organització assenyada. Si m'escolten, tot anirà bé. És clar que hi ha conflictes, i és important que els resolguem públicament, no rere unes portes tancades. Per això crido fins i tot a la lluita, però a la lluita pública que aconsegueix la calma. Encara més, sóc jo, el qui porta al país els bancs i les empreses col.lectives. I cada banc, cada empresa que ve a Polònia, augmenta la possibilitat de la nostra victòria.

—Fins ara, el riu de capital estranger s'ha mantingut fluix. ¿N'està decebut?

—Ja arribaran, no tingui por. Els polonesos hem demostrat que som capaços de moltes privacions i que rendim molt. Malgrat tot, ara hem de ser més actius. No vull en absolut fer caure el govern, només li vull punxar el cul perquè agafi una mica més de velocitat. No li vull fer cap mal.

—¿Quin lloc veu per a vostè mateix en la futura Polònia?

—Pescant. El que més m'agradaria és anar a pescar.

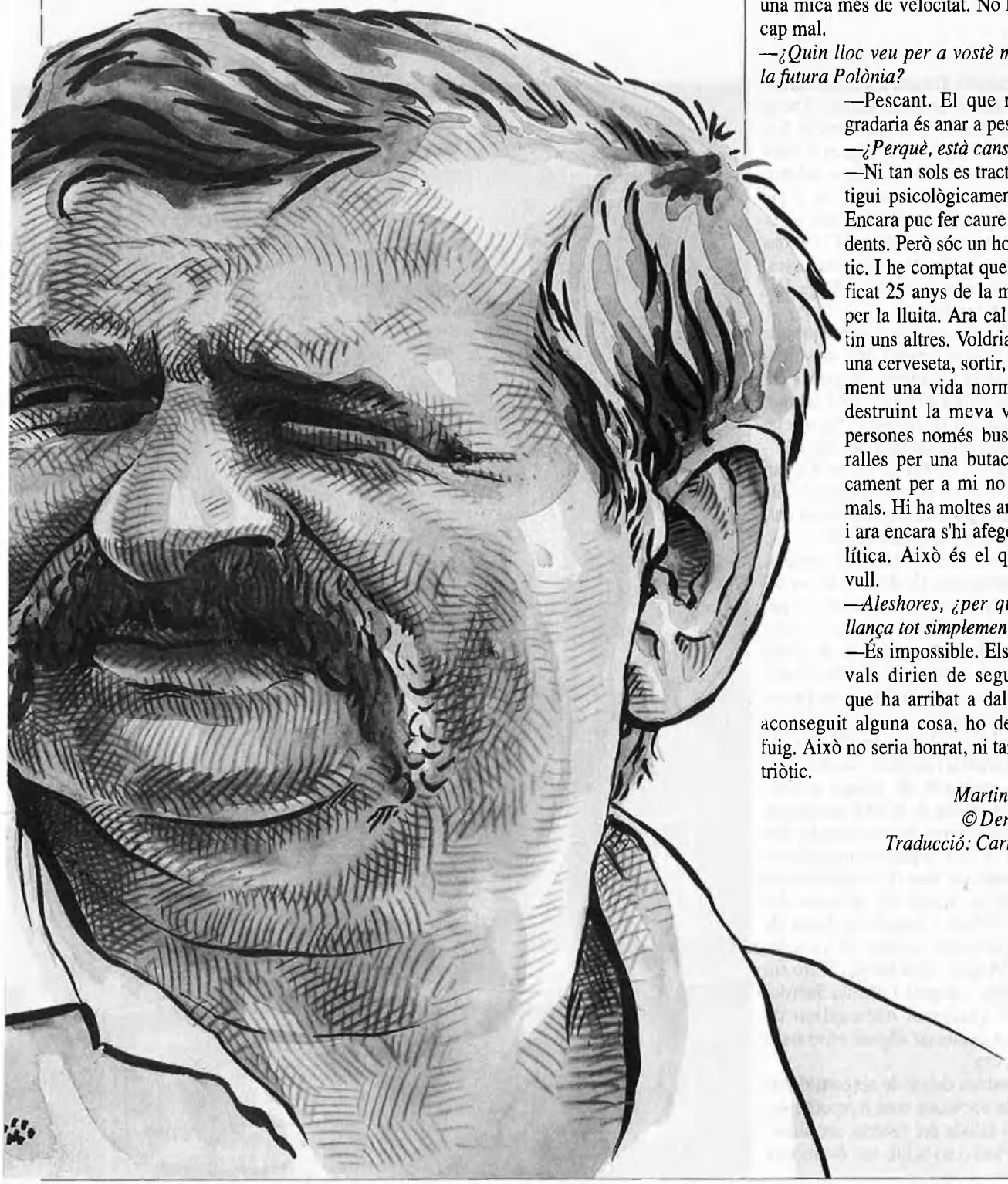
—¿Perquè, està cansat...?

—Ni tan sols es tracta que estigui psicològicament cansat. Encara puc fer caure 50 presidents. Però sóc un home pràctic. I he comptat que he sacrificat 25 anys de la meva vida per la lluita. Ara cal que lluitin uns altres. Voldria beure'm una cerveseta, sortir, fer finalment una vida normal. Estic destruint la meva vida. Les persones només busquen baralles per una butaca, políticament per a mi no són normals. Hi ha moltes anomalies, i ara encara s'hi afegeix la política. Això és el que jo no vull.

—Aleshores, ¿per què no ho llança tot simplement?

—És impossible. Els meus rivals dirien de seguida: ara que ha arribat a dalt, que ha aconseguit alguna cosa, ho deixa tot i fuig. Això no seria honrat, ni tampoc patriòtic.

Martin Pollack
© Der Spiegel
Traducció: Carme Gala

Rússia, un país oblidat

"És millor amollar les amarres"

L'imperi soviètic s'enfonsa mentre el nacionalisme rus emblanquina la façana: una mescla que barreja stalinistes i reformadors, escriptors eslavòfils i patriotes antisemites... esfereïdor.

En la batalla lliurada a Moscou abans de l'elecció de Borís Ieltsin, el rival de Gorbatxov a la presidència dels Soviet Suprem, tothom es jugava el futur d'un país que havíem arribat a oblidar: Rússia. El més gran d'Europa, tot i que només és una més entre les quinze repúbliques de la Unió Soviètica. 147 milions d'habitants, el 82% dels quals són russos, que, ara, pareix que ixen d'una llarga dormida... Amb ressaca.

"El reviscolament rus és conseqüència del deteriorament general dels país", explica Ludmila Saraskina, periodista estrella de la revista *El segle XX i la pau*. "Primer que res la *glasnost* ha revelat una constatació desoladora: en cap república soviètica perifèrica no és viu tan malament com a Rússia. I després els russos s'han cansat de seguida de ser culpables de tots els mals de l'URSS".

De la revolució de 1917 ençà –revolució que teòricament ha eliminat *la presó de pobles* que era l'imperi tsarista– el poder soviètic sempre ha estat *rus*. Fins i tot si molts dirigents no russos, de Stalin a Xevardnadze, han estat l'excepció dels nous colonitzadors. A l'hora de passar comptes, el resultat és greu. El primer element, els *proletaris* de Pskov o de Tambov enviats a *russificar* les altres repúbliques procedien de regions pobres, regions que, buides de la seua substància, són avui les menys desenvolupades del territori. I, a més, aquests colonitzadors van fracassar: els seus fills constitueixen actualment la munió de refugiats del Caucas i d'Àsia Central –es parla de 600.000 persones– tustant en va a les portes de Moscou. Trist balanç. "Però encara és pitjor", afegeix Ludmila Saraskina. "Avui qualsevol nacionalitat de l'URSS pot expressar alguna esperança; els russos, cap".

¿Com podrien deixar de ser considerats per tots els no russos com a reponsables de la gran fallida del sistema socialista? "Per a un letó o un tadjik *rus* és sinònim

de *soviètic* ", explica Vladimir Krupin, cap de redacció de la revista eslavòfila *Moskva*. Revenja de la Història: el filòsof anticomunista Igor Txafarevitx ho ha anomenat en un text que s'ha convertit en un clàssic de la *russofòbia*. Els russos, si se'ls escolta, no se senten culpables, sinó víctimes.

¿Víctimes? L'escriptor Viatxeslav Kondratiev, 70 anys, matisa: "Els russos no poden exorcitzar el passat a la manera dels alemanys. Els camps nazis han anihilat molta gent, però no la nació alemanya, mentre que el gulag rus anihilava russos. Fins i tot si l'elecció del socialisme haguera estat una elecció lliure, nosaltres només seríem culpables en relació a nosaltres mateixos. Per tant els russos sentim no tant un sentiment de culpabilitat, sinó d'injustícia. Equivocadament, al meu parer. No hi ha cap poble que haja renegat tan ràpidament dels seus costums i de les seues tradicions. Certament eren russos els que destruïen esglésies i cremaven icones després de la revolució. En aquella època, ¿qui s'oposava a aquestes destruccions? ¿Qui gosava dirigir la més mínima salutació als religiosos que havien estat expulsats de les seves esglésies? Aquest poble tan avesat a la compassió no tingué llavors gens de pietat".

Contrapunt: "Els russos no són responsables de res. Rússia està sota ocupació jueva des de 1917". Camisa negra, barba rossa, Alexander Kulakov, 28 anys, acaricia una esvàstica menuda delicadament col.locada en el nus de la seua corbata. Aquest enginyer rondanxó coordina una vintena d'organitzacions nacionalistes: la Unió cristiano-patriòtica, la Unió dels Militars de Rússia, el Partit Popular Rus, etc. Totes elles relacionades amb el movi-

ment neofeixista Pamiat (Memòria).

El programa polític de Pamiat, segons Kulakov, és molt clar: "Quan s'haurà enfonsat el Partit Comunista de l'URSS, i després el Partit Comunista de Rússia, i després el sistema multipartidista –que només servirà per a agreujar les coses–, llavors haurà arribat la nostra hora..." Estratègia: "Nosaltres donem suport als comunistes honestos, patriotes, antidemòcrates i antisionistes (traduïu: els stalinistes). Va ser gràcies a Stalin que el 1937 el Partit Comunista, jueu, es va convertir en un partit rus. En això Stalin mereix la nostra admiració tant com Hitler". En la paret, l'estendart negre-groc-blanc, "puramente rus", de la dinastia Romanov. La ideologia de Pamiat és un seguit de contradiccions històriques que no pareixen preocupar els seus militants. Un senzill exemple: "Els jueus tenen la responsabilitat del genocidi del poble rus".

"Pamiat no és el nacionalisme rus", diu engrescat un regidor municipal verd de Leningrad. Fins i tot abans de la *glasnost* ja havia aparegut el tema, recuperat després, de la restauració de monuments històrics. Tot seguit, arribà l'explosió ecològica, basada en la conservació de la naturalesa i la terra russes i, després, les campanyes per a tornar a batejar els carrers amb els noms antics. D'aquesta manera s'ha desenvolupat un nacionalisme *cultural,* representat per un investigador tan respectable com el vell acadèmic Dmitri Ligatxov, president de la Fundació per la Cultura, de la qual forma part Raisa Gorbatxova, i que ha estat tan ben acceptat pels demòcrates que priva el Pamiat d'una part de la seua clientela.

De més a més, és difícil distingir els límits entre fanàtics del bolxevisme històric, els nostàlgics del Petit Pare dels Pobles i els antisemites irreductibles o els joves a la recerca d'un ideal espiritual que descobreixen els llibres dels filòsofs cristians Nicolau Berdiaev i Vladimir Soloviov, fins ara prohibits.

S'ha de comptar també amb les forces de tendència blanca: els escriptors nacionalistes. Hereus dels eslavòlifs d'altres temps, els *ruralistes* demanen el retorn als valors russos: el bosc, els bolets, les icones i la Tercera Roma, i denuncien les diverses pol.lucions vingudes d'occident: el marxisme, la pornografria, la democràcia...

Aquests escriptors amb el suport dels diaris *Rússia soviètica, La Guàrdia Jove* i *El nostre contemporani* s'han agrupat al voltant de Vassili Belov, Viktor Afaniasiev i, sobretot, del siberià Valentin Rasputin, assot de *luciferins* (jueus i francmaçons) i a qui Mikhaïl Gorbatxov acaba de nomenar conseller presidencial. 74 d'aquests autors han firmat un programa d'Entesa Popular i de Renaixement Nacional que complementava la plataforma electoral del Bloc Patriòtic (conservador) a les últimes eleccions al Soviet Suprem de l'URSS.

Però la sorpresa salta immediatament. Darrere d'aquest programa es pot trobar imprès el manifest de la Unió per a la Representació Proporcional per Nacionalitats: una filial de Pamiat, sempre disposada a senyalar amb tinta fètida l'origen jueu de tal o tal dirigent bolxevic: "Si a l'URSS hi ha un 0'69% de jueus, ¿per què són jueus el 44% dels doctors en ciències, el 14% dels actors, el 20% dels pintors i la majoria dels treballadors de cinema?" I exigeixen que es limite en totes les activitats la "influència jueva" a un 0'69% dels contractes, dels efectius, dels adherits, etc. Una tesi inspirada en un llibre que ja té deu anys, *Desionització,* d'Alexander Emelianov, un malalt mental que veia l'estrella de sis braços fins en els flocs de neu que queien en terra russa...

"Els eslavòfils contemporanis es diferencien dels del segle XIX", explica Viatxeslav Kondratiev. "En aquella època es tractava d'autèntics intel.lectuals, en general molt intel.ligents, relacionats amb l'especificitat russa. Avui, amb molt poques excepcions, es tracta de gent mediocre, lligada als antics *apparatxiks* que sota Brejnez eren qualificats de "consciències del pensament rus". Decebuts sobretot perquè ja no els publiquen amb tirades de milions d'exemplars com abans, aquests fracassats esgoten l'energia i el rancor denunciant el mal jueu. Els nous eslavòfils no representen un nou corrent de pensament, sinó una xarxa d'interessos massa mediocres..."

Els resultats electorals d'aquesta tendència no han estat convincents. La majoria dels aproximadament 70 candidats nacionalistes que es presentaren en la regió de Moscou van caure en la

primera volta. Tres o quatre passaren a la segona. Les *vedettes* com Stanislav Kuniaiev, cap de redacció d'*El nostre contemporani,* o el pintor Ilia Glazunov, exretratista oficial de Brejnez, han estat superats per desconeguts, a pesar del suport d'un nou moviment sindical, el Front Unit de Treballadors, ultraconservadors, dirigit per l'obrer Veniamin Iarin, de 50 anys, qui com Rasputin seu en el consell presidencial de Gorbatxov. ¿Dóna el Kremlin avantatges als nacionalistes o vol *neutralitzar* els opositors perillosos?

"No cal tenir pànic", explica Dmitri Radixevski, jove periodista de *Novetats de Moscou.* "Hi ha menys joves militants del Pamiat que *punks o hippies.* ¿Com podria seduir el Pamiat una joventut que només somnia Occident explicant-los que Amèrica és un espantós cau de sionistes?" Reflexió tranquil.litzadora, refrendada per un dels millors experts occidentals a Moscou que avalua en un 7% la realitat electoral dels *patriotes russos.* Molt lluny del model francès, objecte d'una admiració no dissimulada, Jean Marie Le Pen.

Un tallafocs, l'Església, que a pesar dels seus compromisos canalitza a poc a poc l'espiritualitat del poble rus. "Les idees de Pamiat tenen cert impacte en els cristians de províncies", lamenta un sacerdot. "Però nosaltres hem condemnat clarament l'antisemitisme", afirma el metropolità Pitirim. "En tot temps, la jerarquia ortodoxa ha donat suport al poder de torn, desaprovant naturalment qualsevol moviment de contestació del poder", subratlla al seu torn el pare Iakunin.

"Fóra un errror", adverteix Ludmila Saraskina, "assimilar el renaixement de la idea russa al nacionalisme més extremista". Però, llavors, ¿on són els signes del despertar rus?

¿En els monàrquics? No. La seua utòpica restauració es limita a col.leccionar retrats del tsar, a exhumar les antigues cançons de la Guàrdia Blanca i a posar-se els uniformes d'època apassionant-se per l'etiqueta militar del XIX o per l'heràldica tsarista. Cap vertader projecte polític, en absència de pretendents directes al tron. "A penes es pot parlar d'una moda", assegura Dmitri Raditxevski. Les recents revelacions sobre l'assassinat de la família del tsar a mans dels bolxevics a Iekaterinburg, el 1918, no han tingut cap ressò notable. Com a màxim un sentiment de compassió, en particular, pel príncep Alexis, el *tsarevitx* hemofílic i una nova ocasió d'acusar el comunisme. Ningú es pren seriosament el periodista Vladimir Krupin que assegura: "Si no fóra comunista, seria monàrquic".

És curiós de veure que a Rússia ningú, o quasi ningú, milita contra el desmembrament de l'imperi. Amb els sondejos a la mà, el sociòleg Leonid Kesselman afirma que a Leningrad el mes de gener només el 24% de les persones interrogades eren hostils a l'eixida de Lituània de l'URSS. El 65% no hi veien cap inconvenient, començant pel joves i els intel.lectuals. Defensors de l'imperi: els caps militars i molts antics combatents amb ferides mal cicatritzades. "Jo potser em faig vell, però no suporte que el bàltics, en moments d'entusiasme, s'agafen als records de la guerra" confessa Nikolai Portugalov, un dels consellers de Gorbatxov i, a pesar d'allò, reformador. Els únics russos que s'oposen a la indepèndencia de les repúbliques perifèriques són els colons. I de fet, no tots, "Molts russos, a casa nostra, han abraçat la causa autonomista", explica un d'ells, periodista a Riga (Letònia), "perquè són anticomunistes i no donen suport a Gorbatxov, no creuen en la *perestroika* i pensen que per a viure bé és millor amollar amarres".

"També la República de Rússia arribarà a demanar de deixar l'URSS", declara sense somriure un diputat del grup Rússia Democràtica, grup pròxim a Borís Ieltsin. Gens divertit, Gorbatxov ha condemnat els que volen "separar Rússia del socialisme". Aquest és precisament l'objectiu dels reformistes: ¿pot governar-se Rússia sense que les institucions heretades del comunisme li posen entrebancs?

En el moment en què els conservadors del PCUS estudien un aplegament general en un Partit Comunista "de Rússia ", discretament lligat al Pamiat i amb l'ajuda del KGB, la cursa per la presidència del Soviet Suprem de Rússia no podia ser més disputada. Aconseguir la presidència de la principal república socialista soviètica –com ha fet Boris Ieltsin– representa convertir-se en el principal interlocutor del president de l'URSS, mentre espera tenir més poders que ell...

Bernard Lecomte/ L'Express
Trad.: Vicent Hernàndez Esteve

Fujimori comença a treballar

Mentre Alberto Fujimori prepara les maletes per viatjar als Estats Units, Mario Vargas Llosa ja pensa a recuperar el temps perdut durant aquests tres anys de carrera política per escriure una novel.la sobre el seu sorprenent fracàs davant un enginyer agrònom d'ascendència japonesa.

Alberto Fujimori, que celebrarà el 52 aniversari el mateix dia 28 de juliol en què serà investit nou president de Perú substituint Alan García Pérez, vol explicar les seves intencions polítiques al president nord-americà, George Bush i als funcionaris del Fons Monetari Internacional (FMI) i Banc Mundial (BM). A Bush, segons declarà Fujimori a Lima una setmana després de la victòria, el president electe peruà li demanarà un ajut econòmic per a combatre el narcotràfic i un aval davant els organismes internacionals de crèdit. Els cinc anys de nefasta gestió de García deixen, entre altes joies, un deute extern de 18.000 milions de dòlars (quasi dos bilions de pessetes) i, el que és pitjor, unes relacions deteriorades amb el FMI i el BM. Amb aquest viatge a Washington, Fujimori aconsegueix alhora distanciar-se de García, el populista president acusat pel dretà Front Democràtic (Fredemo) de crear aquest fenomen del *"chinito"* per barrar el pas del notable escriptor, i restablir el diàleg amb Bush i els organismes de crèdit.

Fujimori ha ofert als grups d'oposició un govern de coalició.

Fujimori busca desesperadament inversions i crèdits, imprescindibles per a refer una economia consumida pels desencerts dels cinc anys de govern de l'Aliança Popular Revolucionària Americana (APRA), la inestabilitat provocada per les accions terroristes de Sendero Luminoso, la manca d'iniciatives dels empresaris, més interessats a especular amb el canvi negre del dòlar, i una hiperinflació que bat rècords cada mes (2.700% l'any passat). L'enginyer president pensa acudir, inclús, als seus ancestres japonesos, ara tan rics. Japó està interessat a ampliar l'àrea d'influència econòmica a l'Amèrica del Sud, una vegada que la zona d'extrem orient sembla ja saturada, amb excepció de Xina. Per a poder invertir, però, Fujimori haurà d'administrar ràpidament un remei eficaç per a superar aquesta malaltia d'hiperinflació. Toyota paralitzà ja fa uns anys la fàbrica de muntatge de cotxes a Perú, perquè ningú podia comprar un automòbil nou quan el salari d'un professional ultrapassa amb dificultats els 300 dòlars mensuals.

Fujimori ha ofert als grups d'oposició (Fredemo, APRA, Esquerra Unida, Esquerra Socialista) un govern de coalició. Ha estat una decisió intel.ligent que ha sobtat la mateixa coalició derrotada. Fujimori no pot governar amb el seu grup, Canvi 90, perquè no disposa de la majoria al Parlament. Aquest obstacle també l'hauria patit Vargas Llosa perquè el Fredemo tampoc aconseguí la majoria absoluta.

Com reconegué poc després de conèixer que havia guanyat a Vargas Llosa, el passat 10 de juny, la situació de Perú és la més complexa d'Amèrica Llatina. En aquestes condicions, el millor, segons el president electe, és un govern plural que intenti abordar amb consens els tres principals problemes del país, indissociables: la crisi econòmica, la insurgència senderista i el narcotràfic. Vargas Llosa proposava combatre la hiperinflació amb un programa radical, anomenat de xoc, inspirat en el model bolivià. Els peruans, amb el vot, han rebutjat més sacrificis perquè pensen que sempre els pateixen els de sempre: els de baix. El programa de Fujimori és bastant ambigu malgrat tenir un equip d'economistes dirigit per un home de prestigi: Santiago Roca. Durant la campanya, el líder de Canvi 90 defensà la moderació en l'aplicació de les mesures econòmiques per a evitar més pèrdua del poder adquisitiu dels peruans, que només fomentaria la inestabilitat i el conflicte social.

Un dels enigmes que encara persisteixen és com Fujimori pensa combatre el senderisme. Alan García s'acomiada de la presidència amb un colp espectacular contra la direcció del moviment maoista, un dels pocs èxits d'aquests cinc anys. Sendero s'escampà durant la gestió del dretà Fernando Belaunde Terry (1980-1985), però es consolidà amb el govern de l'APRA. García

Els peruans han rebutjat la política de sacrificis perquè pensen que sempre els pateixen els de baix.

no solament ha estat incapaç d'impedir el creixement del moviment fundat per Abimael Guzmán, sinó que ha permès que l'exèrcit continués utilitzant la *guerra bruta* en els departaments d'Ayacucho, Huancavélica i San Martín, on els fonamentalistes maoistes tenen força. Els deu anys de guerra, celebrats el passat 17 de maig, han causat la mort de 14.000 persones, la destrucció de béns que superen el valor del deute extern i la desaparició de 2.500 peruans, segons dades de la comissió de violència del Senat, que presidia el senador esquerrà Enrique Bernales.

Fujimori haurà de mantenir l'equilibri entre les aspiracions de l'exèrcit, que anhela aniquilar Sendero amb mètodes utilitzats a Argentina, i la necessitat de combatre militarment la subversió. La pobresa, la crispació social davant les desigualtats i l'aliança entre els senderistes i el narcotràfic a les zones selvàtiques de producció de fulla de coca fan difícil la solució, i més quan s'han de respectar els drets humans.

LA DERROTA D'UN ESCRIPTOR

El gran derrotat deu maleir el dia en què decidí fer carrera política. La nacionalització de la banca, decretada per García l'estiu de 1987 encoratjà l'autor de *La ciudad y los perro s* a ocupar un lloc que des de feia temps li demanaven els seus amics de la dreta peruana: el de *cabdill neoliberal.* Amb el seu minoritari i elitista Moviment Llibertat, i amb l'auxili logístic del Partit d'Acció Popular (PAP) de Belaunde i el Partit Popular Cristià (PPC) de l'ex-alcalde de Lima Luis Bedoya Reyes, Vargas Llosa començà una carrera fulgurant, que es pensava tan brillant com la d'escriptor. La ficció, però, es pot dominar. Vargas Llosa fou incapaç de desmarcar-se dels poderosos, de construir un discurs intel.ligible per a la majoria dels peruans i de transmetre humilitat. Rodejant al reconegut escriptor, que havia viscut els últims vint anys a Europa, només es veien cares conegudes, com l'ex-primer ministre Manuel Ulloa, Bedoya o Belaunde, que havien demostrat la incapacitat en el poder. També hi havia un grapat d'assessors d'imatge nord-americans, que no sabien parlar castellà, un conseller argentí, Frederick Cooper, i un fill ambiciós, Álvaro Vargas Llosa, apartat de la campanya a la segona volta.

Malgrat els diners emprats en la campanya (1.200 milions de pessetes en un país on la renda per càpita és inferior als mil dòlars), Vargas Llosa no aconseguí connectar amb el peruà humil, marcat per la crisi i el menyspreu racial. Sense que ningú ho volgués la consulta presidencial es convertí en un enfrontament de classes i de races. La classe alta, d'ascendència i pensament europeu, més part de la classe mitjana empobrida, contra la resta del país, és a dir, el 70% de peruans: indis dels Andes i la selva, mestissos i d'altres minories ètniques, com negres i asiàtics. La derrota d'aquesta proposta que predicava Vargas Llosa ha estat majúscula, tant que farà reflexionar els qui llançaren l'escriptor a l'aventura.

Antoni Castel

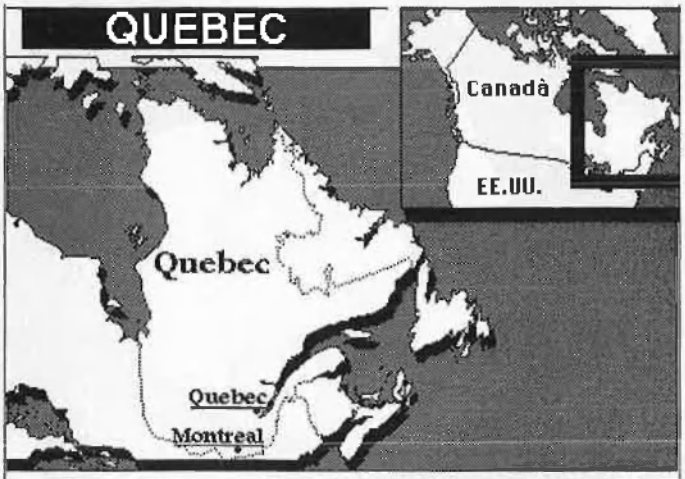
Quebec, punts febles per a un acord

La província canadenca de Newfoundland decidirà aquesta setmana en una jugada política a tres bandes, el futur de Quebec i la seua relació amb Canadà.

Aquesta setmana els 52 legisladors d'una província de 570.000 habitants, que representa el 2 per cent dels 26 milions de canadens, decidirà el futur immediat de tot el Canadà. Aquesta província no és, òbviament, Quebec; però el futur que hi ha en joc és el de Quebec.

Els legisladors que votaran són els de l'Assemblea de Newfoundland. El primer ministre d'aquesta província, Clyde Wells, ha volgut d'aquesta manera traure's les puces del damunt. Ell, com tots els dirigents federals del Canadà, ha firmat fa quinze dies el Pacte II. Aquest *pacte sobre el pacte* ha servit per a desbloquejar en primera instància la difícil aplicació del Pacte del llac Meech. El pacte del llac imposava una sèrie de condicions particulars favorables a Quebec, que li permetien mantenir-se còmodament dins el Canadà. Aquestes condicions, però, no van ser ben vistes per tres províncies, que les consideraven excessives. La vida política del Canadà durant els últims anys ha basculat al voltant dels acords de Meech que tots havien de ratificar abans del 23 de juny d'enguany.

L'evidència que algunes províncies, entre les quals Newfoundland, no pensaven ratificar-les (fet que provocava l'anul.lació del pacte) va forçar el primer ministre Bryan Mulroney a convocar el Pacte II. D'aquesta nova reunió ha sorgit un principi d'acord perquè el Quebec continue dins el Canadà. Però és un acord amb dos punts febles. Primer la votació de Newfoundland i després la situació dins de Quebec.

Robert Bourassa, primer ministre de Quebec.

Si els legisladors de Newfoundland voten contra l'acord, no tindrà validesa i Quebec es podrà sentir deslligat del pacte. Les pressions perquè vote a favor són enormes, però els sondejos d'opinió en aquesta província mostren que la població és contrària a l'acord. La paradoxa serà que 570.000 persones podran decidir per tots. Hi ha, però, un altre punt feble: ¿què en faran els quebequesos?

El primer ministre de Quebec, el liberal Robert Bourassa, va signar el Pacte II enmig de grans aplaudiments. Al seu país, però, els aplaudiments es van tornar crítiques. El Parti Québécois, que lidera Jacques Parizeau, no està d'acord amb el pacte. I les expectatives de vot creixen per a ell, segons els sondejos. El *Journal de Quebec*, segurament el periòdic més influent del país, ha advertit que la signatura no és compartida per una gran part de la població. Lorraine Pagé, president de la Unió de mestres de Quebec, ho ha dit més clar: "la independència de Quebec està escrita en la història. Simplement no tenim cap altra eixida".

Les enquestes que tots els mitjans de comunicació i instituts fan aquests dies, revelen que el signe del referèndum de 1980 seria avui un altre. Aquell any el 60 per cent dels quebequesos van votar a favor de mantenir-se dins el Canadà. Deu anys després el 56 per cent són favorables a la separació. Han vist, en el millor dels casos, que han perdut deu anys i, en el pitjor, recorden una imatge corprenedora que la televisió quebequesa repeteix incessantment: a Brockville, Ontario, el passat setembre uns canadencs botaven foc a la bandera blava amb les flors de lis, símbol nacional de Quebec. Potser no serà suficient que Newfoundland aprove el Pacte II.

Vicent Partal

OPINIÓ

La segona primavera

La escena hauria pogut ser la d'un dia festiu i esperançat de la Primavera de Praga de 1968: Paul Simon cantant el seu *The Sound of Silence* davant de milers de joves a la plaça de la Ciutat Vella. Però no. Havien passat exactament 22 anys i Paul Simon ja no era el jove que feia duo amb Art Garfunkel. Tampoc la joventut no era la mateixa que es va mobilitzar amb esperança al voltant del projecte de socialisme amb rostre humà d'Alexander Dubcek. El concert del 9 de juny de 1988 a la tarda, més que una realitat del seu temps, era un autèntic *revival*. Un *revival* amb el qual el Fòrum Cívic celebrava la victòria electoral. I el Fòrum, aquest heterogeni bloc una mica decantat cap a l'esquerra que encapçala i anima el president Vaclav Havel, de moment no vol ni sentir parlar de socialisme perquè els errors i els horrors del passat encara pesen massa.

I tant pesen que fins i tot els homes honestos que es van quedar fins última hora als rengles del Partit Comunista esperant l'oportunitat per a reformar-lo es *tallen* i titubegen quan algun interlocutor els ho recorda o els parla del socialisme, del marxisme i fins i tot de Marx. Això li va passar a l'actual vice-primer ministre Valtr Komàrek, militant comunista fins el desembre passat, amic personal i assessor d'Ernesto *Che* Guevara i, ara, diputat del Fòrum Cívic. Komàrek diu que Marx passarà a la història de la filosofia i de les ciències socials com Aristòtil "o potser no tant com Aristòtil". I tot seguit, aquest home incansablement afable, intentava desviar la conversa per parlar del futur "que és el que importa... cal anar cap a una economia de mercat total... potser d'entrada hauria d'haver-hi un sector públic, un sistema mixt, però només com una transició: l'objectiu final és l'economia de mercat que garanteixi, això sí, el servei i les prestacions socials... com a Suècia". I en arribar a aquest punt, Komàrek diu que cal evitar l'atur, i també la inflació, i que no seria bo un tractament de xoc com el que està fent Mazowiecki a Polònia. Tota una utopia.

Una utopia que rebutja el sector més liberal i tecnocràtic del Fòrum Cívic representat pel ministre d'economia Vaclav Klaus.

No havien passat ni 48 hores des que Komàrek havia fet l'últim panegíric del sistema suec quan Klaus, en plena jornada electoral, va anunciar que l'únic remei és el de xoc: privatitzacions –a Txecoslovàquia el sector privat es gairebé inexistent– i entrada massiva de capital estranger.

A Praga no és un secret que la posició de Komàrek –l'esquerra– i la de Klaus –la dreta– acabaran enfrontant-se i provocant, una vegada consolidat el període constituent, l'escissió del Fòrum Cívic en almenys dos corrents: el socialdemòcrata i el liberal. Però ara com ara el Fòrum està obligat a mantenir-se unit com a bloc dirigent que ha aconseguit la majoria absoluta. Té la missió d'elaborar la nova Constitució. I ja ha anunciat que per a aquesta missió només col.laborarà amb la Unió Demòcrata-Cristiana, la tercera força del Parlament, i potser amb els autonomistes de Moràvia i els nacionalistes eslovacs. No hi haurà cap pacte amb el Partit Comunista que, amb gairebé el 14 per 100 dels vots, ha quedat com el primer –i potser, únic– partit de l'oposició.

Els nous dirigents comunistes, homes joves com el secretari general Vasil Mohorita i el membre del secretariat, Lubòmir Ledl, diuen que molt bé. Que la seva missió en aquest moment històric és fer d'oposició i garantir que la nova economia de mercat no ensorri la xarxa de prestacions socials i sanitàries que va edificar el sistema enderrocat. El Partit Comunista de Txecoslovàquia és l'únic dels de l'Est que s'ha presentat a les eleccions amb els noms i cognoms històrics i diu que s'ho pensarà molt abans de canviar-los: no fa escarafalls del marxisme, però no es frena a l'hora de desqualificar els antics líders –Husak, Jakes, Stepan, Bilak– de presentar-los com a responsables del desastre. Tots han estat expulsats del partit.

La posició més incòmoda de l'arc parlamentari txecoslovac l'ocupa, sense cap dubte, els demòcrata-cristians. L'oferta de col.laboració i fins i tot de coalició que els ha fet el Fòrum Cívic els ha agafat en una gran crisi d'identitat i de lideratge: en plena jornada de reflexió Josef Bartoncik, el president del Partit Popular –pal del paller de la Unió Demòcrata-Cristiana– va ser acusat d'haver estat confident a sou de la STB, la policia política comunista. En el mateix moment que es tancaven els col.legis electorals, el dia 9 a les dues de la tarda, el fiscal general va fer pública i oficial la denúncia: Bartoncik, que ja era a l'hospital amb un atac de cor, havia participat en la repressió durant 17 anys fent informes i delacions.

I mentre tot Praga celebrava la victòria demòcrata, a la seu demòcrata-cristiana els dirigents de recanvi intentaven explicar i explicar-se. Els més pragmàtics, com el ministre de l'Interior del govern provisional Richard Sacher, començaven a distanciar-se de líder acusat. I els més fidels, perplexos, parlaven de jugada bruta i destacaven un fet: Bartoncik va tenir l'atac de cor després de rebre una trucada telefònica del president de la República. Tot fa pensar que Havel, aquest intel.lectual tímid esdevingut polític, es va reservar per a l'últim dia exercir de dramaturg posant en escena l'últim acte de la catarsi.

Llibert Ferri

Novetats

Maig **90**

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

Les nostres muntanyes: Catalunya Pirinenca
per Josep Barberà i Suqué
PVP 4.000 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 452.

Obra que respon a una necessitat de divulgar les possibilitats que Catalunya ofereix a tots aquells que senten la inquietud de conèixer amb detall la realitat natural del país.

Manual de Dret Pressupostari
per Albert de Rovira i Mola
PVP 1.800 ptes. 20×13 cm. Pàg.: 358.

En aquest llibre es fa una anàlisi dels problemes fonamentals del dret pressupostari i la seva projecció a l'ordenament jurídic vigent.

Premi Catalònia d'Il·lustració 1988
PVP 1.500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 126.

Catàleg que aplega les il·lustracions seleccionades pel jurat que concedí aquest premi, amb caràcter internacional, que es convoca bianualment a Barcelona.

Pautes per a l'aplicació de les ISBN a la descripció de parts components
PVP 400 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 24.

Les pautes que presenta aquesta publicació s'han dissenyat per ajudar als qui preparen descripcions de parts components de publicacions (capítols de llibres, articles, etc.).

L'experiència pictòrica: Pilar Viviente
PVP 500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 32.

Catàleg de l'exposició presentada pel Centre d'Art de Santa Mònica de Barcelona, el mes de març de 1990, de l'obra pictòrica de Pilar Viviente.

Poesia visual de l'Estat espanyol
PVP 500 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 28.

Catàleg corresponent a una exposició col·lectiva d'artistes de tot l'Estat espanyol, celebrada a Lleida l'octubre de l'any 1989, amb el títol «Poesia Visual».

La funció pública docent: incompatibilitat, règim disciplinari i situacions administratives
PVP 525 ptes. 26×12 cm. Pàg.: 88.

Tercer volum de la sèrie «La Funció Pública Docent», destinat sobretot als membres de la comunitat educativa.

Disseny curricular: ensenyament primari
PVP 1.025 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 122.

Proposta de treball per discutir durant el curs 1989-90. De la discussió, n'ha de sortir què ensenyar i aprendre en aquesta etapa en la qual es posen les bases del saber i les actituds dels futurs ciutadans.

Estudiar a Catalunya
PVP 375 ptes. 26×12 cm. Pàg.: 154.

Segona edició de la guia realitzada per aconseguir donar elements per informar i orientar els estudiants per tal que puguin escollir amb encert el seu futur.

Accidents infantils a Catalunya: estudi pilot de la morbiditat hospitalària
PVP 2.100 ptes. 30×21 cm. Pàg.: 76.

Primera aproximació global al perfil descriptiu dels accidents no mortals que es produeixen entre la població infantil catalana.

La capacitat laboral del deficient mental adult
PVP 1.600 ptes. 24×17 cm. Pàg.: 94.

Aproximació global al tema del treball en el disminuït psíquic des d'una òptica pluridisciplinar: mèdica, psicològica, laboral, legislativa i estadística.

Decrets i Resolucions d'Urbanisme. 1987
PVP 2.000 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 452.

És el núm. 10 de la col·lecció «Legislació i Disposicions d'Urbanisme»; en aquest volum es recull la normativa que sobre matèria d'urbanisme s'ha generat el 1987.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

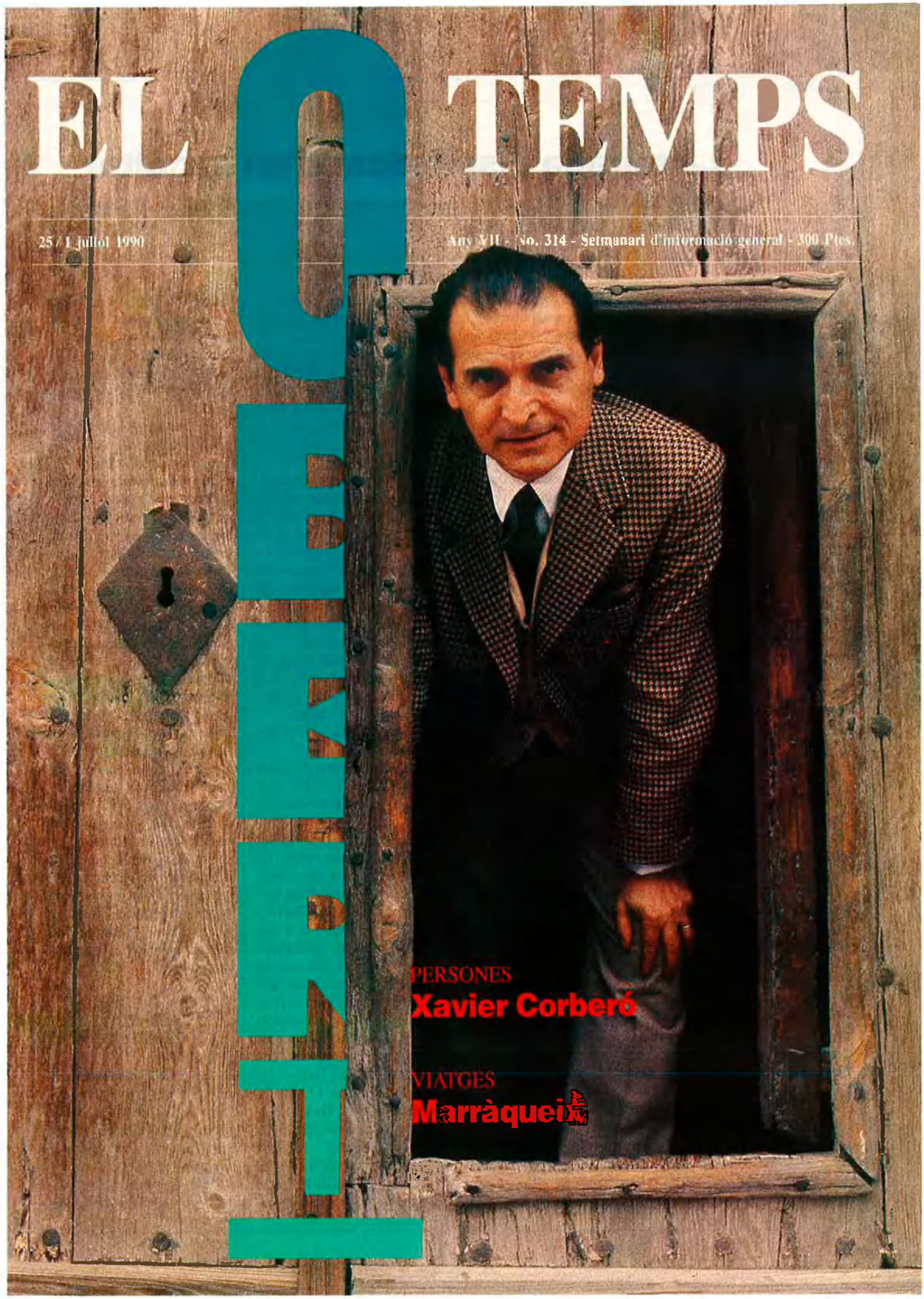
Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) 302 64 62*

Data

Signatura

EL TEMPS

25 / 1 juliol 1990 Any VII - No. 314 - Setmanari d'informació general - 300 Ptes.

PERSONES
Xavier Corberó

VIATGES
Marràqueix

La mirada ciselladora d'un escultor

Xavier Corberó és un dels pocs artistes que ha conegut l'experiència de l'art i de l'avantguarda de primera mà.

La seva amistat i contacte directe amb Marcel Duchamp, Dalí o Joan Miró ja als primers anys seixanta han fet que sempre estigués envoltat d'un museu vivent on s'hi troben en forma d'aurèola totes les lliçons de l'art modern. És l'aura que uneix ètica i estètica la que encara resplendeix en l'obra de Corberó, fidel als grans mestres dels quals va rebre els consells de viva veu.

Inquiet, bellugadís, ens rep amb una simpatia innata, atrafegat –com un vigilant nocturn– en obrir i tancar portes del carrer de cases de pagès del poble d'Esplugues, que ell ha preservat del vandàlic urbanisme metropolità que envolta la gran Barcelona i on també té la seu la Fundació que porta el seu nom.

Fill d'artesans qualificats i nét de músic, ens recorda que va néixer l'any 1935 a Pau Claris-Diputació, just a la dreta de l'Eixample de Barcelona. El seu avi, especialista en repussat i metal.listeria, va treballar amb Gaudí, Gargallo i amb els millors escultors de primers de segle. Així, fidel als seus orígens, ha tingut molt en compte l'ofici i la tècnica a l'hora de treballar.

Barcelona, Londres, Suïssa i Nova York s'entrecreuen agitadament a la seva vida per trobar repòs en aquest paradís del carrer Montserrat d'Esplugues on des de l'any 1968 viu, treballa i promou intercanvis d'artistes, encara que des de fa deu anys, alterna aquest lloc deliciós amb un "loft"al Soho de Nova York.

Xavier Corberó té, doncs, un peu a la capital mundial de l'art, però no els hi té tots dos. Aquest tros d'Esplugues que va trobar per viure i muntar aquesta Fundació que des del primer dia ha volgut tenir un contacte directe amb els artistes locals i forans oferint-los un lloc i un taller va retenir, entre altres motius, la que podia ser la seva definitiva fugida de Barcelona: "Hi va haver uns anys que vaig haver de triar. Així com de jovenet era absolutament necessari anar-se'n d'aquí, l'any 1965 ja no ho era tant", ens confessa.

Per la Fundació han passat artistes com David Hockney, Elsa Peretti, Ellsworth Kelly, l'escriptor Robert Hugues, músics com Levin Richter, Mestres Quadreny, etc., i últimament s'ha dedicat a gestionar la col.laboració d'escultors de nom internacional en el nou urbanisme de Barcelona. "Ara, el que fem més –ens diu estusiasmat– és portar gent de Nova York cap aquí, artistes joves sobretot, de manera que tinguin un llit per dormir i coneguin la gent suficient per espavilar-se".

Format a la postguerra –això li pesa molt– "jo m'adonava que el que havia de fer era marxar"– ens diu. "Plàsticament, també hi havia molt poca cosa aquí, la Bienal Hispanoamericana potser..., allà va ser el primer lloc on vaig exposar. Eren obres que jo no gosava a dir-ne escultures i en deia "pots", perquè els hi feia feia un forat a dalt".

—Xavier Corberò va anar a Londres l'any 1959 fugint de l'ambient estantís de la Barcelona dels cinquanta. ¿Què et va aportar aquesta estada?

—Jo, a Londres, era encara un "nano". Sortia de l'Escola Massana i vaig anar al Centre School of Arts and Crafts. Allí vaig conèixer gent com David Hockney, que continuem sent amics..., però jo hi vaig anar per aprendre tècniques. M'interessava molt tot el que tenia relació amb el metall, i concretament, el repussat a la banya, que allí el feien amb martell en comptes de banya. Em semblava que per ser escultor convenia saber totes les tècniques que comporta l'escultura. Encara que jo, en aquella època, dibuixava i pintava molt i vaig exposar les primeres coses a una galeria que encara existeix i que es diu Piccadilly Gallery.

—I els anglesos, la seva gran tradició escultòrica, ¿et van influir d'alguna manera?

—Per a mi Londres va ser important. Primer, potser, el passat surrealista dels anglesos. Jo vivia a cas del primer marxant de Francis Bacon i dormia de manera que a sota el llit estava ple de Bacons. Per a mi l'art ha estat sempre una cosa viscuda. D'altra banda, em van influir artistes com Nicholson, Pasmore i també tota l'escultura, els constructives anglesos, que vol dir la Barbara Hepworth i de retruc Pevsner i Gabo. El contacte amb tot això m'interessava molt a un cert nivell intel.lectual, fins i tot ètic, perquè encara creia que les coses havien de servir per a alguna cosa. Abans em costava més de justificar el fet que una cosa que no fos una finestra fos alguna cosa. Qui diu una finestra, diu una frontissa... Ara, estic més segur que el cap està ple de frontisses.

—A Catalunya, molts artistes i dissenyadors són fills d'una nissaga d'artesans...

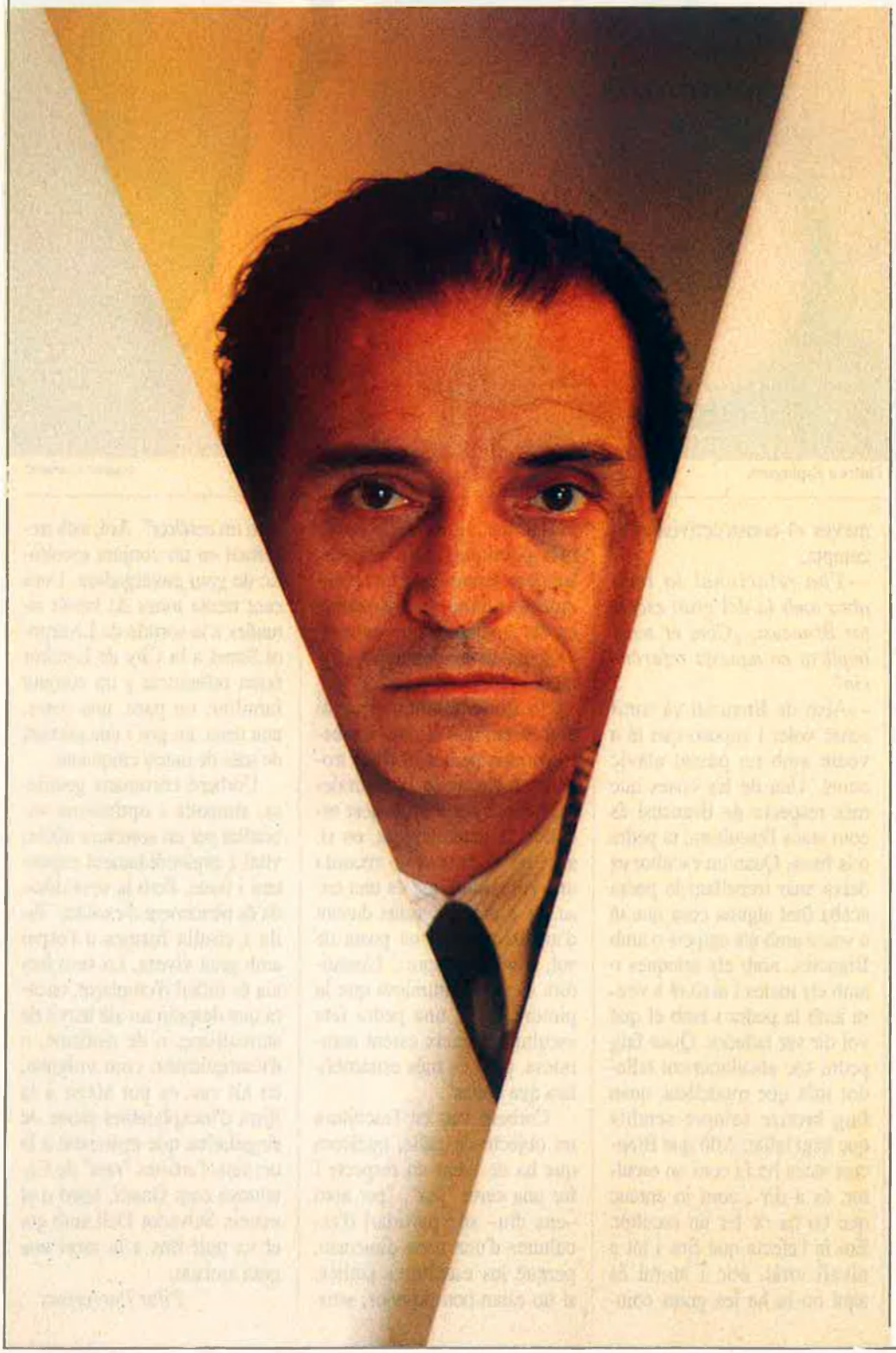
—Mira quan jo era petit, dormia davant d'aquesta escultura de Gargallo que veus aquí, –i ens assenyala ufanós una bonica peça d'aquest escultor–. A casa meva es parlava de Gargallo com de la meva mare que es va morir a la guerra o del meu avi que el van matar. Per casa meva van passar els millors, i això em va ajudar molt. Era una cosa molt viscuda; el que no he aconseguit mai és creure'm la literatura de les coses o les modes... N'hi ha hagut tantes! Em temo també que els "ismes" només són possible seriosament quan tenen una base ètica molt sòlida. Ara, em sembla que el que cal es reconstruir i restaurar i que a base del coneixement que tenim poder fer un producte de bases molt àmplies i, en canvi, crec que acabarà passant de moda allò que està de moda perquè sí".

L'AMIC DELS GRANS ARTISTES DE L'AVANTGUARDA

—Vas tenir l'oportunitat de conèixer les grans personalitats de l'art modern, d'una forma viva i directa. ¿Com vas connectar amb una generació que no era la teva?

—Vaig tenir la sort de conéixer l'art contemporani des del

"A casa meva es parlava de Gargallo com de la meva mare o del meu avi".

començament: dadaïstes, surrealistes..., parlar amb aquesta gent m'ha donat una manera de mirar les coses que és com anar amb un cotxe gros. M'hi sento bastant segur. Vaig conèixer aquesta gent i es van comportar amb mi com jo procuro fer-ho amb la gent jove ara.

—Marcel Duchamp el coneixies de Cadaques, ¿oi?

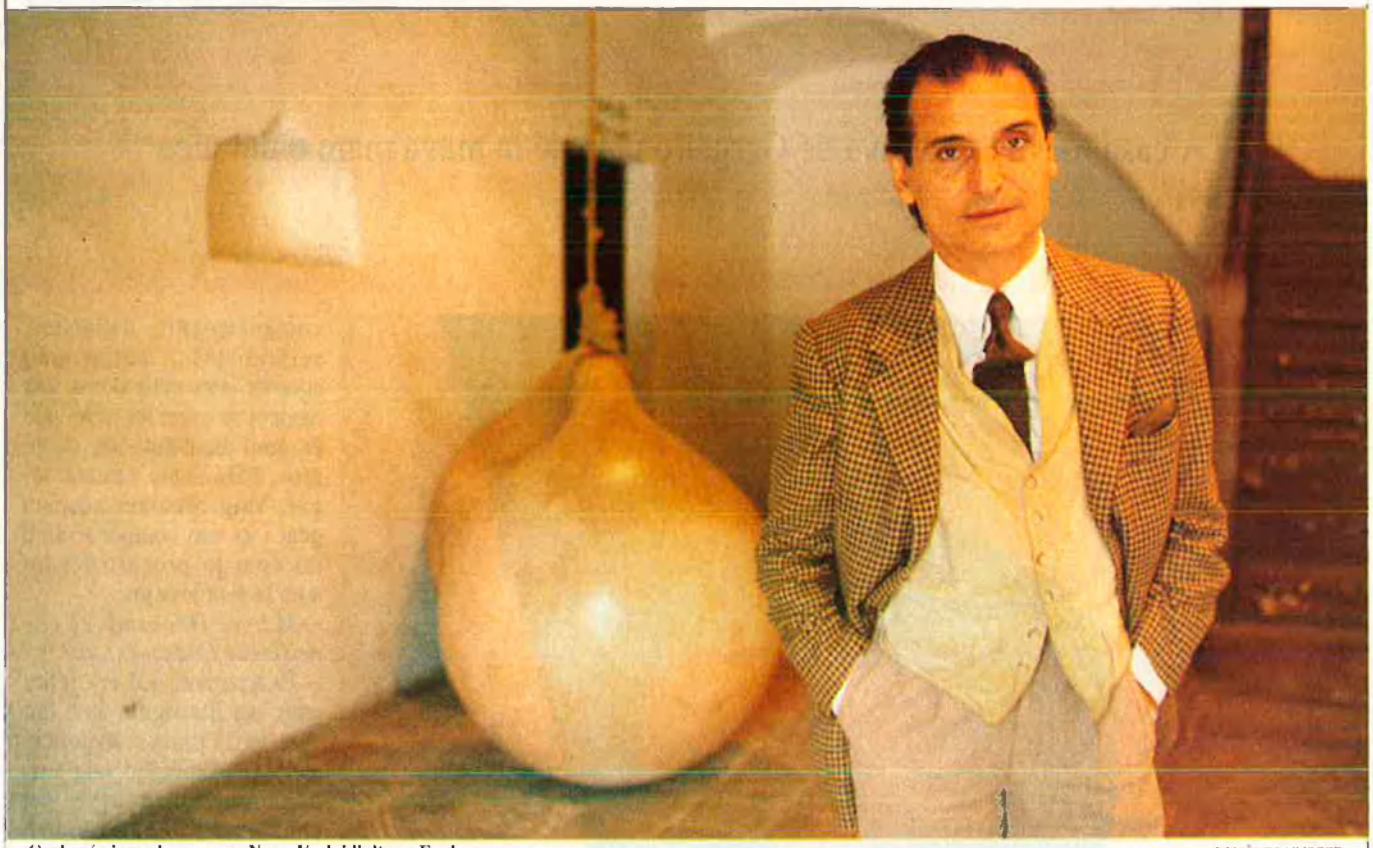
—Exactament. Ell era íntim amic del Staempfli, amb qui vaig fer la primera exposició als Estats Units i jo vaig arribar a Staempfli a través del Director de la Galeria Carnegie de Pittsburg el qual em va posar en contacte amb els seus amics de Cadaqués que eren Marcel Duchamp, Man Ray, Max Ernest, Matta...

—¿Quin records tens de Duchamp, ara ja un mite de l'art contemporani?

—Era encantador i senzillíssim, molt ben educat i intel.ligent, amb una ironia tremenda, molt bona persona i extremadament sensible davant de les coses. No tenia per què convidar-me a sopar tres vegades la setmana a casa quan jo era a Nova York. Tenia una casa al Village amb la Tini i per a mi era fantàstic veure una petita habitació que tenia amb quadres de Miró, Tanguy –era com un petit museu– però, a més a més arribava Max Ernst, Man Ray, hi venia tothom.

—I de la teva amistat amb Dalí, ¿què en diries?

—Dalí sempre ha estat un "realista-anarquista", i com que es anarquista, sembla surrealista. A ell el que li agradava és la paradoxa i la utopia anarquista; per això,

Corberó viu amb un peu a Nova York i l'altre a Esplugues. DOMÈNEC UMBERT

quan ha dit determinades coses que podem semblar tonteries, no ho són tant.

—L'obra de Corberó té un gran equilibri intern, tant és que treballi amb fines làmines de marbre com amb grans peces de basalt. Brutalitat i poesia s'entrecreuen en l'opacitat i la transparència. ¿D'on surt aquest equilibri poètic?

—En un moment donat, per a mi va ser molt important el constructivisme. Va significar allò que potser per a molts és la psicoanàlisi. Em va servir per aclarir-me, just quan dubtaba de l'imformalisme que era el que estava de moda en aquell moment. L'informalisme s'havia d'acabar, era fruit de l'existencialisme, que feia tuf de vell i tronat. Amb el constructivisme vaig tonar a aprendre a fer pals i ratlles. Vaig conèixer Max Bill, Pevsner, Rickey... i després, a Suïssa, vaig poder començar a treballar la pedra tranquil.lament. En totes les escultures meves el constructivisme hi compta.

—S'ha relacionat la teva obra amb la del gran escultor Brancusi. ¿Com et sents implicat en aquesta referència?

—Això de Brancusi va sortir sense voler i suposo que té a veure amb un passat atàvic comú. Una de les coses que més respecto de Brancusi és com ataca l'escultura, la pedra o la fusta. Quan un escultor es deixa anar treballant la pedra acaba fent alguna cosa que té a veure amb els egipcis o amb Brancusi, amb els asteques o amb els maies i això té a veure amb la pedra i amb el què vol dir ser tallador. Quan faig pedra sóc absolutament tallador més que modelista, quan faig bronze sempre sembla que hagi tallat. Allò que Brancusi ataca ho fa com un escultor, és a dir , com jo entenc que ho ha de fer un escultor. Em fa l'efecte que fins i tot a nivell vital, ètic i moral és aquí on hi ha les grans coincidències, quan faig coses més poètiques. O a vegades les poso juntes, crec que coincideixo també amb Brancusi en els contrastos que imposava a les seves columnes infinites.

No aniríem del tot errats si diguéssem que Xavier Corberó somnia pedres, formes trobades a l'atzar de la naturalesa. Perquè per a mi aquest escultor, la naturalesa és, en sí, art: "un escultura no recorda una cosa, sinó que és una cosa, és a dir, que estàs davant d'un llampec, d'una posta de sol, d'un capvespre... L'escultura és més naturalesa que la pintura. Així, una pedra feta escultura segueix essent naturalesa, però és més estrambòtica que abans".

Corberó veu en l'escultura un objecte de culte, quelcom que ha de crear un respecte i fer una certa "por", "per això –ens diu– sóc partidari d'escultures d'una certa dimensió, perquè les escultures petites, si no estan ben posades, semblen un cendrer". Ara, està treballant en un conjunt escultòric de gran envergadura. Unes cent trenta tones de basalt situades a la sortida de Liverpool Street a la City de Londres faran referència a un conjunt familiar: un pare, una mare, una nena, un gos i una piloteta de més de metre cinquanta.

Corberó encomana gentilesa, simpatia i optimisme subratllat per un somriure irònic, vital i esplèndidament espontani i franc. Però la seva mirada és plenament d'escultor. Talla i cisalla formes a l'espai amb gran vivesa. La seva ironia és difícil d'emplaçar, encara que desprén un alè tenyit de surrealisme, o de realisme, o d'anarquismes, com vulgueu, en tot cas, es pot afegir a la llista d'inexplicables raons de singularitat que apareixen a la nòmina d'artistes "rars" de Catalunya com Gaudí, Miró o el mateix Salvador Dalí amb qui el va unir fins a la mort una gran amistat.

Pilar Parcerisas

La dinamita d'una història d'amor

Boom -Boom era una pel.lícula d'èxit abans d'estrenar-se. S'havia venut molt bé al mercat de Canes, fet força insòlit en el cinema català. Després d'estrenar-se continua sent un èxit. Hi ha qui diu que és qüestió de sort. Rosa Vergés no ho veu així.

Boom-Boom explica una història d'amor. La història de *Boom-Boom* és una història d'amor, d'atreviment, d'ingenuïtat, de tenacitat, de complicitats i, sobretot, una història feta per professionals. Professionals debutants, que porten quinze anys al darrere aprenent l'ofici. Rosa Vergés, com a directora, i Rosa Romero, com a productora, han fet la seva primera pel.lícula i han demostrat ser un matrimoni perfecte amb l'inevitable triangle format pel guionista Jordi Beltran.

—¿Després de l'èxit de l'estrena has dormit tranquil.la?

—A mi m'interessava l'experiència de veure una sala plena de gent i com tots en grup vèiem la pel.lícula. Em va agradar molt sentir els comentaris de la gent. Vaig disfrutar molt amb aquesta mena d'experiència col.lectiva que és estar al cinema a gust. Fins ara la pel.lícula ja n'havia passat molts, de judicis. Més que si la pel.lícula estava bé o no el que estava a prova era una altra cosa. D'alguna manera tenia ganes de recollir aquest esperit que té tothom que el cinema català funcioni i agradi, que puguis ser optimista i positiu

—L'èxit de vendes a Canes també va ser una altra mena de prova

—A vegades ens diuen quina sort que heu tingut. Però crec que aquesta sort ha estat una mica fabricada. Per a nosaltres vendre la pel.lícula era un objectiu. Fa un any potser resultava ingenu però teníem molta fe amb el que voliem. Si estàvem en una sala d'un mercat per vendre la pel.lícula és que hi havíem anat amb la intenció de vendre.

Rosa Vergés ha dirigit una història d'amor. DOMENEC UMBERT

A mi, que un tipus de pel.lícula com aquesta, poc pretenciosa i fàcil de veure es vengui en diferents llocs no em sembla massa difícil. El que m'ha impressionat és com funciona el tam-tam, com realment, quan 10 persones veuen una pel.lícula i els agrada, l'endemà en són quaranta i es va estenent la idea que una pel.lícula està bé. Això sí que ha estat una sorpresa.

—Un guió que sembla mil.limetrat. Això és una novetat en el cinema català.

—El que realment és diferent d'aquesta pel.lícula és que des d'un bon principi tant la productora, la Rosa Romero, com jo mateixa, vam creure una en l'altra. I vam deixar els vells hàbits: no esperar que el teu productor sigui l'administració i segons com es comporti posar més o menys fe en el projecte. No acovardir-se per la poca difusió que pot arribar a tenir una pel.lícula catalana. Ser molt ambiciós. I això només si o creus de veritat. Notes que les coses van diferent si te les creus molt. Nosaltres ens vam animar molt. Ara, també, hi va haver moments de desànim. Tot el que és el procés de fer una pel.lícula desanima moltíssim.

—¿Per què?

—Si no arriba a haver-hi l'estímul del productor belga Benoit Lamy coproduint la pel.lícula, la confiança que representa que el Ministeri de Cultura Belga doni una subvenció o que a la Viktor Lazlo li agradi molt el guió, no sé si haguéssim anat tan lluny. Aquí tothom ens deia que era impossible rodar a l'estiu.

No saps el resultat, però, en canvi, tens una energia que fa que el dia que tens la pel.lícula acabada, i parlo tant des del punt de vista de producció com de direcció, s'assembli molt al que volies fer. El fet que això sigui així és el resultat d'aquesta tenacitat i aquesta fe amb el que vas a fer. Això sí que és un fet nou.

—Però un guió tan treballat i controlat també és una novetat

—El guió l'hem treballat a fons, tot i haver-lo fet en dos mesos. Just després ens en vam anar a fer el curs de

Frank Daniel. Va anar tot rodat. Aquest guió partia d'unes coordenades de producció molt precises. Rosa Romero ens deia que havia de ser una pel.lícula contemporània amb molt pocs personatges i amb situacions molt controlables des del punt de vista de producció. Ens vam esforçar a aconseguir-ho. Fent, per exemple, que els protagonistes fossin veïns, que els personatges anessin del treball a casa i de casa al treball. Sabíem que valia més que no anessin a cap festa, a cap galeria, a cap inauguració, que no es passegessin pel carrer de Pelai... Perquè després no seria rodat amb les condicions que s'ha de rodar.

Aquí és on fallen la majoria de les pel.lícules. Es vol fer una cosa i no és el que estàs ensenyant, hauries d'anar a l'espectador i dir-li "perdoni aquí és que havíem de rodar dos dies, i després se'ns van acabar els diners i vam haver de fer-ho en dues hores i amb la càmera a mà". Això és el que no podíem i no vam fer. En canvi, plantejar-te tan poques localitzacions, canviar tan poc de personatges, d'alguna manera ens va fer treballar molt més els diàlegs, treballar molt més les situacions. És molt més fàcil escriure una història que passi en deu plantes d'uns grans magatzems que no una història que passi en un ascensor. Has d'esforçar-te més en els diàlegs i interioritzar més els personatges.

—Es una comèdia, però no hi ha situacions ridícules.

—No volia que ningú fes el pallasso. Volíem fer una pel.lícula que fos sobre l'amor i totalment blanca i que ningú fes el pallasso, que no es riguessin els uns dels altres, ni que ningú quedés ridícul. Me'n vaig cuidar molt de salvar l'honor de tots.

—¿Aquest trencament amb el tipus de comèdia que s'havia fet per aquí corresponen a un plantejament de saturació o de rebel.lia?

-Realment em venia de gust tenir una estructura matemàtica que conduís la història. Crec que el més important d'una comèdia, sigui de l'estil que sigui, és mantenir l'atenció una hora i mitja i no explicar massa coses. Ser molt auster a l'hora d'explicar, tenir un fil conductor molt senzill, però no abandonar-lo mai.

—¿No hi ha hagut cap improvisació?

—No. Ho poden dir els actors. No podien canviar ni una frase perquè jo saltava de seguida. Vam tenir un mes de preparació per fer canvis. Tenia clar que set setmanes de rodatge amb el propòsit que portava al cap em valia més tenir-ho tot clar i no canviar absolutament res. Les pel.lícules en realitat es fan en la preparació i en el muntatge que són els dos extrems. El rodatge passa molt ràpid. Va a una velocitat que la pel.lícula que vols fer i la que has fet es creuen com dos avions.

—¿Has estat una directora dura?

—No, perquè en la preparació de la pel.lícula vaig treballar molt intensament i molt cordinadament amb la Rosa Ros, en la direcció artística repartint a cada personatge un color, un tipus d'ambientació, molt rigorosament. Les mateixes consignes amb la Maria Gil pel vestuari, i el mateix amb Josep M. Civit amb la fotografia. Amb els actors vam treballar d'una manera molt rigorosa. I quan vam arribar al rodatge tots tenien una idea molt comuna de quin era l'entorn de cada personatge i quin caràcter tenia. Llavors no feia falta imposar res, perquè tothom entenia molt bé i estava molt a gust fent el que havia de fer.

—Un dels comentaris més escoltats el dia de l'estrena era que els actors estaven molt bé

—La Consol Tura em va ajudar amb el *casting* i li ho agrairé sempre moltíssim. Vam partir de la idea de no buscar tòpics segons el que el guió deia, ni buscar personatges que físicament s'assemblessin, sinó buscar gent que pogués entendre per dins els personatges.

—¿És la pel.lícula de la gent de trenta anys?

—En algun sentit, sí. Crec que si tens trenta anys està bé que expliquis les coses que més coneixes. Amb la gent que he treballat som tots de la mateixa generació. Sé més coses ara mateix de la gent de la meva edat que de la gent de divuit anys.

—El boom-boom heu insistit que és el batec del cor, però també pot sonar a boom-boom de dinamita

—Sí, hi estic d'acord perquè som molts els que estem lluitant per donar una empenta al cinema català. Una empenta que necessita de veritat i no limitar-se a tenir les teves esperances per rodar una pel.lícula, això és obrir molts camins.

—¿Quins?

—Per exemple ja ha obert camí a un altre projecte que em sembla superinteressant, que també té moltes dificultats i, potser més, perquè és molt ambiciós, que és d'Agustí Villaronga amb *La Mort i la Primavera* de la Rodoreda. En aquests moments Tere Enrich, la seva productora, també està en el curs de l'EAVE del programa MEDIA i tenen una beca en el Script Found. És a dir, aquesta connexió amb Europa, aquesta sensació que no és local tot el que expliques i que per molt situat que estigui és molt més important l'esperit amb què es fan les coses. La dinamita pot estar en evidenciar que, encara que Barcelona sigui industrialment una petita cuina amb uns ingredients pobres, s'hi poden fer uns plats molt bons que poden agradar molt a tot arreu.

—¿Tothom es pot apuntar a aquest èxit?

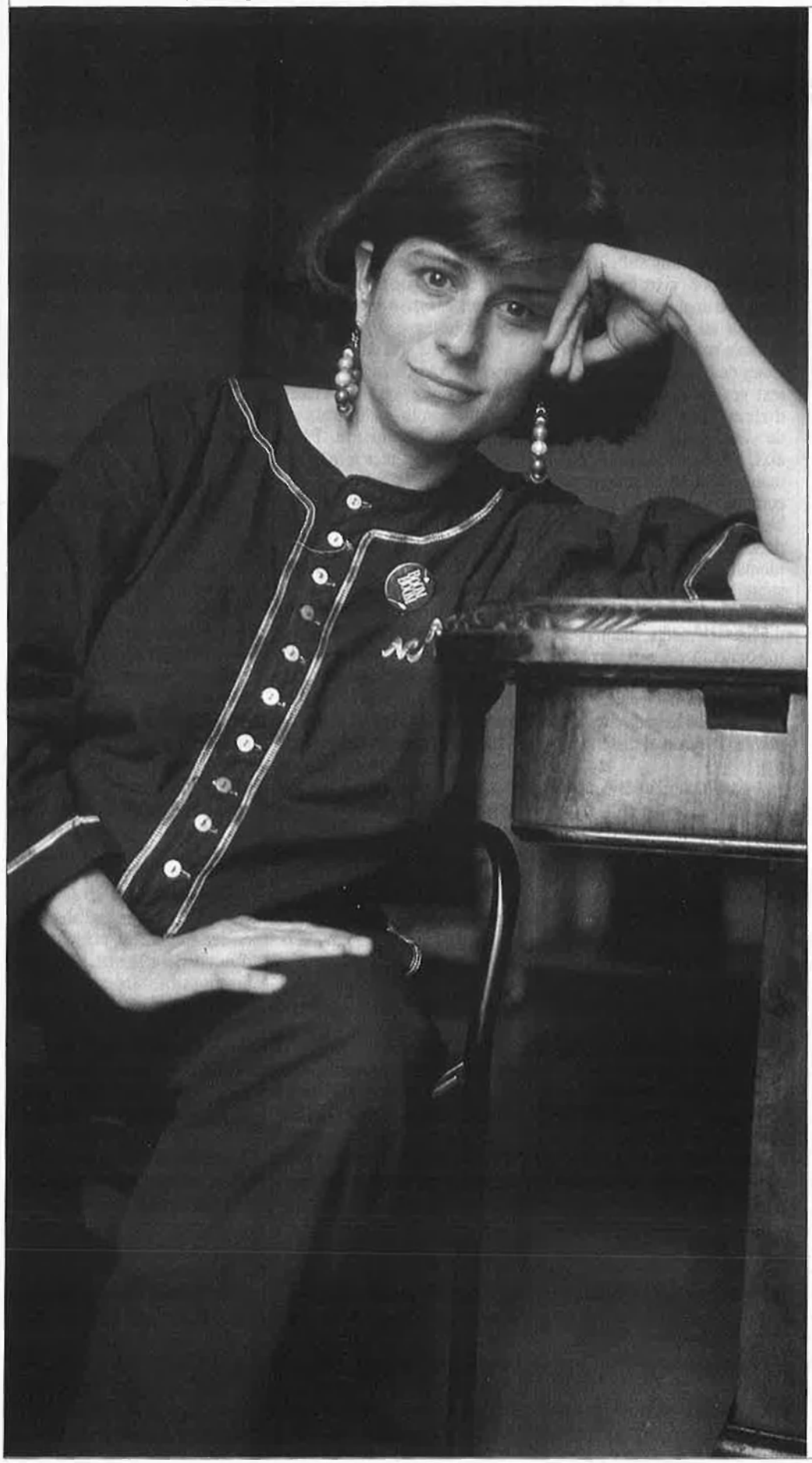
—Són coses inevitables. Si realment és apuntar-se seriosament i portes un projecte allà i et donen facilitats i beques perquè puguis anar a aquests seminaris, està bé apuntar-s'hi. Val la pena saber quina serà la seva actitud en una pel.lícula com Inesfree, de Guerín. Veure de quina manera s'assumeix el risc que cada pel.lícula té i el seu resultat

—En aquest moment sembla que el teu cas no serà una excepció. ¿És un bon moment o hi ha més coses al darrere?

—Això ve del paper que ha fet l'administració com a productora durant els últims deu anys. L'administració donava una sèrie de facilitats molt enganyoses. Molts s'han pogut llançar al buit. D'alguna manera, nosaltres ho hem vist; hem vist quin és el resultat, com es perden les pel.lícules dins les llaunes. Tal com s'ha fet cine fins ara ha comportat que moltes vegades el cinema català siguin pel.lícules només per a ser rodades, però no per a ser vistes. Jo penso que tots els que ara tenim l'oportunitat de fer les nostres pel.lícules com Agustí Villaronga, Guerín, Chavarrias, jo mateixa , etcètera, tenim aquesta experiència i hem d'actuar en conseqüència de com hem vist actuar davant nostre. No ens agradaria ser víctimes d'això.

—¿Estrenar en tres cines a Barcelona no és molt arriscat?

—Omplir-ne tres em sembla un repte bastant alt. Això, no ho decidim nosaltres. Una de les coses que més m'ha impressionat com a directora ha estat descobrir el tall que hi ha entre el procés de fer la pel.lícula i després. Tot s'acaba quan comença la distribució. Les condicions d'exhibició en aquest país són lamentables. Crec que és un escàn-

dol que en aquests moments hi hagi cinquanta pel.lícules espanyoles per estrenar dels darrers tres anys i que s'utilitzin les pel.lícules catalanes o espanyoles per omplir les quotes de pantalla. Que només vegis publicitat de pel.lícules americanes i tan poc pressupost per a ensenyar el que es fa aquí. Aquest tema és molt depriment, nosaltres hem de lluitar moltíssim per canviarho, però aquí sí que m'agradaria una resposta de l'administració de defensar els espais com són les sales.

De la mateixa manera que hi ha gent entusiasta de la producció i de la direcció, també hi ha algú que vol ser exhibidor. He conegut gent a París que amb tres anys han muntat un cine que és el que té més éxit en tota la ciutat, a Madrid també hi ha hagut renovació, a Brussel.les hi ha un complex de 19 sales a la sortida de la ciutat, que sempre estan superplenes. Ara, totes tenen unes condicions auditives i de comoditat que fan d'anar al cine un plaer.

—Hi ha una pregunta quasi inevitable i que té molt de curiositat morbosa. ¿Què passa quan de petita tens Pla a dinar i a sopar a casa?

—La imatge que tinc de Pla és que tot i que venia a dinar i a sopar a casa, no n'he tret el partit que ara en podria traure sent més conscient de qui era. Quan ets petit, no llegeixes i és un senyor que venia a sopar i que normalment ens parlava de vós. Jo no entenia res perquè era un tracte tan especial. A més, sempre li deia al meu pare que es casaria amb mi. Et juro que em feia terror quan s'acostava a la taula i deia "Vergés, amb aquesta filla sí que m'hi casaria jo". Després va venir una altra etapa que és quan estava a la Universitat estudiant Història de l'Art i feia treballs. Llavors vaig descobrir que era interessant poder-ne parlar amb ell. Però, potser ja era massa tard.

Assumpció Maresma

Foc experimental

Reflexions al voltant de les *fogueres experimentals* d'Alacant

L'últim concurs –el cinquè des del singular inici el 1985, atès que l'actual encara no s'ha celebrat– pot servir-nos, doncs, com a punt de partida per a embastar algunes observacions globals en relació a la interessant iniciativa que el Centre Eusebi Sempere d'Art i Comunicació Visual, que depèn de la Fundació Gil Albert de l'Exma Diputació Provincial d'Alacant, ha posat periòdicament en marxa.

El mateix fet de propiciar des del si d'una tradició festiva tota una sèrie de possibilitats innovadores implica una oportuna ocasió d'interrelacionar dues dimensions només aparentment oposades: la de salvaguarda d'unes pautes i costums ben arrelats en el sentiment popular i la del constant *aggiornamento* d'uns determinats modes d'intervenció en aquest context.

Aquest encontre on curiosament *tradició* i *innovació* poden donar-se la mà permet fer notar l'existència d'una significativa *actitud oberta,* en la qual la flexibilitat i l'acceptació dels aspectes valuosos i interessants es potencia, superant en bona mesura estereotipats prejudicis. I aquesta dada altament reveladora no s'ha de silenciar, com a espill –que és– d'una determinada i, sens dubte enriquidora, manera col.lectiva de ser.

Però al marge ja d'aquestes puntualitzacions generals i centrant-nos en les característiques que en el transcurs d'aquest últim lustre han anat presentant els projectes que han participat en els respectius concursos de les *fogueres experimentals* no estarà de més que insistim en dos extrems:

a) D'un costat recordant la incidència que, potser d'una manera un tant subsidiària, però no per això menys evident, han anat tenint progressivament les propostes experimentals sobre alguns dels projectes desenvolupats en el context general –*normalitzat,* en diríem per entendre'ns– de les fogueres tradicionals. I així, s'hi han incorporat puntualment algunes innovacions com ara el fet de fer practicable al públic l'accés a l'interior de la mateixa construcció, el muntatge de fogueres flotants sobre la mar com a espectacle de la genuïna integració dels diversos elements naturals, la introducció de certs ressorts mòbils i nous materials o l'atenció prestada a recursos estètics cada vegada més *a ctualitzats* quant al disseny formal...

Sens dubte, totes aquestes aportacions, gota a gota, impliquen lents processos d'assimilació creixent. Reflecteixen la interna dinamicitat i l'atenció selectiva que, conjuntament, funcionen –es vulga o no– com a *filtre* i com a reconeixement d'una eloqüent obertura vers tot allò que represente interès i eficàcia en la sorpresa creativa que tota apel.lació artística comporta. Són com baules d'una lenta història que solament a posteriori i amb molta més perspectiva s'haurà de sotmetre a l'oportú balanç en el moment degut.

b) D'un altre costat també serà convenient puntualitzar alguns dels eixos comuns que presideixen el desenvolupament dels respectius plantejaments presentats en les propostes experimentals de les més recents convocatòries.

I en aquest concret sentit s'ha de ressenyar que el caràcter *experimental* de les maquetes/memòries aportades s'ajusta i se circumscriu cada vegada amb major restricció a la *vessant exlusivament formal* dels projectes.

Predomina així una específica concepció de la foguera en què el disseny –en la seua radical autonomia– adquireix el màxim protagonisme. Però heus ací que, a més a més, en la majoria dels casos, el que fan aquestes concepcions és extrapolar al monument efímer –fins i tot directament– els mateixos paràmetres que regulen certes propostes escultòriques del moment o bé traslladar quasi de manera immediata també a l'àmbit tridimensional tota una sèrie de registres del llenguatge pictòric més o menys *actualitzats.*

Es a dir, s'ha convertit en una cosa habitual la recurrència a la *traducció* –entre exacta i gastada– dels trets estilístics per a reutilitzar-los en el domini de les fogueres experimentals. Així, el que podríem anomenar *experimentalitat de la traducció* ha esdevingut filó de recursos quasi omnímode si no exclusiu.

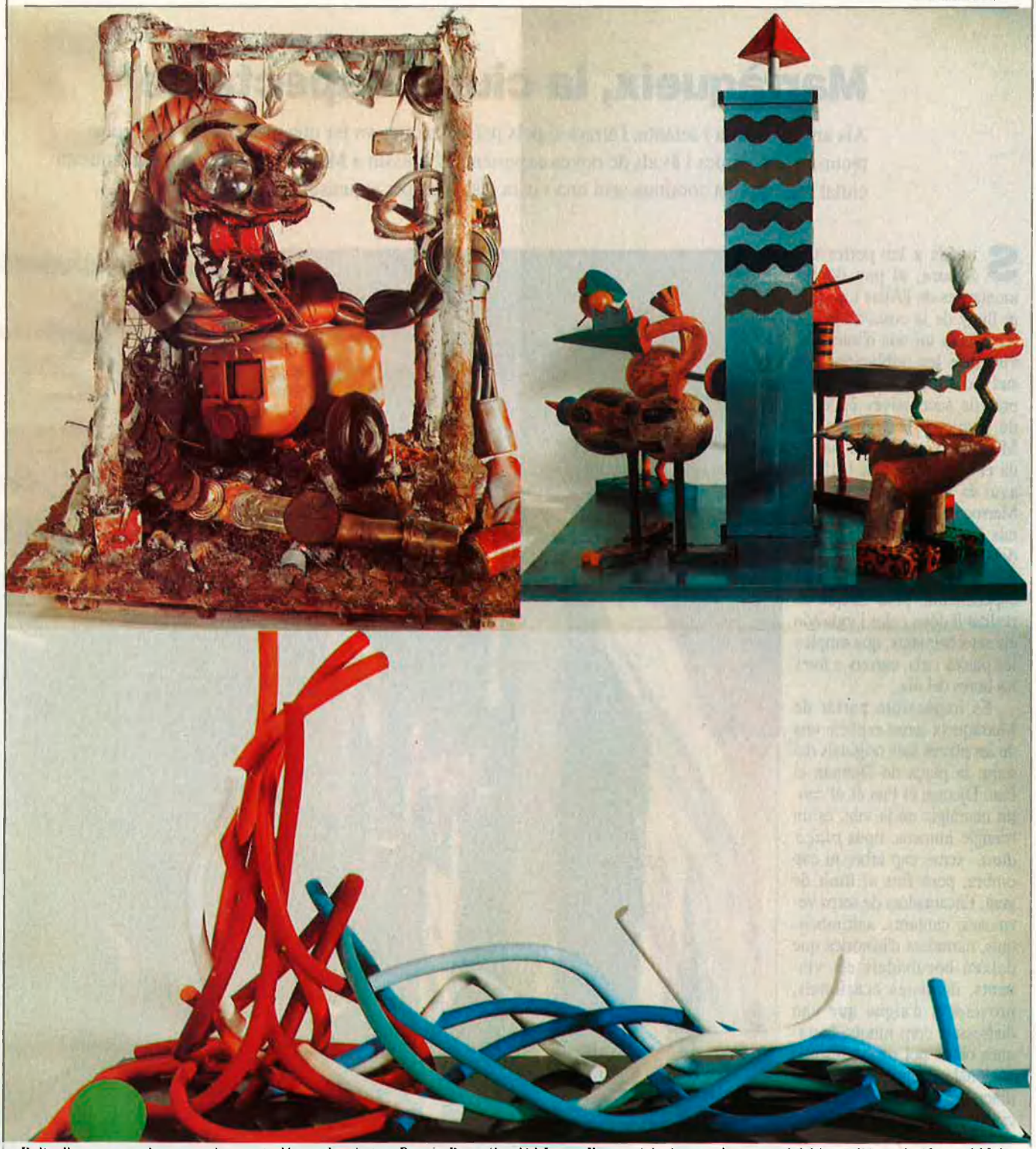
I no és que pretenguem escindir el desenvolupament d'aquestes manifestacions efímeres dels corrents estètics vigents en cada conjuntura. ¡Ni de bon tros! Però sí que volem subratllar el risc que aquesta estratègia reductiva i traslladadora implica quan aquest procediment es limita a ser simplement una versió d'una determinada estètica, sense que els autors s'aturen a replantejar-se, almenys simultàniament també, una virtual experimentalitat paral.lela respecte a altres paràmetres com podrien ser, per exemple, els relatius a la integració/incorporació de certs materials, a la innovació estructural, als jocs de sinestèsia efectiva, a majors possibilitats participatives, a les heterodòxies d'ocupació espacial, etc.

Una cosa que en algunes convocatòries arribà a apuntar-se –fins i tot utòpicament– amb brillantor, que s'entenia com un repte d'originalitat, i que a poc a poc ha anat quasi desapareixent en benefici de l'esmentada unió entre disseny i traducció de llenguatges artístics ja consolidats que pareix que és considerada de manera creixent com la fórmula panacea per a copar el guardons del concurs sense apostes excessives... d'inventiva.

Es més, aquest mateix *efecte mimètic* sol reproduir-se tots els anys a partir de l'opció premiada en la corresponent convocatòria anterior que esdevé curiosament així el suposat model seguit per nombrosos projectes generats al seu voltant després de l'èxit conjuntural.

D'un altre costat no deixa de ser eloqüent, a més, l'absència en les memòries presentades d'un apartat destinat a estudiar les possibilitats que el lloc –com a espai d'ocupació i com a àmbit d'espectacle –pot oferir en relació al projecte concret. Es diria que potser les propostes deuen ser considerades tan versàtils en la seua experimentalitat, per part dels autors, que és irrellevant –segons pareix, per a ells– el lloc específic on s'ubiquen.

Per això insinuem la conveniència que les bases de les convocatòries puntualitzen plenament el marc de la possible instal.lació, això estalviaria haver de recórrer –com ha estat el cas– a modificar escales i altres relacions constructives en el moment de la realització, enfront d'allò que en la memò-

Dalt a l'esquerra, primer premi per votació popular. Autors Ramon Perez Carrió i Jaume Forner. A la dreta, primer premi del jurat d'Antonio Alcaraz i Maite Martínez. Baix, tercer premi, de Fulgencio Blanco Cantó.

ria/maqueta es presentava originalment com a projecte.

Sens dubte, després d'aquesta etapa de *consolidació* d'iniciatives que han aconseguit colpir plenament en l'àmbit alacantí, ha arribat el moment d'evitar un decantament excessiu vers la reiteració de fórmules en què l'experimentació puga entendre's únicament com traducció a l'àmbit de les fogueres dels llenguatges escultòrico-pictòrics històricament més consolidats. No es tracta de substituir sense més un cert estil *art-déco* (tan reiterat durant tants anys) per constructivismes modernitzats, per relectures pop-art, per ecos mironians, per expressionismes o per la difusa postmodernitat... Sobretot si la proposta *innovadora* es queda *només en això*. Fóra com obrir la porta a un gastat joc de *re e s-trenes* buides de sentit.

Aquest és –al meu parer– el vertader repte actual al qual convé donar una bona i ràpida resposta.

Romà de la Calle

Marràqueix, la ciutat espectacle

Als anys seixanta i setanta, l'atracció pels països exòtics va fer que molts joves amb pocs recursos econòmics i àvids de noves experiències anessin a Marràqueix. Actualment, aquesta ciutat marroquina continua sent una visita fascinant per a qualsevol viatger curiós.

Situada a les portes del Sàhara, al peu de les muntanyes de l'Atlas i no gaire lluny de la costa atlàntica, representa un nus d'intercanvis entre les poblacions del sud i del nord del país. Després de successives èpoques de riquesa i decadència, Marràqueix, que va ser fundada el 1062 per grups berbers, avui és la tercera ciutat del Marroc i un dels centres culturals i artístics més importants dels països àrabs. La ciutat està enclavada en un paisatge espectacular, però el que en realitat li dóna color i vida són els seus habitants, que omplen les places i els carrers a totes les hores del dia.

Es impossible parlar de Marràqueix sense explicar una de les places més originals del món: la plaça de Djemaa el Fna. Djemaa el Fna és el centre neuràlgic de la vila, és un triangle immens, tipus *plaça dura*, sense cap arbre ni cap ombra, però fins al límit de gent. Encantadors de serps verinoses, cantants, saltimbanquis, narradors d'històries que deixen bocabadats els vianants, dentistes ocasionals, proveïdors d'aigua que van disfressats com ninots, barraques on es pot menjar el plat nacional –el cuscús– per pocs diners, metges ocasionals que criden les seves receptes miraculoses i milers de joves que s'ofereixen insistentment al turista per fer de guia o per invitar-los a sopar a casa seva, formen aquest circ anàrquic on es barregen les ganes de passar-ho bé i una activitat comercial frenètica que s'anima encara més a la vista d'un turista occidental. Alguns d'aquests curiosos personatges

que antigament vivien del seu ofici, ara subsisteixen gràcies als diners que obtenen deixant-se fotografiar pels turistes. Afortunadament, però, Djemaa el Fna no viu només del turisme, al voltant de la majoria dels espectacles es congrega un gran nombre de marroquins que aplaudeixen, riuen o escolten.

A les vuit del matí, la plaça encara és mig adormida i és un plaer passejar tranquil.lament entre les dones que es preparen per vendre cistells de palla, o veure com els encantadors dormen entre les serps. A mesura que el dia avança, puja l'animació i és al vespre quan es presenta amb tota la vivacitat de què és capaç.

En tot el perímetre de Djemaa el Fna, hi ha hotels amb fantàstiques terrasses des d'on es té una visió privilegiada del sostre de la ciutat, de les muntanyes de l'Atlas i de tota l'ebullició de la plaça, mentre es pot prendre un típic te a la menta boníssim o un café acceptable (s'han d'oblidar les cerveses i els licors, ja que estan prohibits per la religió musulmana i només se'n troben als restaurants de luxe, a preus altíssims i òbviament destinats al turisme). Aquests hotels, com també els que es troben pels carrers més pròxims a la plaça, són recomanables per a viatgers sense massa diners. Alguns tenen un aspecte decadent, com l'Hotel de France, on es pot dormir per 17 dirhams (unes 250 pessetes) però en unes condicions molt precàries, fins i tot hi ha habitacions que ni tan sols tenen llençols. Si el pressupost ho permet, n'hi ha d'altres, com l'Hotel Alí al carrer de Moulay Ismael, a 50 metres de la plaça, on per 100 DH (1.400 pessetes) es té dret a habitació amb bany, esmorzar i un àpat al dia. El restaurant és obert a tothom i s'hi menja molt bé. Altres possibilitats per a dormir son l'alberg de joventut, que és l'opció més barata, o els hotels de màxim luxe, que ofereixen el millor servei, però es troben fora de la medina i al marge de l'ambient de la ciutat.

A la part nord de la plaça s'obren els carrers del soc, el gran mercat de Marràqueix. Aquests carrers, estrets passadissos emmurallats i coberts amb canya, són indescriptibles. Milers de botigues s'alineen una al costat de l'altra i exposen a la vista del vianant tot el que venen penjat al sostre o clavat per les parets. Pel mig d 'aquests superpoblats carrers intenten passar bicicletes a tota velocitat, carros tirats per ases, motos carregades fins a l'inimaginable, cotxes de cavalls i gent que compra o passeja. Es un espectacle inimitable de colors, olors i sorolls. Cada gremi hi té assignada una zona, i aquesta pren un aire personal: l'olor a pell del soc de cuir, l'olor penetrant del de les herbes, el color del dels tapissers, etcètera. La fascinació que produeix el soc al visitant és famosa a

Encantadors de serps verinoses a la plaça Djmaa el Fna. JORDI FÀBREGAS

tot el món i no solament per la quantitat de meravelles que exhibeixen, sinó, i sobretot, perquè és aquí on es practica una de les activitats més famoses i divertides de la ciutat: el regateig.

Per comprar a Marràqueix no s'ha de tenir pressa, és una feina que requereix el seu temps si es vol fer ben feta. És preferible anar-hi tot sol (si va acompanyat d'un guia, és probable que aquest cobri comissió de les vostres compres i per tant encarirà el producte) i sabent prèviament quant s'està disposat a pagar per cada article. Seria absurd exposar el preu aproximat d'alguns articles amb la finalitat d'orientar el lector, ja que tot depèn de l'habilitat del venedor, de les possibilitats econòmiques del comprador i del temps que s'estigui disposat a invertir-hi. Per iniciar el regateig s'aconsella exigir una mica menys de la meitat del preu que demana el botiguer, per anar pujant a poc a poc fins arribar a la meitat justa. Si la cosa es posa difícil i es decideix plegar, segur que abans d'haver donat deu passes, algú vindrà a buscar-vos corrents per seguir discutint una bona estona. La roba texana, les ulleres de sol, els rellotges i les bambes de marca són intercanviables per articles de pell si se sap vendre amb certa gràcia. De colp i volta pots convertir-te en venedor i regatejar a favor teu.

A la majoria d'establiments, per petits que siguin, el pagament es pot fer amb targetes de crèdit internacionals, i no cal patir, perquè una vegada s'ha establert el preu final, mai intenten cobrar més.

En moltes botigues és costum invitar el client a seure i compartir un te (molt més bo que els dels bars i servit segons un petit ritual) mentre desmunten la botiga per mostrar-te amb calma tots els articles. És una bona ocasió per a relaxar-se i, entre preu i preu, conversar amb el comerciant i conèixer alguns costums i maneres de viure marroquins.

Una vegada s'ha visitat el soc, que és una de les zones més boniques i atractives de la ciutat, però també la més turística, no hi ha res com endinsar-se pels carrers de la medina i perdre's com més lluny millor i descobrir com la gent viu quotidianament, veure com els homes sargeixen gilaves pels carrers o treballen la pell als patis, passar entre multitud de nenes que filen cordill amb un enginyós sistema manual o aixoplugar-se a l'ombra d'un bar on els vells conversen i prenen te.

Orientar-se en mig de la medina és gairebé impossible, la fisonomia dels carrers impedeix qualsevol vista general i és molt fàcil perdre's. Pertot arreu sortiran nens i joves, que per un parell de dirhams (25 pts), acompanyen encantats el turista despistat.

Moltes de les lleis socials i fins i tot administratives, estan descrites en l'Alcorà, de manera que la religió és present en la majoria dels actes diaris dels musulmans. Les mesquites s'omplen cinc vegades al dia des d'on s'anuncia l'hora de l'oració per uns altaveus situats al capdamunt dels minarets i que fan sentir per tota la ciutat les paraules: "No hi ha més Deu que Al.là, i Mahoma és el seu profeta". Desgraciadament, les mesquites no es poden visitar, ja que a tot el Marroc, l'entrada és prohibida als no musulmans. Fins i tot a alguns dels carrers dels voltants hi ha rètols que prohibeixen el pas als no creients.

Els cinc dogmes principals dictats per Mahoma són: orar cinc vegades al dia, donar almoina als pobres, peregrinar una vegada en la vida a la Meca, fer professió de fe i complir el mes de ramadà. S'ha de tenir en compte que si un va a Marràqueix durant aquest mes (que correpon al novè mes del calendari musulmà i per tant varia d'època cada any), tots els horaris i costums canvien ostensiblement, ja que el fet de no poder beure, ni menjar, ni fumar durant tot el dia, escursa l'horari de treball i la ciutat sencera es prepara per a la festa que comença quan es pon el sol.

Si el viatger està interessat a conèixer algunes construccions àrabs, val la pena acostar-se al Palau si Said, convertit en museu de les arts marroquines, i que acull col.leccions de joies, tapissos, ceràmica i altres objectes artístics. També mereix una visita la Medressa

Tapissos penjats pels carrers, exposats per a la venda.

JORDI FABREGAS

ben Youssef, l'escola alcorànica més gran de tot el Magrib, i els voltants de la mesquita Kutubbiya, una torre impressionant que presideix tota la ciutat.

Pel que s'ha dit fins aquí, pot semblar que Marràqueix és només la ciutat antiga, però fora de les muralles que tanquen la medina s'aixeca un barri modern, Gueliz, que va ser construït durant el protectorat francès i on es troben la major part d'indústries i hotels de luxe amb bars i discoteques occidentalitzades. El contrast és bastant patent, però de totes maneres, una cosa uneix tots els vilatans, i és la seva fabulosa amabilitat i l'hospitalitat que demostren a l'estranger i que provoca una simpatia immediata per aquesta ciutat tan acollidora.

A Marràqueix no li falta cap font on tirar monedes que assegurin la tornada. En marxar-ne, un s'adona que s'ha quedat captivat per la ciutat i que per sempre més tindrà unes intenses ganes de tornar.

Eulàlia Bohigas

Dades útils

Com arribar-hi

En avió: des de Barcelona, Madrid i Màlaga hi ha vols regulars d'Iberia i de Royal Air Marroc. Des de Barcelona costa 47.000 pts, i surt dues vegades per setmana.

Per mar: els transbordadors de la Compañía Transmediterránea que fan el viatge Algesires-Ceuta o Algesires-Tànger són els més curts i amb més sortides al dia. Altres possibilitats són des d'Almeria o Màlaga a Melilla o desde Tarifa o Gibraltar fins a Tànger.

Moure's pel país

En cotxe: si s'arriba a Marroc en cotxe, val la pena omplir el depòsit de benzina a Ceuta o Melilla, ja que són ports francs i sortirà més bé de preu. La benzina a Marroc no és barata, la super costa 6'05 dh. el litre.

En tren o autobús: la xarxa ferroviària és bona i uneix les principals ciutats. Hi ha una línia directa Tànger-Marràqueix.

Els autobusos són el transport més barat i se'n troben a tots el pobles i ciutats.

Què menjar

La cuina marroquina és molt senzilla, Les espècies (bitxo, pebre i *curry*) donen un gust picant a tots els plats. El cuscús (sèmola bullida), el *tajin* (estofat de carn), les *brochettes*, la *pastilla* (pastís de carn de colomí) i una sopa de llegums anomenada *harira* que només es fa durant el més del ramadà, són alguns dels plats típics del país. La carn és sempre xai, bou o pollastre, mai porc, ja que està prohibida per l'islamisme.

Les postres són extremadament dolces i sovint de massapà. Val la pena provar tot això en les barraques que s'instal.len, a partir de les cinc, a la plaça Djemaa el Fna.

Guies

La millor és, sens cap mena de dubte, la *Guide de Tourisme: Maroc*, editada per Michelin. Els mapes de la medina són excel.lents. No la trobareu al Marroc, ja que està prohibida perquè marca alguna frontera en litigi amb Algèria. També està prou bé *Marruecos*, de l'editorial Kairós, publicada aquest mateix any i amb dades molt actuals.

Fumar

Els que viatgin a Marràqueix pensant que fumaran el millor haixix, estan equivocats, ja que el que es troba és de poca qualitat i més car que a altres ciutats marroquines. És aconsellable ser previsor i comprar-ne a les ciutats del Nord (Tànger o Tetuan) que és on es cultiva el millor cànem indi.

Divises

El dirham és la moneda del Marroc. El seu valor actual és de 14'5 ptes. Es difícil trobarne en els bancs espanyols, i s'ha de demanar amb temps. A les Caixes Postals acostumen a tenir-ne. El canvi més favorable s'aconsegueix a Ceuta, concretament en una famosa benzinera propera al port.

Excursions

La proximitat del Gran Atlas fa de Marràqueix un punt ideal des d'on començar excursions. Es poden trobar guies preguntant en els hotels i bars que envolten la plaça Djemaa el Fna.

'Bolos', gales i concerts

La cursa de l'estiu no ha fet sinó començar. Cantants, grups i orquestres es disposen a l'assalt d'escenaris, envelats, places de bous i camps de futbol.

Des que iniciara el mes de gener la seua temporada de concerts, Albert Pla ha fet més de quaranta recitals. Tot un esdeveniment si el comparem amb el paronama afònic que presenta en general la música catalana. Per a Joana Pijoan de La Universal, oficina de *management* del cantant, "L'èxit de Pla és degut a la seva capacitat de connectar amb el públic, a més d'haver trencat amb els motlles de la figura del cantautor". Aquest estiu el cantant acompanyat del seu grup contiuarà els recitals al llarg del Principat pels teatres i envelats de les festes majors. Tot i que hi ha contactes per presentar-lo fora de Catalunya, l'única eixida possible serà a les festes de Felanitx, a Mallorca, a l'agost.

A diferència d'Albert Pla, Joan Manuel Serrat dedicarà l'estiu a compondre noves cançons. Després de la presentació de *Material sensible* pels principals teatres de l'estat espanyol amb patrocini de l'ONCE, Serrat concentrarà el seu enginy musical en el futur disc en castellà. Amb nou disc en el mercat, Tomeu Penya repartirà el seu estiu entre els escenaris de Mallorca i Catalunya. Encara que el cantant de Vilafranca centralitza el seu èxit entre el públic mallorquí, en els últims anys ha esdevingut un visitant habitual dels escenaris catalans. Aquest estiu el cantant durà a terme més de quinze gales per tot Catalunya.

Pel que fa als grups musicals, conjunts com Sangtraït, Sopa de Cabra o Els Pets, afronten l'estiu amb un bon grapat de concerts pertot arreu. Per a Jaume Martínez de Management i Disseny "s'està produint un fenomen molt interessant que consisteix en una certa reanimació de la inciativa privada per recaptar diners i que han vist que el *rock* català pot ser un bon negoci". Management i Disseny representen entre altres grups La Vella Dixieland, N'Gai n'Gai, Detectors, Bars i Els Pets, el grup tarragoní que ha venut més de cinc mil còpies del seu primer disc.

Maria del Mar Bonet. DOMENEC UMBERT

Per a Joan Carles Doval, de PICARP, a diferència de Barcelona "on hi ha un excès d'oferta, es pot començar a parlar ja de l'inici d'un petit circuit de sales i discoteques per als grups de *rock* català, sobretot en la zona de Girona".

Maria del Mar Bonet viatjarà amb les cançons del seu nou disc, *Bon viatge faci la cadernera,* pel Principat, Mallorca, Sardenya, València, etc., al llarg de l'estiu. La cantant mallorquina passarà amb tota seguretat la xifra de les trenta gales firmades. Lluís Llach, a l'igual que altres anys, dedicarà l'estiu a descansar i compondre nous temes. Llach s'acomiadarà de l'escena temporalment el pròxim 15 de juliol a la localitat rossellonesa de Tuïr, per reprendre els concerts el 31 d'agost a Santa Perpètua de Mogoda.

Quant al panorama musical espanyol en la cursa de l'estiu els grups son les estrelles favorites de la partida. Des d'El Último de la Fila, amb missatge ecologista, a Gabinete Caligari, amb patrocini de la Coca-Cola, Radio Futura, Loquillo o Los Rebeldes, que es repartiran el pastís ibèric. La reaparició de Miguel Bosé serà sense dubte un altre dels esdeveniments musicals de l'estiu. Bosé, una volta finalitzada la

Miguel Bosé, José Luis Moreno, Luis Eduardo Aute, Rocío Jurado, Luz Casal, Tomeu Penya, Los Ronaldos, Ramoncín, El Último de la Fila, Ana Belen i Victor Manuel.

Els quaranta principals

Rocio Jurado	6.000.000 ptes.
Victor Manuel i Ana Belén	5.000.000 ptes.
Joaquín Sabina	5.000.000 ptes.
El Último de la Fila	5.000.000 ptes.
Miguel Bosé	4.500.000 ptes.
Loquillo i Los Trogloditas	4.000.000 ptes.
Gabinete Caligari	4.000.000 ptes.
Los Rebeldes	4.000.000 ptes.
Paloma San Basilio	3.750.000 ptes.
Luis Eduardo Aute	3.000.000 ptes.
Cantores de Hispalis	3.000.000 ptes.
Duncan Dhu	3.000.000 ptes.
Hombres G	3.000.000 ptes.
Los Ronaldos	3.000.000 ptes.
Luz Casal	3.200.000 ptes.
Rocío Dúrcal	3.000.000 ptes.
Sara Montiel	2.500.000 ptes.
Inhumanos	2.500.000 ptes.
No me pises que llevo chanclas	2.000.000 ptes.
María del Monte	2.000.000 ptes.
José Luis Moreno	2.000.000 ptes.
Los Refrescos	1.600.000 ptes.
Tomeu Penya	750.000 ptes.
Albert Pla	650.000 ptes.
Sangtraït	600.000 ptes.
Els Pets	475.000 ptes

pel.lícula dirigida per Josefina Molina, s'incorporarà al *tour*. Tot i que el seu disc *Los chicos no lloran* no ha tingut l'èxit esperat, la seua figura continua sent seductora per al públic, per a omplir places de bous.

Entre les *vedettes* de la música d'autor, la parella Victor Manuel-Ana Belén i Joaquín Sabina concentraran el major nombre de gales, encara que el famós duo actuarà solament el mes d'agost. De la mà de les melodies carrinclones de José Luis Perales, Rocío Jurado disputarà a Isabel Pantoja el ceptre estival de l'anomenada *canción española*. La de Chipiona, d'entrada, és la que gaudeix del *cachet* més alt dels cantants espanyols, sis milions de pessetes. Per la seua banda, la Pantoja tractarà d'aprofitar el seu moment actual, amb debut cinematogràfic i dotze quilos menys.

Carles Gàmez

Sangtraït, un dels grups de moda del *rock* català.

VA VIDEO APLI, S.A.

Distribuïdor oficial SONY Divisió professional

SOLUCIONS A LES SEUES APLICACIONS D'ÀUDIO-VÍDEO

NOVES TECNOLOGIES:

• traducció simultània

• vídeo projeccions

• vídeo interactiu

• laboratori d'idiomes

Demane informació sobre

Sr .....

Carrer .....

Telèfon .....

Població .....

Empresa .....

SANDOVAL & GÀMEZ

Teresa Gimpera ja és l'esposa de Craig Hill, o sigui, ja és la senyora de Folers. DOMÈNEC UMBERT

El casament de la Gimpera

Fa 24 anys que viuen junts i ara, de cop i volta, han decidit casar-se. Ningú sap ben bé per què ho han fet. La idea general era que després de la mort del fill de la Gimpera ella necessitava estabilitzar la seva vida, que havia experimentat un buit molt important. Realment, el casament de la **Gimpera** i el **Graig Hill** ha estat una sorpresa esperada, quasi es diria que molt esperada.

Així, un bon dia van decidir de fer-ho. En van fixar la data i van convidar els amics, tant nacionals com americans, els col.legues de tota la vida del Graig, que ha treballat al cinema de Hollywood, inclús a *Coraza negra,* on era l'amic de **Tony Curtis**. Li van mancar dos amics molt importants, l'un, **Rock Hudson**, que ja és mort, i l'altre, **Mike Connors**, que es va fer popular com a Mannix a la tele.

Per part de la Gimpera no li va fallar ningú, i van ser-hi tots, des de la família fins als amics, la premsa, tothom hi era a la celebració. La festa va tenir lloc a *Tropical,* que es la casa a la platja de l'*Up and Down,* la insubstituïble *disco* de la *jet-set* a la ciutat comtal. És un lloc fantàstic on es pot fer de tot, des de menjar, d'una qualitat genial, fins a disfrutar de tot allò que la platja proporciona, pots llogar motos d'aigua, velers, planxes de wind-surf, tot en absolut. Però la tarda era poc prestada a fer servir les coses de l'aigua, més que res perquè l'aigua venia del cel: plovia fins a l'hora de la cerimònia. A les vuit del vespre, però, quan la Gimpera arribà del braç de son pare que es diu Perfecte, va deixar de ploure i fins i tot va sortir el sol, una mica només, però va sortir. En Craig va arribar del braç de la seva mare, **Charlotte Sayer**, que és tota una *Colby* de 84 anys, simpàtica i eixerida, vestida de blau, amb un modelet que havia comprat a Rodeo Drive. Al darrere d'ells hi eren els germans del nòvio **Bud Fowler** i la **Nancy**. I un grapat d'amics americans, que han passat el cap de setmana a Barcelona amb motiu del casament. La jutgessa de pau de Gavà, que és el districte de *Tropical,* va portar els llibres al recinte i els va casar. Ella es diu **Roser Bach**, té 25 anys i és maca i simpàtica: era la primera vegada que es casava fora del jutjat i se la veia un tant preocupada, però feliç d'aportar alguna cosa de nou a la manera de casar-se.

La família i els amics anaven entrant sense ordre, però contents. Hi eren els fills de la Gimpera, **Marc** i **Job**, amb les seves dones, l'Ona i els nanos, **Pau** i **Nil**, i la **Pascale**, que és la companya del Job, una belga que anava d'allò més lluït, és a dir, feta una pantalla de vermell amb serrells verds i guants fúcsia.

Qui estava maca era la **Núria Gimpera**, la germana, que també ha esta *top model,* però sempre per la germana gran, mai va tenir un ressò important, malgrat que va ser una estrella a Europa com a fotomodel. Va venir la Núria amb el seu marit, el dissenyador **Daniel Carbocci** i la filla de tots dos, Yutta, que és una nana preciosa, i amb Juli el fill de la primera relació de la Núria.

Va venir **Serrat** i la seva dona **Candela Tiffon**, cada dia

Mariví Dominguín, entre el doctor Antoni Tàpia i la seva esposa Marmen.

Craig Hill, amb la seva mare, Charlotte Sayer, el seu germà Bud Fowler i la seva esposa Nancy.

més maca i ell com més sensacional: la parella funciona a les mil meravelles. Hi era **Amparo Soler Leal**, que està al balneari Hypocrates fent una cura per aprimar-se, malgrat que de prima ja n'és força. **Correa** i **Milà**, i **Colita** i **Karin**, ex-dona de **Pomés** i **Miserachs**, és a dir, tota la *gauche divine* o almenys bona part del moviment que va fer de Barcelona, fa més de 25 anys, la seu de totes les coses que es feien i es desfeien al bellmig d'una Espanya que trontollava entre milers de coses absurdes. En un racó, tot sol, vam veure **Jordi Grau**, el director de cine que va donar a la Gimpera una oportunitat seriosa per fer *Una historia de amor,* al costat de **Serena Vergano** i **Simón Andreu.**

Loquillo va venir perquè la seva dona és model a l'escola de la Gimpera. I **Mariví Dominguín**, que és amiga, tant o més que **Antoni Tàpia**, i la seva esposa **Marmen**, que cuiden els físics de totes les famoses que a Europa hi son: ell està operant aquests dies la **Sydne Rome** (no sé sap si els pits o les ulleres), i ha fet alguns retocs a la Gimpera, malgrat que ell ho nega sempre, cosa que ella, la Gimpera, no amaga.

I va començar la cerimònia. **Mari Pau Huguet** i un amic americà de Craig van llegir, en català i en anglès, un poema de la **Marta Pessarrodona**, que també hi era al casament. El poema es diu *L'amor més enllà de la mort* i és curt i preciós. Tot va ser molt ràpid i, a la fi, la parella va dedicar la cerimònia a una persona que tots dos haurien volgut que fos allà i no hi era. Es referien sens dubte a Joan, el fill desaparegut de la Gimpera. I, en aquells moments, a tothom se li va fer un nus al coll, però tot va continuar: la vida ho fa cada vegada, sempre, com la tremenda finalitat del còmic.

Una vegada ja eren marit i muller, o sigui, havien formalitzat la unió que ja porten des de fa 24 anys, va haver-hi arròs i aperitiu. L'arròs sobre el cap dels nòvios i l'aperitiu per a tothom, seguit d'un sopar fred, un *buffet* que va fer el plaer de tothom, perquè va ser bo i abundant.

Cap al tard hi va arribar **Andrés Andreu**, l'encarregat de fer-li el vestit de nòvia a la Gimpera, un vestit blanc, amb jaqueta brodada de pedreria i la faldilla plisada. Andreu va parlar molt amb l'equip de New Look, que van ser els que van posar maca la nòvia: "L'hem fet ser la Gimpera de sempre, és a dir, poc de maquillatge, rossa com sempre". La Gimpera, emocionada i senzilla, va abraçar Craig. Les llàgrimes no van arribar a ofegar ningú, però ens van emocionar a tots. Paraula. Al fons, la **Dolly Fontana**, se-nyora de *Tropical*, i l'**Oriol Regàs**,

Ona, l'esposa de Marc Gimpera i els seus fills, Pau i i Nil. A la dreta, Jordi Grau besa a Teresa Gimpera.

Josep i Núria Gimpera, germans de Teresa, més Daniel Carbocci, marit de la Núria, i els seus fills Jutta i Juli.

Candela Tiffon i el seu marit Joan Manuel Serrat. A la dreta, Dolly Fontana, tota de Toni Miró, amb Oriol Regàs. DOMÈNEC UMBERT

El Ripollés, amb una dona del Mas de les Flors.

RAFA GIL

contemplaven l'escena emocionats i contents: ella, amb un vestit de Toni Miró, estava realment esplèndida, o sigui, com sempre.

COM EL RIPOLLÉS NO HI HA RES

Una volta finalitzat el concert, el públic es va dirigir al sopar. Amb aire de revetlla popular els invitats anaven ocupant les taules segons les seues preferències i afinitats. **Rosa Hueso**, de la Galeria Viciana –estampat Via làctia– i **Xavier Lliso**, de Brocal, compartien estovalles amb **Vicent Sanchis**, crític de cinema que va arribar acompanyat de **Xemi Baviera**. En el menú, suquet de peix i conill a la manera de Mas de Flors. **Francesc Jarque** captava els invitats amb la seua Olimpus –¿o era Minolta?– mentre el periodista **J.J. Pérez** mirava la vetllada divertit en bella i rossa companyia anomenada Sara.

Entre taula i taula, el Ripollés amunt i avall amb el seu pijama blanc d'inspiració guatemalenca, conversava amb els invitats. El pintor castellonenc havia reunit per a l'ocasió tota la família, des de la seua dona i fills, fins a la seua actual companya, Eineken. **José Vicente Fernández**, director d'Interarte i el crític **Manuel García**, amb les seues respectives senyores, improvisaven ritmes festius. Directament des de Madrid havia arribat **Antonio Gallego**, director dels serveis culturals de la Fundació March, i de València, **Guillermo Caballero**, mecenes de l'artista i un dels col.leccionistes més importants del País Valencià. **Manuel** i **Amparo Agraït**, de la Galeria Punto; **Trini Hernández**, de la Galeria del Palau i els pintors **Anzo**, **Mariano Maestro**, **Carmen Grau** i el dibuixant **Ormserveis de Protecció Civil s'encarregaren d'ordenar el trànsit al llarg de la carretera que conduïa a la festa. A la plaça el Ripollés i les dones del poble invitaven a pernil i formatge mentre el públic anava ocupant els seients. **Claudio Pietro**, amb camisa d'estampat pop, va presentar el concert. Entre els invitats es podien veure **Alfons Llorens** en camisa, l'alcalde de Castelló de la Plana, **Daniel Gozalbo**, el conseller de Treball, **Miquel Domènech** i l'ex-conseller de l'Administració Pública, **Joaquim Azagra.**

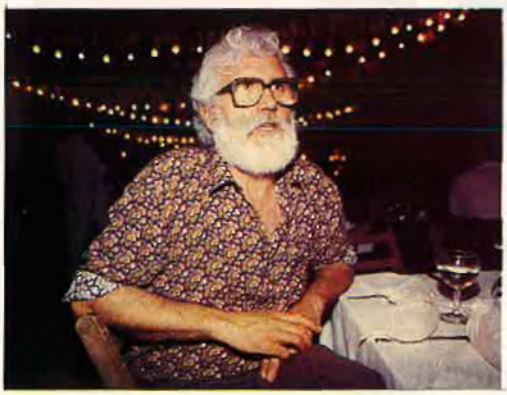

Hipòlit Beltran, regidor del CDS castellonenc i Daniel Gozalbo, alcalde de Castelló de la Plana. A la dereta, Manuel Garcia, José Vicente Fernández i senyores. Baix, Mara Calbuig pren notes de la festa.

El Trio Monpou **–Luciano G. Sarmiento**, **Joan Lluís Jordà** i **Mariano Melguizo–** sobre l'entaulat va obrir el programa amb el compositor Josep Bàguena. Entre les absències cal destacar les del director **Luis García Berlanga** i **Manuel Vicent** que no hi van poder assistir. José Rodrigo, relacions públiques del pintor, posava amb rostre preocupat davant l'*overbooking* que s'acostava. **Matilde Salvador**, amb *look* de *Viatge a l'India*, va arribar amb un cert retard entre els crits dels gossos del poble excitats per la música contemporània. **Mara Calabuig**, redactora de moda i veu emblemàtica de la ràdio valenciana durant molts anys, seguia amb atenció el concert al costat de **Maria José Munoz Peyrats** i donya Concha de la Venta l'Home.

A les dues de la matinada la *soiree* posava punt final. Les senyores eren acomiadades amb plantes dels vivers castellonencs de **Paco Molina.** Els invitats iniciaven el camí de retorn com a figurants escapats d'un film de Bunuel. I la Lluna, estrella de la vetllada, no s'hi va presentar.

Encara que la invitada especial de la festa –per culpa d'uns núvols estiuencs– no va fer acte de presència, el Concert de Pleniluni organitzat pel pintor Ripollés va constituir tot un èxit. Fins al Mas de Flors, a l'interior de la Plana, residència del pintor s'aplegaren més de 3.200 invitats que posaren el poble al caire del col.lapse. Afortunadament, els

Francesc Jarque.

Josep Sandoval
Carles Gàmez

¿Coneixes les solucions C.A.D. en Apple Macintosh?

T'invitem els pròxims dies 19 i 20 de Juny a conèixer-les.

Presentem diferents equips i programes enfocats al món de l'arquitectura i l'enginyeria.

- ☛ Disseny assistit per ordinador.
- ☛ Mòdul 2D.
- ☛ Mòdul 3D.
- ☛ Models Arquitectònics.
- ☛ Gestió de Projectes.
- ☛ Mesuraments i Pressupostos.
- ☛ Disseny Mecànic.

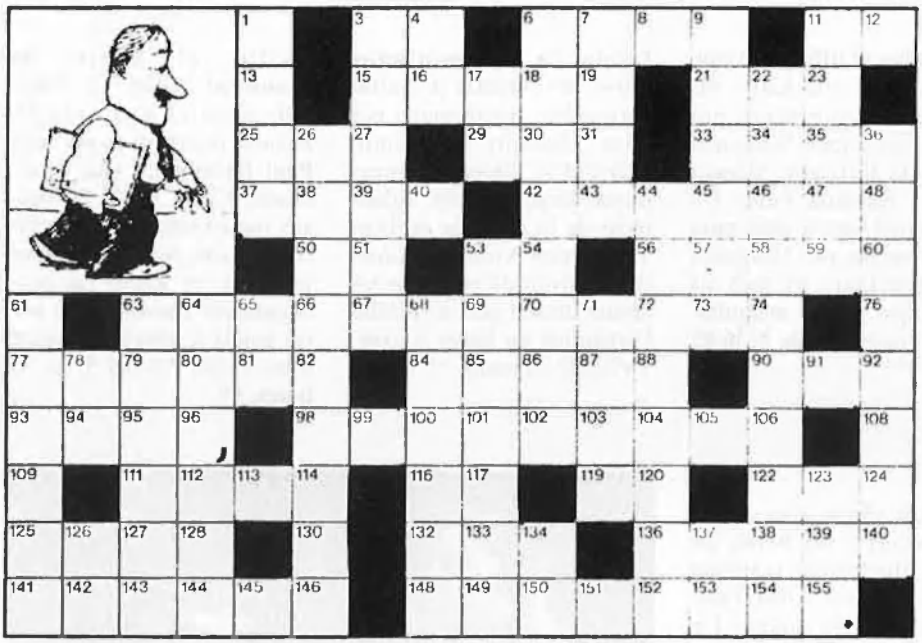
Comprova-ho tu mateix.
Nosaltres t'ajudarem.

Sateco ORDENADORES S.L.

Apple Computer

Per donar el millor de tu mateix.

c/. Finlandia, 23 Tels. (96) 361 92 36 • 47 Fax. 3362 07 66 46010 VALENCIA

Damerograma

(*Àlbum Foix,* Joan de Déu Domènech i Vinyet Panyella Quaderns Crema).

Aquest damerograma es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text extret de les pàgines 30 i 31 del recull *Album Foix (una successio d'instants)* a cura de Joan de Déu Domènch i de Vinyet Panyella, editat per Quaderns Crema. Per facilitar la tasca, el nom de l'editorial es llegeix acròsticament a partir del primer mot-solució.

Màrius Serra i Anna Genis, d'OLISSIP

Alguna cosa.

25 86 149 16 69 139 106

Ulls artificials.

93 119 13 67 77 132 155

President xilè pre-Pinochet.

1 143 53 95 71 11 27

Dia més odiat de la setmana.

116 19 108 3 26 153 88

Fragment després d'una fusta en tallar-la al llarg.

102 37 92 125 66 140 74

Gràcies a ell es pot donar impuls.

9 105 31 96 65 60 35

Tubercles carnosos i comestibles de l'anyol.

78 113 42 136 85 15 146

Manifestació de la pròpia voluntat en una assemblea o en unes eleccions.

138 47 94 103 21 122 36

Globus terraqüis.

100 58 6 81 34 141 91

Component bàsic de les novel.les d'enigma.

22 123 40 145 29 114 73

Mescla d'hidrocarburs amb un cert caràcter aromàtic.

43 137 111 63 84 127 51

Galanteria, llcialtat.

45 8 23 112 39 150 79

Que no es pot trobar.

101 57 124 70 148 17 48

Extraordinari.

152 46 82 104 61 133

Buc d'abelles.

33 99 56 90 18 128

Fidel arma triomfadora.

12 68 98 144 134 54

Anomalia que afecta perpendicularment totes les capes pictòriques en els objectes de fusta policromada.

72 7 130 80 117 30 142

Ben cuita.

87 76 126 38 151 50 120

Llençada.

59 154 44 4 64 109

Solució:
Text ocult: "A la flor del llirl amb què els artistes garneus de la nostra adolescència ornaven llurs estufes, preferlem la flor de la ginesta i els assolellats desigms".(*Àlbum Foix.* Pàgines 30-31. Quaderns Crema.
Mots solució: 25-Quelcom. 93-Ulleres. 1-Allende. 116-Dilluns. 102-Estella. 9-Ressort. 78-Nogalls. 13-Sufragi. 72-Clivell. 87-Rosida. 1000-Esferes. 22-Mlsteri. 43-Alfalfé. 45-Nobiesa. 101-Fonedís. 152-Genial. 33-Arnera. 12-Espasa. 59-Tirada.

Dimecres, 20

Demasiado riesgo para un hombre solo de Luciano Ercoli. Interpretada per Montgomery Wood, Susan Scott, Venantino Venantini i Michael Forets. Creuament a la italiana del cinema policíac amb el de curses de Fórmula 1. No farà molt contents ni els amants del *thriller* ni els fanàtics dels cotxes. Canal 9, 16.25 hores. **

Dele color al difunto (1969, 90 minuts) de Luis M. Delgado. Interpretada per José Luis López Vázquez, Fernando Delgado, Margot Cottens, Rossana Yanni. Un conte cruel, servit amb prou humor negre per Delgado, protagonitzat ni més ni menys que per un maquillador de morts. Tele 5, 16.45 hores. ***

Duelo en las montanas (1949, 84 minuts) d´Emilio Fernández. Interpretada per Rita Macedo, Fernando Fernández, Eduardo Arozamena, Jorge Trevino. Adaptació de la novel.la de Ivan Turgueniev *Nido de hidalgos*, convertida en un melodrama discret per un Emilio Fernández en hores baixes. TVE2, 17.30 hores. **

Asalto al banco de Montreal *(Hold Up*, 1985, 106 minuts) d´Alexandre Arcady. Interpertada per Jean Paul Belmondo, Guy Marchand, Kim Catrall. Producció franco-canadenca adscrita al gènere dels atracaments perfectes, en aquest cas protagonitzats casolanament per un parell d´amics i l´amant d´un d´ells. Antena 3, 21.30 hores. **

Good morning, Babilonia (1987, 90 minuts) de Paolo i Vittorio Taviani. Interpretada per Vicent Sapano, Joaquin de Almeida, Greta Scacchi, Margarita Lozano. Un intent no del tot reeixit per part dels germans Taviani de recrear l´atmosfera mítica dels primers temps del cinema. Un desigual homenatge al Griffith d´*Intolerancia*. Canal 9, 21.35 hores. **

Impacte *(Blow Out*, 1981, 107 minuts) de Brian de Palma. Interpetada per John Travolta, Nancy Allen, Dennis Franz i John Aquino. Un fracàs de públic per a De Palma després del gran exit de *Vestida para matar*. Creuament entre *Blow-Up* i *La Conversación*, compta, com a mínim, amb una inoblidable persecució final, TV3, 21.55 hores. ***

Dijous, 21

Dos superpolicías en Miami (1985, 97 minuts) de Bruno Corbucci. Interpretada per Terence Hill, Bud Spencer, William Bo Jim i Richard Liberty. Una aventura més de la prolífica parella Hill-Spencer, aquest cop com a agents del FBI a la caça d´uns lladres de banc. Humor i acció per a incondicionals del tàndem. Tele5, 22.00 hores. **

Charlie Chan en los Juegos Olímpicos *(Charlie Chan at the Olympics*, 1937, 71 minuts) de H. Bruce Humberstone. Interpetada per Warner Oland, Katherine De Mille, Pauline Moore i Allan "Rocky" Lane. Un dels títols més prescindibles de la sèrie d´aquest entranyable detectiu oriental. TVE1, 1.00 hores.

Cómo está el servicio (1968, 92 minuts) de Mariano Ozores. Interpretada per Gracita Morales, José Luis López Vázquez, Irene Gutiérrez Caba i Antonio Ferrandis. Adaptació d´una comedia d´Alfonso Paso, sobre les vicissituds d´una criada de poble acabada d´arribar a la gran ciutat. Exclusivament per a incondicionals de Paso. Canal 9, 16.25 hores.*

La culpa fue de Eva (1960, 75 minuts) de Steno. Interpretada per Abbe Lane, Totó, José Guardiola, Louis de Funes. Comèdia sobre el món de la falsificació de quadres, que ajuntà el prestigiós Totó amb Louis de Funes en una de les seves primeres intervencions. Abbe Lane compleix el seu paper de bellesa *infalsificable*. Tele 5, 16.45 hores. **

Divendres, 22

El cid cabreador (1983, 92 minuts) de Angelino Fons. Amb Angel Cristo, Carmen Maura, Manuel Gómez Bur, José Luis López Vázquez. Disparatada comèdia de tall històric, realitzada sense la menor convicció per un home que havia iniciat la seva filmografia amb títols pretesament seriosos com *La busca* o *Fortunata i Jacinta*. Perfectament prescindible. TVE1, 1.00 hores

La intriga *(L´intrigo*, 1964, 83 minuts) de Goerge Marshall. Amb Shirley Jones, Rossano Brazzi, George Sanders, Georgia Moll. Curiosa pel.lícula d´intriga sobre una parella nord-americana arribada a una població italiana, realitzada amb correcció però sense apassionament pel també nord-americà George Mar-shall. Canal 9, 16.25 hores.

El congreso se divierte *(Der Kongress amuessiert sich*, 1955, 96 minuts) de Geza Radvany. Amb Lilli Palmer, Curd Jungers, Paul Meurise. *Remake* d´una de les més famoses comèdies musicals de l'inici del sonor a Alemanya, ambientada a la Viena de començaments del XIX. Lili Palmer brilla amb llum pròpia en un producte que ha estat vençut pels anys. Tele5, 16.45 h. **

Cico almohadas para una noche (1974, 94 minuts) de Pedro Lazaga. Amb Sara Montiel, Craig Hill, Manolo Zarzo, Rafael Arcos. Sara Montiel interpretant el doble paper de filla que intenta saber quin és el seu pare, i de mare que va compartir el llit amb cinc homes. Darrera –i absolutament oblidable– aparició de l´actriu a la pantallla. TVE2, 17.30 hores. *

Doce del patíbulo *(The dirty dozen,* 1967, 140 minuts) de Robert Aldrich. Amb Lee Marvin, Ernest Borgine, Robert Ryan i John Cassavetes. Excel.lent pel.lícula d´acció en escenari bèl.lic, portada amb un pols narrratiu extraordinari per Aldrich, i interpretada per una colla d´excel.lents actors de gènere, i per un memorable Cassavettes. Canal 9, 21.35 h. ***

Qui t´estima, Babel? (1986, 92 minuts) d´Ignasi P. Farré. Amb Assumpta Serna i Mercè Sampietro. Basada en un conte de Mercè Company, pel.lícula que assaja tractar amb seriositat i rigor el tema de la infància abandonada. Impactant descens als inferns per part d'una nena que es mou entre els correccionals i l´odi d´una mare boja, explicada sense concessions. TV3, 24.00 h. **

Dissabte, 23

Vivamos de nuevo (*We live again,* 1934, 84 minuts) de Rouben Mamoulian. Amb Anna Sten, Frederich Marc, Sam Jaffe i C. Aubrey Smith. Un elegantíssim Mamoulian posa amb calibrada precisió visual un guió de Sturges, Anderson, i Thornton Wilder sobre *Ressurrecció* de Tolstoi. Una de les grans pel.lícules de Mamoulian. TV1, 1.00 hores. ****

Río sin retorno *(River of no return,* 1954, 88 minuts), d´Otto Preminger. Amb Robert Mitchum, Marilyn Monroe, Rory Calhoun, Tommy Rettig. Un gran melodrama d´aventures on la força de la seducció (llegiu Marilyn Monroe) troba el contrapunt natural en la devastadora força de les aigües de l´escenari fluvial. Tele5, 15.30 hores. ****

La mansió de les ombres allargades *(House of the long shadows,* 1982, 96 minuts) de Pete Walker. Amb Vincent Price i Christopher Lee. Malgrat el repartiment, la pel.lícula –producte de terror convencional– no és de les que fan època, pero pot ajudar a passar la tarda del dissabte als qui estimen el gènere. TV3, 15.35 hores. **

India en llamas (*Northwest frontier,* 1959, 99 minuts) de J.L. Thompson. Amb Kenneth More, Lauren Bacall, Herbert Lom, i Wilfrid Hyde-White. Pel.lícula britànica, inscrita en el gènere de les aventures colonials, i situada a l'Índia dominada pels anglesos. Té bons actors, però una direcció més aviat mediocre. Antena 3, 16.00 hores. **

Un caiman llamado Daisy (*An aligator named Daisy,* 1957, 88 minuts). de J. Lee Thompson, amb Diana Dors, Donald Sinden, Stephen Boyd, Ronald Culver. Una altra pel.lícula dirigida per Lee Thompson, en aquest cas una comèdia que té per punt de partida la confusió d´una maleta per part d´un venedor. Antena 3, 17.30 hores. **

El oro de nadie (*Catlow,* 1972, 99 minuts) de Sam Wanamaker. Amb Yul Bryner, Richard Crenna, Daliah Lavi, i Leonard Nimoy. Western de caça-recompenses rodat a Almeria on destaca la presència d´un Leonard Nimoy sense orelles vulcanianes. Per a amants de les aventures sense pretensions. Antena 3, 19.30 hores. ***

Coma *(Coma,* 1978, 89 minuts) de Michael Crichton. Amb Genevieve Bujold i Michael Douglas. Una de les primeres pel.lícules del novel.lista de ciència-ficció Michael Crichton, amb encerts aïllats i certa manca de ritme, sobre un metge psi-còpata que assassina pacients d´un hospital per a comerciar amb els seus òrgans. Antena 3, 21.30 hores. ***

Barrios altos (1987, 85 minuts) de José L. García Berlanga. Amb Victoria Abril, Juanjo Puigcorbé, Carme Conesa, Llorenç Santamaria. Òpera prima del fill de Berlanga, ambientada en una Barcelona on, com en bona part del cinema realitzat a Catalunya, una noia burgeseta es pot veure arrossegada al món del crim i la violència. Canal 9, 23.30 hores. ***

La tia de Carlos en minifalda (1967, 90 minuts) d´Augusto Fonellar. Amb Cassen, Adrian Ortega, Gustavo Re, Mayte Brik. Comèdia d´embolic, transvestisme i equívoc, inspirada en una obra teatral de Dionisio Ramos. Els amants de les comèdies de Cassen s´ho poden passar bé. La resta, millor que hi renunciï. Antena 3, 23.30 hores. *

Los energéticos (1979, 87 minuts) de Mariano Ozores, amb Andrés Pajares, Fernando Esteso i Sara Mora. Ozores sempre posa l'ull en el tema d'actualitat, per a bastir productes superficials i d'impossible perdurabilitat. En aquest cas, i amb la parella Pajares-Esteso, comedia rural sobre la polèmica installació d´una central nuclear. Tele5, 24.00 hores. *

Simbad y la princesa *(The seventh Voyage of Simbad,* 1958, 87 minuts) de Nathan Juran. Amb Kerwin Matthews, Kathlyn Grant, Richard Eyer, Torin Thatcher. La millor pel.lícula de la sèrie Simbad amb efectes especials de Harryhausen. D´imprescindible visió per als amants del gènere, i a la música de Bernard Herrmann. TVE1, 16.00 ****

Se infiel y no mires con quien (1985, 88 minuts) de Fernando Trueba, amb Ana Belén, Carmen Maura, Antonio Resines i Santiago Ramos. Pel.lícula que no oblida el seu origen de vodevil teatral, però que Trueba narra amb una agilitat i sentit del cinema que ja feien preveure els seus excel.lents films posteriors. TVE1, 21.55 hores. ***

Diumenge, 24

La piel (*La pelle,* 1981, 125 minuts) de Liliana Cavani, amb Marcello Mastroianni, Burt Lancaster, Claudia Cardinale, Jacques Sernas. Una de les pitjors pel.lícules de la polèmica i no sempre brillant Liliana Cavani, que adapta amb més pena que glòria la novel.la de Curzio Malaparte sobre les relacions entre americans i napolitans després de l´alliberament. TVE1, 1 hores. **

Supersonic Man (1979, 74 minuts) de Juan Piquer. Amb Michael Coby, Cameron Mitchell, Diana Polakov i Frank Brana. Pel.lícula de superherois a l´espanyola, encara que amb actors internacionals que la camuflen, feta amb les habituals ganes de Juan Piquer, i amb la no menys habitual manca de capacitat narrativa. Canal 9, 14.55 hores. *

El cerebro (*Le cerveau,* 1969, 93 minuts) de Gerard Oury. Amb David Niven, Jean-Paul Belmondo, Elli Walach i Bourvil. Els actors són el millor atractiu d´aquesta comèdia de robatoris, tant per la seva diversitat com per la seva respectiva eficiència. Un entreteniment discret per a pair el dinar del diumenge. Tele5, 15.30 hores. **

Donetes *(Little women,* 1949, 121 minuts) de Mervyn Le Roy. Amb June Allyson, Elizabeth Taylor, Peter Lawford, i Janeth Leigh. La coneguda novel.la de Louise Mary Alcott, adap-tada per Le Roy sense el talent de Cukor, però amb un repartiment i una elegància que acaben conformant el producte que el públic desitjava veure. TV3, 15.45 hores. ***

La familia bien, gracias (1979, 107 minuts) de Pedro Masó. Amb Alberto Closas, José Luis López Vázquez, Maria José Alfonso, Amelia de la Torre. Pel.lícula que tanca la saga iniciada el 1962 amb *La gran familia*, realitzada quinze anys després, amb un guió de Rafael Azcona que donava un to menys apologètic al tema de les famílies nombroses. TVE1, 16.00. **

Foxtrot (1976, 91 minuts) d'Arturo Ripstein. Amb Peter O'Toole, Charlotte Rampling, Max Von Sydow, Jorge Luke. Coproducció entre Mèxic i Suïssa, amb eclèctic repartiment internacional, que s´inicia a l´Europa dels anys 30, amb el món a punt d´esclatar en guerra, i on un matrimoni fuig de Romania per anar a viure a una illa paradisíaca. Canal 9, 18.15 hores. **

La invitada *(L´invitata,* 1970, 94 minuts) de Luciano Tavoli. Amb Michel Piccoli, Joanna Simkus, Jacques Perrin, Paul Barge. Curiosa història de la passió que comparteix un home per una joveneta i per la seva esposa. La joveneta acaba introduïda a casa del matrimoni com a *invitada.* Un film al capdavall previsible, i més aviat ensopit. Canal 33, 18.15 hores. **

Sammy, huida hacia el sur *(Sammy Going South,* 1963, 128 minuts) d´Alexander Mackendrick. Amb Edward G. Robinson, Constance Cummings, Fergus McClelland, Harry H. Corbett. Pel.lícula d´aventures amb nen, que, sense el tractament cruel de la posterior *Viento en las velas,* Mackendrick serveix amb el seu bon ofici. Antena 3, 18.30 hores. ***

El cercle vermell *(Le cercle rouge,* 1970, 130 minuts) de Jean-Pierre Melville. Amb Alain Delon, Yves Montand, Bourvil, Gian María Volonté. Un dels millors *thrillers* del sempre eficaç Melville, amb atracament perfecte de fons, extraordinari conjunt d´actors i sàvia dosificació de la tensió, malgrat la llarga durada. Cannal 33, 21.30 hores. ****

Firefox (1982, 137 minuts) de Clint Eastwood. Amb Clint Eastwood, Freddie Jones, David Huffman, Warren Clarke. No és l'Eastwood autor, a l'estil *Bird* o *Cazador blanco, corazón negro*, però conserva un innegable talent de narrador. Més enllà de la superficialitat de la història, l'entre-teniment espectacular és garantit. TVE1, 21.55 hores. ***

Comenzar de nuevo *(Starting Over*, 1979, 106 minuts) de Alan J. Pakula. Amb Burt Reynolds, Candice Bergen, Jill Clayburgh, Charles Durning. L´eterna història del tornar a començar després d´un fracàs sentimental, escrita per l'empalagós James L. Brooks, i dirigida per un especialista en aquests temes: Alan J. Pakula. Tele5, 22.00 hores. ***

Noticia de una violación en primera página *(Sbatti el mostro in prima pagina*, 1972, 95 minuts) de Marco Bellocchio. Amb Gian María Volonté, Laura Betti, Carla Tato. Clàssica mostra de *thriller* polític anys setanta, dirigada amb innegable força per Bellocchio, un punt sensacionalista, però definitivament efectiu. Canal 9, 22.20 hores. ***

Dilluns, 25

La muneca *(Baby Doll*, 1988, 86 minuts) de Jon Bang Carlsen. Amb Mette Munk Plum, Bodil Udsen, Birgit Sadolin, i John Han Petersen. Producció danesa inèdita a l´estat espanyol, inspirada vagament en La semilla del diablo, la impactant pel.lícula terrorífica de Roman Polanski. TVE2, 0.15 hores. **

Los peces rojos (1955, 80 minuts) de José Antonio Nieves Conde. Amb Arturo de Córdova, Emma Penella, Félix Dafauce i Pilar Soler. Melodrama sòrdid i criminal dirigit per qui en el seu dia va donar amb *Surcos* una de les pel.lícules clau de la postguerra, i interpretat per l´actor mexicà Arturo de Córdova. Canal 9, 16.25 hores.**

Canción de cuna (1961, 83 minuts) de José Ma Elorrieta. Amb Lina Rosales, Soledad Miranda, Jaime Avellán i Antonio Garisa. Melodrama sobre l'abandó d'una nena a les portes d'un convent, i el seu posterior creixement educada per les monges, dirigida per qui molt pocs anys després es dedicaria a la coproducció de films de genere serie Z. Tele 5, 16.45 hores. *

El ejecutor *(The executioner*, 1970, 120 minuts) de Sam Wanamaker. Amb George Peppard, Joan Collins, Judy Geeson, Oscar Homolka. Pel.lícula d´espies sense suc ni bruc, amb George Peppard en el paper protagonista, i secundaris tan exòtics però eficients com Oscar Homolka. Per a incondicionals del gènere. Canal 9, 21.35 hores. **

Romance del Aniceto y la Francisca (1966, 76 minuts) de Leonardo Favio. Amb Federico Luppi, Elsa Daniel, María Vaner, Edgardo Suárez. Segon llarg metratge de Leonardo Favio, inèdit a l'estat espanyol, populista i un punt miserabilista, inspirat en una novel.la de Jorge Zuhair. TVE1, 1.00 hores. **

Dimarts, 26

Mi profesora particular (1972, 90 minuts) de Jaime Camino. Amb Joan Manuel Serrat, Analía Gadé, José Luis López Vázquez. Una de les pel.lícules menys interessants de Jaime Camino, interpretada per Serrat en la seva època d´actor de cinema. Un fracàs artístic important del qual Camino es refaria amb *Las largas vacaciones del 36*. Canal 9, 16.25 hores. **

Punto de mira (*Bersaglio mobile*, 1967,) de Sergio Corbucci. Amb Ty Hardin, Michael Rennie, Paolo Pitagora, Vittorio Caprioli. Pel.lícula d'acció, sobre un delinqüent habituat a fugar-se de les presons, dirigida per l'impersonal però prolífic artesà Sergio Corbucci. Tele 5, 16.45 hores. **

Voragine (*Whirlpool*, 1949, 97 minuts) d'Otto Preminger. Amb Gene Tierney, José Ferrer, Richard Conte, Charles Bickford. Pel.lícula policíaca, seguint les pautes dels films de psicoanàlisi que es posen de moda durant els anys quaranta. La direcció de Preminger, esplèndida com d'habitud, realça l'interès d´aquest producte no massa conegut. TVE2, 17.30 hores. ****

Mujeres frente al amor *(The best of everything*), 1959, 115 minuts) de Jean Negulesco. Amb Hope Lange, Stephen Boyd, Martha Hyer, Louis Jourdan. L'elegància sempre un punt impersonal de Negulesco al servei d´aquesta comèdia sobre una dona de negocis enfrontrada a les frustracions de la seva vida sentimental. Tele5, 22.00 hores. ***

La mujer del cuadro *(The Woman in the Window*, 1944, 99 minuts) de Fritz Lang. Amb Edward G. Robinson, Joan Bennett, Raymond Massey, Dan Duryea. Una de les obres mestres més rotundes de Fritz Lang, que s´iniciava en la línia del cinema negre de caire introspectiu, inequívocament oníric, al caire de l'abstracció. TVE1, 22.25 hores. *****

CRÍTICA

Jocs de l'amor i de l'atzar

CINEMA

Boom boom. Direcció: Rosa Vergés. Guió: Jordi Beltran, R. Vergés. Fotografia: Josep Maria Civit. Intèrprets: Viktor Lazlo, Sergi Mateu, Fernando Guillén Cuervo, Àngels Gonyalons, Pepe Rubianes, Benardette Lafont, Félix Rotaeta. Espanya/Bèlgica, 1990.

¿Una comèdia catalana amb una dentista com a heroïna? El cronista no té res en contra dels dentistes, en les pel.lícules, s'entén. Un dentista va ser –i és– un dels primers personatges immortals del cine, l'infeliç Mc Teague d'*Avarícia*, el colós truncat d'Erich von Stroheim, el primer *cinéaste maudit* de la història. I un altre dentista, W. G. T. Morton, benemèrit inventor de l'anestèsia, va inspirar *El gran moment*, una de les més curioses realitzacions de Preston Sturges, un dels reis sense corona de la comèdia americana. Però aquesta Sofía Dalmau, dentista epònima de Barcelona en *Boom boom*, ¿no deu ser una cosina germana d'*En Baldiri de la Costa*?

Però Rosa Vergés, directora que s'estrena amb aquesta pel.lícula no va per aquí. *Boom boom* gira decididament l'esquena a l'humor de barretina que caracteritzava la comèdia catalana *before* Franco, però també a la grolleria pitarresca de la comèdia catalana *after* Franco, ja dues curiositats històriques tant l'una com l'altra, com el porró i això que a Madrid anomenaren Escuela de Argüelles. Però no per això Vergés va de moderna, i menys de postmoderna: en *Boom boom* aquests tocs almodovarescos que avui semblen indispensables –per no dir inevitables– en tota comèdia *made in Spain* brillen per la seva absència. Ha decidit que a més de catalana volia ser europea, i ha acabat fent la seva pel.lícula en coproducció amb Bèlgica –la primera en aquest país–. I ha decidit també que volia ser personal i ha escoltat altres veus –la *screwball comedy*, el cine d'Alan Rudolph– per trobar la seva veu.

I aquesta veu és la que ens conta *Boom boom*, una revisitació de la batalla dels sexes a través dels encontres de quatre cors amb fre i marxa enrere, els batecs agitats dels

quals li proporcionen títol a la pel.lícula. Un és el de Sofía, la dentista que no vol tornar a enamorar-se, i l'altre, el de Tristán, sabater abandonat per la seva esposa que jura odi etern a les dones; tots dos no es coneixen, però, ironia del destí, són veïns de la mateixa casa. La conjunció de dos cors bojos més –un *barman* ortodontòfil, una amiga de l'ànima– i un Bloody Mary una mica especial farà de Sofía la Isolda d'aquest Tristany. És una història previsible on la directora procura sorprendre'ns a cada moment i gairebé sempre ho aconsegueix. Fonamentalment perquè sempre hi ha algun gir inesperat en cada escena, com la cita romàntica que esdevé, literalment, fotonovel.la. I perquè mons professionals –consulta, sabateria– i relacions familiars –mares i no-mares– es veuen amb mirada inusualment àcida. Elegantment filmada i interpretada, *Boom boom* no serà una pel.lícula excepcional, però és una *pel.lícula*, això que ja rarament són les pel.lícules. Estaria bé que no fos una excepció feliç, sinó l'anunci d'un nou ordre –no provincià, sí internacional– en el cine català.

José Luis Guarner

ART

I Biennal d'Arts Plàstiques de la Universitat de València

Sala d'exposicions de la Universitat de València. C/ Nau, núm. 2. València.

Entre els mesos de maig i juny ha tingut lloc a la Universitat de València, la I Biennal d'Arts Plàstiques promoguda i organitzada pel patronat Martínez Guerricabeitia de la Fundació General Universitària.

Convé, abans de res, puntualitzar el sentit d'aquesta Biennal i les seues especials característiques perquè s'entenga plenament la seua significació en el context artístic valencià.

El fet concret que un col.leccionista, a títol totalment particular, aporte a la Universitat els fons necessaris –comprometent-se a fer-ho periòdicament– per assegurar el sostenniment al seu càrrec exclusiu d'una convocatòria que, ara per ara, és la millor dotada per a la promoció de l'art jove, des del País Valencià, constitueix una dada no sols inusitada entre nosaltres, sinó que representa en tots els sentits una singular lliçó, en relació a la qual, curiosament, els mitjans de comunicació –inclús els locals– sembla que no n'hagen valorat la importància i significació plena.

Aquest projecte començà a gestar-se –encara sense tenir especificat el seu abast actual– fa més d'un parell d'anys, en establir-se contactes entre l'Institut Universitari de Creativitat de la Universitat de València (que en la secció d'Investigacions Estètiques ha anat promovent diferents intervencions en el sector de les arts plàstiques) i Jesús A. Martínez Guerricabeitia, que des del primer moment no sols va donar suport a la idea, sinó que en fou, en realitat, el principal valedor.

El rectorat de la Universitat de València, conscient de la transcendència de la proposta, aconsellà la creació d'un patronat especial, adscrit a la Fundació General Universitària, que aleshores es promovia, perquè el projecte tinguera el seu adequat curs legal i administratiu, i en aquest sentit es firmaren les actes notarials de l'acord el 28 de juny de 1989.

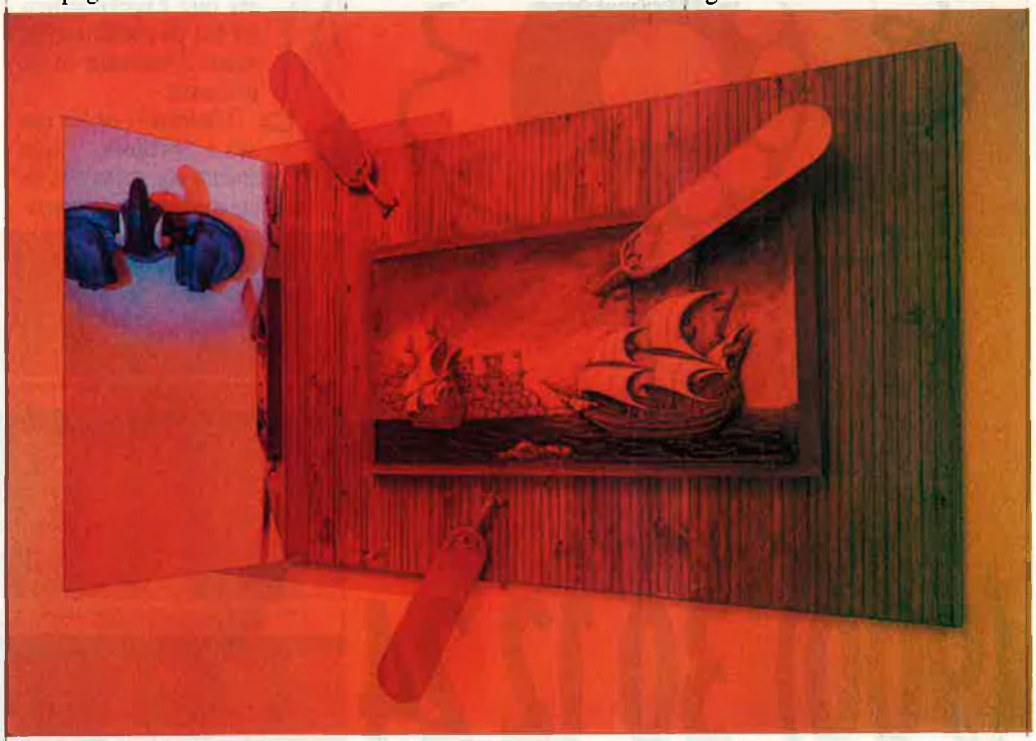
El doble objectiu de la biennal Martínez Guerricabeitia quedava clarament establert: "que la Universitat de València puga anar constituint amb les obres guardonades en les diverses convocatòries un fons pictòric propi i que per aquest mitjà es promoga la creació artística jove".

La dotació específica per a l'obra seleccionada quedava fixada, per a la convocatòria, en dos milions de pessetes, a més de la posada a punt de l'exposició de les peces en la sala de la Universitat i l'acurada edició d'un catàleg en color de més de cent pàgines que recollirà les obres exposades.

Quedava, no obstant, pendent el sistema organitzatiu de la biennal, el qual es va resoldre buscant certes particularitats en el seu desenvolupament: els nou membres del patronat, presidit pel rector de la Universitat, designarien en cada ocasió cinc crítics d'art, de tot l'estat, perquè cadascú, al seu torn, presentara a la biennal dues obres concretes de dos artistes menors de quaranta anys i argumentara amb els seus textos respectius –que s'inclourien en el catàleg– aquesta selecció.

En aquesta primera edició, els crítics a què s'encomanà l'esmentada tasca han estat: Daniel Giralt-Miracle, Félix Guisasola, Fernando Huici, Pablo Ramírez i Mar Villaespesa. Tot un elenc d'especialistes que, al seu torn, van presentar i prestar suport a les obres dels següents artistes: Javier Baldeón, Rosa Brun, Carmen Calvo, Carles Gabarró, Jaime Llorente, Carlos Pazos, Lluís Pera, Pedro G. Romero i Rafael G. Zapatero.

Inaugurada l'exposició el 10 de maig, l'adjudicació del guardó a una de les obres –segons les bases de la convocatòria– anava a càrrec dels membres del patronat, que, uns dies més tard, després d'una sèrie de votacions, van decantar-se per la peça de Carmen Calvo titulada *Alacena*, que havia estat presentada pel crític Pablo Ramírez. La seguien en vots les obres de Carlos Pazos, Pedro G. Romero i J. Baldeón.

Carlos Pazos, "Estábamos a punto de hundir tas naves".

L'obra premiada, com ja s'ha dit, passa als fons patrimonials de la Universitat de València.

Seria injust finalitzar aquesta crònica sense reconèixer, una vegada més, el fonamental paper i el mèrit del mecenatge en el context de la cultura actual, sobretot quan no és institucional ni *publicitari*, sinó realitzat per un col.leccionista d'art que projecta el seu interès en la promoció de la creació artística i dona suport a la tasca exercida per la Universitat. Tota una lliçó.

Romà de la Calle

Endrecem Catalunya

(900) 30 12 24

Col·labori !
truqui al telèfon verd:

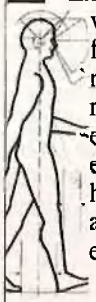
Un telèfon obert
a la participació i a la informació ciutadana
per a fer de Catalunya un país on viure.
Protegir el medi ambient és cosa de tots!

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
i Obres Públiques
Direcció General de Medi Ambient

MEDI AMBIENT

Experimentalisme

DISSENY

Per justificar un cert tipus de disseny estrany i incòmode que es llança al mercat, alguns creatius el denominen "disseny experimental". Una definició que em sembla d'allò més absurda referida a un disseny que es ven.

Experimentar vol dir provar, assajar si una cosa funciona com un espera. En allò que és experimental hi ha sempre el risc d'errar i per tant, els que experimenten ho fan en circuit privat, abans d'introduir-lo en el mercat.

L'evolució de les coses exigeix que s'experimenti constantment, és l'essència mateixa de la creativitat. La indústria automobilística té sempre en estudi un prototip del vehicle del futur que li serveix de terreny de proves per a les novetats que després introduirà en els seus cotxes de sèrie. Aquests prototips poden ser-nos mostrats en les revistes i exposicions com a mitjà per a prestigiar una marca, però en cap moment són posats en venda. També

els nous medicaments que desenrotlla la indústria farmacèutica són productes que han seguit un llarg procés de comprovació. L'experimentació és una de les etapes més importants i costoses en molts sectors de la indústria. Abans de llançar qualsevol producte, és analitzat a nivell teòric d'acord amb els coneixements i dades recollits, després es realitza un model funcional com a prototip per a una primera prova pràctica sota control rigorós, més endavant és fabricat en petites sèries per a una més àmplia comprovació en ús real limitat i és només quan ha superat aquestes etapes que se'n posa en marxa la distribució al públic. Aquesta seqüència és no sols lògica i saludable, sinó que és exigida per normatives oficials en aquells productes en els quals el mal funcionament podria comportar riscos greus per a l'usuari.

Hi ha altres sectors en què, com que no es pot parlar de risc, però sí d'incomoditat, no hi ha aquesta exigència. Crec que això no hauria de conferir a aquestes empreses una patent de cors per a amollar al mercat productes la qualitat dels quals no ha estat comprovada. Per aquesta raó crec que l'adjectiu *experimental* no és adequat ni pot de cap de les maneres justificar un disseny.

No sols em sembla molt bé que s'experimenti en el disseny de les coses, sinó que és la part més important de la labor creativa que exerceix el dissenyador. El que no es pot acceptar és que no siga una tasca realitzada de portes endins prèvia al llançament. Una etapa que serveixi de sedàs en la qual es retenen molts experiments inadequats. No es pot usar l'usuari com a terreny experimental. Allò que es llança al mercat no pot ser una cosa experimental, sinó el resultat d'un constatament que allò ha estat aprovat.

André Ricard

Qüestionar la física i la quotidianitat

TEATRE

Basted, *"Informe sobre les vivendes en comunitat"*, per Moma Teatre. Idea i direcció de Carles Alfaro.

Primer va ser el passat que s'introduïa als diàlegs i determinava els comportaments dels personatges; després, gràcies a l'ús del *flash back,* va poder ser representat en peu d'igualtat (escènica) amb el present. Era lògic, doncs, que, al mateix temps que els entrebancs temporals començaven a ser superats, autors i directors es plantejaren també la problemàtica espacial. No parle, és clar, de la *unitat d'espai,* pràcticament ignorada per la gran majoria de les dramatúrgies, sinó d'un problema de caire més aviat físic: la possibilitat que en un mateix espai (el de la representació) es pogueren superposar simultàniament els diferents espais proposats pel text dramàtic. Tot un repte, que ha pesat en la conformació de molts espectacles, i sens dubte, d'aquest.

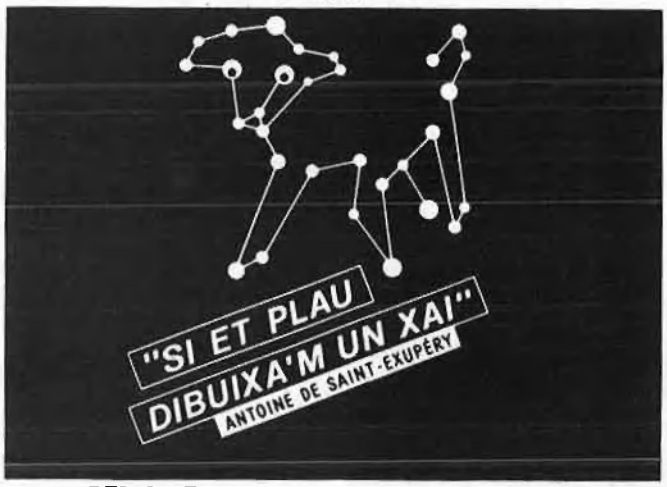
Això no obstant cal advertir que la solució a què Carles Alfaro ha arribat en aquest espectacle es troba prou lluny del pur experimentalisme, ja que descansa en la senzillesa d'una idea, no per òbvia menys brillant: la superposició d'uns espais pre-concebuts com a idèntics (les vivendes d'un bloc d'habitatges). Com és lògic, això fa que qualsevol espectador puga *llegir* l'obra pràcticament des del primer moment; perd, llavors, Basted l'encant de la inintel.ligibilitat amb el que de perillós té això (són prou els qui creuen que com menys s'entén aquesta mena d'espectacles millors són), però guanya en interès com a proposta dramàtica oberta a un públic més ampli i realitzada, també cal destacar-ho, amb una gran sobrietat de mitjans.

Per aconseguir-ho, a més, l'espectacle conté dos elements fonamentals: per un costat, la capacitat de comunicació que desprèn la interpretació dels quatre actors, tot i que siga una mica obligat esmentar Paco Zarzoso, o, millor dit, l'Amo, personatge construït amb una complexitat i una saviesa escènica digna de ser destacada. Per l'altre, les acurades gradacions del ritme, en funció –al seu torn– dels canvis de perspectiva; passen així de situacions amb un caire més o menys costumista, amb les seues gotes de comicitat immediata, a d'altres amb una punta inquietant. La preparació del dinar per les germanes i la frustrada partida cap a la platja poden ser exemples dels dos pols sobre els quals oscil.la el muntatge; oscil.lació que, una mica obligadament, s'anul.la en el final, millor dit: en un dels finals possibles, perquè una altra cosa seria contradictòria amb una història sense començament, però que Carles Alfaro ha sabut presentar amb cura i encert; ara, només cal desitjar que el muntatge puga sortir dels circuits una mica marginals on sembla morure's habitualment aquest director.

Josep Lluís Sirera

SALA D'EXPOSICIONS DE LA FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS
CARRER CORREU 3 • VALÈNCIA

el petit Princep

DEL 8 DE JUNY AL 8 DE JULIOL DE 1990

Feiners, d'11 a 14 h. i de 17 a 21 h.
Festius, d'11 a 14 h.
Dilluns matí, tancat.

FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

escola La Masia

c/. de les barraques, s/núm.
Telèfon: (96) 144 12 12
46136 MUSEROS (València)

ESCOLA LA MASIA
ESCOLA D'ESTIU

Durant el mes de juliol les vostres filles i els vostres fills poden divertir-se i aprendre coses noves amb:
—Activitats d'esplai: tallers, psicomotricitat...
—Activitats d'estudi del nostre medi:
• Itinerari de natura (Serra Calderona)
• Visita al centre de recuperació d'animals de la Devesa.

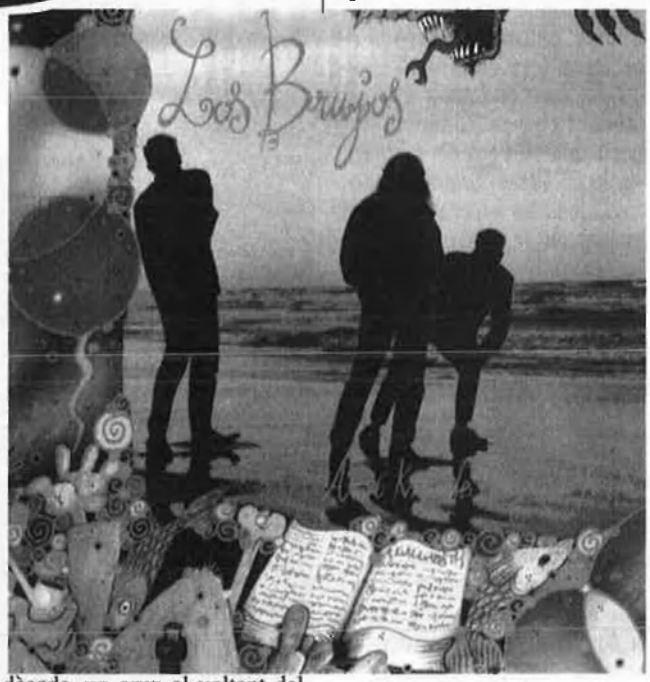
Fem l'escola per a tots els nivells d'E.G.B. i parvulari.

Per a més informació, truqueu al telèfon:
144 12 12

DISCOS

Temps era temps a la Costa Oest

La història de la música *pop* a Castelló, des del començament dels vuitanta, passa a través d'un *boig* melòman anomenat Miguel Angel Villanueva. Juntament amb Juan Antonio Morcillo (El Bellaco, de mal nom) va crear, a l'inici de la dècada, un grup al voltant del qual es va generar la *moguda* musical de la Plana, Los Autènticos, responsables d'alguns *hits* potencials –cançons perdudes les anomenaren ells– com *La estrella* o *Día tras día*, belles mostres de *pop* que d'alguna manera aconseguiren traspassar les fronteres de la petita capital mediterrània. Los Autènticos van durar tant com van durar, poc menys de cinc anys, però la seua llavor va produir fruits molt diversos. A destacar, un segell discogràfic que amb el nom de Discos Medicinales ha anat traient a la llum alguns treballs interessants que eixien al seu voltant, i inclús han donat oportunitat a més d'un grup valencià i a alguns de la resta de l'estat. Els àlbums de Morcillo el Bellaco i Los Rítmicos eixiren d'aquesta mateixa factoria, i Miguel Angel Villanueva ha projectat les ànsies creadores a través del seu propi segell. Primer fou un plàstic de Los Plomos, on col.laborava el seu germà, un altre membre fundador de Los Autènticos, i que va passar sense pena ni glòria per les prestatgeries de les botigues de discos. Ara es tracta d'una nova formació, Los Brujos, amb la qual Villanueva ha donat a la llum un minielapè que no hauria de passar desapercebut, encara que tot és possible a causa dels problemes de difusió i distribució que afecten les petites companyies discogràfiques independents. *A 36 km de ninguna parte* és un petit compendi de peces instrumentals que ens porten a la memòria els seixanta, la costa de l'oest de Califòrnia, flaires psiquedèliques d'època, i que saben a poc.

Juan M. Játiva

MÚSICA

Aprile Millo: El goig de la gran veu dramàtica

La veu de soprano dramàtica no és especialment abundant en el mercat líric. Mentre en els registres més lleugers es poden trobar una munió de noms importants, en el més dens de la soprano *spinto* i soprano dramàtica, tradicionalment hi ha hagut una escassetat de presència, que potser per això ha produït una especial valoració de les figures que gaudeixen o han gaudit del privilegi d'aquesta tessitura.

De la tessitura pròpia de la gran expressió dramàtica; de la manifestació de la plenitud de la maduresa femenina; de la densitat i l'emoció profundes. La jove soprano nordamericana Aprile Millo ha ofert als aficionats liceistes una rotunda explosió del millor cant dramàtic del més alt sentit de la interpretació d'un tipus de música que forma part del més dens i substant repertori operístic. Superant les dificultats pròpies d'un concert, especialment vives en el cas d'aquest tipus de repertori, la cantant va saber atorgar a la seva actuació, una força i una capacitat de convicció impressionants.

Aprile Millo posseeix una veu d'una gran exactitud de registre dramàtic, d'una notable bellesa; un *fiatto* privilegiat i una musicalitat que és a l'arrel d'aquesta riquesa expressiva que esdevé finalment una resultant absoluta i rotunda. Aprile Millo és mou còmoda i ensems convincent en els registres mitjans i els seus crescendo tenen la contenció, el gruix i l'elegància que exigeix a cada moment el contingut dramàtic de la situació. Estem lluny del món de l'exhibicionisme i de la filigrana. Aquí tot sona a material noble, a pedra mestra, a sentit precís de la més pura autenticitat musical.

Quan la vida musical barcelonina comença a minvar, les comarques prenen d'alguna manera el relleu a través dels festivals d'estiu que en molts casos presenten ofertes d'un valor considerable. El més primerenc és el de l'Empordà que promou Joventuts Musicals de Figueres i en el qual acaba d'actuar el Trio de Barcelona.

Aquesta formació integrada pels germans Gerar –violí– i Lluís –violoncel– Claret i albert Giménez Atenelle –piano–, ha ofert un concert d'una enorme altura. Aquesta és sens dubte una de les realitats musicals catalanes de més gruix. El trio amb piano, menys prodigat que altres formes cambrístiques com el quartet, compta també amb un repertori més limitat que, en tot cas, quan es servit per obres com el "Trio núm. 2 opus 100" de Franz Schubert o el "Trio núm. 2 opus 66" de Mendelshonn, ofereix a-llicients excepcionals.

El mèrit cabdal del Trio de Barcelona, o almenys allò que a mi em va colpir més favorablement, al contrast d'anterior actuacions, és la superació d'aquell difícil equilibri propi de la interpretació cambrística entre la correcció i l'expressió. Equilibri que normalment és decanta per un costat. pel d'una opció de perfeccionisme tècnic, sens dubte agraïble, però que pot trair, i de fet traeix moltes vegades, la component expressiva; aquella que tradueix íntimament l'alè vital i l'autènctic missatge del compositor.

Jaume Comellas

TELEVISIÓ

La quantitat no fa la qualitat

L'impressionant desembarcament dels efectius de Televisión Española en el Campionat Mundial de Futbol semblen el desembarcament de Normandia per nombre d'informadors i sofisticat acompanyament logístic, però és ben cert que les platges de la qualitat, que molt sovint no tenen res a veure amb les platges de l'audiència, no es guanyen pel sol fet d'apilar soldats i fer-los disparar a dojo i a tot el que es mogui.

El primer factor que embruta l'apoteosi quantitativa de TVE a Itàlia-90 és la locució d'alguns locutors, demostrativa que al *bunker* de la informació esportiva de l'Ens Públic encara no ha arribat cap *perestroika*. Dic això perquè, malgrat que els mitjans de comunició ens reiterin cada dia que el món ha canviat substancialment, està canviant i canviarà, hi ha cronistes que encara pronuncien "Rússia" quan es refereixen a la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS), una de les quals és Rússia. ¿Són aquests cronistes de TVE uns precursors del futur? ¿De tanta cultura política com gaudeixen ja pronostiquen que d'aquí a pocs mesos la Rússia només jugaran els russos, perquè les altres repúbliques s'hauran desmembrat de Moscou? Tot el contrari. Més aviat cal pensar que els locutors *russos* de TVE enca-

XIII CAMPANYA CARLES SALVADOR

CURSOS INTENSIUS de llengua i cultura del País Valencià, durant el mes de juliol.

¡MATRICULA OBERTA!
¡PLACES LIMITADES!

INFORMACIÓ:

Centre Carles Salvador

C/ Moratín, 15-6
46002 València — Telf.: 351 17 27

PREMI DE NOVEL·LA 'CIUTAT D'ALZIRA' 1990

ANY DEL TIRANT LO BLANC
INSTITUIT PER L'AJUNTAMENT
DOTACIÓ: 1.000.000 PTES.
ORIGINALS PER QUINTUPLICAT
ENTRE 100 I 200 FOLIS
TERMINI: FINS EL 5 DE SETEMBRE
LLIURAMENT: 5 D'OCTUBRE DE 1990
DEMANEU LES BASES A:
AJUNTAMENT D'ALZIRA
SANT ROC, 6 - 46600 ALZIRA
PUBLICA: Edicions BROMERA

ra viuen en l'època de la División Azul i del "Muera Rusia". Com per corroborar amb una guinda d'or la seva ignorància, en un partit del Mundial en què la URSS perdia, un cronista de TVE va sentenciar: "Els tsars han perdut la brúixola". I vostè també, senyor.

La resta de les locucions no permet ser gaire més optimista. Alfredo Di Stefano té una fonda socarroneria d'ofici, però tota la seva saviesa queda

desgraciada per una fonètica salvatge. Alfredo parla *a bufetades* i costa d'entendre'l. Televisió Espanola, en una de les exhibicions tècniques, ha situat micròfons ultrasensibles per apropar el que es diu a la gespa i fins i tot l'impacte de la bota a la pilota. Bé, doncs, potser seria el moment de col.locar un micròfon miraculós a la gola de la *saeta rubia.* Pel que fa a altres comentaristes, Julio Alberto és immadur i no es *mulla,* Robinson no parla bé el castellà i Juanito no mereix seure a cap cadira de jutge televisiu pel seu inqualificable comportament com a futbolista, que el va fer destinatari d'una de les més dures sancions de les autoritats futbolístiques europees. ¿Com es pot convidar gent d'aquesta mena, tan sols apta per a relatar les incidències del Pressing Catch a Tele 5, per a llocs que suposen una conducta exemplaritzant? La resta de comentaristes estel.lars de TVE està farcida de tòpics.

Dues grans excepcions, però, fan que la nau de TVE encara no naufragi. És més, fan que conservi un aroma de dignitat. Es tracta d'Olga Viza i Matias Prats, dos professionals competents que tracten d'informar amb claredat, rigor, lleugeresa i sentit humà. El seu programa-riu de sinopsi futbolística de la jornada vol ser tan cabalós que al final es transforma en un *vòmit inintel.ligible* per a l'espectador, que mai sap quan toquen els resums dels resultats, els petits reportatges per a desgreixar, els comentaris dels invitats il.lustres o la transmissió en diferit del partit del vespre. Però, malgrat el *totum revolutum,* el programa té uns excel.lents valors periodístics i una força narrativa considerable. Una força que també ens ha de compensar un altre error: si vostès pretenen veure un partit en diferit sense saber-ne el resultat, és molt probable que un cronista temerari ja els l'hagi xerrat durant el partit de les cinc de la tarda.

Atenció: a aquells de vostès que no els agradi el futbol, els recomano un joc paral.lel ben divertit: comptar les preguntes ximples (per exemple : "¿què? Demà a guanyar, ¿oi?") que porten implícita la resposta. ¡A jugar!

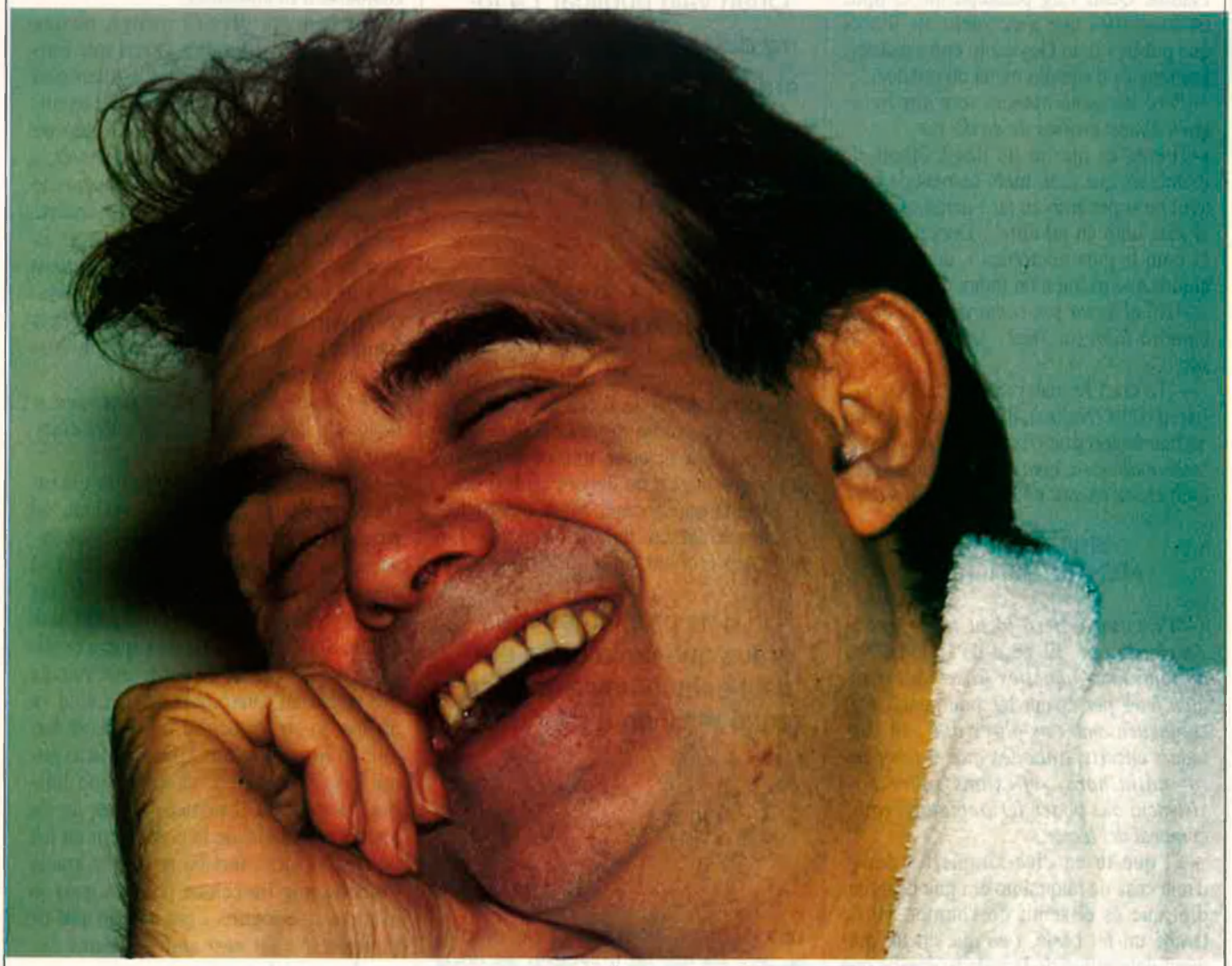
Ramon Miravitllas

CULTURA

Terenci Moix publica les seues memòries

"Vaig descobrir que tot el que a mi m'agradava no agradava a Déu"

L'editorial Plaza & Janés ha publicat el primer llibre de memòries de Terenci Moix, *El peso de la paja*, un text que no defrauda el lector curiós ni tampoc l'intel.lectual.

"Sembla que els escriptors de la meva generació als cins anys ja eren maquis i anaven amb metralleta". RAFA GIL

La primera impressió que reps en abordar aquest home convertit en personatge que és Terenci Moix, és que es tracta d'un ésser escandalosament jove per a la seua edat. Les corbates cridaneres, els colors clars de la roba, les ulleres negres de pel.lícula de gàngsters, tot ajuda a creure la gran vitalitat, les ganes de viure d'aquest incansable viatger que fa broma sovint dient que ha nascut a Alexandria...

—*El model adoptat per a contar la seua vida no és el típic a la Península, on hi ha una evident mancança de tradició a l'hora d'escriure d'una manera tan directa, sense que hi trobes res a faltar.*

—Jo no em vaig plantejar si hi havia costum o no. Sempre he escrit el que tenia ganes d'escriure i, si ho penses, quan vaig publicar *La torre del vicis capitals,* ja era una anomalia dins de la cultura catalana, i *Món mascle,* no diguem. És clar que si feia un llibre que era per a mi una mena de psicoanàlisi, una mena de purga o, si vols, una catarsi, òbviament era un

llibre que havia d'anar al fons de mi mateix.

—Però al mateix temps hi ha una evident intenció literària, l'ambició que no siguen només aquestes confessions habituals aptes per a llegir a l'autobús.

—Clar, perquè tota aquesta sinceritat no tindria cap valor si l'embolcall literari no respongués. Jo penso que allò que importa finalment és la literatura i si un llibre no és vàlid literàriament ja pot descobrir el cos incorrupte de la Verge de Fàtima. Quan vaig plantejar-me el tipus de biografies que s'escriuen, els llibres que publica Juan Goytisolo entre d'altres, impregnats d'aquella mena de mística...

—Però d'alguna manera tots dos tre nqueu aquest costum de no dir res.

—Home, és que jo he llegit llibres de memòries que eren mers carnets de ball: avui he sopat amb en tal i demà esmorzo al Ritz amb en tal altre... Doncs escolta, és com la guia telefònica i, de fet, hi ha alguns que hi foten un índex de noms...

—Així, el lector pot comprovar-ho en la mateixa llibreria ¿no?: "¡Mira, si jo hi sóc!".

—¡És clar! Jo mateix ja he picat en un parell d'ells (*rialles*), llibres que si no, no m'hauria comprat (*rialles, ara amb mirada maliciosa, com si volguera influir amb el seu encant en l'efecte de la frase*).

"VEIG UN FRANCÈS I M'ENTRA URTICÀRIA"

—M'excusarà, però jo hi trobe grans ximpleries, en El peso de la paja. *N o obstant, totes aquestes frases que semblen fetes per* épater les bourgeois, *s'hi conjuguen amb els altres que són vertaders encerts, troballes que et fan pensar mitja hora, reflexions sobre l'existència que poden fer tremolar l'edifici moral del lector.*

—El que tu en dius ximpleries depèn d'una cosa de la qual no em puc desprendre, que és el sentit de l'humor. Hi ha també un fet bàsic, i és que en un moment determinat de la vida tu aprens que pots fotre't de les coses, de la gent, que la vida necessita una mica més d'intranscendència, almenys en un sentit de joc.

—Hi ha acudits genials com quan diu que Déu va aprofitar el setè dia per cre - ar el cinema.

—És que jo m'ho pensava, això. Un dels problemes més greus que tenia quan era petit és que havia de triar entre el cinema o Déu. Però bé, això té un sentit més ampli: la religió me la van imposar com una cosa restrictiva i, cada cosa que a mi m'agradava, des d'anar a veure una pel.lícula fins a fotre'm una palla, doncs tot això era fatal i aleshores vaig descobrir que tot el que a mi m'agradava era tot el que no agradava a Déu. ¡Doncs passo! Vaig passar de Déu, encara que, insisteixo, això té un sentit més ampli.

—¿Quin paper té la literatura, en aquesta elecció?

—Totes les meves influències com a escriptor, ja des de molt jove, vénen de la literatura anglesa i dels satírics llatins; aleshores, lògicament, hi ha una aplicació molt particular del sentit de l'humor. Però, fixa't, hi ha un llibre meu, *Amami Alfredo,* que és un *desmadre*, però alhora és per a llegir entre línies i el problema és que la gent no llegeix entre línies.

"Quan vaig publicar *La torre dels vicis capitals* ja era una anomalia dins de la cultura catalana".

Sembla que Terenci Moix s'estima el diàleg per damunt de totes les coses i, a més, sap escoltar amb curiositat, quasi amb golafreria. No li fa nosa cap pregunta, però les que no li agraden les obvia amb elegància, busca immediatament algun tema adient que no trenque la conversa.

"Un dels problemes més greus que tenia quan era petit és que havia de triar entre el cinema o Déu".

—En El peso de la paja *dóna al sexe un paper aglutinador. ¿Creu que el té en la vida, que significa tant?*

—En la meva sí, sobretot perquè sempre ha estat una frustració. Pensa que tant per la via familiar, la del franquisme o la de la religió, tothom em va educar per a trobar el sexe com una cosa turmentada, dolorosa...

—I per la via del cinema...

—Sí, però a la llarga totes aquestes coses fan un front comú.

"AVUI TOTA LA CULTURA ESTÀ DIRIGIDA"

—Molts com vostè es formaren amb un tipus concret de cinema, però ¿què hauria passat si aquest cinema haguera estat diferent, vull dir, si en lloc d'enamorar-se de Maria Montes s'haguere n enamorat d'Emmanuelle?

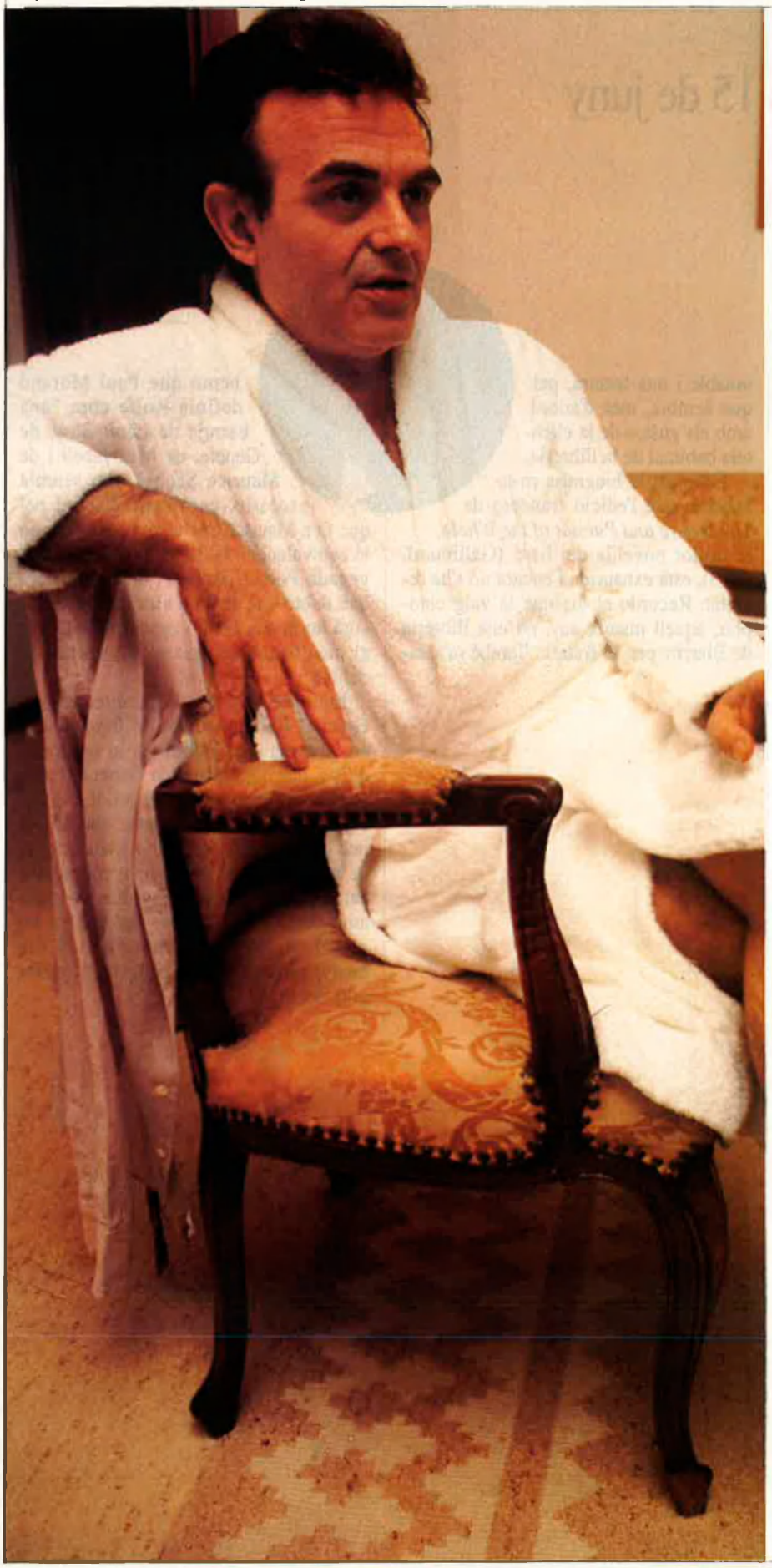
—Ens hauriem divertit menys, perquè Maria Montes tenia més gràcia que Emmanuelle. Jo tinc molt clara la diferènica entre l'erotisme i la sexualitat. Per exemple, jo tinc una excel.lent col.lecció de pornografia dura, que m'agrada molt, i ¡que em diguin que això d'Emmanuelle és pornografia! (*Es remou a la cadira jocós*) A més a més, en comparar la Montes i Enmanuelle en realitat parlem de l'alienació per la ficció, cosa saludable, i, que en el meu cas, hi ha una petita trampa: jo era un nen que llegia moltíssim, devorava els llibres.

—¿El lector d'aleshores acostumava a llegir els llibres amb imatges del cinema?

—O al contrari. Això era una mica la realitat i el desig. Jo tenia una realitat, no patètica, simplement gris. Era un nen supermimat que tenia tot el que volia i el que no, ho aconseguia com fos Vull dir que no vaig tenir en cap moment una infància patètica d'aquestes que s'expliquen de postguerra. Recordo una vegada que parlàvem d'això, a la ràdio, i algú va dir que jo era xarnego i de condició humil. Jo hi vaig saltar: "¡De condició humil res, a mi no em vingueu amb hòsties!" Perquè jo el número aquest de les meves privacions de la postguerra no te'l puc fer, la meva família tenia una granja i mentre mig Barcelona passava gana jo m'atipava de iogurts i era un nen així de rodonet. (*Fa un gest amb les mans enquadrant-se el rostre*).

—Però sí que ha dit sovint que era un nen molt imaginatiu.

—Sí, de fet jo vivia molt més de la imaginació que de la realitat, perquè tota aquesta crueltat de la postguerra no la vaig viure. Hi ha una tendència en els escriptors de la meva generació a explicar aquestes parts dolentes de la seva infantesa i, sembla, als cinc anys ja devien ser maquis i anar amb una metralleta. Es clar que era un món gris i poc atractiu, i prou.

Deu personatges Segons Moix

—*¿Balzac?*
—Un gegant.
—*¿Josep Maria Castellet?*
—Se m'escapa.
—*¿Baudelaire?*
—Un geni.
—*¿Pasqual Maragall?*
—Molt simpàtic.
—*¿Dolores del Rio?*
—¡Guapíssima!
—*¿Simone Simon?*
—La ingenuïtat.
—*¿John Huston?*
—L'avi que m'hauria agradat tenir.
—*¿Jordi Pujol?*
—No sé qui és.
—*¿Pier Paolo Pasolini?*
—La tortura del cervell.
—*¿Terenci Moix?*
—Jo.

"VAIG SER UN APASSIONAT DE LA VIDA ANGLESA"

—*Són molt divertits al llibre els contrapunts de la seua germana, l'Anna Maria Moix. Sobtadament hi apareix, al text, i li ho llança tot per terra.*

—Quan jo me'n vaig anar de casa era molt jovenet i la meva germana va viure molt més en família, aleshores es recorda de moltes més coses que jo. Sempre he estat molt egoista i molt tancat en mi mateix, i això feia que no m'adonés de la vida real. Jo no me'n recordo... Allò de les primeres cares que t'acompanyen quan ets petit, jo només em recordo de les pel.lícules. Els meus records d'infantesa no són les persones, és la ficció, no són el rostres dels meus pares sinó els de Cèsar i Cleopatra. Aleshores, clar, la meva germana és molt més realista i a mesura que anava llegint el llibre em fotia notes al costat, que són les que hi vaig aprofitar. Per exemple, sovint em deia: "¡Escolta noi, això és al revés!" (*Rialles*).

—*¿Quin record té del seu pas per la TVE?*

—Doncs mira, comprovar que la TV no potencia més la imatge. Quan vaig començar *Más estrellas que en el cielo*, havia venut set edicions d'*El sueño de Alenjandria* i quan van passar les setmanes i va acabar el programa, jo encara estava a la setena edició, com al començament. De tota manera, la part més trista de la meva experiència televisiva, va ser constatar que en la TV no existeix la meditació suficient per a oferir cada setmana el millor de tu mateix.

Xulio Ricardo Trigo

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

Divendres 15 de juny

La segona quinzena de juny em resulta profundament desagradable: cal fer la declaració de la renda –sempre ho deixo tot o gairebé tot per a última hora–, acte cívic que em molesta més per la seva exemplaritat democràtica que pel que cal abonar, poc en el meu cas; cal suportar estèticament els petards de Sant Joan, els quals, *helas!*, no es redueixen a una nit; cal traure la roba d'estiu dels armaris; repassar la tela del caçapapallones... A més, aquest any m'he de fer amb un visat per als EUA i comprar-me un vestit de bany model Orson Welles perquè l'últim que em vaig comprar, fa sis anys, ja m'està petit.

Em criden d'Antena 3 perquè participi en una tertúlia sobre la ciutat i l'estiu. Els contesto el de sempre: que no surto en la *tele* (excepte en l'anunci d'EL TEMPS que, segons em diuen –jo no l'he vist– ha quedat molt bonic), entre altres raons perquè no paguen (quan he participat en algun programa de la BBC o de la televisió francesa, sempre m'han pagat). A més, la primera cosa que em suggereix un tema tan amè com la ciutat i l'estiu és la violació sistemàtica de japonesos i japoneses, indistintament, en les torres de la Sagrada Família, disfressat de Gaudí (dilluns, dimarts i dimecres), de Josep Maria Subirachs (dijous, divendres i dissabte), i de Jordi Pujol els diumenges.

Més agradable resulta preparar el bagul de llibres que m'enduré de vacances. Des que era petit acostumo a llegir un llibre cada dia, però a l'estiu, durant les vacances, sol duplicar i fins triplicar aquesta xifra. Fa unes setmanes, a Taormina, vaig entrar en una llibreria a comprar l'última novel.la d'Aurelio Grimaldi, un noi sicilià que m'agrada molt. No tenien la novel.la en qüestió –el títol de la qual, traduït literalment, és *Les putes*–, però m'oferiren a canvi una biografia recent, en llengua francesa, del baró Corvo (pseudònim de Frederick Rolfe), pedòfil notable i una lectura, pel que sembla, més d'acord amb els gustos de la clientela habitual de la llibreria.

Fullejant la biografia m'assabento que l'edició francesa de *The Desire and Pursuit of the Whole*, la millor novel.la del baró (Gallimard, 1963), està exhaurida i encara no s'ha reeditat. Recordo el dia que la vaig comprar, aquell mateix any, en una llibreria de Biarritz per 19 francs. També m'assabento que Paul Morand definia Rolfe com "una barreja de Léon Bloy, de Genete, de Max Jacob i de Maurice Sachs". Em sembla excessiu, però estic d'acord pel que fa a Maurice Sachs, que, per cert, no té equivalent en la literatura catalana. Tal vegada Porcel, amb els anys..., encara que dubto que arribi a escriure millor de com ho fa ara. Ficaré les obres de Corvo al meu bagul: rellegir el baró serà una delícia.

Em telefona Elena Posa, directora del Grec, el festival estival de Barcelona, i em demana unes ratlles per al programa d'*Ella*, una obra teatral de Genet que Angel Facio presenta el 4 de juliol al Mercat de les Flors. Els contesto que no conec aquesta obra. Me la fa arribar aquella tarda mateix i la llegeixo, escandalitzat: hi surt ni més ni menys que un papa, amb tiara, el cul a l'aire i cagant en un orinal. Si això continua així, el dia menys pensat torno a freqüentar la parròquia del Pi.

La polèmica dels llibres de text

¿Un país sense història?

La visió de la història que reben els alumnes d'ensenyament no universitari queda lluny de reflectir la plurinacionalitat de l'estat espanyol. La clau: uns llibres de text on la història encara apareix distorsionada.

Dotze anys després d'haver estat aprovada una Constitució que reconeix, bé que tímidament, la plurinacionalitat de l'estat espanyol, continua sense reflectir-se aquest fet en la immensa majoria de llibres de text d'ensenyament no universtiari on els alumnes de tot l'estat –també, doncs, dels Països Catalans– continuen rebent una versió distorsionada de la història de les diverses nacions no castellanes de la Península. A més, hi ha una constant que es repeteix sospitosament: el tracte de favor que, sovint de manera acrítica, reben la llengua, la cultura i la història castellanes.

LLIBRES EN CATALA: SIMPLES TRADUCCIONS

Pel que fa als llibres en català, la seva immensa majoria són simples traduccions d'anteriors versions castellanes i, per tant, contenen els mateixos tics de prepotència, de distorsió històrica, i de menyspreu a la pluralitat nacional de l'estat que els seus equivalents de llengua espanyola. Tres quarts del mateix succeix pel que fa a la llengua i la literatura. Independentment que al nostre país s'estudiï com una assignatura singular la literatura i la llengua catalanes, sota el títol de *Literatura espanola* –així, en singular– els alumnes només tenen opció a conèixer la castellana, la qual cosa evidencia que la plurinacionalitat no és més que una declaració de principis buida de continguts i que els espanyols continuen tenint molt clar –a diferència de molts catalans– que l'espanyolitat no és altra cosa que la castellanitat tal com, d'altra banda, sempre ha estat, malgrat les actuals declaracions de principis –només declaracions– en un altre sentit.

COMPETÈNCIES DES DE 1981

Val a dir que la Generalitat de Catalunya va assumir les competències en

matèria d'Ensenyament l'any 1981 i, per tant, també la facultat d'autoritzar textos per a les escoles i instituts. Tot i això, tal com demostra un recent estudi dirigit pel prestigiós historiador Josep Termes i realitzat per Agustí Colomines i per Cecília Burgaya per encàrrec del govern català, el panorama continua sent francament decebedor pel que fa a la persistència de manipulacions ideològiques, especialment relatives al fet nacional.

Tal com queda de manifest en un treball realitzat per Joaquim Roglan que *El Periódico de Catalunya* publicà diumenge 13 de maig, es continua parlant de la formació d'Espanya en els segles VI i VIII en un text aprovat en l'època del ministre Maravall, se silencia sistemàticament que el català va ser perseguit pels Borbons, es passa per alt la pèrdua del Rosselló, es distorsiona el paper de Catalunya i Euskadi en la industrialització de l'estat, i s'ignora l'Assemblea de Catalunya o de les forces de l'esquerra nacionalista com ara ERC, Bloque Nacional Galego, Esquerda Galega, PSM o UPV. La perla final que assenyala l'esmentat reportatge de Joaquim Roglan és la referència que es fa de Montserrat en un llibre de text geografia de 2n. de BUP: "Montañas exteriores a la Meseta i sus aledanos: Pirineos, Sitema Bético, montañas vascas i Montserrat". No calen comentaris.

CRUÏLLA, L'EXCEPCIÓ

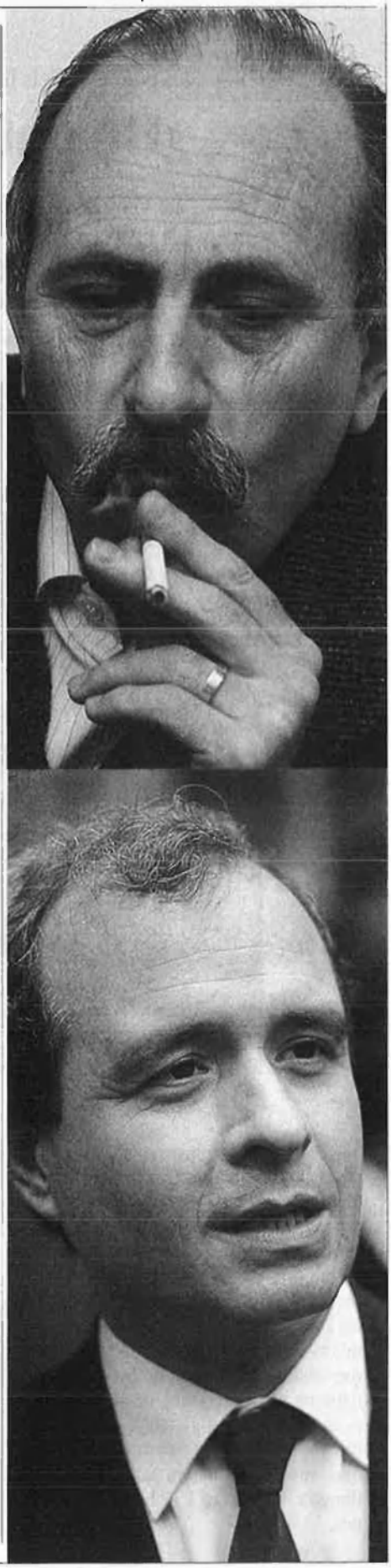
De tota manera, tot i que és força lloable que des de la Generalitat de Catalunya s'hagi encarregat un estudi on queden paleses les mancances de l'administració catalana a l'hora d'autoritzar llibres de text, cal que després dels resultats de l'estudi s'actuï en conseqüència.

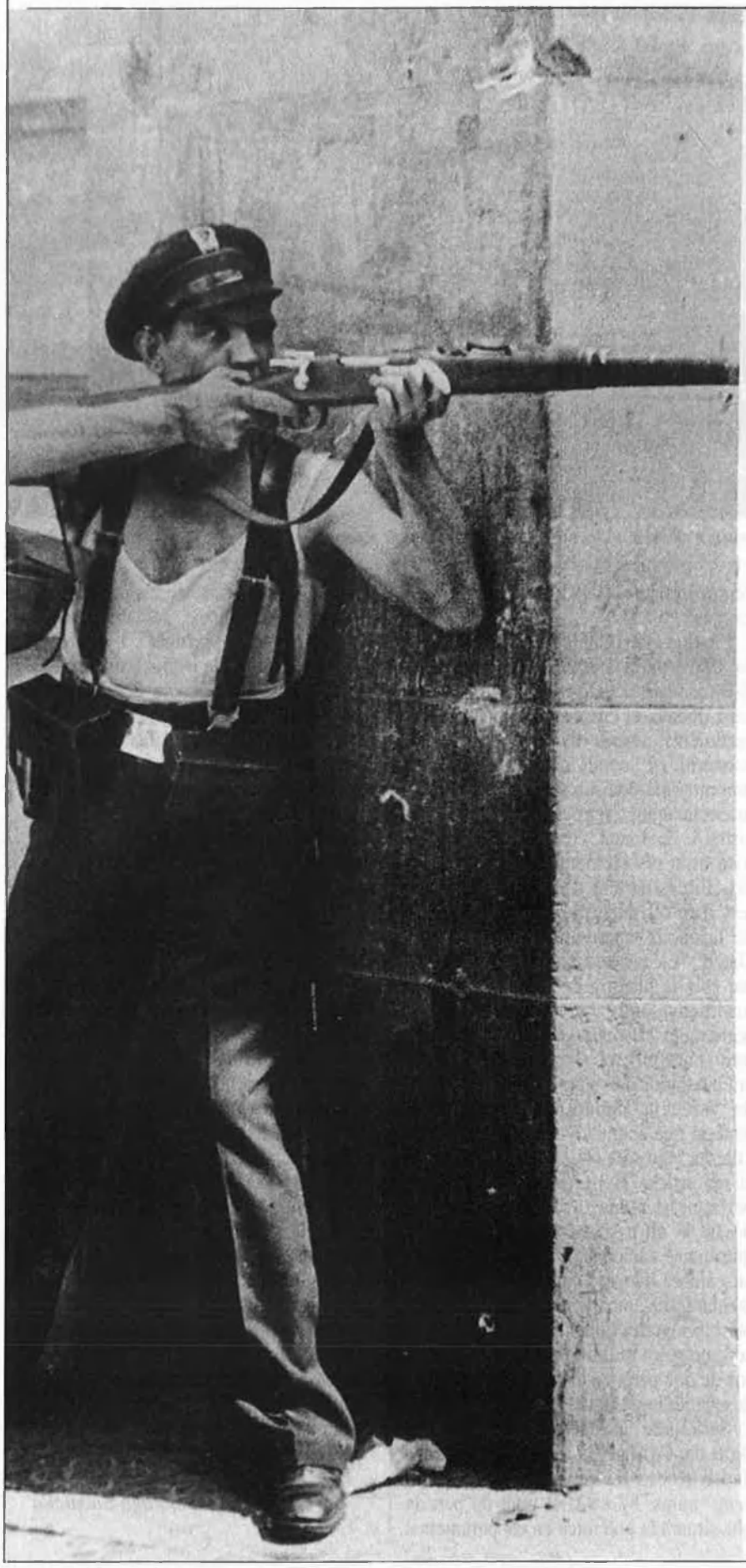
Malgrat que el panorama és francament decebedor i que una flor no fa estiu, no és menys cert que els llibres de text publicats per l'editorial Cruïlla són exactament el contrari: tant el manual de Geografia de 2n. curs coordinat per J.M. Panareda com el llibre d'Història de 3r. de BUP, dirigit per Josep M. Salrach. Aquest és un text pensat i realitzat íntegrament en català on la història de Catalunya és un fil conductor del discurs de manera ben diferenciada tot i que interrelacionada amb la història d'Espanya i de la resta dels Països Catalans. Així, doncs, no només es parla del marc jurídico-polític vigent sinó també de l'obra de la Generalitat republicana, de l'aixecament militar i la guerra civil a Catalunya de manera específica, de la resistència antifranquista i, per tant, del Front Nacional de Catalunya, de l'Assemblea i del Consell de Forces Polítiques, de la creació del PSAN, del MSC, del Reagrupament, de CDC, de les activitats clandestines d'ERC o d'Estat Català, del complot del Prats de Molló, de la Constitució de la República catalana, de la història del catalanisme (2 capítols), de l'aparició del valencianisme polític o del moviment obrer –específicament a Catalunya– per esmentar només uns pocs exemples. Pel que fa a la part documental (il.lustracions i textos complementaris), el libre segueix els mateixos criteris d'arrelament al país. Tanmateix, l'obra dirigida per J.M. Salrach ha sabut superar la temptació de l'aïllacionisme i de donar una visió de la història de Catalunya al marge de l'evolució europea i peninsular, tal com es demostra en els epígrafs dedicats a cultura on, a més de la pròpia dels Països Catalans, de manera diferenciada apareixen referències a la cultura espanyola, basca i gallega.

EL PAÍS VALENCIÀ I LES ILLES

Al País Valencià i les Illes, a diferència del Principat, la majoria de les editorials no s'han pres la molèstia ni tan sols de traduir a la nostra llengua i fer una mínima adaptació de continguts dels manuals escolars existents en castellà, de manera que la majoria d'alumnes utilitzen els mateixos textos que els joves de Conca, de Jaén o de Valladolid. Això, abans que adoptar els manuals del Principat que, amb totes les limitacions que vulguem, tot i que estan pensats majoritàriament en espanyol, han estat traduïts i, en alguns casos, adaptats. Tanmateix, per a ser exactes, a les Illes hi ha en aquest aspecte una actitud molt més positiva per part de molts professors que al País Valencià, entre altres causes perquè allà moltes editorials han anat perdent l'estigma irracional de la por i han donat a conèixer els seus manuals en català, cosa que, pràcticament, no han fet en el País Valencià. Encara és l'hora, però, que s'editi material de llengua i de continguts nacionals òptims per al conjunt dels Països Catalans. Fins i tot es dóna la circumstància que una editorial valenciana com ECIR ha tret al mercat el darrer curs un llibre d'història per a primer de BUP en català, ben adaptat al programa de la Generalitat de Catalunya pels professors Miquel Bardagil i Montserrat Mas, mentre molts centres del País Valencià utilit-

Josep Termes i José María Maravall.

zen la mateixa versió castellana que l'editorial comercialitza per a la resta de l'estat.

TABARCA I TELSTAR

Al País Valencià l'aparició de Tabarca Llibres, especialment dedicada a l'edició de manuals escolars, desperta unes expectatives extraordinàries. Tabarca vol abastar el conjunt de l'escola valenciana i difondre, a més, materials didàctics i una col.lecció de literatura infantil i juvenil que han d'esdevenir el material complementari indispensable en les escoles i instituts valencians i –esperem-ho– de la resta del país. Exactament, el que de cara al curs vinent farà la barcelonina editorial Distrimapas-Telstar amb la seva nova col.lecció de vocabularis normalitzats de tots els conceptes de les diverses assignatures que són imprescindibles des de la darrera etapa d'EGB fins als primers cursos universitaris. En edició de butxaca i, per tant, a l'abast de tothom poden tenir present que en l'exemplificació dels conceptes s'ha tingut present tothora utilitzar exemples d'arreu dels Països Catalans. Els tres primers volums d'imminent aparició fan referència al vocabulari de geografia, d'història d'art.

Així doncs, la visió pessimista de l'informe esmentat té un contrapunt esperançador amb aquestes noves iniciatives que, cal esperar, tinguin èxit, continuïtat i imitadors.

UNA VELLA POLÈMICA

Tant pel que fa a la historiografia general com, estrictament, als manuals escolars, ha existit en els darrers anys una autèntica inquietud per revisar vells criteris i conceptes, orientacions obsoletes i mancances inadmissibles. La punta de llança d'aquesta onada revisionista foren els historiadors marxistes que en els anys setanta començaren a denunciar, amb tota la raó, els vicis de l'eurocentrisme i, en menor mesura, de l'androcentrisme en la nostra historiografia, però, majoritàriament, obviaren en una primera fase tota referència al necessari referent nacional que, molts d'ells, consideraven una aberració de l'eurocentrisme i una conseqüència menyspreable dels corrents historiogràfics romàntics condemnats per acientífics. En qualsevol cas, aquelles aportacions foren valuoses pel fet d'anar acompanyades d'una revisió metodològica important, no només pel que fa a la historiografia, sinó també pel que fa a la

Cal demanar-nos si podem continuar instal.lats en la dimissió d'obviar la nostra pròpia història dels manuals escolars.

didàctica de la història.

Primer fou el *Combates por la historia* de L. Febvre (Ariel, 1970) i, poc més tard, *Los métodos de la història* (Crítica, 1976), obra clàssica de Ciro F. S. Cardosso i Héctor Pérez Brognoli que arribà a l'estat espanyol de la mà de Josep Fontana l'any 1976 i esdevingué un autèntic revulsiu a les universitats dels Països Catalans ancorades encara, en bona mesura, en un ensenyament positivista. A partir d'aquesta referència obligada anaren arribant noves aportacions com ara la de Jean Noel Luc, *L'histoire par l'étude du milieu* i s'encetà un procés de reflexió que donà fruits tan interessants com ara la *Metodologia y Epistemologia de las Ciencias Sociales* de M. Castells i E. de Ipola. En revistes especialitzades com *Historia 16* començaren a aparèixer aportacions significatives pel que fa als continguts dels manuals escolars tot i que amb una gran manca de visió global i molt centrades a reivindicar la història dels vençuts durant la darrera guerra civil. És el cas de l'estudi signat per Juan Haro, José A. Alvarez, Ignacio Cal i Carmen González, *La Guerra Civil en los textos de bachillerato (1938-1978)* (núm. 63).

L'APORTACIÓ DE 'L'AVENÇ'

En qualsevol cas ha estat a través de la revista *L'Avenç* que han estat difoses les reflexions més interessants sobre la qüestió i des d'on s'ha avançat fins a evidenciar la necessitat d'una historiografia arrelada al país i superadora alhora de l'eurocentrisme i l'androcentrisme tradicionals.

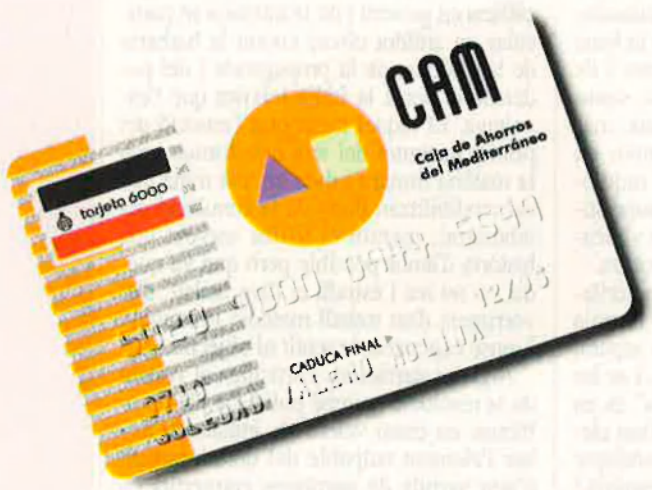
Cristina Gatell, en el número 28 (juny de 1980) publicava un estudi exhaustiu dels manuals d'història aleshores al mercat i donava el crit d'alerta: massa compartiments estancs dividien els aspectes econòmics i socials dels polítics sense presentar-los com un conjunt d'elements interrelacionats; eurocentrisme, mecanicisme i, finalment, centralisme espanyolista eren els elements més criticables dels llibres de text d'aleshores. "Es parteix d'un fet inqüestionable: l'existència de la nació espanyola" denunciava C. Gatell. "La història política –afegia– és tan sols la història de la classe política madrilenya amb algunes referències esporàdiques als *regionalismos* ". Poc més tard (núm 60), el valencià Rafael Vall, col.laborador dels grups Garbí i Llavors de València, denuncia la visió de la història que apareix en els llibres de batxillerat, però serà Núria Sales la que amb el seu article "Com s'ensenya la història per aquests mons" (*L'Avenç*, núm. 94) posarà el dit a la nafra en parlar de les mitologies nacionals i els manuals escolars alhora que ens explica en un documentadíssim treball i amb una insuperable bibliografia quina és la situació –per cert, no gaire millor– en els diversos països de què parla en el seu repàs històric i la seva radiografia del present.

Serà, però, la gran polèmica entre A. Balcells, C. Martí i J. Termes d'una banda i F. Roca i R. Vinyes de l'altra (*L'Avenç* núms. 87 i 93) el punt de partida que situarà la polèmica en els paràmetres actuals. Tal com afirmen els primers, "en el camp de les ciències socials, el coneixement neutre no existeix". I ens anuncien el perill que "la iconoclàstia dels dedicats a la desmitificació de la història nacionalista pot anar acompanyada de la impotència per construir una història nacional de Catalunya".

No voldria acabar sense esmentar unes paraules il.lustratives de Pelai Pagès com a demostració que des de la historiografia marxista no sempre les anàlisis del fet nacional han estat purament estratègiques, conclusió atribuïda a Rafael Ribó (*L'Avenç* núm. 87, pàg. 68): "Nacionalitzar la història no vol dir, evidentment, prescindir de l'estat, sinó, en tot cas, estudiar la història d'una nació en tots els aspectes en què es manifesta". En qualsevol cas, cal demanar-nos si podem continuar instal.lats en la dimissió d'obviar la nostra pròpia història nacional dels manuals escolars o si, tal com deia Pierre Vilar (conferència pronunciada el 27 d'abril de 1984 a l'Institut Français de Barcelona), ¿Podem fer la història d'un país sense simpatia?, la qual cosa significa "no confondre l'admiració de les grandeses amb el triomfalisme de grup" però tampoc diluir en el silenci la història d'un poble amb arguments anacionals que serveixen per a camuflar, disfressat d'universalisme, el tradicional discurs de la *unidad de destino* en versió *light* però amb la duresa i visceralitat dels continguts de sempre.

Santiago Cucurella

Dinero automático.

De día y de noche. **A** tu servicio las 24 horas. **E**s la Tarjeta CAM. **U**na llave maestra que te abre las puertas de 7.500 cajeros de la Red 6000 en toda España; más de 13.000 oficinas de Cajas Confederadas y más de 270 cajeros de la propia CAM. **Y** además te facilita el acceso y el pago en 150.000 establecimientos. **T**arjeta CAM. **E**s dinero, y vale **mucho más que el dinero.**

CAM

Caja de Ahorros del Mediterráneo

C.C.E.H.G.V. 12-3-90

LLIBRES

EL LLIBRE DE LA SETMANA

La química del record

Ciència i literatura es troben en aquests episodis autobiogràfics.

Primo Levi. *El sistema periòdic*. "Línia d'ombra", 12. Edicions B. Barcelona, 1990.

Primo Levi no és solament aquell jueu que va passar una temporada a Auschwitz i que després va provar d'exorcitzar el malson nazi en *Si això és un home* (1947): altres moments de la seva vida i altres elements que no tenen res a veure amb la memòria li van servir també de primera matèria. Va sentir, per exemple, una certa tirada cap a les ficcions científiques. Un bon exemple d'aquesta zona de la seva obra el trobem a *Històries naturals* (1966). Les dotze narracions d'aquest recull –que té més a veure amb Plini el Vell que amb Ray Bradbury– Primo Levi les va definir com trampes morals portadores de defectes de forma que invaliden aspectes del nostre univers. Els invents revolucionaris, les màquines gairebé màgiques i les substàncies més sorprenents (vernissos de la bona sort, reproductors fidels d'objectes i de persones, versificadors automàtics, simuladors de sensacions i percepcions, màquines d'hivernació...) esdevenen en aquestes narracions símptomes inquietants d'una ciència entesa com a superstició del progrés que manipula amb violència l'entorn, que banalitza i que idiotitza.

Però allà on es pot apreciar una veritable simbiosi entre l'escriptor que rastreja el passat i el químic que "pesa i separa, mesura i jutja sobre proves certes, i se les enginya per respondre els perquès" és en *El sistema periòdic* (1975): vint-i-un elements del sistema periòdic de Mendelejev serveixen de catalitzadors de la memòria i posen en marxa la reacció en cadena del record que porta a l'escriptura. Imaginem per un moment que un representant de productes cosmètics o de corbates fes un repàs a diferents episodis del passat a partir dels cotxes que ha tingut o que un violinista ho fes a partir dels instruments que ha tocat o una dona de fer feines a partir de les diferents cases on ha tret la pols. Doncs en *El sistema periòdic* passa una cosa de semblant: els elements químics que Primo Levi va manipular i amb els quals va entrar en contacte en circumstàncies i moments de la vida diferents, provoquen l'emergència d'anècdotes, llocs, persones, olors i colors que a més de dibuixar una biografia diguem-ne professional i intel.lectual, aconsegueixen reflectir vívidament l'atmosfera del seu temps i perfilar un retrat creïble i transmès amb la irònica indulgència que gasta el vell cap al jove que va ser.

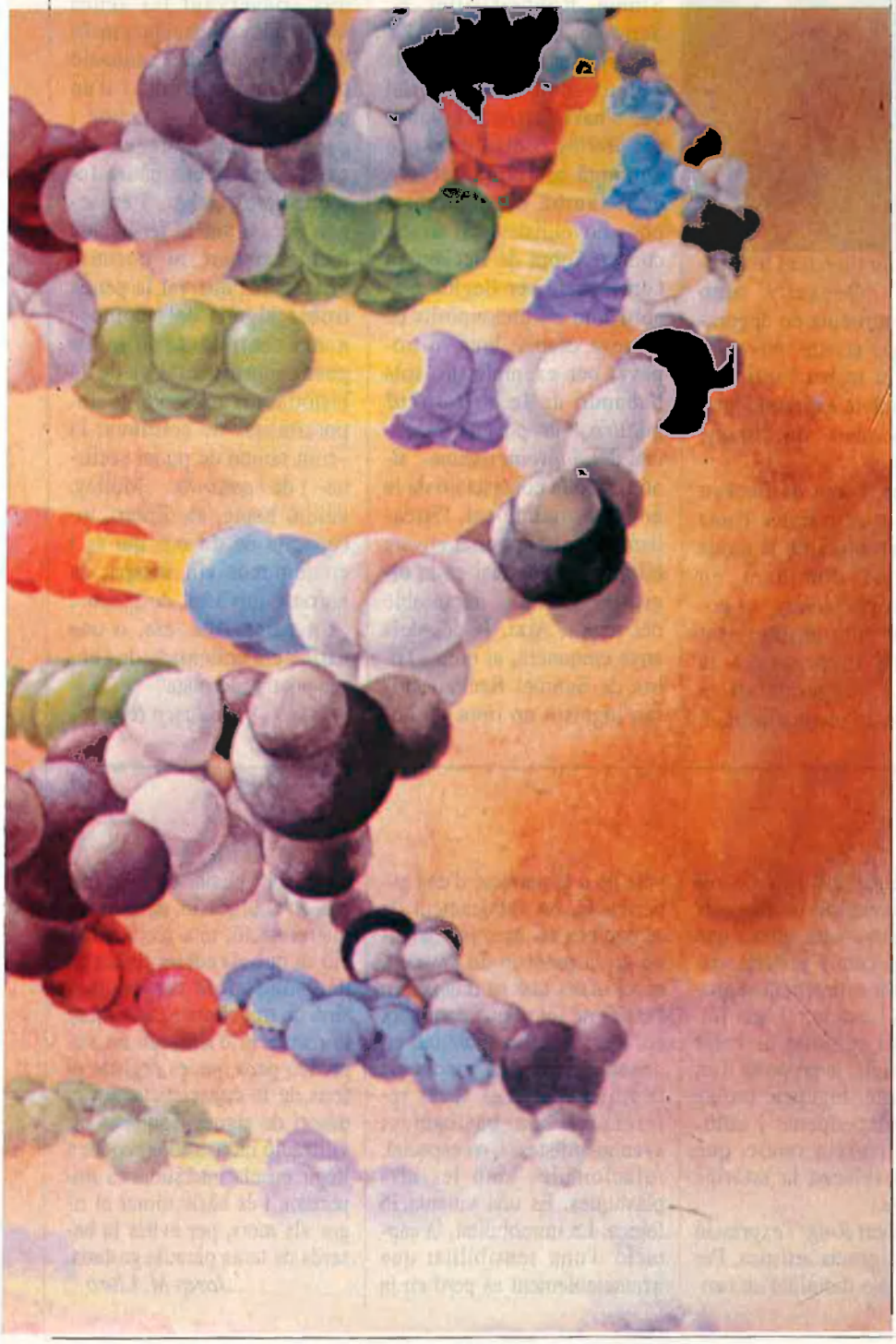
Cada capítol –encapçalat pel nom d'un element diferent– funciona com una narració independent. L'hidrogen suscita la història del noi de setze anys que juga a fer experiments en el laboratori del germà gran d'un amic i que a l'últim provoca una petita però perillosa explosió. El zinc evoca les primeres pràctiques al laboratori de la universitat, quan el jove Primo Levi trobava en la racionalitat mesurada de la ciència en general i de la química en particular un antídot eficaç contra la barbàrie de la retòrica, de la propaganda i del poder de la por a la Itàlia feixista que l'envoltava. El níquel transporta l'emoció del primer encontre del teòric ja format amb la matèria impura i dura en una mina que cal rendibilitzar, lluny de la simulació del laboratori, mentre el fòsfor serveix una història d'amor possible però que va quedar en no res i estrafà el llarg badall d'avorriment d'un treball metòdic i monòton i sense cap mena de sentit ni objectiu.

Algunes narracions s'articulen al voltant de la resolució gairebé policíaca d'un problema: en crom veiem els intents de trobar l'element culpable del deteriorament d'una partida de vernissos convertits en una fastigosa muntanya de pasta gelatinosa semblant a un munt de vísceres mortes. A ceri veiem que l'enginy proporciona dos mesos de pa (supervivència, per tant) en el camp d'Auschwitz, quan Primo Levi i un amic també químic d'adonen que amb un cilindre que han robat sense saber ben bé per què poden fer pedres d'encenedor,

molt cotitzades en l'economia submergida del camp. En argent s'intenta dilucidar com pot ser possible que només hagin perdut sensibilitat els papers per a radiografia produïts els dimecres, mentre en sofre veiem com la rapidesa en la presa de decisions, juntament amb els reflexos precisos arriben a temps d'evitar la catàstrofe, just abans que una reacció imprevista provoqui l'explosió d'una caldera.

En altres narracions s'estableix un símil entre propietats i característiques dels elements químics i capteniments i maneres de ser i d'estar dels homes: l'argó, gas noble i inert, es posa en relació amb la hieràtica presència a la memòria dels avantpassats, fidels transmissors de generació en generació de tradicions hebrees, mentre el ferro s'assimila a la força vital d'un amic de joventut. Però aquest joc d'analogies que tendeix a quadrar molt bé, reduint a un esquema el comportament humà a la manera d'un zodíac, Primo Levi no se'l pren gaire seriosament ni tampoc n'abusa. Pretén escriure una sèrie d'episodis salvats de l'oblit llançant les xarxes dels elements químics; no pretén fer cap tractat sobre l'ànima humana.

Potser la millor qualitat d'aquest llibre és que no vol demostrar res. Primo Levi no pretén exhaurir-se com a tema ni dir-ho tot, no, tan sols sembla preocupat per dir el més important. No força la memòria i això li deixa les mans lliures per escriure pendent només del plaer de recordar amb precisió: detalls, fets irrellevants, companys de classe d'aquells que en dècades ni s'han mencionat ni recordat, noies amb qui, si l'atzar hagués lliscat lleugerament en una altra direcció, potser hauria passat alguna cosa... El resultat és un llibre heterogeni, on trobem des de la reproducció de dos dels primers contes que va escriure, fins a retrats alhora emotius i analítics i d'una agudesa remarcable, passant per reflexions sobre la seva condició de jueu o bé per la història d'un àtom de carboni o per la descripció evocadora d'olors i colors en un laboratori tronat.

Primo Levi va ser un químic artesanal: treballava sol i en laboratoris precaris. En el llibre defineix la química del seu temps com una "química pre-colombina i de drapaire". La seva formació es va donar en aquell paradigma en què el científic encara es podria considerar "senyor de la matèria", d'una matèria contra la qual calia lluitar i que calia vèncer ("És l'esperit qui domina la matèria, ¿no és veritat? ¿No és això el que m'havien ataconat a la closca amb l'ensenyament feixista?"). En el llibre, Primo Levi afirma i valora la racionalitat científica, mostra repetidament impaciència davant d'aquells que sacralitzen l'exactitud dels procediments al laboratori, arribant a la superstició i convertint el procés científic en cerimònia ritual (aquí potser hi ha una inconscient rebel.lió atàvica contra la nissaga dels levites), també deixa entreveure que segueix pensant, com quan era estudiant, que el sistema periòdic de Mendelejev és "una poesia més alta i més solemne que totes les poesies digerides a l'escola", però transmet amb un lleuger deix irònic els raptes èpics d'aquell jove que creia que calia lluitar a favor de la llei i l'ordre contra "la matèria estúpida, gansonerament enemiga com enemiga és l'estupidesa humana".

En aquests moments, tota aquesta retòrica de la ciència que domina i sotmet la matèria té més a veure amb el gas mostassa que amb cap altra cosa, sobretot després de la publicació de *Order Out of Chaos: Man's New dialogue with Nature* d'Ilya Prigorine (Premi Nobel de Química 1977) i Isabelle Stengers, traduïda al castellà com *La nueva Alianza*. Per cert, dos dels teòrics del lleguatge més influents i més interessants del moment, M.A.K. Halliday i Iuri Lotman estan treballant a partir d'aquest llibre.

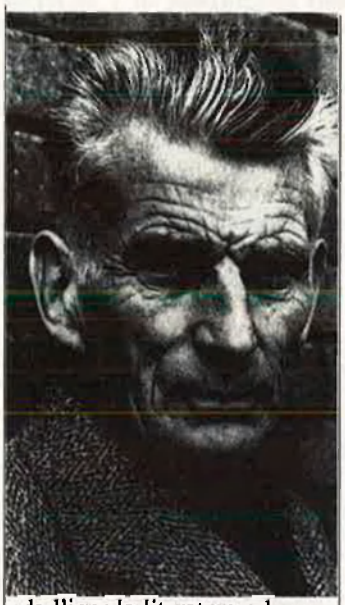
Manuel Ollé

Molloy, quaranta anys

Samuel Beckett. Molloy *(Trad. de Ramon Lladó). "Les millors obres de la literatura universal" Segle XX, Ed. 62, Barcelona, 1990, 190 pàgs.*

Fa quarant anys –el 1951 exactament– apareixia *Molloy,* la primera novel.la de Beckett escrita i publicada en francès. En aquell moment l'obra va provocar un cert desconcert entre els crítics, però també l'entusiasme d'alguns d'ells. No oblidem que, en aquell moment, a França, si més no, dominaven les idees sartreanes sobre la literatura *compromesa, militant.* Beckett, amb aquesta novel.la, s'hi girava absolutament d'esquena: *Molloy* semblava posar punt final a la relació –tal com s'entenia aleshores– entre literatura i societat, especialment pel que fa a la problemàtica política. Això era una novetat després de tants anys –dues o tres dècades–

de lligar la literatura a la revolució. Beckett, amb *Molloy*, introduïa un depuratiu enèrgic en una literatura que havia trobat l'última i més completa expressió amb *Els mandarins* de Simone de Beauvoir.

Ara bé, l'obra de Beckett encara era susceptible d'una lectura d'acord amb la moda ideològica dominant en aquells anys. *Molloy* es podia llegir com un fascinant relat que incorporava la temàtica existencialista –l'absurd, la incomunicació, la soledat, la contingència humana...– que trobaria en les seguents novel.les dels cinquanta, i sobretot en l'obra dramàtica *Tot esperant Godot,* el paradigma més pur de la condició humana. Paral.lelament, però, començava l'aventura del *nouveau roman,* amb C. Simon, Robbe-Grillet, N. Sarraute, etc..., és a dir, la dels anomenats escriptors de Minuit –nom de l'editorial que s'havia arriscat a publicar *Molloy* i els llibres que continuà escrivint Beckett, com també els d'aquests nous novel.listes. En aquest context l'obra de Beckett va començar a ser llegida d'acord amb els pressupòsits de la nova escola: hom hi trobava, per exemple, no sols l'abandó de la *militància política* –un postulat essencial del *nouveau roman*– sinó també la contestació de la novel.la tradicional, l'irrealisme, el discurs girat envers ell mateix, l'èmfasi en la dimensió fictícia i impossible del relat... Així, ja des dels anys cinquanta, el nom i l'obra de Samuel Beckett aniran lligats a un tipus de novel.la –i de teatre– minoritari, *il.legible* –com es va dir– en què la crítica del llenguatge i de les convencions literàries n'era l'eix major...

¿Què en podem dir ara quan, al cap de quaranta anys, poden llegir *Molloy* en traducció catalana?

Primer que res, que continua conservant les seues virtuts més essencials i insòlites, el poder de fascinació d'una paraula errant i d'un personatge, errant també i paròdicament indigent, els components d'una sàtira feroç... Però també , i en segon lloc, si volem fer-ne una lectura *actual,* no costaria gens –si és que val la pena– trobar alguns dels components centrals de la moda postmodernista: la fi de la història, per exemple, la impossibilitat de continuar-la –com també de poder sortirne– i de *contar-la...* Molloy, l'últim home, en diríem, incapaç ja de dir-nos qui és i en quin món viu, incapaç de narrar i fins i tot de parlar... ¿Un paradigma, ara, o una caricatura anticipada de l'home postmodernista?

Josep Iborra

El rigor de la paraula

Albert Roig. Que no passa. *XXVII Premi Ausiàs March, 1989. Edicions 62. "Els llibres de l'Escorpí" núm 133. 54 pàgines. Barcelona, 1990.*

Hi ha dos aspectes que fan de la poesia d'Albert Roig un dels experiments més interessants dels darrers anys en el gènere:, l'estricta contemporaneïtat, que l'allunya de referències empobridores i de retorns sense solta, alhora que s'expressa com a matèria viscuda, com a herència reprogramada i entesa; i una obsessió per retornar al valor d'una paraula: la proposta d'un cromatisme lingüístic on els mots, independents i autònoms, ofereixin sentits que sovint desplacen la retòrica del poema.

En Albert Roig l'expressió és una exigència artística. Per això la seva moralitat se centeix no a la narració d'una experiència, en l'abocament de sensacions en una durada, sinó en la precisió de l'instant, en el matís que es dibuixa en l'esclat de tot el que conflueix en una percepció puntual, en una intuïció que és impossible desenvolupar. Les seves referències són bàsicament avantguardistes, i, en especial, relacionades amb les arts plàstiques. És una vinculació lògica. La immobilitat, la captació d'una sensibilitat que irremeiablement es perd en la descripció plana, en la narració, en la ubicació, demana un interpretació, una recombinació en què els colors siguin no una voluntat de versemblaça sinó un treball indagatiu sobre la recreació d'allò que no s'aprehèn però que es registra al fons de la consciència. En el desori de signes d'aquesta civilització industrial aprendre a llegir en els intersticis és important, i és bàsic tornar el rigor als mots, per evitar la basarda de tanta paraula gastada.

Josep M. Lluró

Planer no és planià

Xavier Febrés: Josep Pla: biografia de l'homenot. *Plaza & Janes editores. 1990.*

"La història de la meva vida no existeix", ho diu M. Duras, per a qui la veritat se situa fora de l'exactitud dels esdeveniments. Ara bé, ¿què va a buscar el lector en les biografies dels seus autors preferits? Es cert que li agrada fer de tafaner i no per tal de conèixer la intimitat sinó les intimitats, d'adoptar la postura del *voyeur,* la qual tindrà a veure amb el fantasma infantil de l'escena primitiva. Sovint també, i al mateix temps potser, intenta compartir amb algú –un suposat altre lector del seu autor preferit– una pregunta, una mateixa curiositat, incesantment revifada, sobre l'origen de l'escriptura que ha produït aquells llibres llegits amb tanta fal.lera. Tota biografia porta inscrita la marca d'una lectura, la marca d'un risc, d'una tensió entre biògraf i biografiat.

Això no pasa amb aquest llibre que es presenta com una biografia de J. Pla. Els lectors es queden amb un pam de nas sigui en el cantó de les intimitats (no descobrim res sobre els amors d'en Pla...), sigui en el cantó de la passió investigadora de la relació entre els punts biogràfics i l'escriptura, la qual no pot deixar mai de ser el centre de l'interrogant que constitueix tot intent biogràfic sobre un escriptor. Assistim més aviat a un aplanament, a una mortificació de l'obra planiana, que queda reduïda a una sèrie de dades més o menys conegudes. No s'hi manifesta aquell esperit explorador de documents que puguin donar una llum nova, fomentar hipòtesis, no s'hi manifesta l'imaginari del lector-biògraf (aquella frisança que se sent per exemple en el llibre de Bonada sobre *El quadern gris*). I això ocorre a propòsit d'un autor que ha conreat el gènere

biogràfic d'una manera més aviat original, esmerçant-hi la força d'un estil, i a propòsit d'una obra on l'element biogràfic és alhora molt present i opac, envoltat d'una espècie de misteri que forma part de l'encant de la lectura i que d'altra banda invita a una especial delicadesa a l'hora de tractar-lo.

Ens podem preguntar quin sentit ha pogut tenir per a Xavier Febrés fer aquest llibre, si s'ha quedat paralitzat per la timidesa, o si ha volgut fabricar un producte editorial fàcilment digerible i servible a les escoles. Ara bé, sempre es fa interessant, fins i tot emocionant, llegir frases d'en Pla com aquesta: "El bilingüisme és una tragèdia indescriptible...", o alguna anècdota com la de les seves llàgrimes en sentir uns versos de Dante, o aprendre que durant els últims temps solia preguntar a J. Vergés: "¿De debò que es llegeixen els meus llibres?" Aquesta frase és la que havia d'obrir el llibre. Sí, Josep Pla ha aconseguit formar part del seu propi mite de la biblioteca, però aquesta, segons com, s'assembla estranyament a una tomba.

Verla Orlava

Repensar la qüestió nacional

Diversos autors: Catalunyes: cent intel.lectuals i la qüestió nacional. *Acta. debat, núm. 1. Barcelona, 1990. 246 pàgines.*

Al nostre país, i per raons que aquí no paga la pena de deturar-se a analitzar, la qüestió nacional està sempre (o quasi) a l'ordre del dia. I només fa falta llegir o escoltar els mitjans de comunicació per adonar-se'n: ja sia per acció o per omissió, la qüestió nacional acostuma a ser-hi present. Doncs bé: *Catalunyes: cent intel.lectuals i la qüestió nacional* és la penúltima reflexió (en aquest tema no hi ha mai una última reflexió) sobre el recurrent assumpte de la qüestió nacional.

Ara bé, aquest llibre, i si se'm permet el terme, és *diferent*. Diferent, per dues raons fonamentals. En primer lloc, perquè es tracta d'una enquesta on cent intel.lectuals (en realitat, vuitanta-sis) contesten en poques paraules quatre preguntes ben concretes que tracten del suposat provincianisme de l'ambient cultural català, de si hi ha o no hi ha una reflexió suficient sobre la Catalunya actual i els seus problemes, de si els enquestats se senten implicats per termes com nacionalisme i catalanisme, i de si l'Estat de les autonomies dóna avui resposta adient a les necessitats de Catalunya. I, en segon lloc, el llibre és diferent perquè en la llista dels intel.lectuals consultats es troba a faltar (i l'absència és conscientment buscada) el seguit d'intel.lectuals gerontòcrates fins avui dominants. Sincerament, benvinguda sia aquesta absència.

El llibre, però, a més de *diferent* és igual a d'altres que tracten sobre el tema, perquè en les respostes s'aprecien els mateixos (o semblants) *tics* de sempre. Uns *tics* que van del "sí" al "no" passant pel "sí, però no", pel "sí, però segons com", pel "no, però potser sí", etc. Un conjunt de respostes que, ben mirat, era absolutament previsible a la vista de la pluralitat d'idees i opcions que avui existeixen al nostre país. I aquesta pluralitat d'idees i opcions –més enllà dels equilibris d'alguns enquestats– és el millor d'un llibre que té la virtut d'obrir el diàleg.

El diàleg, però, resulta incomplet, perquè hi ha un nombre molt important de gent (cent trenta-una persones) que no ha contestat les preguntes adreçades per la Fundació Acta. Seria interessant saber-ne les causes. ¿Mandra? ¿Poca importància atribuïda al tema? ¿Picabaralles personals? Vés a saber.

Catalunyes: cent intel.lectuals i la qüestió nacional i, a tall de resum, *obliga* a *definir-se* a un seguit d'intel.lectuals joves, uns intel.lectuals d'aquells que acostumen a sortir a la *foto* o als papers. Comptat i debatut, una mena de radiografia del que avui es pensa a Catalunya sobre la inevitable, qüestió nacional. I com el tema és poc menys que ineludible, l'experiment es podria repetir d'aquí a uns quants anys: Ho resistim tot i fins i tot és possible que arribem a l'aigua clara. Qui sap.

Miquel Porta Perales

Isabel-Clara Simó: "Hem escrit, sobretot, per plaer"

Isabel-Clara Simó va nàixer a Alcoi, però de ben jove es va traslladar a Girona on va escriure els seus primers llibres. No és estrany, doncs, que guanyara el premi Víctor Català amb *És quan miro que hi veig clar...*

—Que els autors joves publiquen el seu primer llibre gràcies al premi Víctor Català sembla un costum, un costum saludable, ¡és clar!

—És un premi sense massa calés, però molt independent, molt simpàtic. A més, l'elenc d'autors que l'ha guanyat és molt presentable i com que són contes...

—Passa també als Recull, tots dos són com premis d'inciació.

—Si, penso que hi ha un camí Recull-Victor Català i, fins i tot, una cosa que es coneix poc, el premi de la Coca-Cola, que a Catalunya és en català després de molts esforços. Doncs bé, hi ha escriptors entre les generacions més joves que van seguir aquesta trajectòria començant pel premi de la Coca-Cola que saps que és un premi de redacció per a escolars.

—No obstant això, Júlia *va ser el llibre que la va llançar ¿no?*

—Sí, *Júlia* va tenir molt èxit des del primer dia i em va permetre que els editors m'escoltessin o em demanessin originals. ¿Per què aquest èxit? No ho sabria dir. A nivell internacional hi ha *best-sellers* programats, però a nivells normals un llibre pega bé o no i ningú no sabem per què.

—¿Vol dir que l'autor no es preocupa mai d'això a l'hora d'escollir els arguments?

—Potser en llengües més grans, un escriptor castellà, per exemple, pot pensar que els temes dels vampirs, l'erotisme, el gènere negre, són d'èxit, però jo crec que en la cultura catalana on tenim quatre dies de volada, seria exagerat dir que es planteja així. Jo crec que els escriptors catalans de la meva generació hem escrit sobretot per plaer.

—Per tant, escriure en català du implícita una independència més gran.

—És ser més independent i més esclau, les dues coses, perquè tu també saps que el teu lector està políticament i lingüísticament limitat i que sempre seràs un escriptor local. Encara que ara, per l'actitud de les editorials i per una certa normalització del mercat, ens acostem a la situació d'altres literatures.

—Ara ha publicat Els ulls de Clídice, *un text força ambiciós.*

—És un llibre fet amb moltes ganes. Passa que jo tinc un pla literari per davant i *Els ulls de Clídice* entrava dins d'aquest pla, sé quin objectiu té i per tant és una fita en la meva obra. Hi volia marcar un ritme, més que l'argument o el contingut, allò que em preocupava era marcar estilísticament un ritme. Però com ambiciós, jo crec que ho és molt més el llibre que estic escrivint ara.

—¿També es tracta d'una novel.la?

—No, és un recull de contes on intento tocar diversos registres. En *Els ulls de Clídice,* d'altra banda, jo volia trencar aquest estil meu una mica tallant, és per tant una ambició personal més que literària la que podem trobar al darrere.

—La protagonista té les parpelles transparents. ¿Com se li va acudir aquesta idea?

—La meva sorpresa ha estat després quan em va dir un amic que coneixia una persona que tenia les parpelles transparents. Per tant, em vaig dir, havia tornat a descobrir la sopa d'all. És clar que es tracta d'un defecte físic, però el veig d'una manera poètica. Aquest dona, que no he pogut conèixer, no ha volgut, vaja, resulta que veu molt millor, diguem-ne que veu perfectament a través de les parpelles, que la Clídice, que necessita molta llum i ho veu tot una mica borrós i amb taques de color. És una cosa molt fascinant perquè ella està asseguda al llit amb els ulls tancats i tu no saps si t'està veient o no; des de fora tu no ho notes, que té les parpelles transparents, t'hi hauries d'acostar molt.

—Es deu haver documentat molt abans d'escriure aquest llibre.

—Si, vaig haver d'estudiar molta bibliografia sobre la fisiologia de les parpelles per tal de no ficar-hi la pota, una fisiologia molt complexa, amb moltes capes. No és una cosa senzilla. La realitat supera sempre la ficció.

Xulio Ricardo Trigo

PRESTATGERIA

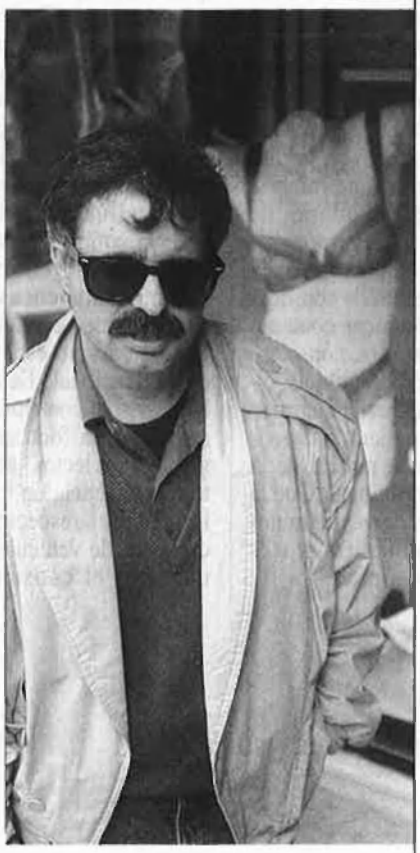
Joaquim Giménez i Luisa Girondo, *Càlcul a l'escola*, Barcelona, Graó, 1990, 112 pàgs.
Un conjunt de reflexions i propostes didàctiques sobre el tractament del càlcul a l'escola.

Josep Gregori, *La claredat incerta de l'alba*, València, Amós Belinchon i Uberto Stabile, Ed. 1990, 154 pàgs.
Segona novel.la d'aquest autor valencià que ja havia guanyat el Ciutat de València el 1985. *La claredat...* és la història d'uns personatges que veuen arribar un indici d'esperança a les seues vides.

Thérèse Bertherat i Carol Bernstein, *E l cos té les seves raons*, Barcelona, La Llar del Llibre, 1990, 189 pàgs.
Antigimnàstica d'una dona que proposa la seua experiència personal i professional com a exemple d'un alliberament necessari, el del propi passat.

X.R.T.

Es presenta la segona edició del premi de novel.la Ciutat d´Alzira

L'últim dimarts es va presentar a Alzira als mitjans de comunicació la segona convocatòria del premi Ciutat d'Alzira, dotat amb un milió de pessetes i instituït per l'Ajuntament d'Alzira en col.laboració amb Edicions Bromera, que se n'encarrega de l'edició.

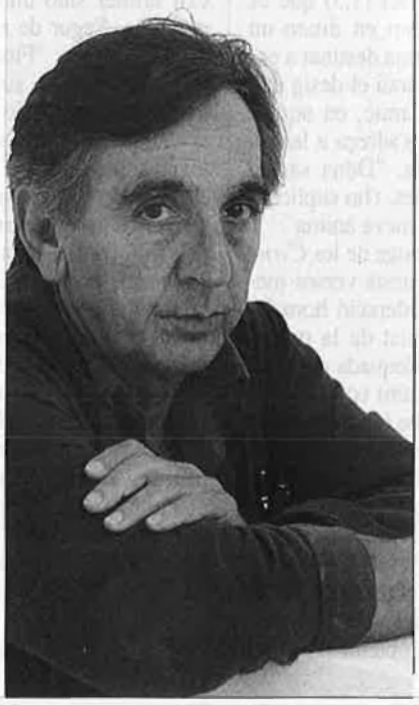
S'hi va posar de relleu l'èxit assolit per l'anterior convocatòria, on es van presentar 19 originals i que va guanyar Miquel Ferrà amb la novel.la *Allah Akbar (El morisc)*, una novel.la de gènere històric del qual Ferrà és un especialista. Aquesta novel.la es va presentar públicament.

El jurat d'aquesta nova convocatòria estarà format per Ferran Torrent, Miquel Ferrà, Jesús Huguet i Jeremies Barberà i serà presidit per Francesc Blasco. Les obres hauran de tenir una extensió entre 100 i 200 fulls. El termini d'admissió d'originals finalitza el dia 5 de setembre.

X.R. Trigo

TAULETA DE NIT

¿Què llegeix Andreu Alfaro, escultor?

Estic llegint dos llibres que d'alguna manera es complementen, per una banda *El llegat de Humbold*, de Saul Bellow, una novel.la que ens parla de la fi dels artistes com a rebel.lió, d'aquesta concepció de l'artista balzaquiana i bohèmia. També *La novela del artista*, de Francisco Calvo Serraller, que parla –és una casualitat en aquest cas– del mateix tema, però des del punt de vista de l'estudiós i que intenta explicar l'artista incomprès, l'artista com a mite que va nàixer a finals del XVIII, amb una fita clau, el *Tasso*, de Goethe.

És cert que m'agrada llegir de tot, però llegesc més assaig, des d'un punt de vista plural: filosofia, història, etc. També novel.les, però cada vegada és més difícil trobar novel.les que t'interessen i has de recórrer als clàssics.

X.R.T.

NOTES

Entre el dimarts 19 i el diumenge 24 tindrà lloc a les Drassanes la *IV Fira Internacional del llibre feminista*. Mentre la primera part de la Fira estarà tancada al públic, del 21 al 24 s'hi podrà assistir a una sèrie de taules rodones, lectures i espectacles al voltant del llibre feminista. Cal destacar-hi debats com els de "L'escriptura lesbiana als 90" o "La creació literària a l'Europa de l'Est".

A la llibreria Set i Mig d'Alacant va celebrar-se el dia 8 de juny una lectura poètica de Josep Maria Llompart, escriptor del mes de juny, on el crític David Castillo va fer una anàlisi del panorama poètic dels últims anys. Castillo, després del seu discurs als Jocs Florals de Barcelona, sembla confirmar-se com el crític de poesia més abnegat de les joves generacions.

L'Editorial Barcanova ha posat en marxa una interessant iniciativa, una col.lecció de lectures seleccionades per a les classes de llengua i literatura catalanes a BUP i també als cursos superiors d'EGB, Cada volum comptarà amb una introducció, el text, notes lèxiques, notes literàries i contextuals i diversos apèndixs.

X.R.T.

SEDUCCIONS

Vicenç Llorca

L'analfabetisme visual

Mitja vida

Sembla ridícul que a la fi d'un segon mil.leni calgui realitzar encara apologies de la lectura. Denota tant una immaduresa imperdonable –la manca de consciència de la condició simbòlica de l'home– com una lliçó no apresa: la comprensió del fet social com l'extensió d'una conversa en la història. Perquè llegir, en primera instància, és un fenomen que remet a una de les activitats més definitòries de l'individu en permetre-li l'accés immediat a la interpretació d'allò que és real, del no-jo, per, en un segon estadi de codificació i descodificació, comunicar coneixement i experiència; en un mot, consciència. L'impacte, però, de la revolució cibernètica, cristal.litzada espectacularment la darrera dècada, i dels mitjans àudio-visuals, ha provocat un oblit radical de la paraula i el seu valor fundacional. Que la poesia i l'assaig –gèneres de *per se* minoritaris– hagin quedat minimitzats, n'és una de les conseqüències directes.

I el fet no s'atura aquí. Quan el planeta encara resta lluny de veure acomplerta qualsevol expectativa general d'alfabetització bàsica, a Occident ha irromput una nova forma d'analfabetisme: el visual. Efectivament, en una etapa encara primitiva de la cultura de la tecnologia de masses, s'ha produït un desequilibri exagerat a causa del protagonisme fora mida de la imatge. Sotmesos i submisos a un barroc joc de visualitzacions diàries, el ciutadà accepta, amb un conformisme esfereïdor i una donació generosa, alienar-se en un sistema d'aparences, de realitat *light*, d'esteticisme pervertit, d'un oci passiu on la comunicació esdevé mera unidirecció comunicacional. Es així com l'analfabetisme visual constitueix una triple pèrdua respecte a la font antropològica del fet lector, respecte a la potència en l'ús de la paraula i respecte a la capacitat de vehicular críticament el consum visual. ¡Espantosa paradoxa la d'una societat que barra els mateixos camins que obre! Assistim així a un procés de destrucció mental correlatiu al què, en un altre nivell, es dóna en l'escala ecològica. Perquè hi ha una part de signe de nou temps que no podem ni hem de defugir. Ara bé, que constituiria un nou punt de referència en l'horitzó del projecte humanista contemporani: la llibertat de realització, el dret de constituir una pròpia fabulació. I és que si, seguint Heidegger, l'essència de la tècnica és alguna cosa no tècnica que la converteix en el coronament de la metafísica, caldrà convenir que, a partir d'ara, qualsevol humanisme implica, ensems amb un concepte de superació, un discurs crític de les perversions que la redueixen a ideologia. I l'analfabetisme visual, la malaptesa en llegir la ficció imatgística i resituar-la, n'és un punt inicial de qüestionament.

Jordi Cornudella

Hi ha una oda d'Horaci (1.3) que és allò que els del ram en diuen un propèmptic: un poema destinat a expressar a un amic que marxa el desig que tingui un bon viatge. L'amic, en aquest cas, és Virgili; el poema s'adreça a la nau que l'ha de dur a Grècia: "Dóna sana i estàlvia a les costes àtiques, t'ho suplico, i guarda-la, la meitat de la meva ànima".

Sant Agustí, en un passatge de les *Confessions* (4.6), elogia aquests versos memorables perquè la consideració horaciana de l'amic com la meitat de la pròpia ànima li sembla del tot adequada quan recorda la mort d'un seu íntim company de joventut: "Em pensava que la meva ànima i la seva havien estat una de sola en dos cossos". Per això, mort l'altre, Agustí "no volia morir, perquè no morís del tot aquell que havia estimat tant".

En un dels *Amors* (1.5), Ovidi es defensa dels atacs de l'Enveja argüint que, si ha dedicat tota la vida als versos i no a les armes o a les lleis, és per obtenir no ja un èxit efímer sinó una fama perpètua. Segur de merèixer-la, conclou: "Fins i tot quan el foc suprem m'haurà consumit, jo encara viuré, i una gran part de mi en sobreviurà".

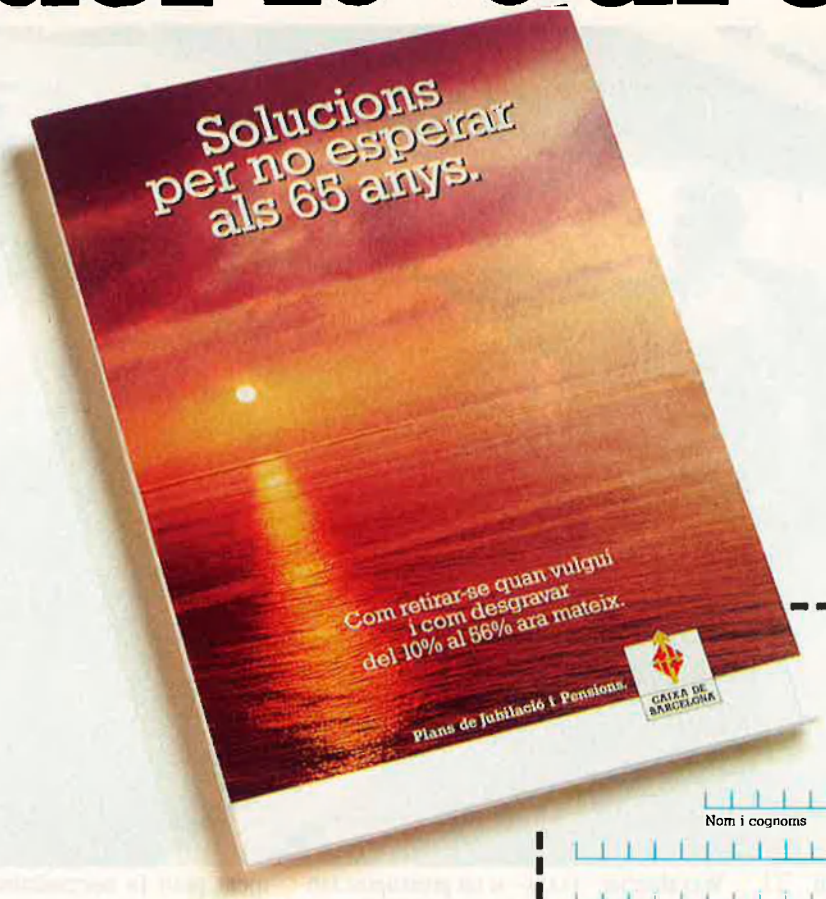
Al segle VI, Maximià l'Etrusc gira literalment l'asseveració ovidiana al tercer dels 146 dístics de la seva primera elegia: "Ja no sóc el que era: ha mort la major part de mi, i el que en queda és presa de la debilitat i el terror". L'home que es queixa és un vell, i el que ha perdut irreversiblement és l'extraordinari vigor que tenia de jove.

Foscolo, al cap d'uns 1250 anys, tradueix aquest dístic de Maximià en els dos primers versos d'un sonet amb tocs de dicció foixiana ("Conosco il meglio ed al peggior mi appiglio"); la major part que ha mort en aquest cas –a mans de la vida llicenciosa i bel.licosa– és la juvenil puresa en l'amor i en la poesia.

En *Desolació* –el sonet de Joan Alcover–, una veu d'home corsecat per l'infortuni es compara a un arbre mig partit per la tempesta: "com fumerol de festa, / al cel he vist anar-se'n la millor part de mi". La meitat que queda, però, té un sentit: "sens mi, res parlaria de la meitat que em manca. /Jo visc sols per a plànyer lo que de mi s'és mort". (Ja des del pròleg que va posar a *Cap al tard,* i sobretot en altres poemes de la secció "Elegia", Alcover al.ludeix a la mort, en molt poc temps, de dos fills seus adolescents).

Hi ha moltes coses que els poetes –i el comú dels mortals– poden considerar que valen tant com mitja vida. Als del ram dels pedants, en canvi, de vegades la vida se'ls en va tota sencera en remenades de cul. Mereixerien morir a colps de citació de versos d'altri.

Demani'l ara i desgravi del 10% al 56%.

Demani'ns el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".

L'hi enviarem a casa seva, gratis, encara que no sigui client de Caixa de Barcelona.

Perquè pugui fer-se un Pla per retirar-se quan vulgui, modificar les aportacions com li convingui, posar i treure diners en qualsevol moment i, a més, **desgravar del 10% al 56%.**

☒ **Enviïn-me per correu, gratis i sense compromís, el quadern "Solucions per no esperar als 65 anys".**

Nom i cognoms

Domicili

Codi postal Població

Telèfon D.N.I.

És titular d'algun compte a Caixa de Barcelona? ☐Sí ☐No

Signatura

En cas afirmatiu, indiqui: Cl. Oficina

×

Nº de compte

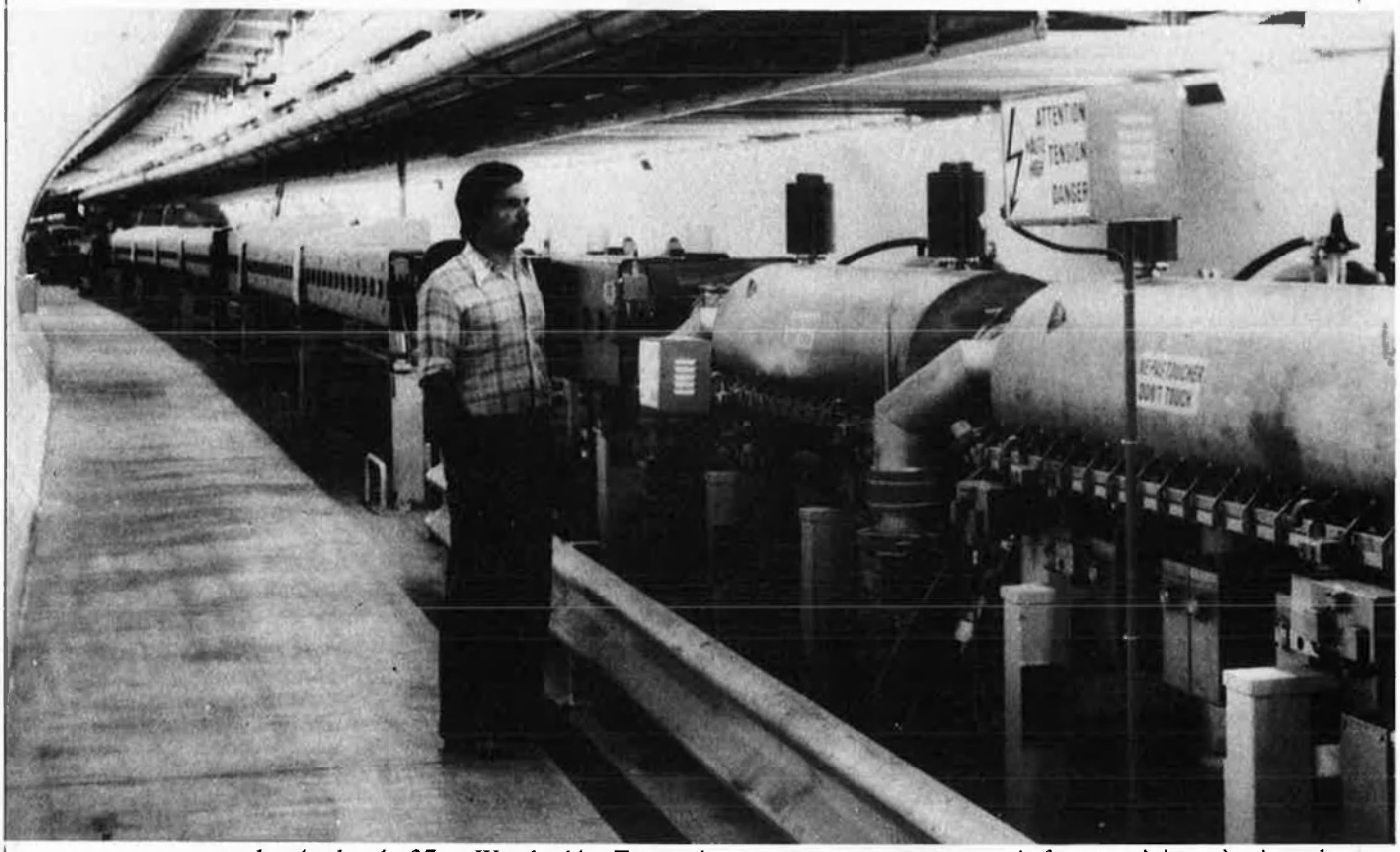
Lliuri aquest cupó a qualsevol de les nostres Oficines o enviï'l per correu a: CAIXA DE BARCELONA (Pla de Jubilació i Pensions) Diagonal 530, 08006 Barcelona

Plans de Jubilació i Pensions.

CAIXA DE BARCELONA

Viatge als secrets de la matèria

Els grans acceleradors de partícules ens permeten anar coneixent l'estructura mínima de la matèria. Les grans despeses necessàries queden compensades per les nombroses aplicacions que s'han derivat dels nostres coneixements sobre l'àtom.

El túnel té 27 quilòmetres de longitud, però els seus *usuaris* hi donen unes 10.000 voltes cada segon. Els que es mouen a aquesta velocitat són electrons i positrons –antielectrons–, que recorren l'anell que el CERN –Centre Europeu de Recerca Nuclear– té a Ginebra. Els detectors esperen les múltiples col.lisions que permeten esbrinar les característiques de les partícules i endinsar-se en la composició íntima de la matèria.

L'accelerador LEP és el més gran del món, si bé els americans ja tenen projectat el SSC –Superconducting Supercollider– que ha de tenir uns 87 quilòmetres de circumferència i que serà construït a Waxahachie –Texas– si un pressupost tan impressionant com la grandària de la màquina s'arriba a cobrir.

Des que, pels voltants del canvi de segle, es va descobrir que l'àtom –l'indivisible– no era digne d'aquest nom, han anat apareixent partícules que d'una banda han permès confegir models i de l'altra han complicat el panorama del microcosmos. Els objectius d'aquestes grans màquines són dos. L'un és seguir descobrint partícules que ens ajudin a entendre l'estructura de la matèria. L'altre, arribar a una teoria que unifiqui les quatre forces fonamentals de la natura. I per això cal assolir energies cada vegada més altes i construir acceleradors com més va més grans. El viatge cap a allò infinitament petit fa necessàries màquines de grandària creixent.

Al segle XIX es va arribar a la conclusió que electricitat i magnetisme eren expressions d'una mateixa força. Des d'aleshores es parla d'electromagnetisme. Queden, però, tres forces més: la nuclear forta –que manté unides les partícules en el nucli atòmic–, la nuclear feble –responsable d'algunes desintegracions radioactives– i la gravitatòria. A la dècada dels 70, Weinberg, Glashow i Salam arribaren a elaborar la teoria electrofeble, que unifica la força electromagnètica i la nuclear feble. Per ara, però, els intents d'unificar totes quatre forces han estat infructuosos.

D'altra banda, la col.lecció de partícu-

les subatòmiques es va ampliant. A l'àtom tenim el nucli –amb protons i neutrons– i els electrons, que hi giren al voltant. Però els protons i neutrons estan formats per unes subpartícules anomenades quarks. I encara és possible que els quarks es puguin subdividir en unes altres partícules, que, segons les diferents teories, s'anomenarien prions o rishons. Els científics van traient capes del que s'ha anomenat la ceba còsmica, sense que es pugui assegurar que un dia arribarem al punt final.

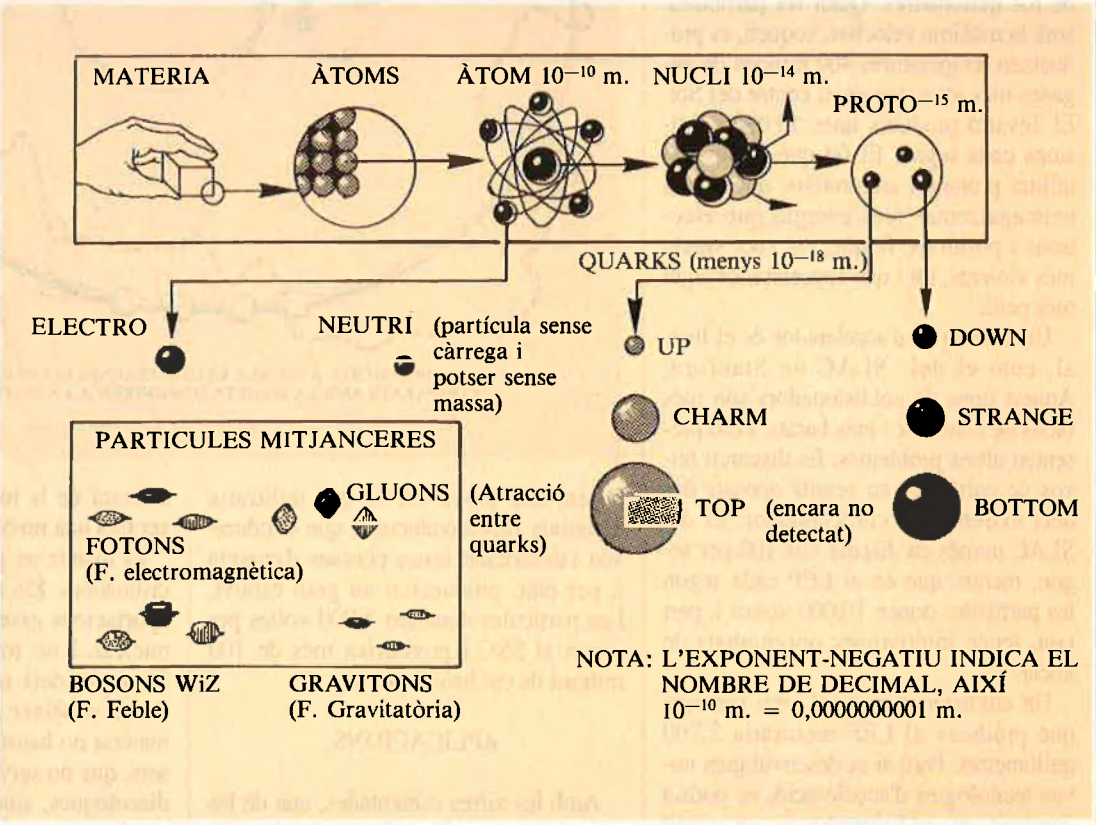
responsables de la força feble. La seva detecció, el 1983, va conformar experimentalment la teoria electrofeble. I els hipotètics gravitons, encara no detectats, transmeten la força gravitatòria.

A més, hi ha altres partícules previstes pels físics, però que encara no s'han detectat. Devien existir en les primeres fraccions de segon després del Big Bang –gran explosió– que, segons les convicions actuals dels científics, va produir el naixement de l'univers. En els acceleradors s'intenten reproduir les condicions

científics de tot el món. Té 14 estats membres –als quals, aviat s'hi poden afegir d'altres, com l'URSS–. L'any passat, però, els investigadors americans que van decidir treballar en el CERN superaven els dels països membres.

El LEP va costar més de 4 anys de treballs i uns 100.000 milions de pessetes. La inversió ha servit no sols als europeus, sinó també a més d'un terç dels físics de partícules soviètics i a un quart dels col.legues xinesos. En total, més de 2.000 físics, repartits en quatre equips. A

Si un àtom té unes dimensions aproximades d'una deumil.lèsima de milionèsima de metre, els nuclis pesants són 10.000 vegades més petits i el protó unes deu vegades més petit que aquests nuclis. I els quarks, com a mínim, són mil vegades més petits que el protó. Per dir-ho gràficament, si un quark fes un centímetre, un protó faria deu metres, el nucli 100 metres i un àtom mil quilòmetres.

A més d'aquestes partícules, hi ha les anomenades mitjanceres, que fan sentir els efectes de les diferents forces. Els fotons, partícules que conformen la llum, transmeten la força electromagnètica. Els gluons –derivats de *glue*, goma– mantenen els quarks units entre ells. Els bosons intermediaris –dos W i un Z– són

de densitat de matèria i de temperatura que hi havia trilionèsimes de trilionèsimes de segon després del Big Bang.

El LEP de Ginebra presenta unes característiques impressionants. Els seus 27 quilòmetres de circumferència estan a una mitjana de 110 metres sota terra. Conté 330.000 metres cúbics de formigó i 60.000 tones d'aparells, inclosos gairebé 5.000 electroimants, 4 detectors de partícules –de 3.000 tones cada un–, 160 ordinadors i 6.600 quilòmetres de cables elèctrics.

Aquest accelerador ha donat protagonisme a Europa en la física de partícules. Entre els anys 40 i 70, aproximadament, el camp estava dominat pels americans. A partir dels 80, el CERN va atraure

la cúpula trobem el director del CERN, l'italià premi Nobel de Física Carlo Rubbia.

Precisament fou Rubbia qui, amb el suport de l'enginyer De Meer, va detectar els bosons W. Per produir-los calia una gran energia. En els acceleradors s'augmentava la velocitat de les partícules fins a velocitats properes a la de la llum –300.000 km/s– i se les feia xocar contra un blanc fix. Se sabia que fer xocar feixos de partícules que anessin en direccions contràries augmentava l'energia de la col.lisió. El moviment circular es produeix gràcies als imants que mantenen les partícules carregades elèctricament en aquesta trajectòria. Cada partícula té la seva antipartícula, amb les mateixes

característiques, però amb algunes propietats, com la càrrega elèctrica, oposades. Així, utilitzant electrons i positrons –antielectrons– els imants fan que els dos feixos es moguin en sentits contraris, fins que es produeix un gran nombre de col.lisions. A partir d'aquí, es creen noves partícules, de les quals els detectors enregistren les traces.

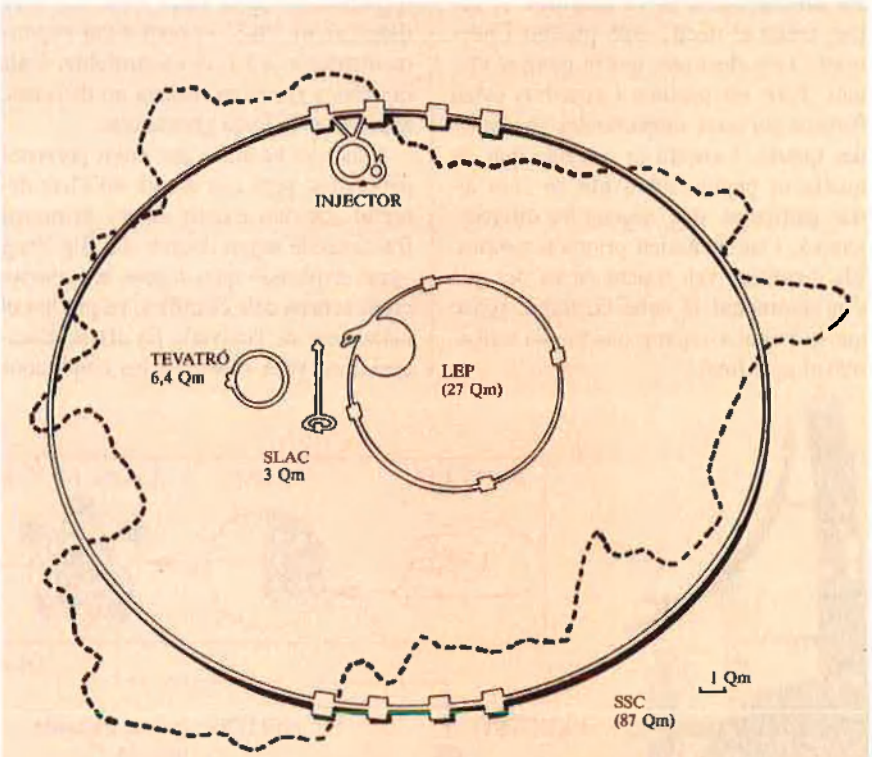
Però hi ha altres acceleradors importants al món. N'hi ha un a Dubna - URRS-. També hi ha el famós Tevatró del Fermilab, a Illinois. Té un perímetre de 6,4 quilòmetres. Quan les partícules, amb la màxima velocitat, xoquen, es produeixen temperatures 400 milions de vegades més altes que en el centre del Sol. El Tevatró produeix unes 50.000 col.lisions cada segon. El fet que el Tevatró utilitzi protons i antiprotons, que poden emmagatzemar més energia que electrons i positrons, fa que, els xocs siguin més violents, tot i que l'accelerador sigui més petit.

Un altre tipus d'accelerador és el lineal, com el del SLAC de Stanford. Aquest tipus de col.lisionadors són més fàcils de construir i més barats. Però presenten altres problemes. Es disparen feixos de partícules en sentits oposats des dels extrems del col.lisionador. El del SLAC només en dispara uns 100 per segon, mentre que en el LEP cada segon les partícules donen 10.000 voltes i, pert tant, tenen moltíssimes oportunitats de xocar.

Un col.lisionador lineal amb l'energia que produeix el LEP mesuraria 2.700 quilòmetres. Però si es desenvolupen noves tecnologies d'acceleració, es podria construir un col.lisionador de set o vuit quilòmetres de llarg que proporcionaria quatre o cinc vegades més energia que el LEP.

El SSC és l'esperança, per als americans, d'evitar la contínua fuga de físics de partícules cap a Europa. Podria estar acabat l'any 2.000 i costaria entre 7.000 i 8.000 milions de dólars –entre 700.000 i 800.000 milions de pessetes–. Això ha creat un debat científic i polític. Alguns investigadors pensen que fer aquesta despesa significaria oblidar altres projectes més modestos durant molts anys. A més, el CERN té el suport de diversos governs, mentre els Estats Units no troben gaire ajuda econòmica per a dur endavant el projecte.

El SSC tindria 10.000 electroimants i

GRANDÀRIA A ESCALA DELS DIFERENTS ACCELERADORS, COMPARATS AMB LA SILUETA D'ANDORRA A LA MATEIXA ESCALA

el seu nom prové del fet que utilitzaria materials superconductors, que conduei-xen l'electricitat sense pèrdues d'energia i, per tant, produeixen un gran estalvi. Les partícules donarien 3.000 voltes per segon al SSC i produirien més de 100 milions de col.lisions per segon.

APLICACIONS

Amb les xifres esmentades, una de les preguntes que es fa molta gent és la utilitat d'aquestes inversions, amb tants de problemes per tot el planeta. Hi ha qui creu que fer col.lisionar electrons i positrons no serveix per a res més que per a fer col.lisionar després copes de xampany, tot celebrant la troballa d'una nova partícula.

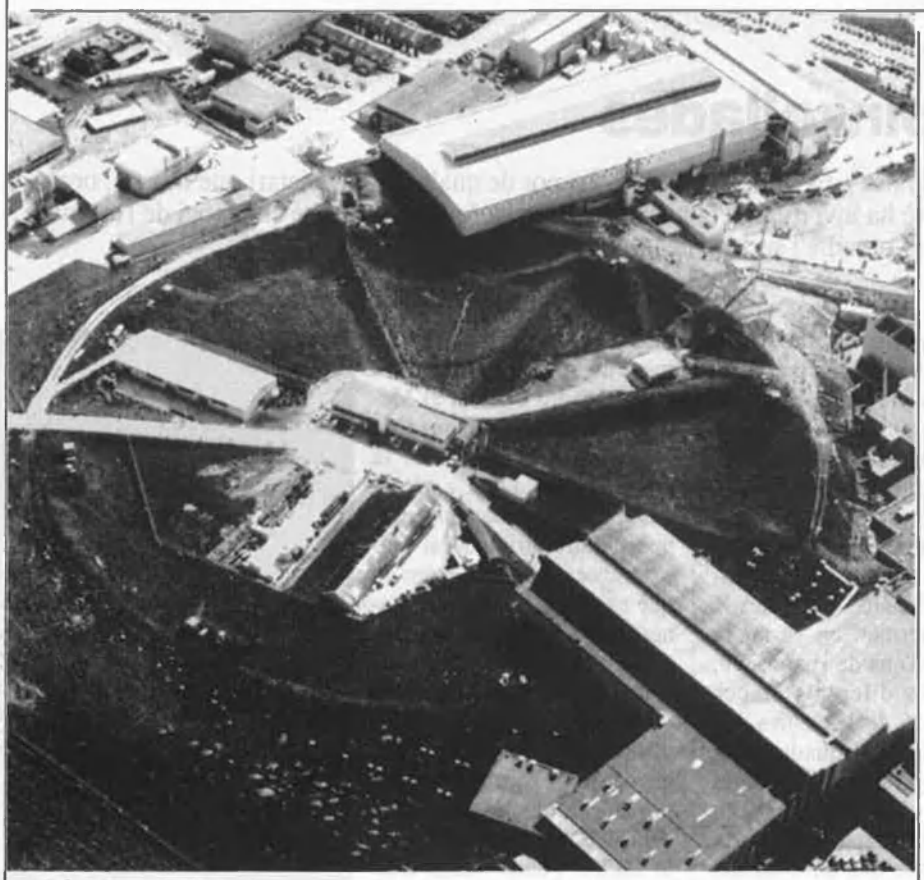
Probablement molta gent no se n'adona, però la nostra societat seria essencialment diferent sense la recerca sobre la composició de la matèria. El físic Henrick Casimir, que més endavant seria director de la Philips, va dir una vegada que és una bajanada escandalosa pensar que la recerca acadèmica no té cap paper important en la innovació. Així, els transistors són una conseqüència dels nostres coneixements sobre els electrons i l'estructura de la matèria. I el transistor va ser tota una revolució en electrònica.

El mateix es pot dir dels circuits dels ordinadors. Els científics que hi van fer aportacions essencials estudiaven física nuclear. I no resulta necessari explicar l'impacte dels ordinadors a la societat. Sense conèixer a fons l'estructura de la matèria no hauríem pogut aconseguir làsers, que no serveixen només per a ornar discoteques, sinó que tenen aplicacions en els camps més diversos.

I també podem esmentar el radar, els microones, els superconductors, noves fonts d'energia i moltes coses més.

També cal referir-se als mètodes d'anàlisi. La difracció de rajos X va permetre conèixer l'estructura del DNA –molècules portadores del missatge genètic–, que anys després ha dut a la revolució biotecnològica. També hi ha nous sistemes per a analitzar els materials, que sofreixen desgast en avions, en automòbils, en qualsevol tipus de maquinària. Al mateix temps, el coneixement sobre l'estructura de la matèria permet trobar materials amb noves característiques i respon a les exigències de la societat.

De la física de les partícules també s'han derivat nous mètodes de diagnòstic

Vista aèria del CERN.

mèdic, més fiables i innocus que d'altres. També s'utilitzen protons i neutrons per a eliminar tumors cancerígens.

Fins i tot l'art se'n serveix. Gràcies als coneixements sobre partícules i àtoms podem estudiar obres d'art i verificar-ne o no la legitimitat. Al Museu del Louvre hi ha un accelerador de partícules, com a símbol que aquesta branca de la física té influència en els camps més diversos.

I finalment, la tecnologia necessària per a construir els acceleradors, els detectors de partícules, els electroimants i tota la resta repercutiran un dia en la vida quotidiana, tal com ha passat quasi sempre en la història de la ciència. Aquestes despeses no sols són útils, sinó que són imprescindibles per trobar solucions a les demandes de la societat moderna.

I en tot cas, l'home sempre ha desitjat saber de què està format l'univers, quines forces hi actuen, com és tot allò que ens envolta i com som nosaltres mateixos. Dels acceleradors, se'n derivaran molts avanços. I encara que no fos així, significarien un viatge als interrogants més profunds, una aventura extraordinària que ens mena als secrets de la matèria.

Xavier Duran

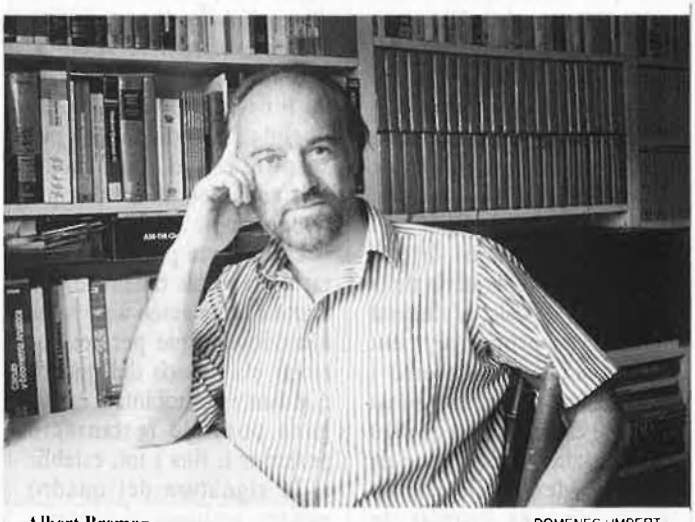
València i Barcelona, centres importants

A València i a Barcelona hi ha equips importants en Física de Partícules. A més, hi ha la possibilitat que un nou accelerador del CERN s'instal.li a València. Segons el doctor Josep Bernabeu, de la Universitat de València, "aquesta és una oportunitat oberta, ja que hi ha d'altres candidats, com ara Sevilla o bé el laboratori d'Orsay, a França. El nou accelerador haurà de tenir una gran intensitat per a obtenir moltes més partícules i aconseguir estudiar la que és més desconeguda: la partícula Tau. De moment, l'opció valenciana ha obtingut l'informe positiu de l'ECFA –Comitè Europeu de Futurs Acceleradors– i ací tenim personal experimentat que es a hores d'ara a Ginebra i en altres projectes del CERN".

"Això –prossegueix el doctor Barnabeu- té un interès extraordinari, no només per l'objectiu científic, sinó perquè la construcció d'aquesta màquina desenvoluparà una nova tecnologia al seu voltant de superconductors –criogència, alt buit, electrònica de potència, etc.– fonamentals per a l'estimulació d'altres projectes. Li han donat suport sobretot els empresaris a l'IMPIVA i el departament de Física Corpuscular, de la Universitat de València".

València i Barcelona tenen una estreta relació en aquest tipus de recerca. Segons explica el doctor Albert Bramon, de la Universitat Autònoma de Barcelona, "Des del punt de vista de la Física de Partícules teòrica hi col.laborem, i molts de nosaltres hem passat anys a València –jo mateix hi vaig estar dos anys i mig–, i molts valencians han treballat a la Universitat de Barcelona".

A més, també treballen a Ginebra, en el CERN: "Des del punt de vista experimental, equips catalans i valencians treballen al voltant del mateix accelerador, el LEP, amb dos detectors diferents".

Albert Bremon. DOMENEC UMBERT

El doctor Bramon valora molt positivament aquests traballs: "Aquestes contribucions experimentals a la Física de Partícules han estat de nivell excel.lent i així es reconeix en medis internacionals".

El preu d'aquest tipus de recerca representa un problema, però les derivacions són molt positives. "La col.laboració internacional –conclou el doctor Bramon– posa el finançament a l'abast per a fer aquest tipus de recerca. L'aventura d'endinsar-se en els coneixements d'un món fonamental però desconegut no es pot deixar de dur endavant".

J. M. Trigo / X. Duran

Falses pinzellades

"Aquesta pintura és falsa". És la frase maleïda. La por de qualsevol propietari que mostra, orgullós, el quadro en què ha invertit una bona part de la seva fortuna. I és que el negoci de l'art mou massa diners per a no prendre'l seriosament.

La tècnica estrella per a la detecció de quadros falsos és l'anàlisi dels pigments que formen els colors de la pintura. El blanc de titani, per exemple, es va descobrir l'any 1920 i, per tant, qualsevol quadre del segle XIX o anterior en què aparegui aquest pigment es pot considerar fals. La pregunta és, ¿com es pot realitzar una anàlisi que determini els pigments sense espatllar una pintura que pot haver costat milions? La resposta és senzilla: mitjançant una microsonda. Un aparell que només necessita una mostra inferior al mil.límetre quadrat per a determinar les diferents capes que s'amaguen a sota de les que veiem quan estem mirant un quadre. Una gran part de les pintures penjades a les parets dels museus i de les esglésies dels Països Catalans han passat per aquesta anàlisi en el moment de ser restaurades.

Una imatge de Crist del segle XIII. L'anàlisi detecta que la capa preparatòria de la pintura és de calç; al damunt apareix un primer pigment compost de plom, ferro i crom. El color resultant és un verd de crom, barreja de blau Prússia amb ferro i groc de plom. ¡Alerta! El groc de crom, que és cromat de plom, és posterior a l'any 1797, gairebé cinc segles després de la data en què es va pintar el quadre. ¿Una falsificació? Podria tractar-se simplement d'una restauració posterior.

Cal recórrer a altres sistemes. Un simple examen per rajos X és especialment útil dins de l'anàlisi estilístic, per tal com permet veure si una pintura que ha estat presentada com a antiga, no és en veritat un repintat al damunt d'una tela, efectivament, vella. Un truc clàssic de falsificador, encara que, cal dir-ho tot, són pocs els que l'utilitzen actualment. El gran interès de l'anàlisi amb rajos X és que permet, en variar la longitud d'ona de l'exposició, seguir les diferents etapes d'execució de les obres, de l'esborrany del quadro acabat. Generalment, s'admet que una obra original té, en la primera capa, un dibuix característic que en el decurs de l'execució i de les repintades finals, el pintor haurà modificat, encara que només sigui en la posició d'una mà o d'una obra. És el que els tècnics anomenen la sinàpia. Una obra sense sinàpia, que no presenti correccions, és tinguda immediatament per sospitosa. Cal, però, anar més enllà dels límits del que és una simple suposició.

Una tercera prova pot portar el resultat definitiu. Es tracta d'un examen amb rajos ultraviolats, que permet detectar els trossos del quadro que han estat repintats en alguna possible restauració posterior i, fins i tot, establir si la signatura del quadro pertany realment al pintor a qui està atribuïda. La ciència, però, com totes les coses, té les seves limitacions. Aquesta darrera prova és vàlida per a retrocedir en el temps al voltant d'uns 150 anys, més enllà, decidir si les repintades són obra d'un restaurador, d'un falsificador, o del mateix artista, es converteix en una qüestió molt delicada, on molt sovint intervenen poderosos interessos econòmics.

Un quadro exposat al Metropolitan Art Museum de Nova York (MET) n'és la prova. Es tracta de *L'endevinadora de la bona fortuna*, una pintura atribuïda al pintor francès Jacques Latour en què es poden veure tres gitanes que envolten un home i, mentre una li llegeix la mà, l'altra li roba els diners. Quan va passar la prova del rajos ultraviolats, els experts van quedar força sorpresos en llegir la paraula "merda" dins d'un dels collarets que porta la lladre. ¿Una broma d'un falsificador ben humorat? És possible. No en va els experts van començar a sospitar de la falsedat de la pintura en adonar-se que el vestit de l'home a qui prenen els diners està cordat amb una cremallera, un estri que ningú havia vist encara allà pel 1800. Tot i el convenciment generalitzat entre els experts que la pintura va ser feta per algun falsificador pels vots del 1930, aquesta va continuar penjada de les parets del MET fins que algun enamorat del mite la va robar.

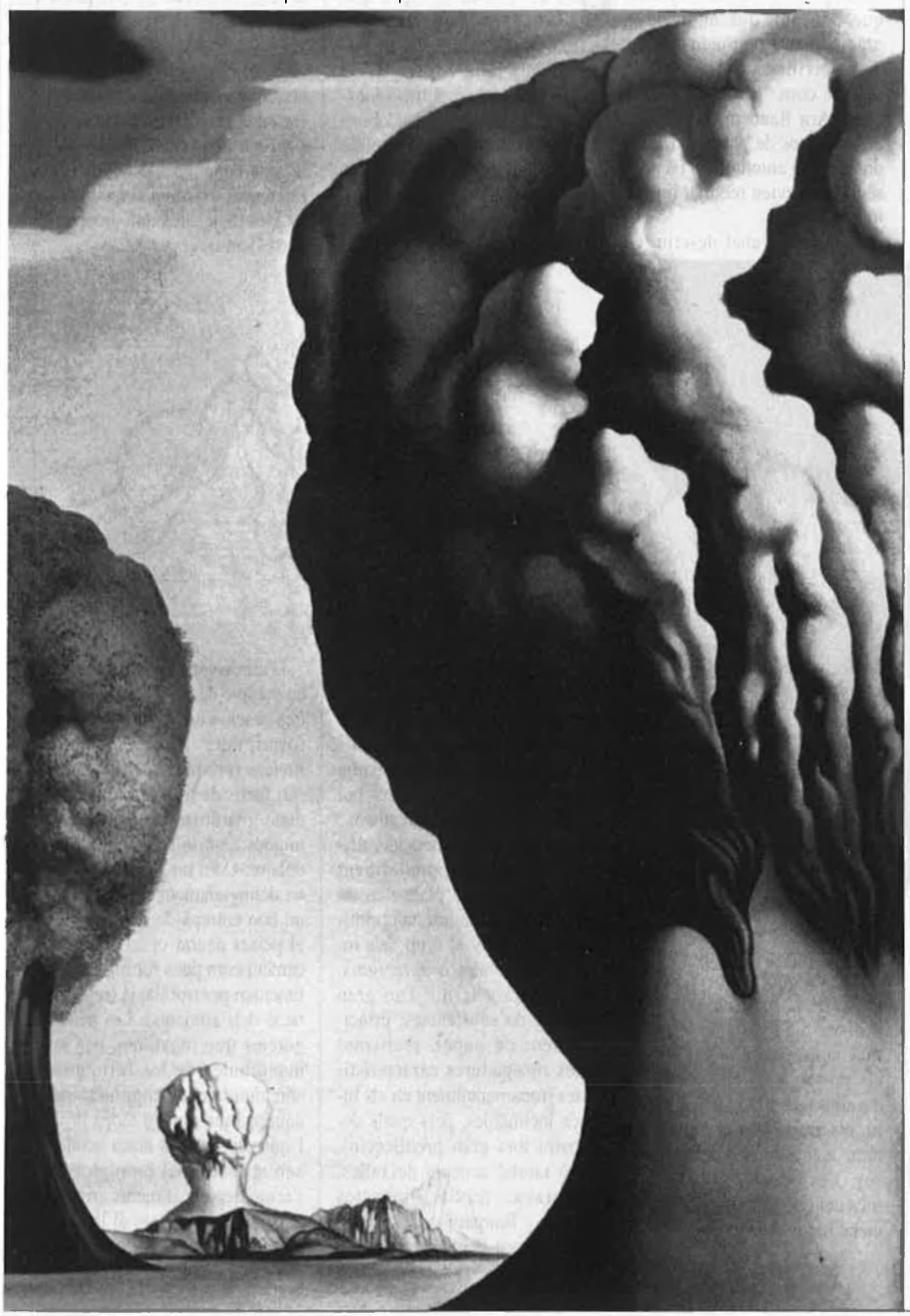
Els avanços científics poc poden fer si no es tenen uns coneixements suficients de les tècniques estilístiques pròpies de cada pintor. Tornem a la prova de la microsonda, també coneguda com espectrografia. Perquè el resultat sigui aprofitable, cal saber que un determinat pintor barrejava uns pigments determinats amb un aglutinant específic. En definitiva, només es pot reconèixer allò que és fals si abans es coneix allò que és vertader. És així

com es pot saber que una pintura a l'oli del 1400 només pot ser falsa, perquè el primer a emprar aquesta tècnica va ser l'italià Antonello da Messina l'any 1545. També se sap que Vermeer només feia servir pigments minerals, o que Van Dyck utilitzava diverses essències per barrejar els colors. També es coneix el tipus de pigment utilitzat en cada moment de la història de l'art i el seu lloc d'origen, és el cas del conegut pigment marró obtingut de les argiles dels voltants de Siena.

Si prenem l'exemple de Corot, podrem veure com aquest pintor francès utilitzava com a aglutinador oli de lli, i no oli d'anou, al qual havien recorregut amb assiduïtat els pintors dels segles precedents, ni tampoc oli de clavell, que es va començar a fer servir a partir de l'època impressionista.

Per analitzar els aglutinants de les pintures mitjançant una cromatografia cal prendre una mostra ínfima del quadro i dissoldre la pintura en una solució. Després se'n vaporitza la mostra i es fa passar per un tub capil.lar on es barreja amb una gas neutre, sovint el nitrogen, que s'injecta de seguida a la mostra que es vol analitzar. El vapor creat deixa una substància que s'enganxa a la paret interna del tub i que frena més o menys els diferents elements que formen l'aglutinant analitzat segons el seu pes molecular o les seues característiques químiques. En arribar al final del tub, les diferents components de la mostra ja estan ben separades les unes de les altres.

Les molècules separades de la mostra es fan passar aleshores per una petita flama que les ionitza i els fa perdre electrons. Aquestes petites càrregues elèctriques són captades per un col.lector que també és tocat per la flama, i produeixen un corrent que acciona un oscil.lògraf connectat a l'aparell, cada vegada que passa per la flama un grup de molècules dels diferents elements que formen el constituent l'oscil.lògraf dibuixa en el paper un pic. Una vegada han passat tots els elements, queda una gràfica amb un perfil característic que, en comparar-lo amb altres perfils obtinguts anteriorment, ens permet determinar d'una manera definitiva quin ha estat l'aglutinant i els pigments que s'han utilitzat per pintar el quadro. Aquí no pot haver-hi trampa possible. Si el pigments i els aglutinants no coincideixen amb els emprats per l'autor (en el cas de Corot es tractaria de buscar l'oli de llinassa), és que ens trobem davant d'una falsificació. Una vegada més, la ciència i l'art s'han donat la mà per discernir allò que és autèntic d'allò que és fals.

Jaume Moreno

La societat,a través de les deixalles

TUB D'ASSAIG

Els Països Catalans tenen multitud de museus, de temàtica molt variada. Però a ningú se li ha acudit encara inaugurar-ne un com el que s'ha obert a New Jersey, als Estats Units. Es tracta d'un museu d'escombraries. Si la iniciativa no ha estat nostra no és perquè no tinguem prou material. Disposem de deixalles per a uns quants museus.

La institució de New Jersey rebrà atenció per part d'alguns científics. L'arqueòleg William Rathia ja està introduint una sonda en la muntanya de porqueries diverses de l'abocador de Fresh Kill. Vol aconseguir dos objectius. L'un, saber quines deixalles omplen abans el dipòsit i estudiar-ne el procés de descomposició. L'altre, observar com ha canviat la vida de la gent en els darrers quaranta anys.

Si els materials que utilitza l'home són una mostra del progés tecnològic que assoleix, les escombraries són un exponent del mode de vida. Des de les eines de sílex a la fibra de vidre o als materials composites, es pot seguir tota una evolució, que en cada moment ens pot dir molt sobre els mètodes de treball i els coneixements científics de cada època. Les tones de plàstic que llancem, que augmenten gradualment, marquen l'avanç d'una civilització que algú va batejar com "la de les deixalles". Ara llancem piles, llaunes, envasos de plàstic, electrodomèstics i automòbils. Fa pocs segles es devien rebutjar moltes menys coses.

Bohumil Hrabal descriu, en *Una solitud massa sorollosa*, uns netejadors de clavegueres que observen diferències en la porqueria que hi flueix, segons el dia de la setmana, o que dedueixen quin barri de Praga és més actiu sexualment, segons els preservatius que llança als desaigües. De la mateixa manera, els arqueòlegs del futur podran anar al museu de New Jersey. Les deixalles diuen molt més del que sembla sobre la societat industrial.

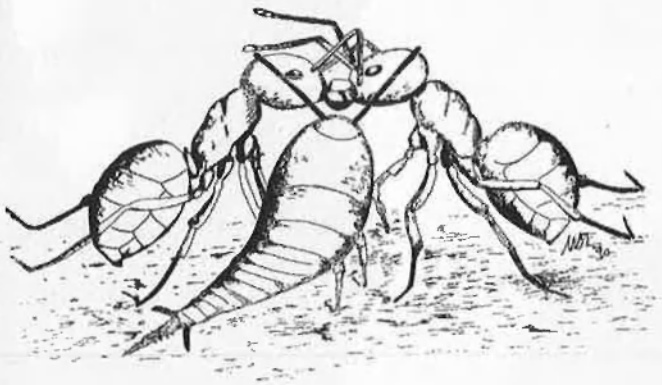
Xabier Duran

El peixet de plata

BADALL DE GAT

Tímid i pàl.lid, noctàmbul i luctífug, brillant i solitari, apareix quan menys t'ho esperes en un llibre, entre la roba vella, i de vegades també en el rebost. Sempre que aconsegueix evitar la nostra immediata manotada, es deixa caure a terra i busca refugi en els llocs més esquifits i inexpugnables, des dels quals observa amb interès comprensible com la punta de la nostra sabata fracassa repetides voltes en l'intent d'aixafar-lo. Però quan la nostra irritació supera el llindar de la peresa i decidim agenollar-nos per tal de traure'ls del seu amagatall, inicia una sèrie de ràpides corregudes, curtes i zigzaguejant, fins que troba aquell foradet de la paret pel qual desapareix definitivament.

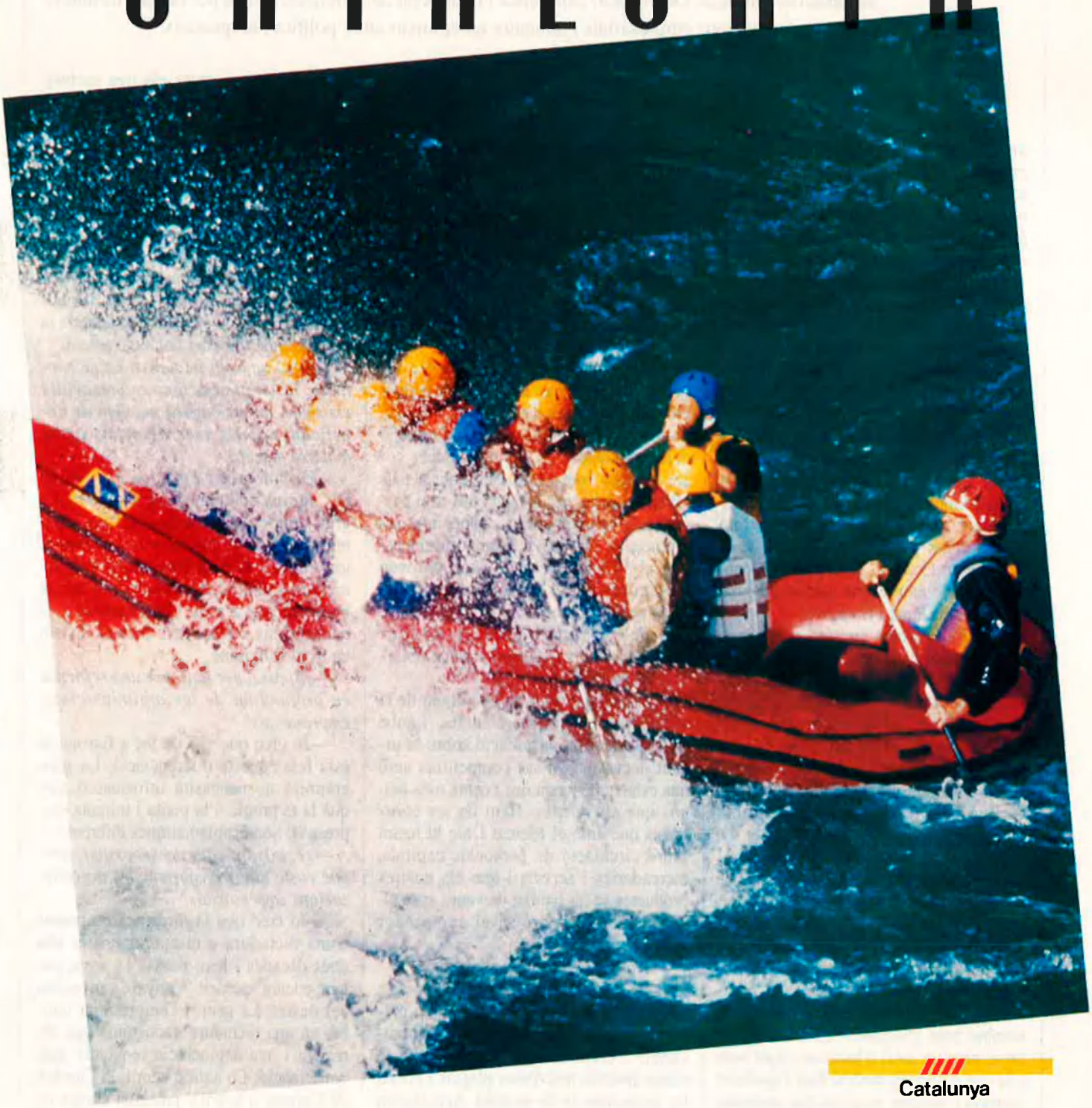

Potser alguns ja l'heu identificat, se'l coneix popularment com el peixet de plata i és un insecte molt primitiu, tan primitiu que pertany al grup dels insectes sense ales o *apterigots*. S'alimenta a la nit d'un gran nombre de substàncies: principalment de paper, realitzant unes rosegadures característiques (fonamentalment en els llibres incunables, pels quals demostra una gran predilecció), però també accepta deixalles, fullaraca, teixits, insectes morts,... Tanmateix, el seu aliment favorit és el sucre; en realitat sota aquesta fatxa reservada s'amaga un llèpol i un baldraga de molta consideració. Així, a mitja nit, quan la cuina queda lliure, el peixet de plata recorre la taula, els bancs, les cadires, a la recerca dels petits granets de sucre que se'ns hagen escampat en el moment de prendre el darrer cafè. Es per això que els científics el batejaren en el seu dia amb el nom de *Lepisma saccharina* mentre que la seua denominació popular fa referència fonamentalment a les escates platejades que recobreixen el seu cos.

D'altres espècies de *peixets* en compte de colonitzar les nostres cases, s'han instal.lat en els formiguers. Així, el gènere *Atelura* (uns peixets daurats que són fàcils de trobar sota les pedres), martiritza les pobres formigues amb la seua actitud pidolaire. Com un gos que observa detingudament com ens fem un bon entrepà de llonganisses, el peixet daurat observa patèticament com dues formigues s'alimenten per trofalàxia (regurgitació dels aliments). Les petites gotetes que regalimen per les mandíbules de les formigues són ràpidament engolides per aquests, que mai en tenen prou. I quan la fam els ataca acudeixen al rebost del formiguer on s'acumulen els aliments arreplegats tan costosament al llarg de l'estiu. Sempre pot sobrar alguna cosa... *Martí Domínguez*

VIU L'AVENTURA A

CATALUNYA

Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Comerç
Consum i Turisme
Direcció General de Turisme

ECONOMIA

José Sanchis Alcover, president del Club de Economía y Dirección de València

"El món polític està divorciat del món empresarial"

José Sanchis Alcover (Carlet, 1939) és en aquests moments la figura amb més projecció del món empresarial valencià. De vocació europeista i neoliberal de formació, aposta per la transformació de les organitzacions empresarials i un major enteniment entre polítics i empresaris.

Vostè va anunciar ara fa un any la decisió del Club de Economía y Dirección de presentar candidatures a les diferents organitzacions empresarials valencianes, com ara la Cambra de Comerç o la Confederació Empresarial, ¿encara manté aquest propòsit?

—Efectivament, qualsevol institució oberta com és la nostra pot accedir a totes les organitzacions que són obertes. El Club de Economía presenta diferències respecte a les idees i la seua posada en pràctica. De fet, la nostra institució és molt més oberta que el que puga ser actualment la Cambra de Comerç; més oberta en el sentit real, no en el sentit teòric. Les nostres idees són més pràctiques, de moment hi ha un corrent d'enteniment real i directe. Nosaltres fem moltes coses paral.leles a les que fa la Cambra de Comerç, com posar en contacte directe empresaris valencians amb homòlegs de París i Hannover.

—¿Vol dir vostè que les organitzacions empresarials no han sabut ser tan dinàmiques com ho exigeix la integració comunitària?

—Tot el món pot ser sempre més dinàmic del que és i el moviment es demostra caminant. Estem a dos anys del 93, que és quan entrarà en vigor l'Acta Única Europea, i l'economia sofrirà una gran transformació, en competitivitat sobretot. Actualment no ens podem comparar amb la resta dels estats. La televisió deia avui que Espanya és el país on menys impostos es paga d'Europa excepte Grècia, i això és fals. Cal dir que dels 38 milions d'espanyols tan sols treballem el 31%, quan a l'Europa Comunitària en treballen més del 50%. Si el nombre total d'impostos es divideix entre el nombre total d'habitants aquí som a la cua d'Europa, però si fem l'operació correcta i dividim entre els que realment treballen, la situació canvia. Són raons suficients per a demanar un major dinamisme d'aquestes organitzacions.

—¿Li resulta temptador accedir a la presidència d'alguna d'aquestes entitats?

—Home, alguna n'hi ha. Jo sóc un home molt dinàmic i crec que el paper ho podria fer prou be. De totes maneres, de moment no he decidit presentar candidatura a cap d'elles.

—Competitivitat és la paraula de moda, ¿que li suggereix?

—La competitivitat ve donada per dos grans pilars. D'una banda, per la formació que puga tenir l'empresari, i en segon lloc per la tecnologia i la formació dels treballadors. Si jo tinc les dues coses puc ser competitiu i en aquest país fallen les dues, per la qual cosa som bastant menys competitius. Sobre una referència de 100 per al Japó nosaltres estem al 58'8 i respecte a l'estat europeu més proper, que és Itàlia, estem encara a 15 punts de distància.

—Segons vostè, ¿quins són els responsables d'aquesta manca de competitivitat?

—Jo crec que som tot el conjunt de la societat, que és massa còmoda. També és cert que falta informació sobre la urgent necessitat de ser competitius amb uns estats que tenen uns costos més baixos que els nostres. Hem de ser conscients que amb el Mercat Únic hi haurà lliure circulació de persones, capitals, mercaderies i serveis i que els nostres productes se les hauran de veure amb altres a meitat de preu i el comprador tindrà fàcil l'elecció.

—Feta l'anàlisi, apunte solucions.

—En primer lloc, que les universitats no es dediquen a donar títols sinó a preparar els universitaris per al món empresarial. L'empresari, la universitat i la classe política han d'anar plegats i cobrir les necessitats de la societat. Actualment hi ha un divorci entre els tres sectors. Els actuals llicenciats universitaris estan a anys llum dels europeus, pateixen la manca de classes pràctiques en un món on la base és l'experiència.

—¿La manca de canals de comercialització forts és el taló d'Aquil.les de l'economia valenciana en l'actualitat?

—L'aparició de canals de comercialització és un procés que s'està donant però que encara no ha arribat al petit empresari, que no s'ha conscienciat de la necessitat de treballar col.lectivament.

—Però aquesta iniciativa ha de sortir de les organitzacions empresarials existents, que se suposa que han de beneficiar tots els seus associats de la mateixa manera.

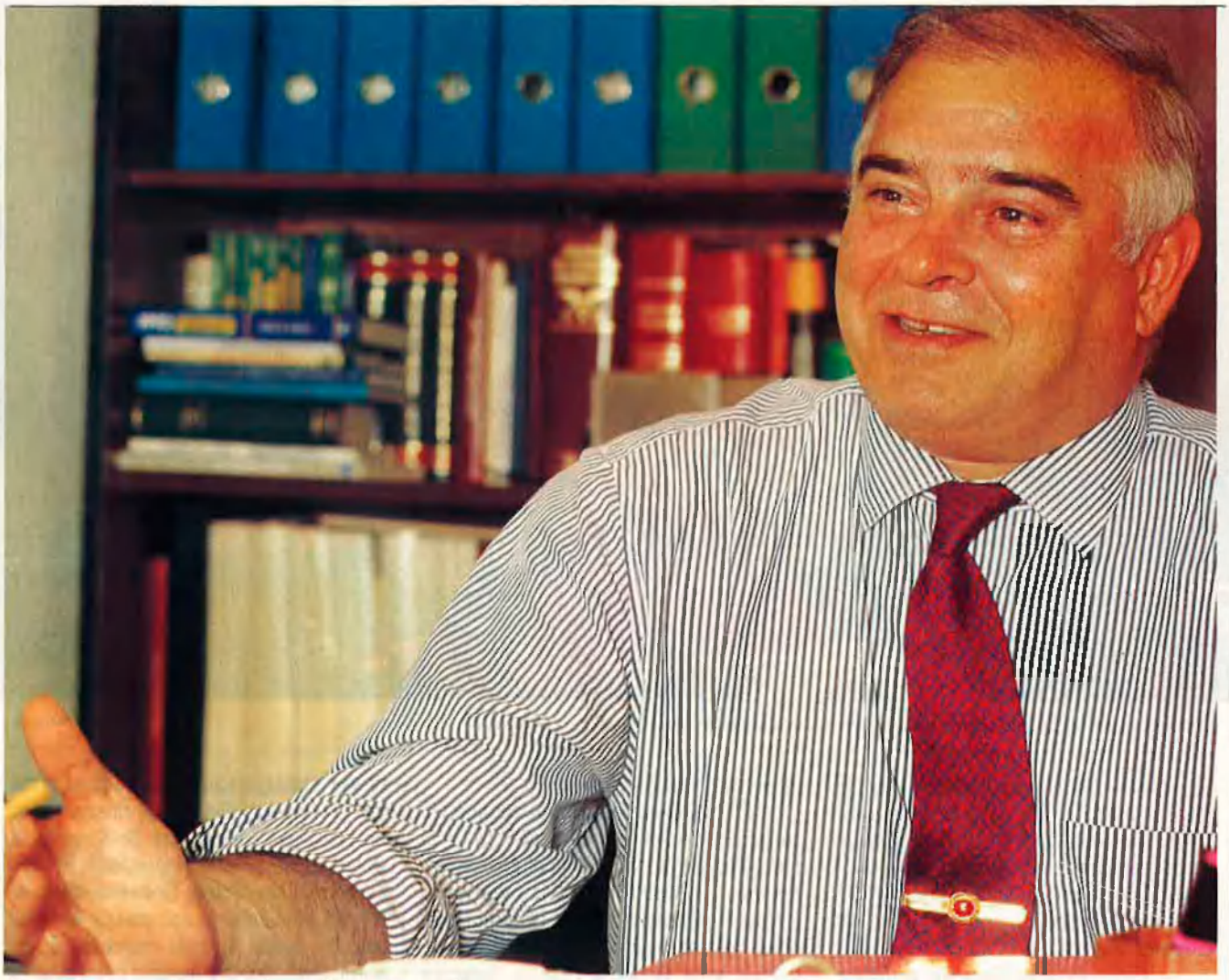
—Hem de partir d'una realitat: la CEOE agrupa actualment el petit, mitjà i gran empresari i són tres nivells diferents d'actuació. No és coherent que el gran banc i el petit comerciant tinguen un mateix marc d'actuació perquè el banc em grava a mi els interessos i jo demane uns crèdits més baixos. Estem en fronts diferents.

—¿Aposta, per tant, per una reforma en profunditat de les organitzacions empresarials?

—Jo crec que sí i de fet a Europa ja està feta aquesta diferenciació. La gran empresa no necessita informació, per què la té pròpia, i la petita i mitjana empresa sí. Són problemàtiques diferents.

—¿I, existint aquesta necessitat, perquè costa tant transformar les organitzacions empresarials?

—Jo crec que la dinàmica de passar d'una dictadura a una democràcia són dues dècades i hem passat 13 anys, per tant encara queden 7 anys de travessia del desert. La gent, i l'empresariat també, en una dictadura s'acostuma que els manen i una democràcia requereix més participació. En aquest sentit, la Cambra de Comerç o la CEV pateixen encara de

"Felipe ha creat un milió de llocs de treball fora d'Espanya". RAFA GIL

manca de dinamisme, la societat va per davant d'ells. Si comparem amb la Cambra de Comerç de París, per exemple, aquesta institució és capaç de gestionar l'explotació d'aeroports i el pla d'estudis de la Universitat de París està condicionat als dictàmens de la Cambra.

—Sindicats, empresaris, govern autonòmic, govern central...¿com valora l'actual repartiment de poder entre tots quatre?

—Jo crec que estem en un moment francament millorable, amb moltes deficiències. Per exemple, jo pense proposar al president Lerma la creació d'un organisme, similar al CEX, per a fomentar l'exportació valenciana, que ha passat d'un 16 a un 13, la qual cosa vol dir que hem perdut un 3% del total de les exportacions. Cal crear un organisme que analitze per què els sectors econòmics que són la base del País Valencià estan en crisi i estudie la viabilitat de les nostres empreses. En aquest moment hi ha importants empreses valencianes, amb un important passat darrere, que viuen un moment difícil i no és just que se les deixe caure. Per contra, Felipe González i el seu govern han creat un milió de llocs de treball fora d'Espanya i han importat de l'estranger el 9% del PIB.

—¿Però en molts casos no es pot acusar l'empresariat de no haver sabut aprofitar l'època de les vaques grasses?

—Jo no hi estic d'acord. Durant 13 anys, segons les xifres del Banco de España, el benefici empresarial ha estat negatiu i tan sols els últims tres anys s'ha invertit aquesta tendència. Ara, enguany, les xifres tornaran a ser negatives. Jo crec que hem passat per un procés en dents de serra, i no sinusoide com a la resta d'Europa, la qual cosa ha provocat un fre de les inversions, agreujada per una política que no contempla la desgravació fiscal per a les inversions. L'actual política no premia als empresaris que creen riquesa i llocs de treball.

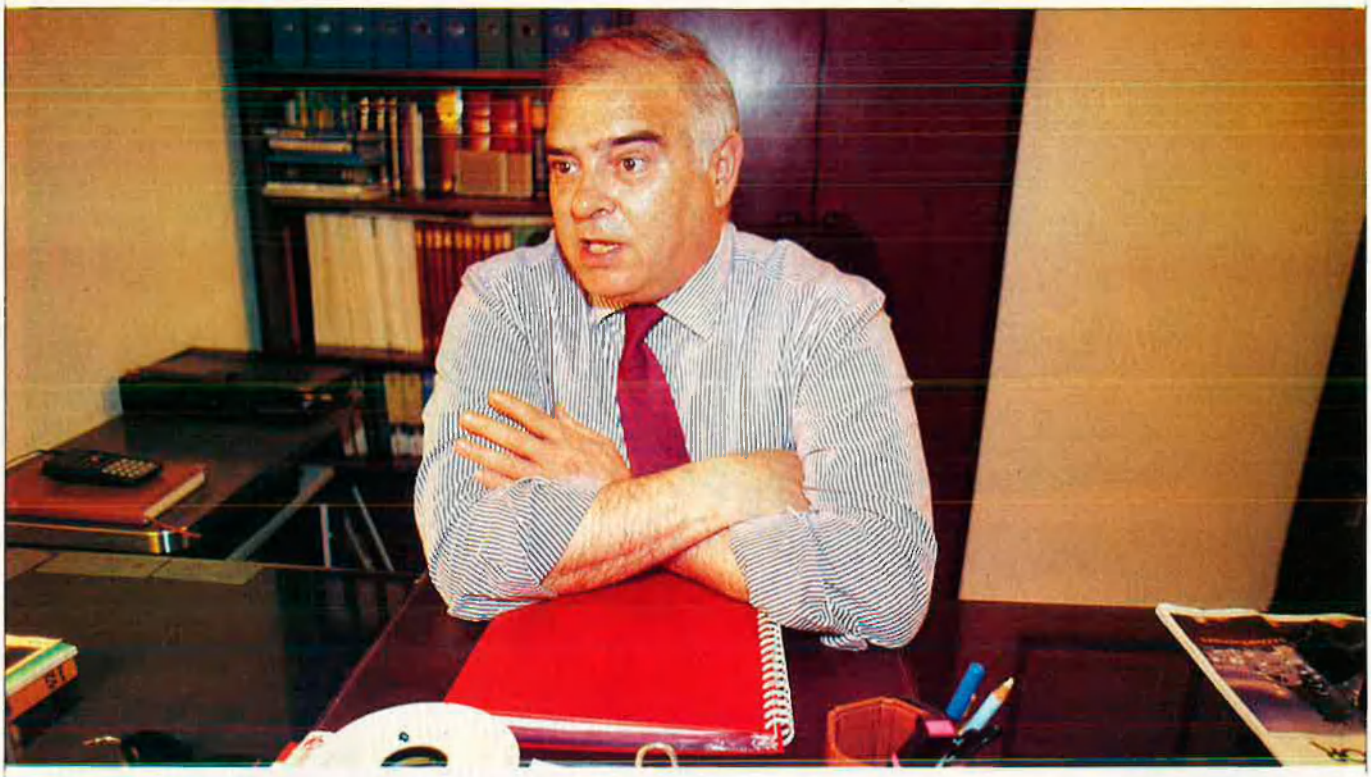
—¿I què opina quan el governador del Banco de España afirma que els beneficis empresarials són una de les causes de l'augment de la inflació?

—La inflació sempre la crea l'estat, mai el ciutadà. Això, que s'ho pose el senyor Mariano Rubio al cap.

—Vostè va ser uns dels fundadors d'Unión Liberal i en repetides ocasions s'ha definit com a neoliberalista. ¿No és contradictòria aquesta filosofia econòmica amb les crítiques que ara li fa a l'estat?

—Aplicar l'economia d'Adam Smith en ple segle XXI seria fatal perquè existeixen els grans *trusts* que manejarien l'economia com voldrien. Jo sempre dic que alguna cosa de liberalisme hi ha d'haver sempre en l'economia perquè l'economia ha de ser oberta perquè cree riquesa.

—És a dir, utilitzar l'estat com a xarxa de seguretat.

"Jordi Pujol dialoga amb els empresaris, per això els catalans són més europeistes". RAFA GIL

—No, no, jo busque l'estat mínim, de manera que tot el que puga fer la iniciativa privada no ho faci l'estat i on no puga accedir-hi, com a mal menor, que ho faci l'estat. L'estat actual, amb un milió vuitcents mil treballadors, està ofegat per les despeses corrents.

—¿Com valora vostè la política econòmica del consell que presideix Joan Lerma?

—Està condicionada per la no-existència d'una caixa única i unes transferències limitades que, a més, són transferències de despeses que no es corresponen amb les transferències de capital.

—¿Com definiria la gestió del conseller d'Indústria, García Reche?

—Té idees, vol fer coses però consulta poc l'empresariat. Jo crec que si consultara més s'equivocaria menys. El més positiu de la seua gestió és la posada en marxa del Parc Tecnològic i la xarxa d'instituts tecnològics. El món empresarial sí que sap el que vol, el món polític és el que està divorciat del món empresarial. Jo crec que hem de caminar junts i abans que l'administració es gaste una pesseta ha de consultar amb aquells que paguem els impostos. I jo crec que aquí es consulta poc. Hi ha una manca de diàleg.

—Amb aquest plantejament vostè estaria encantat de ser empresari i tenir de president Jordi Pujol.

—Efectivament, la realitat econòmica catalana és totalment diferent a la de la resta d'Espanya i és perquè el govern autonòmic de Jordi Pujol parla totes hores amb els empresaris i les seues organitzacions més representatives. Per exemple, jo vaig estar fa poc a l'Escola Superior d'Administració d'Empreses de Barcelona i resulta que la Generalitat de Catalunya té becats 50 estudiants realitzant un *master* internacional d'empreses. Aquí no hi ha ningú que estudie un *master* internacional d'empreses a la Universitat de València i això demostra que són més europeistes que nosaltres, i això es tradueix que després Catalunya-polaritza la major part de les inversions de l'estat.

—Fa referències constants al món polític, ¿no li atrau tornar a la política activa?

—Que conste que m'agrada molt la política, però la política tan poc seriosa que hi ha ara, amb molts atacs personals i cap debat intern no va amb mi.

—El govern ha donat un gir a l'esquerra pactant tota una sèrie de punts amb els sindicats i deixant fora els empresaris, ¿pensa vostè que això li pot servir a la dreta per a recuperar el seu programa econòmic?

—El senyor Cuevas s'ha equivocat en el seu plantejament davant aquest tema. Un govern socialista ha de buscar suport en l'esquerra i un govern de dreta ha de donar suport al món empresarial. Per tant és normal que Felipe González s'aproxime als sindicats, el que estava fent fins ara, fer costat al món empresarial, era antinatura. Ara bé, tampoc pot passar-se com ha fet signant el control sindical de les contractacions. Perquè, a hores d'ara, Espanya és l'únic país que disposarà d'aquest tipus de control.

D'altra banda, jo estic convençut que aquest país no es modernitzarà fins que no ataquem els problemes de fons tal com són. Jo per exemple pregunte, com a ciutadà, ¿qui va autoritzar les centrals nuclears de Vandellòs I i II? Jo vull saber-ho, perquè alguna cosa em tocarà pagar dels 400.000 milions de pessetes que ens costarà a tots els ciutadans. El govern o l'Instituto de Energia Nuclear degué aprovar la construcció de les nuclears i ningú va a la presó. A mi m'importa més saber qui va autoritzar aquestes construccions que no el fet que els sindicats controlen els contractes. I aquests sindicats que tan moderns es creuen es neguen a plantejar el tema de la productivitat i fixen totes les reivindicacions en l'augment salarial, sense adonar-se que com més pugen els salaris, més atur hi haurà.

Albert Vicent

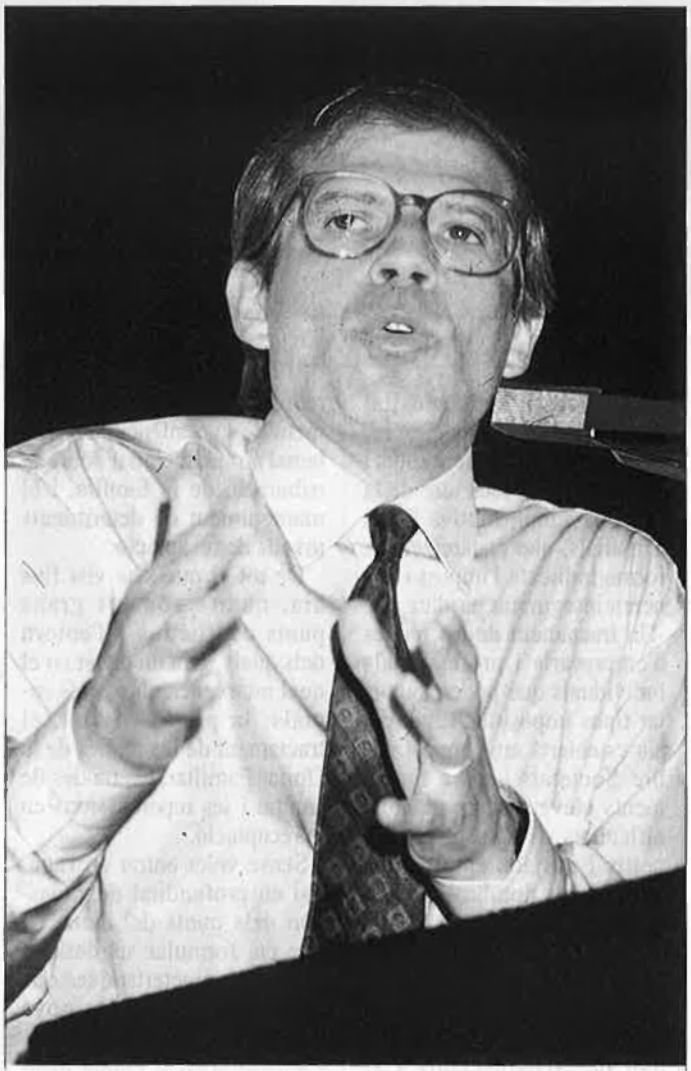
IRPF: perspectives d'un impost

L'harmonització fiscal de la CE i les necessitats macroeconòmiques de fomentar l'estalvi i reduir el consum condicionen la reforma del sistema fiscal existent a l'estat espanyol.

El 1978, tot just estrenada la nostra democràcia, sortia a la llum, fruit d'una reforma global del sistema impositiu espanyol, una nova Llei de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques. La reforma impositiva va introduir, amb ella, les esperances de veure acomplerts els tres principis d'eficiència, neutralitat i justícia.

El 1985 va significar, per al nostre sistema impositiu, un any de grans canvis. La nostra incorporació a la CEE va exigir la implantació de l'IVA i una, potser justificada, voluntat del govern d'eradicar el frau va generar reformes en el règim sancionador, règim d'inspecció i en la tributació de determinades operacions, sobretot de tipus financer. Però a partir de 1985 es van iniciar, també, una sèrie de modificacions que han significat el principi de la fi de la consistència jurídica del nostre sistema impositiu, prevalent, per damunt dels criteris de justícia fiscal, equitat i legalitat, criteris fonamentalment de recaptació.

Un seguit de canvis normatius, la rapidesa dels quals n'ha impedit l'assimilació i adequació entre ells, i la correcta planificació fiscal de les nostres operacions, ja sigui com a *persona de peu*, ja sigui com a empresari o professional. La complexitat d'aquesta sèrie de modificacions ha generat una inseguretat jurídica important i un cost addicional indirecte. La seva manca de rigor ha plantejat situacions en què, contribuents que van declarar segons la norma, després han vist com els Tribunals es pronunciaven en contra de la norma aplicada; i els seus requisits formals i obligacions d'informació, cada vegada majors, han generat una dinàmica aclaparadora de tràmits amb la Hisenda Pública.

Josep Borrell, secretari d'estat d'Hisenda, principal impulsor de la reforma fiscal. DOMENEC UMBERT

UNA REFORMA BASADA EN L'IRPF

Tot i que seria oportuna una reforma en profunditat de la fiscalitat espanyola, que comprèn també l'Impost sobre Societats i, en general, la tributació empresarial, el govern ha optat per reformar l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques, potser el més afectat pels canvis i per les resolucions dels Tribunals. La Sentència del Tribunal Constitucional que va fallar en contra de l'acumulació de rendes, va deixar la Llei de l'Impost sense aplicació i va propiciar una normativa, de caràcter transitori, a l'espera de la reforma.

Una vegada circumscrit, doncs, l'abast de la reforma a l'IRPF per part del govern, el que actualment preocupa el contribuent de l'estat espanyol és saber com es veurà alterat el cost fiscal de les seves operacions. Com tributaran les plusvàlues, si es podrà deduir els lloguers dels pisos o els interessos de la hipoteca, si pagarà més o menys del que pagava fins ara. Per tant, si bé encara s'està polemitzant sobre hipòtesis, atès que el projecte de llei no ha estat encara remès al Parlament per al seu debat, sí que és interessant analitzar la polèmica a l'entorn d'un impost que representa el 48'1% del total de la recaptació de l'estat.

LA TRAJECTÒRIA DE L'IMPOST

La situació actual de l'impost peca d'una sèrie de problemàtiques, la reforma del qual intentarà solucionar:

-Una tarifa general i un tipus efectiu en què la progressivitat ha anat recaient cada vegada més sobre trams de renda relativament més baixos. Això és degut a una insuficient adequació de les tarifes a les taxes d'inflació i a una progressiva reducció i eliminació de les deduccions. (Per exemple, s'ha anat eliminant la deducció general, les 10.000 pessetes per a despeses de difícil justificació, les despeses deduïbles de les rendes salarials, les despeses per inversions...)

Simplificar l'IRPF, un objectiu pendent.

-Un sistema de tributació de les rendes de la Unitat Familiar que ha de garantir la no-discriminació per raons d'estat civil.
-Un tractament de les rendes de capital excessivament gravós comparat amb altres països membres de la Comunitat que, en representar un excessiu cost fiscal per a l'estalvi a l'estat espanyol, pot significar un desplaçament de la localització del capital espanyol cap a països estrangers, sobretot tenint en compte la liberalització de capitals a l'estat respecte als països de la CE per al 1992.
-Unes retencions excessives sobre els rendiments de capital mobiliari comparat amb l'existent en altres països.
-Un tractament de les plusvàlues que no distingeix si són a llarg termini o purament especulatives, i que, sovint, fan incrementar en excés l'efecte de la progressivitat.
-Una reducció dels incentius fiscals a la inversió al llarg del temps que, en no haver-se compensat amb una reducció de tarifes, ha representat un desincentiu a l'estalvi i un foment indirecte al consum de les famílies.
-Una insuficient deducció per doble imposició dels dividends.
-Una excessiva complexitat en la liquidació a causa de les nombroses modificacions i diferents interpretacions de la doctrina administrativa i dels Tribunals, que encareixen de forma indirecta l'impost i generen inseguretat jurídica.
-Un tractament de les rendes d'empresaris i professionals individuals que poden suportar tipus impositius superiors als establerts en l'Impost sobre Societats per a rendiments elevats i que planteja dificultats de control per als petits i mitjans empresaris, malgrat les nombroses obligacions formals.

LES PERSPECTIVES

Les perspectives de l'impost han de circumscriure's al context en què es produeix la reforma, i que marca unes restriccions a l'hora de plantejar-se certes modificacions.

Per una banda, ha de tenir-se present el context europeu: l'harmonització fiscal en la CE implicarà, en un termini no llunyà, una elevació del tipus general de l'IVA i la supressió del tipus incrementat, i l'any 1992 veurà liberalitzats els moviments de capital en l'àmbit comunitari.

També entren en joc la necessitat de fomentar l'estalvi i reduir el consum, i el compliment de la Sentència del Tribunal Constitucional sobre la tributació de la família, i el manteniment de determinats nivells de recaptació.

De tot el que s'ha vist fins ara, quatre són els grans punts conflictius a l'entorn dels quals gira un debat en el qual intervenen els agents socials: la progressivitat, el tractament de les rendes de la Unitat Familiar, les rendes de capital i les repercussions en la recaptació.

Sense voler entrar en l'anàlisi en profunditat de cadascun dels punts del debat, sí que cal formular sis desitjos sobre les característiques que hauria de recollir la nova normativa:
-Senzillesa en la cumplimentació, en la identificació del fet imposable i en el càlcul de la quota a pagar, la qual cosa es traduirà en una base àmplia de l'impost, menors trams impositius i un mínim exempt més elevat, de manera que es redueixin els costos indirectes i es garanteixi la seguretat jurídica.
-Traslladar el pes de la progressivitat a nivells de renda més elevats, reduir el tipus màxim o, com a mínim, incrementar la base a partir de la qual s'aplica i buscar un tipus mitjà màxim que no superi massa el tipus de l'impost sobre societats.
-Garantir els principis constitucionals que recull la sentència del Constitucional respecte a la tributació de la Unitat Familiar de no-discriminació per raons d'estat civil i de dret a la intimitat, que un plantejament de *spleeting* no fa en aquells casos de matrimoni en que només hi ha un perceptor de renda respecte als contribuents solters.
-Un tractament de les rendes de capital d'acord amb sistemes vigents a la CE de forma que no representi un cost fiscal superior al d'altres països i afavorir l'estalvi en general.
-Fomentar l'estalvi, no tant amb deduccions sobre productes específics que puguin distorsionar el mercat sinó incentivant aquella renda que s'estalvia i no es gasta.
-Garantir els drets adquirits pels contribuents sobre operacions realitzades anteriorment.
-Plantejar un tractament de la vivenda que no discrimini entre les despeses que genera el lloguer i les que genera l'adquisició en propietat.

Teresa Sandoval

Creixements condicionats

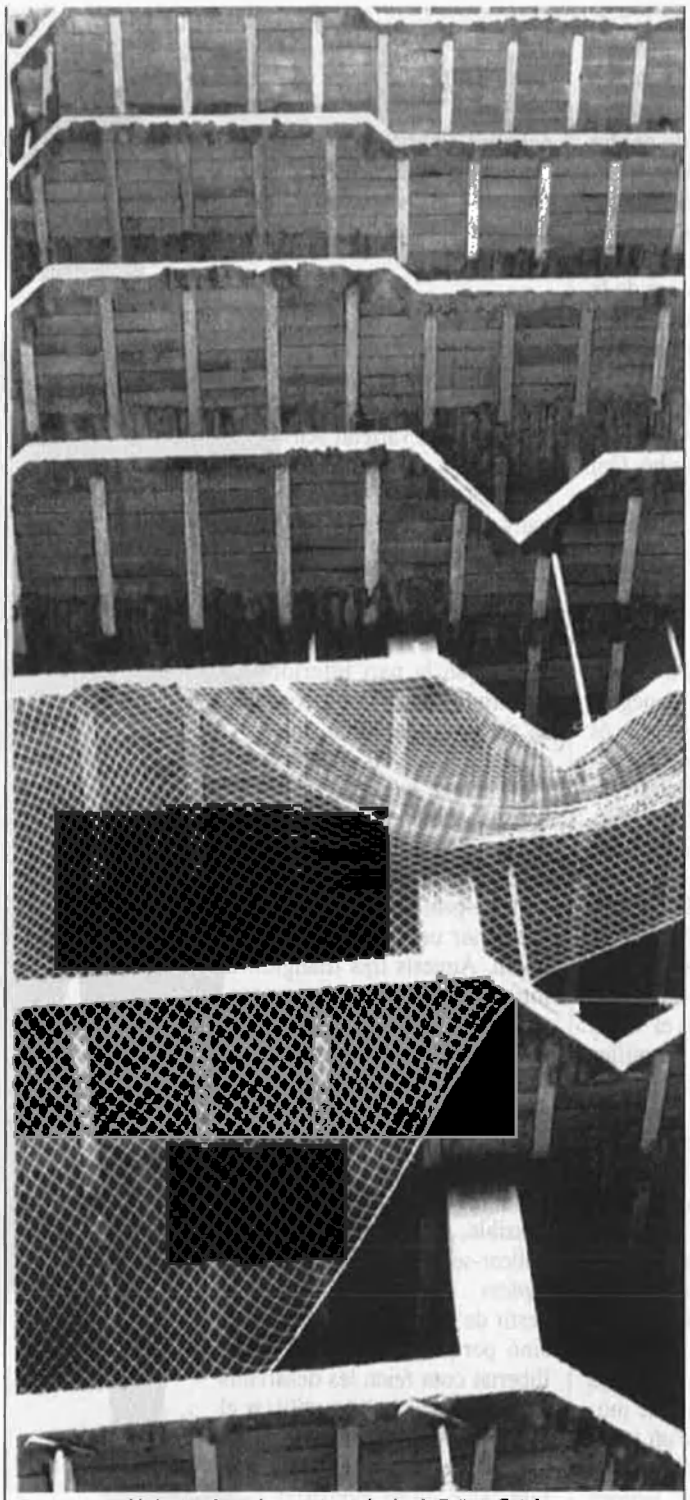
Al llarg de 1989 l'economia dels Països Catalans ha mostrat diferents tendències. Mentre la crisi turística ha frenat l'economia Balear, a Catalunya la demanda interna s'ha disparat i al País Valencià hi ha indicis de desequilibris.

El darrer informe de conjuntura econòmica elaborat pel Consell Superior de Cambres de Comerç ha aportat importants conclusions sobre els desequilibris regionals de l'estat i els diferents nivells de creixement. Així, el document assenyala com a punts més destacables la recuperació econòmica de la cornisa cantàbrica, el fre sofert per les economies illenques a conseqüència de l'estancament turístic i la necessitat de dotar de més recursos la política regional per corregir els esmentats desequilibris entre comunitats.

Pel que fa als Països Catalans, el creixement de l'economia balear s'ha situat al voltant del 2%, un clar descens si comparem que el 1987 el PIB de les Balears va créixer un 8'1% i un 5'4% el 1988. La crisi turística –aquest sector genera el 60% del PIB de les Illes– n'ha estat la causa principal. Les previsions per a aquest any són igualment negatives. De la resta dels sectors, únicament el de la construcció, dinamitzat per la demanda de segones residències, es manté fort.

De fet, Balears, amb la renda per càpita més alta de l'estat, viu una situació d'insolidaritat ja que no pot ser zona candidata incentivable (ZUR), no entra en el repartiment del FCI ni és possible receptora de millores en transports terrestres (TAV). Això no obstant, la seua dotació d'infrastructures és vital si vol mantenir el ritme turístic d'anys anteriors.

En l'apartat de mercat laboral, s'ha produït un estancament que els informes anuncien com a primer pas d'un descens per al present exercici. Destaca el flux immigratori temporal que es produeix durant la temporada turística, amb l'arribada de 35.000 treballadors dels 40.000 llocs de treball que genera el sector serveis.

La construcció, factor de creixement econòmic als Països Catalans.

Per la seua banda, Catalunya va mantenir durant el 1989 el ritme de creixement dels darrers anys, augmentant en un 5'5% el seu PIB. La construcció, amb un augment de valor afegit del 14'6%, i l'afluència d'inversions estrangeres –Catalunya, Madrid i Andalusia concentren els dos terços del total d'inversions foranes a l'estat– han estat els motors del creixement de l'economia catalana. El preu que s'ha pagat ha estat doble: han crescut les importacions i la inflació s'ha disparat.

La traducció en el mercat laboral ha estat un descens de 4 punts de la taxa d'atur, que s'ha situat en el 13'7% de la població activa, 3 punts per sota de la mitjana estatal.

Finalment, el País Valencià, amb un PIB que representa el 10'5% de l'estatal, ha afermat a la construcció i la indústria, amb un fort increment de la inversió en maquinària, com a sectors amb més demanda al mercat interior. Les inversions estrangeres han posat la guinda amb un augment del 58'8% respecte al 1988, si bé la xifra total representa un 2'8% de l'estatal. Han estat factors suficients perquè l'ocupació augmente un 4%, similar a l'evolució estatal.

Albert Vicent

El vestit de bany ocupa nous àmbits

No feu ones

La confecció de vestits de bany, una peça cada vegada més plurifuncional, es consolida com un negoci en augment. Als Països Catalans es concentren més del 80% de les empreses del sector.

El sol i la mar no deixen de perdre adeptes. Ja no són símbols de salut i vitalitat, sinó, quasi, uns dels pitjors enemics dels cada vegada més vulnerables, asèptics i cuidats cossos dels països rics. Es comença a fugir d'ells com de la pesta. De la mar, per la comprovada condició de femer, i de l'astre rei, pels potencials efectes cancerígens i el reconegut poder d'envelliment de la pell.

La pal.lidesa comença a ser d'allò més *in,* els para-sols en la platja, també. Qui li ho hauria dit a Chanel, que junt a Misia Sert desafiaren la moda dels anys vint, bronzejaren els seus cossos i esdevingueren pioneres del que seria la passió estival per excel.lència fins als nostres dies.

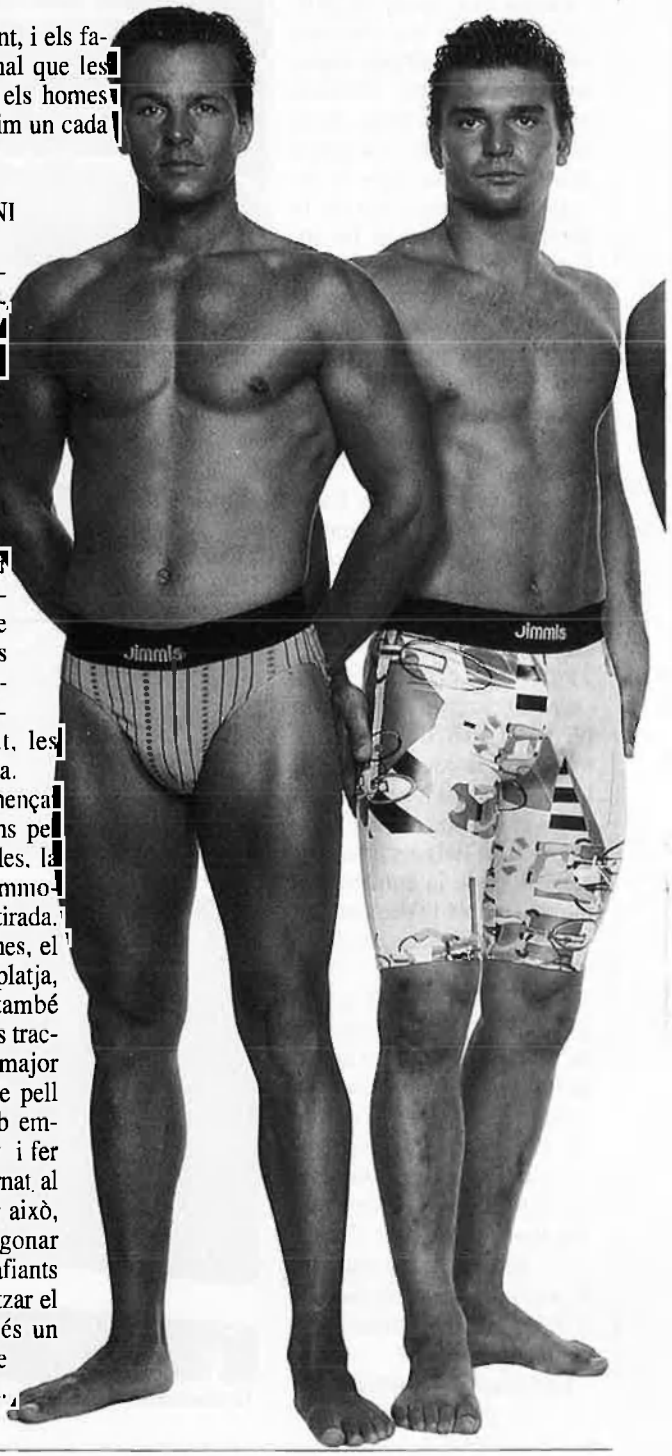
I tanmateix, si bé cada vegada és major el nombre de desertors als coneguts estius de mar, sol i banys, la veritat és que les vendes de vestits de bany no deixen d'augmentar. Només cal parar esment en les xifres. Si el 1987, segons estimacions, el consum de vestits de bany pujà a 16.500.000 en tot l'estat, les xifres de 1989 pujaren a 19.900.000. L'explicació d'aquest augment no s'ha de cercar solament en *l'onada de consumisme* que habita entre nosaltres des dels anys vuitanta, sinó també en el fet que el vestit de bany, com el xandall i les sabatilles d'esport, ha esdevingut una peça *sport swear,* una peça que implica un *look* (l'esportivo-juvenil) més que una funció.

De fet, on menys hores es fa lluir comparativament el vestit de bany és a la platja o a la piscina. Sol o amb camiseta, pantaló, *short,* faldilla o qualsevol altra peça complementària, el vestit de bany sovinteja als càmpings, a casa, a les terrasses dels bars, a la ciutat, això implica que, atesa la polivalència, n'hi haja cada vegada més varietat i oferta de models, que se'n dispose de més d'un i que el factor moda (i les seues oscil.lacions) hi dominen sobre tots els altres. Segons enquestes realitzades per la multinacional nord-americana Du Pont, i els fabricants d'aquesta és normal que les dones i cada vegada més els homes n'adquiresquen com a mínim un cada temporada

ADÉU AL BIKINI

El dictat de la moda demana que aquest estiu contemplem una varietat sense precedents de minúscules faldilles sobre el vestit de bany de les xiques, ben poc afavoridores per a anatomies poc atlètiques o esgarrades, però també demana que fem una visita als anys vint i que la part inferior s'allargue fins a convertir-se en minipantalons, que desapareguen els elàstics (¿qui manté que les cassoles són còmodes per a nadar?) i triomfen el vellut, les textures brillants i la blonda.

Hi ha gent que ja ha començat a entonar un sentit respons pel bikini. Aquests tres triangles, la introducció dels quals commogué el món, es baten en retirada. Quasi absents de les piscines, el seu ús queda reduït a la platja, on cada dia se'n veuen també menys. Perquè si del que es tracta és d'exposar al sol la major quantitat de centímetres de pell possible, n'hi ha prou amb embolicar-se el vestit de bany i fer *topless.* Les joves han tornat al vestit de bany, no sols per això, sinó perquè més que pregonar llibertat com feien les desafiants joves dels seixanta en utilitzar el bikini, el que proclamen és un cos impecable, atlètic, de fabricació quasi industrial. Com manen els cànons.

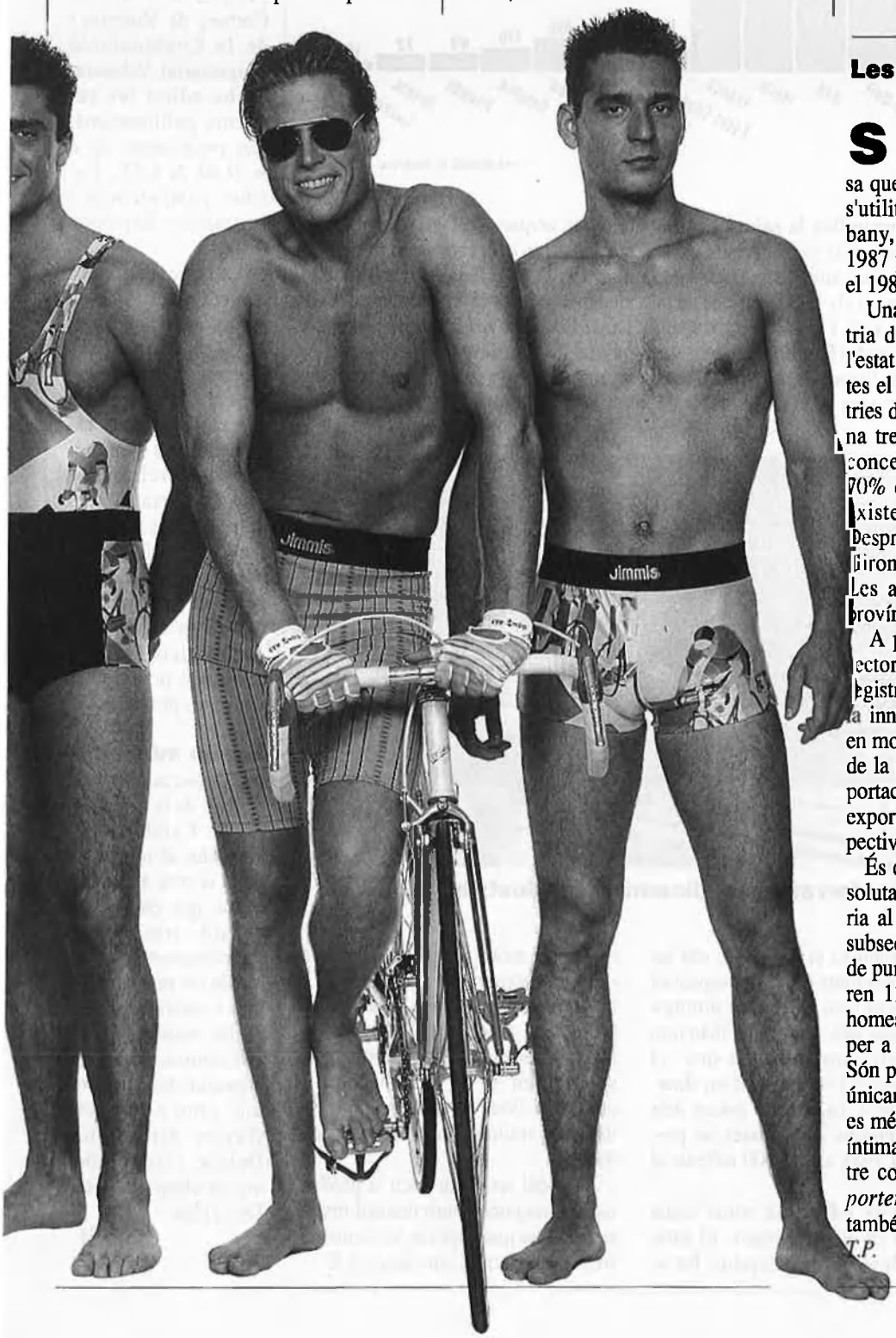

ELLS, CADA VEGADA MÉS COQUETERIA

Pel que fa als xics, s'abandonen a la coqueteria, tot i que prefereixen anomenar-la "comoditat". Pareix que el superdiscret i fora de tota sospita *Meyba* cedeix el terreny a la varietat de dissenys i, fins i tot, a les modes. La majoria continua manifestant predilecció per les bermudes o els *shorts* balders, tot terreny d'altra banda. No els espanta cap color o estampat per molt cridaner que siga. I pel que fa a *marcar* o no entrecuix no pareix tampoc que hi haja cap problema, és a dir, "que els confonguen". En ells, la moda reclama aquesta temporada que evoquen els anys vint, que facen lluir el vestit de bany llarg i balder fins als turmells. L'ús del *slip,* que es porta a sota d'aquests últims o d'unes bermudes, es reserva per al moment de la capbussada. El *tanga* sí que pareix anar fins nova moda, de mal borràs.

El cas és que ha arribat el bon temps. L'hora d'enfrontar-se al vestit de bany. La peça femenina més difícil de dissenyar, segons els fabricants. I de comprar, si tenim en compte les estadístiques: abans de decidir-se, les dones solen provar-se'n no menys de cinc models. Els homes també són cada dia més exigents. És l'hora de posar al descobert els cossos. Que els espills ens siguen favorables.

Toni Picazo

Les xifres del sector

Segons estimacions de la multinacional americana Du Pont, l'empresa que subministra el 80% de la fibra que s'utilitza en la confecció dels vestits de bany, el consum de vestits de bany el 1987 pujà a 16'5 milions de peces, a 17'9 el 1988 i a 19'9 el 1989.

Una de les característiques de la indústria dels banys, un sector que facturà a l'estat espanyol 20.000 milions de pessetes el 1988, segons el gremi de les indústries de la confecció de Barcelona que dóna treball a unes 10.000 persones, és la concentració geogràfica. En efecte, el 70% de les empreses, unes 48 de les 68 existents, estan ubicades a Catalunya. Després, ve Madrid amb cinc empreses, Girona amb quatre i València amb tres. Les altres estan repartides per diverses províncies.

A pesar de la bona situació que viu el sector als països catalans, a pesar que es registra un augment d'interès pel disseny i la innovació (la còpia era i continua sent en molts casos pràctica habitual en el món de la moda balnèaria), el valor de les importacions duplica pràcticament el de les exportacions: 825 milions contra 455, respectivament per a l'any 1988.

És difícil obtenir dades exhaustives, absolutament fiables, sobre la moda balnèaria al nostre país, primer, pel caràcter de subsector tant en les indústries de gènere de punt (que en l'exercici del 1988 produïren 11.735.000 peces, 3.958.000 per als homes, 4.726.000 per a dones i 3.052.000 per a xiquets) com en el de la confecció. Són poques les empreses que es dediquen únicament i exclusiva a la roba de bany, es més habitual que la producció de moda íntima i balneària vagen juntes. Per un altre costat, algunes indústries de *prêt-à-porter* i alguns creadors de moda fan també incursions en aquest terreny.

T.P.

PREGUNTA DE LA SETMANA

Ramon Cerda
President del Comitè Executiu de Fira Mostrari Internacional de València.

¿Com valora la decisió de la Conselleria d'Indústria d'obrir dos nous pavellons firals a Alacant i Elda?

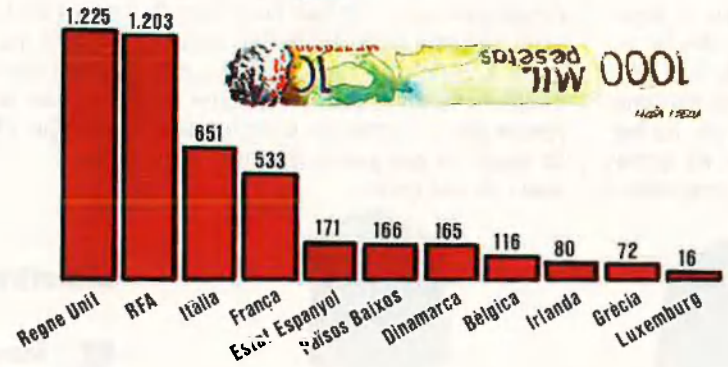
"Obrir un pavelló firal a Alacant em sembla una decisió poc meditada que obligarà la Conselleria d'Indústria a fer despeses innecessàries. La Fira de València no en quedarà perjudicada, però tampoc se'n beneficiarà. La major dificultat serà per als futurs patronats, que hauran d'omplir els pavellons en un moment de gran competència entre les fires". *A.V.*

LA XIFRA

43.186

milions de pessetes és el pressupost de l'Àrea Metropolitana de Barcelona per a l'any passat, amb un increment del 32'9% respecte al 1989. Les despeses d'inversió són de 23.509 milions de pessetes. *S.M.*

Impostos amb nicotina*

*EN MILIONS DE PESSETES

Fumar perjudica la salut però beneficia les arques de l'estat. De fet, la gràfica reflecteix els ingressos fiscals que cadascun dels estats europeus gaudeixen d'acord amb els impostos de fabricació i IVA de la indústria del tabac. Hi destaquen els 1.225 milions de pessetes que recapta el Regne Unit. L'estat espanyol, amb 171 milions, ocupa el cinquè lloc d'un *ranking* que tanca Luxemburg amb 16 milions de pessetes. Pel que fa a les despeses per família en articles de fumador, és Grècia, l'estat meridional menys afavorit, on les famílies més gasten en tabac, el doble de la mitjana comunitària. *A.V.*

Màquina ferramenta, dinamisme industrial

Catalunya i el País Basc són les comunitats de l'estat espanyol que concentren el major nombre d'empreses del sector de màquina ferramenta, una indústria que el darrer sexenni ha mostrat un dinamisme que li ha permès passar dels 34.000 milions de pessetes de producció el 1984 als 95.500 milions el 1989.

Aquestes xifres han situat l'estat espanyol en el lloc número 10 entre els productors de màquina ferramenta del món i en el lloc onzè en el *ranking* d'exportació. Pel que fa a la balança comercial, el 1989 les importacions ascendiren a 40.762 milions de pessetes i les exportacions se situaren en 37.200 milions, la qual cosa dóna un dèficit comercial de 3.561 milions i una cobertura del 91'3%.

Dins del sector destaca la producció de màquines amb control numèric, que ha quadriplicat les seues xifres en els darrers cinc anys. *A.V.*

EN BREU

Publicacions

Amb l'objectiu de difondre les implicacions que tindrà la implantació del Mercat Únic per a les empreses valencianes, el Centre Europeu d'Informació Empresarial (eurofinestreta) de la Cambra de Comerç de València i de la Confederació Empresarial Valenciana ha editat les següents publicacions: *Los programas de I + D de la CEE*, *La libre competencia* i *Incentivos Regionales*.

La sèrie d'informes que edita l'IMPIVA ha incorporat dos nous títols: *Gestió del crèdit Comercial: factoring*, on s'analitza la gestió per part d'entitats especialitzades dels crèdits comercials que una empresa concedeix als seus compradors, i *Canals de comercialització exterior*, on s'exposen les diferents modalitats de comercialització a les quals poden acollir-se les pimes. *A.V.*

Renda mínima

El departament de Treball de la Generalitat de Catalunya ha presentat el número 9 de la revista *Món Laboral*, que en aquesta ocasió tracta monogràficament del tema de les rendes mínimes o salaris socials.

En aquest número col.laboren diversos especialistes en el tema, com el francès Gazier, els belgues Deleek i Cantillon i els catalans Estivill i De la Hoz.

S.M.

Naix un 'lobby' tecnològic

Fomentar l'intercanvi tecnològic i afavorir el desenvolupament industrial del sud d'Europa són els objectius de la **Ruta d'Altes Tecnologies de l'Europa del Sud**, la primera entitat que en el camp tecnològic s'ha constituït a Europa sota la figura jurídica d'Agrupació Europea d'Interès Econòmic (AEIE).

Primera sessió de treball realitzada a València per la Ruta d'Altes Tecnologies de l'Europa del Nord.

Els organismes integrats en la Ruta són entitats lligades a governs regionals, cambres de comerç o centres d'investigació. Així, en la primera reunió de treball, celebrada a València el passat 12 de juny, hi van participar representants de l'IMPIVA (país Valencià), CIDEM (Catalunya), AXISA, empresa dedicada a la creació d'infrastructures del Midi-Pyrénées; Multipole Technologique Regionale, una associació de centres d'innovació de Llenguadoc-Rosselló; Route des Hautes Technologies, un centre similar a l'anterior però ubicat a la regió de Provença-Alps-Costa Blava; Ditel, una empresa pública d'avaluació i transferència de tecnologia de la regió italiana de Ligúria; Centro Estero Camere Comercio Piemontesi, la federació de cambres de comerç del Piemont i Milano Ricerche, un consorci de centres d'investigació de Llombardia.

D'altra banda, la Ruta establirà relacions preferents amb Dinamarca, la regió italiana d'Emilia Romagna, l'estat alemany de Hessen i diferents entitats del Japó i els EUA.

En la pràctica, aquesta AEIE naix amb la filosofia, en paraules del conseller d'Indústria de la Generalitat valenciana, "de convertir-se en un grup de pressió de cara al domini tecnològic que exerceix tradicionalment l'Europa del nord".

Albert Vicent

EL PRONÒSTIC

Fabià Estapé

El dilema nuclear

El tancament de la central nuclear Vandellòs I s'ha interpretat de diverses maneres; hi destaca la satisfacció popular encoratjada pels grups antinuclears. Recordem que el tancament va ser degut a la quantia de les inversions necessàries perquè la central pogués funcionar obeint els estrictes criteris procedents d'Estats Units que seguiren l'incident de Three Miles Island; uns criteris inexistents quan es va construir la central nuclear. Les inversions calculades pel Ministeri d'Indústria s'elevaven a 33.000 milions de pessetes, que no serien incloses en el Marc Legal i Estable que actua com a cambra de compensació per a les empreses elèctriques. Vandellòs I ha passat a la història. I subsisteixen problemes molt greus per al desmantellament.

Però al costat d'aquests comentaris que volen posar en relleu la fragilitat dels càlculs per al funcionament de l'energia nuclear, apareix el problema següent : Espanya ha exhaurit les possibilitats d'explotació de l'energia d'origen hidràulic; les centrals de fuel graven la balança de comerç per la suma del cru importat; i les centrals tèrmiques a base de carbó són altament contaminants, al marge de la pèssima qualitat de carbó nacional, llevat del que explota ENDESA en els fabulosos jaciments de lignit de Puentes García Rodríguez de Galícia. Aquestes perspectives van ser les que van menar les empreses espanyoles a construir centrals nuclears. Hi ha una dada important: el 1989 el 40 per cent de l'energia elèctrica consumida a l'estat espanyol és d'origen nuclear. Per això es planteja una qüestió bàsica que el govern encara no ha resolt: en el programa electoral del PSOE figurava la *moratòria* nuclear que va impedir l'acabament de les obres de la central de Valdecaballeros alhora que la no-explotació de la central de Lemoiz era deguda a les circumstàncies especials que seguiren l'assassinat per ETA de l'enginyer Ryan.

Ara ha arribat el moment de decidir. El ministre Carlos Solchaga ha exposat el dilema: o suportar el cost polític de l'incompliment del programa del PSOE o importar l'energia de França, país que ha fet l'aposta més clara a favor de la construcció de centrals nuclears. ¿Valdrà la pena el balafiament d'unes inversions que s'acosten als 300.000 milions de pessetes en el cas de la central de Valdecaballeros i es gravarà encara més la balança comercial important de França l'energia elèctrica que demana la indústria i el nivell de consum? Convindria que se'ns digués alguna cosa de més concreta. La decisió està en mans del govern.

EMPRESES

Augment d'edicions en català

Tot i que Barcelona ha cedit el primer lloc en el sector editorial a Madrid, l'any 89 es van editar un 2'3% més de títols en català que l'any anterior, és a dir, 4.327 títols, segons dades de l'ISBN.

Actualment Barcelona es troba en el segon lloc de producció amb 14.276 títols, que representen una disminució de l'11% en comparació de l'any 88. Ara bé, en conjunt ha estat tota la producció editorial de l'estat la que ha patit un descens general d'un 4%. Així, l'oferta total de títols en tot l'estat ha passat de 40.365 l'any 88 a 38.715 l'any 89.

Aquest fet contrasta amb l'augment del nombre d'editorials, que ha crescut en un 8 per cent, quan l'any passat el nombre total d'empreses editorials era de 1.678 .*S.M.*

Fundació Caja Segorbe

Fomentar la cultura, l'art i la ciència és l'objectiu de la **Fundació Caja Segorbe**, creada en el marc de la fusió que aquesta entitat financera i **Caixa València** han culminat enguany.

L'esmentada fundació de caràcter privat es constitueix amb un capital incial de 500 milions de pessetes, la qual cosa la situa com la fundació amb majors recursos incials del País Valencià.

Per a la presidència del patronat de la Fundació Caixa Sogorb ha estat elegit **Rafael Calvo Calpe**, fins ara president de Caja Segorbe. *A.V.*

Pascual Hermanos

En 2.000 milions de pessetes s'ampliarà el capital social del *holding* hortofrutícola valencià **Pascual Hermanos**. El disseny de l'operació quedarà tancat en el proper consell d'administració de la societat.

Dalt, Pegaso, ara també a Granollers. Al centre, les edicions en català continuen augmentant. Baix, Caixa Sagunt.

Pascual Hermanos es troba en fase de reestructuració del grup, part de la qual fou empresa l'estiu passat amb la sortida a borsa d'un paquet d'accions. L'empresa ha decidit igualment participar, juntament amb la multinacional Chiquita Brands International, una empresa distribuïdora de plàtans. *A.V.*

Caixa Sagunt

Caixa Sagunt ha assumit l'edició, difusió i distribució del Mapa Comarcal de l'Horta-Nord elaborat pel Centre de Professors de Burjassot en col.laboració amb la Mancomunitat d'Ajuntaments de l'Horta-Nord.

Dirigit a alumnes de quart curs d'EGB, aquest material comprèn un mapa mural acompanyat d'una carpeta cartogràfica que aborda temes com la utilització del sòl, la hidrografia i el relleu, les vies de comunicació i els nuclis urbans i termes municipals, tots ells referits a l'esmentada comarca valenciana. *A.V.*

La velocitat de Toshiba

La casa Toshiba ha presentat la nova copiadora BD-5910, la primera fotocopiadora del món amb doble velocitat de copiat. Aquesta nova fotocopiadora permet fer de 22 a 30 còpies per minut i està pensada per a una producció de 30.000 còpies al mes.

A més a més, la BD-5910 disposa d'un *zoom* del 65 al 154% amb memòria programable d'ampliació i reducció, doble cassette de 250 fulles, alimentadors automàtics d'originals i tres tipus diferents de classificadors. *S.M.*

Nova planta de Pegaso

La xarxa de concessionaris de Pegaso a Catalunya disposa d'un nou centre concessionari a Granollers. **Cometmotor, SA,** es dedicarà principalment a la comercialització de vehicles lleugers i pesants.

El nou concessionari té unes instal.lacions de 3.800 metres quadrats. El gerent de Comentmotor és **Jaume Banaclocha** i la plantilla d'aquest punt de venda serà de 17 treballadors.

S.M.

DOCUMENT

Aproximació a la TV3-TVV per satèl.lit

Des del cel, en català

Diversos estudis als quals EL TEMPS ha tingut accés directe estan investigant la possibilitat que la TVV i la TV3, amb el Canal 33, puguen emetre per via satèl.lit. Un projecte ambiciós que dotaria al català d'un àmbit realment europeu.

El començament de les emissions de TV3, la Televisió de Catalunya, el setembre de 1983, des del seu centre de Sant Just significà la integració del català dins el mitjà de comunicació que més repercusió ha tingut en tota la història. El català donava aleshores una passa de gegant en la recerca de la seua normalitat. Quan ja han passat gairebé set anys des d'aquell moment, el desenvolupament de la televisió en català es troba ara en un moment d'expansió; a més de l'ampliació horària de la TV3, un altre canal en català, el 33 i un mig en català, Canal 9, han començat fa poc la seua trajectòria.

Malgrat que la situació és ara molt millor que fa set anys, el panorama de la comunicació televisiva en català s'enfronta encara a greus problemes. El primer, la situació minoritària respecte a la televisió en castellà, amb una diferència que ha augmentat amb la recent incorporació de dos canals privats i que encara s'ampliarà més quan arribe el tercer, Canal Plus. El segon, les traves legals que impedeixen que els canals en català arriben als recepetors de tots els Països Catalans. Tant la TV3, amb el Canal 33, com Canal 9 són ara per ara *tercers canals* i com a tals tenen el seu àmbit restringit al de la Comunitat Autònoma des de la qual són emesos.

El 1986, tres anys després que començara a emetre la televisió catalana, les ones de TV3 arribaven al País Valencià. Era el resultat de la iniciativa impulsada per Acció Cultural del País Valencià per tal de permetre que els valencians pogueren tenir a l'abast una televisió en la seua llengua. Durant els primers anys tot anà bé i la iniciativa va ser acollida amb una àmplia benvinguda per la societat valenciana, sense distincions entre ideologies. La gent, i això era constatable pel nombre d'antenes que es prepararen per a poder veure el nou canal, volia veure la TV3 i les institucions més properes, els ajuntaments, participaren decididament mitjançant la instal.lació de més de cent reeemissors municipals que possibilitaven que arribara el senyal de la televisió de Catalunya als llocs que la xarxa potenciada per Acció Cultural i l'entitat Amics de TV3 no podia cobrir plenament.

Va ser l'arribada de la TVV, la Televisió Valenciana, en l'octubre de l'any passat, la que va provocar el primer conflicte entre els dos canals. Per una decisió del Ministeri de Transports i Comunicacions, encapçalat per José Barrionuevo, les freqüències de què disposava en un principi la nova televisió, van ser substituïdes per les que utilitzava Acció Cultural per a retransmetre el senyal de la TV3 a tot el País Valencià. Canal 9 començava la seua trajectòria eliminant la TV3 i assegurant-se una audiència que ja tenia preparat el receptor. Allò que, comercialment, podria interpretar-se com una maniobra per a eliminar la competència, va tenir com a conseqüència que el panorama de la comunicació en català al País Valencià sofrira un fort colp i que, a més, es creara un clima de discòrdia entre el públic, motivat per la campanya potenciada des dels governs central i autònom que acusava la TV3 d'impedir als valencians veure la Televisió Valenciana.

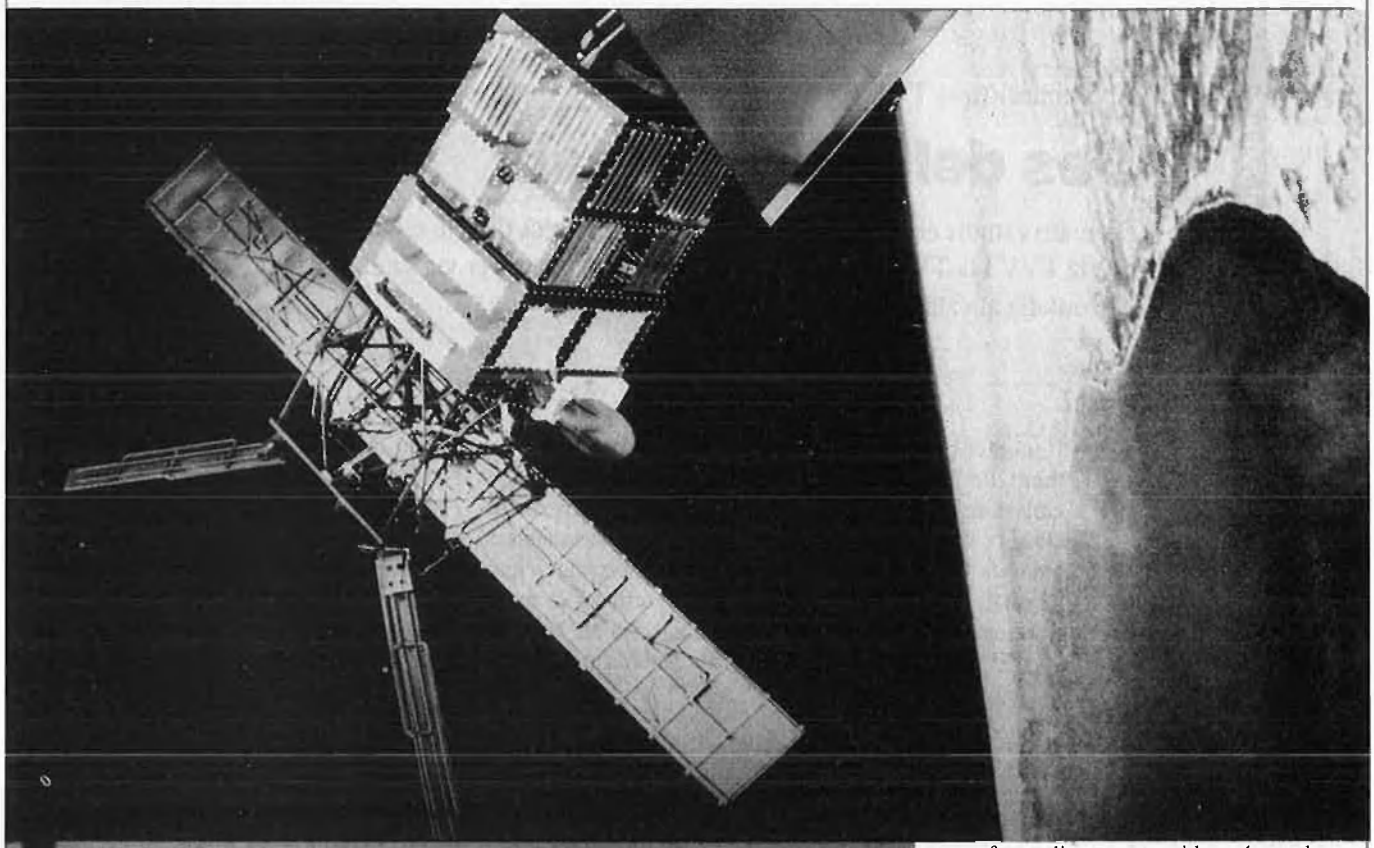
Començaren aleshores una sèrie d'atacs judicials contra la iniciativa d'Acció Cultural. Els reemissors que cobrien les zones de Castelló i València foren precintats per la Guàrdia Civil i Acció Cultural va decidir tancar el d'Alacant, no obstant això i després que els seus dirigents s'hagueren entrevistat amb Barrionuevo, també va ser clausurat. Durant algun temps la recepció de la TV3 al País Valencià resultà impossible; però, sense trencar els precintes, Acció Cultural va posar de nou en marxa els repetidors i la TV3 té ara el mateix abast que abans, sense que la seua freqüència interferesca amb cap altra televisió. Mentrestant, la TVV començava a estendre's més enllà de les fronteres de la *Comunitat Valenciana* i arribava al sud de Catalunya. Gràcies a un parell de repetidors: l'un finançat per l'entitat amics de TVV al mont de la Musara i l'altre, de l'organisme Retevisión, llogat per Canal 9 en terres catalanes per a poder arribar al nord de Castelló; començava a fer-se realitat la idea de la reciprocitat de les emissions.

A les Illes, malgrat l'incendi que va provocar Jaume Martorell i que li ha costat vuit anys de presó com ja auncìarem en el passat número d'EL TEMPS, l'Entitat Voltor continua reemetent el senyal de la TV3, però no hi arriba encara la TVV.

Actualment, Acció Cultural continua amb la campanya TVV-TV3, encarada clarament a la reciprocitat de les televisions i compta de moment amb el suport de més de 500 ajuntaments d'arreu de l'estat espanyol, com també de nombrosos parlamentaris d'un ample espectre polític, excepte el PSOE, i s'està a l'espera de l'audiència, ja prevista, de Jean Dondelinger, president de la Comissió d'informació, cultura i joventut del Parlament Europeu.

Si considerem la Televisió Valenciana com una televisió en català (malgrat que els últims percentatges mostren una preocupant estabilitat del percentatge d'ús del català en el 50% de la programació), feta per a defensar la llengua dels valencians tal com diu el seu estatut, seria la recepció de la TV3, amb el Canal 33, i la TVV en tot l'àmbit dels Països Catalans, l'única manera d'afrontar a la presència majoritària de l'espanyol a les nostres televisions i de crear, a l'ensems, un veritable espai comunicatiu català.

Les dificultats que fins ara s'han trobat

per a fer realitat aquesta idea són moltes. A més dels entrebancs que el govern central ha posat, cal consignar que segons els acords legals internacionals només hi ha la possibilitat d'ocupar set canals en cadascuna de les comunitats dels Països Catalans. Si sumem, veurem que a Catalunya queden ocupades per la TV1, la TV2, la TV3, el Canal 33 i les tres emissores privades, mentre que al País Valencià la situació és semblant ja que el lloc de la TV3 l'ocupa el Canal 9 i el del Canal 33 queda pendent de la decisió dels directius de TVV d'ampliar les emissions a un segon canal. La limitació legal no implica, com demostra la iniciativa ciutadana en fer possible la reciprocitat de TV3 i TVV, impossibilitat tècnica.

DES DELS ESTELS

La primera iniciativa de crear una televisió per satèl.lit a l'estat espanyol va ser la del fracassat Canal 10, que dirigia l'inefable ex-director de Televisió Espanyola, José Maria Calviño. Com se sap, els directors de la iniciativa hagueren de mudar-se a Londres per a poder emetre perquè des de l'estat espanyol els era impossible. La idea d'emetre per satèl.lit té com a primer objectiu evitar la xarxa terrestre que es necessitaria per a fer una televisió conven-

cional. Tal com es veu en el gràfic 1, és necessària una àmplia xarxa de reemissors de microones que permeta fer arribar als televidents el senyal que s'emet des de l'estudi. Aquesta xarxa, llevat dels escassos reemissors privats com el que els amics de TVV tenen a la Musara, al sud de Catalunya, o els que Acció Cultural i Voltor han instal.lat per tal que la TV3 arribe al País Valencià i a les Illes, pertany majoritàriament a l'ens públic Retevisión. Per tal d'utilitzar-la, totes les televisions li han de llogar les instal.lacions, tal com fa la Televisió Valenciana, amb la dependència que això significa. TV3, però, ha decidit no entrar a formar part de l'ens i per això té ara una xarxa pròpia. Cal dir, abans de tot, que únicament Retevisión té competències per a emetre via satèl.lit i que els tercers canals ho tenen explícitament prohibit.

Els satèl.lits utilitzats per a les telecomunicacions se situen en una òrbita geostacionària a 36.000 quilòmetres sobre l'equador. El feix o feixos de senyals que emet (en realitat el que fan és retornar les ones a la terra, tal com es veu al gràfic 2) qualsevol satèl.lit pot abastar un ampli conjunt de països, amb un radi de milers de quilòmetres, amb unes possibilitats de cobertura territorial molt superiors a les ofertes pels repetidors terrestres.

Els satèl.lits de comunicacions tenen ja una història de més de 25 anys. El 12 de juliol de 1962 es va llançar el Telstar 1, que s'encarregaria de fer la primera comunicació transatlàntica de televisió. Tres anys més tard va entrar en funcionament el primer satèl.lit de comunicacions comercial, l'Intelsat 1, que la NASA va posar en òrbita sobre l'Atlàntic. L'*Early Bird*, com també era conegut, tenia capacitat per a portar 240 comunicacions per telèfon i, a més, un canal per a la televisió. La Unió Soviètica llançava uns dies més tard el Molnya 1, que era utilitzat per al servei interior de telefonia i telegrafia.

Des d'aquelles primeres passes de la cursa espacial les coses han canviat molt; els satèl.lits s'han perfeccionat i han anat incorporant millores com la difusió directa (és a dir, que ja no cal una estació especial en la terra que torne a enviar el senyal sinó que aquest pot arribar directament a les nostres cases a través de les antenes parabòliques), el so estereofònic, l'alta definició i els canals multilingües. Fa unes setmanes, l'Ariane 4 va posar en òrbita l'Intelsat VI, el satèl.it civil de comunicacions més gran llançat fins ara, amb capacitat per a 120.000 comunicacions telefòniques i diversos canals de televisió.

¿Quines són les possibilitats reals que TV3 i TVV tindrien d'utilitzar un satèl.lit per a enviar les seues emissions?

En principi caldria llogar un circuit de telefònica, que seria l'encarregada de fer arribar el senyal fins al satèl.lit, però també es pot recórrer a la Societat Europea de Satèl.lits, SES, que disposa d'estacions d'operacions pròpies. Són els consorcis, privats i públics, que exploten els satèl.lits els que lloguen els repetidors a les televisions. El preu del lloguer del repetidor o *transponedor* varia segons el temps d'utilització i del tipus de satèl.lit, però mai baixa de 282 milions a l'any. De tota manera, aquestes despeses poden rebaixar-se sensiblement si el repetidor es comparteix, tant entre TVV i TV3 com amb altres televisions o empreses que utilitzen el satèl.lit amb finalitats industrials. La tendència dels preus en el mercat és, a més, a la baixa, a mesura que es va ampliant l'oferta, tal com indicava el director de TV3, aleshores Enric Canals, en les jornades "Nosaltres (i) els valencians" organitzades per la fundació ACTA : "S'està donant dins la tecnologia un fenomen curiós, que és que cada vegada aquests preus estan baixant. El preu per ocupar una banda de transponedor de satèl.lit cada vegada és més barat, tot i que ens movem en xifres de centenars de milions de pessetes per any, per l'ocupació d'un trasponedor d'aquests". Cal tenir en compte que el lloguer dels satèl.lits es comporta com qualsevol altre producte de mercat i que per tant, hi ha descomptes per franges horaries, temps d'utilització, etc.

La SES, que està formada principalment per bancs centreuropeus, va posar en òrbita a mitjans desembre de l'any passat l'Astra 1A, primer satèl.lit comercial europeu. Es tracta d'un satèl.lit de difusió directa de mitjana potència amb una cobertura territorial que abraça tot Europa Occidental, i dins la qual els Països Catalans queden en una situació molt favorable per a la recepció.

Dotze dels setze repetidors són ja utilitzats per diverses cadenes de televisió europees, quatre pel grup *Sky Television* de Rupert Murdoch, un del grans de les comunicacions i propietari del mític diari anglès *The Times*.

En cas que la decisió de TV3-TVV d'utilitzar el satèl.lit arribara quan tots els canals de l'Astra 1A ja estigueren ocupats, quedaria la possibilitat d'utilitzar-ne un dels setze que portarà l'Astra 1B que la SES llançarà a finals d'aquest mateix any.

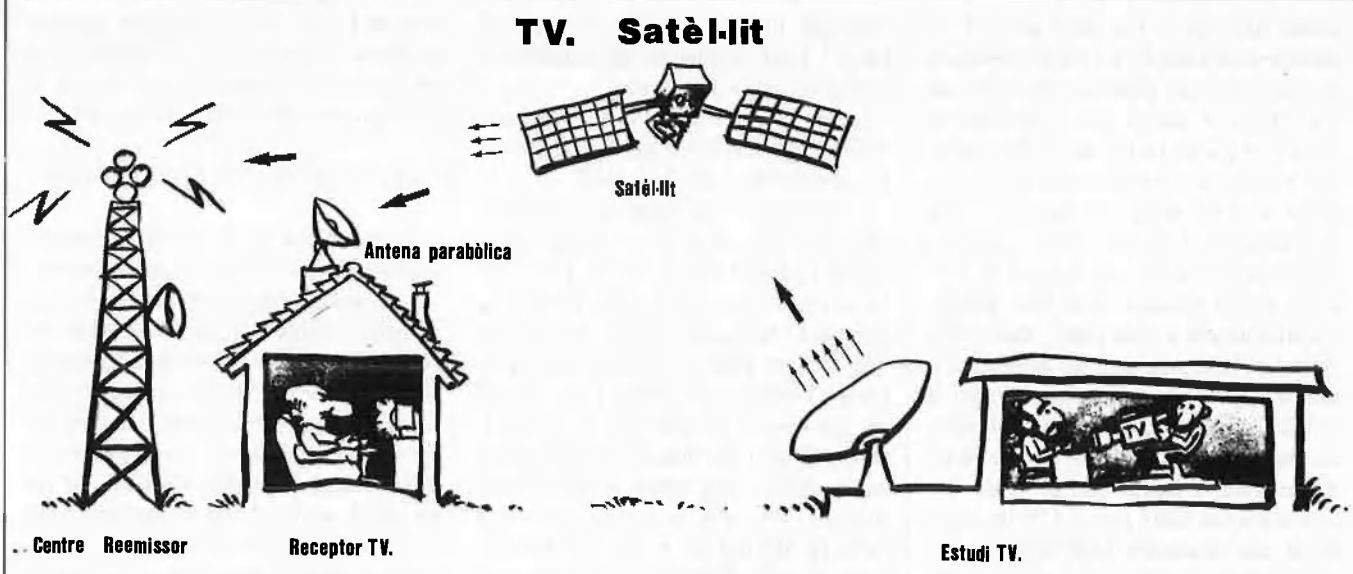
LA TELEVISIÓ SENSE FRONTERES

L'arribada de les televisions privades i les possibilitats de rebre els canals internacionals que emeten per satèl.lit han fet que el públic europeu en general i català en particular demostre un interès cada vegada més gran per tenir nous canals a l'abast. Diaris i revistes comencen a incloure en les seues programacions els programes de la MTV anglesa o el Sky Channel, que cada vegada arriben a més usuaris amb antena parabòlica. Es tracta de donar a la televisió un paper fonamental en la creació d'un nou espai econòmic, polític i cultural: Europa. Ara més que mai comença a cobrar forma el lema de la "lliure circulació d'idees".

A Europa és poden sintonitzar 12 dels 60 satèl.lits de comunicació que es troben actualment en òrbita, amb una oferta de més de 50 canals de televisió. D'aquestes televisions, la meitat emeten en anglès, deu en alemany, vuit en francés i la resta en altres idiomes com l'italià, el castellà i l'holandés.

Es dóna la circumstància que alguns països amb un nombre prou escàs d'habitants disposen de diversos canals de televisió per satèl.lit, com és el cas de Noruega, amb poc més de quatre habitants o Suècia, amb uns vuit milions i mig, que compten amb quatre canals.

A més de l'experiment de Canal 10, el Pla Tècnic Nacional de la Televisió privada preveu que els tres nous canals de televisió," podran utilitzar provisionalment sistemes de distribució per satèl.lit mentre s'instal.la la xarxa terrestre de radioenllaços". Malgrat que Retevisión, l'organisme que coordina les telvsions privades , la TVE i la majoria de les autonòmiques com Canal 9, ha fet una *pre-reserva* en el satèl.lit Eutelsat 1 per tal que les privades puguen utilitzar-lo, els seus responsables s'han entrevistat recentment amb directius de la Societat Europea de Satèl.lits per tal d'estudiar la possibilitat d'ocupar els canals que encara queden lliures a l'Astra 1A. L'oferta conjunta de les televisions privades amb les emissions de la TV3, Canal 33 i Canal 9 faria evidentment més atractiva per al públic l'oferta. No és el mateix comprar una antena parabòlica

Les produccions de TVV de TV3, podrien estar a l'abast d'Europa en un futur no massa llunyà.

amb sis canals a l'abast que únicament amb tres.

LA RECEPCIÓ

Fins fa molt poc l'antena parabòlica era estranya en les nostres teulades, únicament hotels, escoles d'idiomes o certes comunitats de les zones més privilegiades en disposaven, però el panorama està canviant ràpidament. El nombre de les antenes instal.lades als Països Catalans es duplica any rere any i, seguint les lleis de mercat, el seu preu va baixant. A l'estat espanyol n'hi havia l'any passat unes 10.000 i enguany es calcula que el nombre arriba ja a les 20.000.

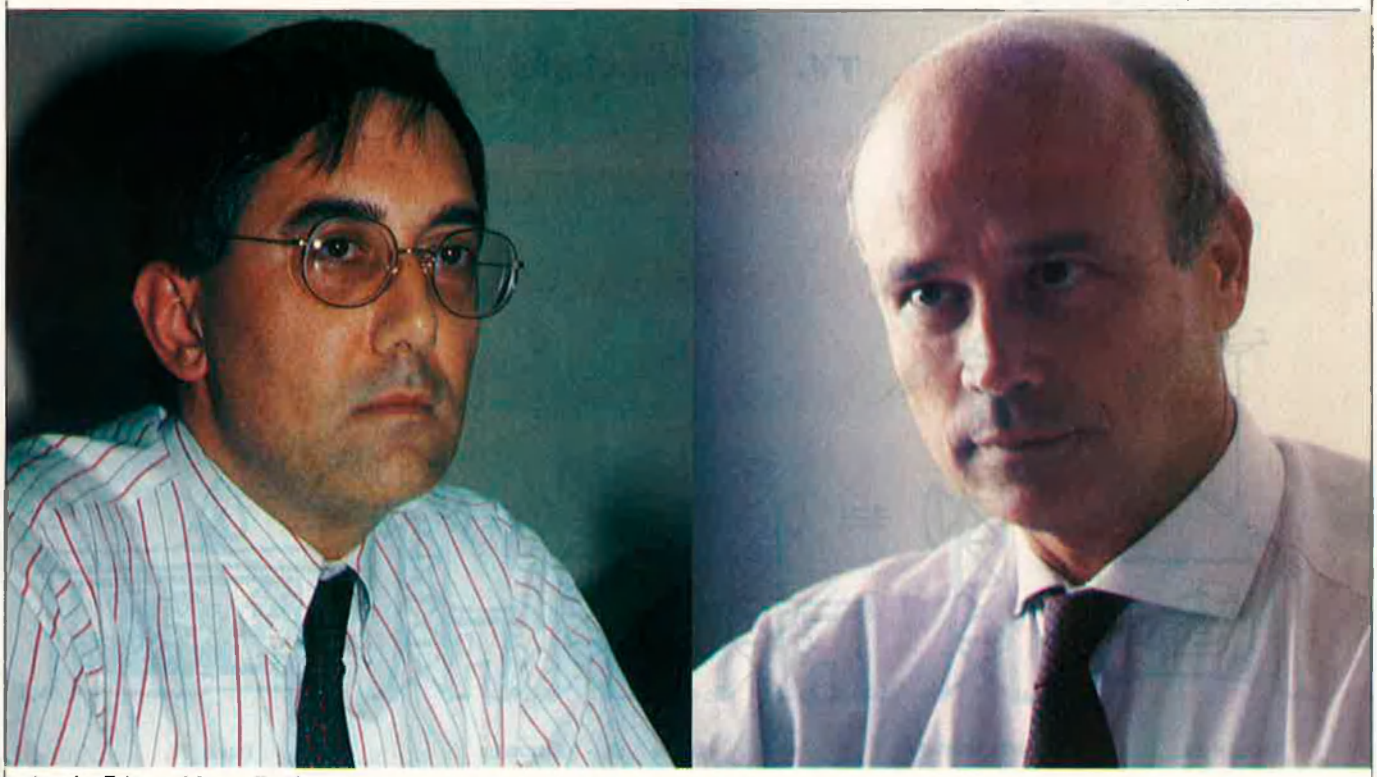
El preu de les antenes individuals oscil.la ara entre les 60.000 i les 330.000 pessetes. Algunes d'aquestes antenes parabòliques són orientables, de manera que es poden captar diversos satèl.lits. Les antenes més petites (d'uns 60 centímetres de diàmetre) es poden aconseguir actualment per les 60.000 pessetes i les de 80 centímetres per unes 70.000. Però molt més econòmic resulta la instal.lació d'una antena col.lectiva, que pot costar entre les 430.000 pessetes i el milió, segons els canals que es vulguen sintonitzar.

Una vegada instal.lada l'antena parabòlica cal legalitzar-la, amb un impost que sol situar-se entre el 8 i el 10 per cent del cost total del projecte; val a dir, tanmateix, que únicament l'1 per cent de les que hi ha instal.lades a l'estat espanyol compleix aquest requeriment.

LA RECERCA D'UN PÚBLIC

La pregunta que pot sorgir després de contemplar tot el panorama que acabem de mostrar és si realment paga la pena tot aquest esforç, econòmic i polític, en el que significa allunyar-se de la tutela de l'estat.

Les primeres conclusions dels estudis als quals fèiem referència a l'inici de l'article, manifesten que l'opció d'emetre la TV3 i la TVV per satèl.lit és factible però que cal realitzar un ampli projecte de les despeses econòmiques. Per a Josep Gifreu, professor de teoria de la comunicació de la Universitat Autònoma de Barcelona. "ens hem de començar a mentalitzar que l'ús de satèl.lits esdevé cada vegada més normal en la difusió i recepció de programes de televisió. Si la llengua i la cultura catalanes aspiren a una certa normalització, no podem deixar de pensar a obtenir un o més canals de televisió per

Amadeu Fabregat i Jaume Ferrús.

satèl.lit. Aquesta és una de les tasques comunes a totes les àrees del català, que els polítics i governants d'un o altre signe haurien d'impulsar de forma –diguem-ne– mancomunada."

L'extensió d'una televisió catalana per Europa tindria repercusions tant a l'interior dels Països Catalans com a l'exterior. Per al públic català seria una manera única de refermar els llaços que amb les zones més allunyades del domini lingüístic es troben ara en una situació molt inestable. L'Alguer, per exemple, i la Catalunya Nord quedarien en una situació òptima per a rebre el senyal emès per algun dels satèl.lits que solen operar per a Europa Occidental.

D'altra banda, cal valorar el públic català que resideix a Europa. Segons fonts de diferents departaments d'emigració i d'ajuda als residents en l'exterior consultades per EL TEMPS, es pot calcular que hi ha al voltant de mig milió de catalans fora dels Països Catalans, tant a l'estat espanyol com a la resta d'Europa. El pes dels emigrants ja ha servit per incitar la Televisió Espanyola a llançar via satèl.lit una programació internacional que recull programes de les dues cadenes que es poden visionar a l'estat espanyol i altres de diferents. Fonts de l'oficina d'ajuda als residents en l'exterior de la Generalitat valenciana confirmaren que "seria possible arribar a un acord amb les televisions autonòmiques per tal d'utilitzar el mateix satèl.lit i oferir una programació més variada als nostres emigrants".

Després del 93, amb l'obertura de fronteres els intercanvis entre els diferents pobles d'Europa seran molts més i el nombre de catalans que es desplaçarà a l'exterior sofrirà un augment considerable. La presència del català a Europa, en les televisions de tot Europa, reforçaria les iniciatives preses per tal que el Parlament europeu reconega la plena oficialitat de la nostra llengua.

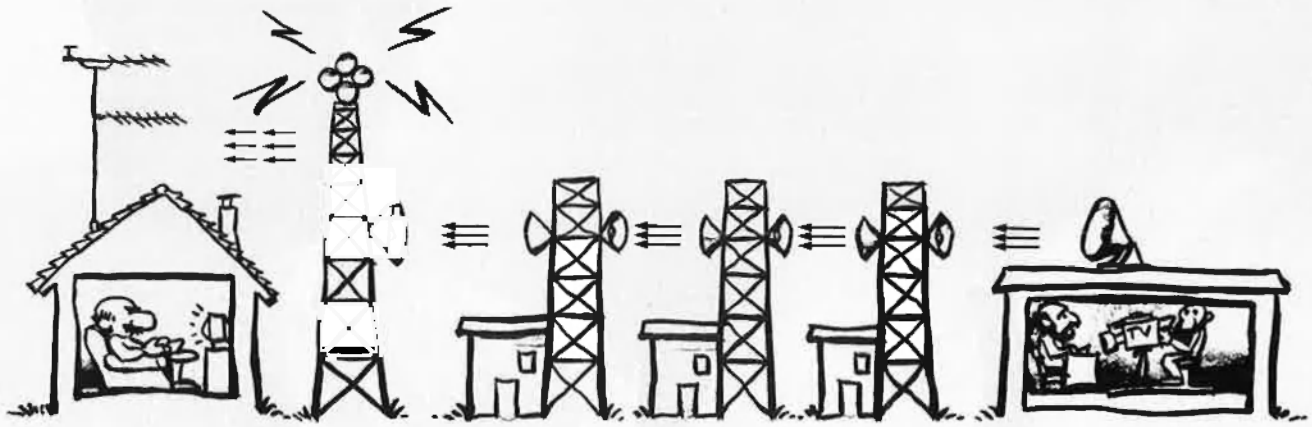
Es tracta aleshores d'explotar una doble vessant: la de reforçar els lligams entre tots els catalans i la de potenciar en el nou panorama europeu aquesta unitat. Dins aquesta segona perspectiva, cobraria una gran importància la promoció cultural que serviria com a eina fonamental per a donar suport a l'esforç que diverses universitats realitzen per dotar el català d'un estatus acadèmic. Sense anar més lluny, només a l'actual República Federal d'Alemanya hi ha 27 universitats que ensenyen català.

Però no cal dir que l'esforç és considerable i que únicament una ferma voluntat política pot fer-ho possible. Voluntat política i una bona campanya de promoció; tal com diu Josep Gifreu, "una altra cosa és quina audiència podria assolir un canal català per satèl.lit. Caldria estudiar-ne bé la programació més adient i la promoció més eficaç. Però és evident que caldria induir i motivar l'usuari potencial dels diversos països catalans perquè entenguessin i acceptessin que tenir televisió en català per satèl.lit és un peatge que val la pena pagar. Un peatge més dels molts que implica el sosteniment de la nostra llengua i cultura". La cautela sembla un element necessari malgrat que la idea d'una televisió en català via satèl.it sol ser agradable a tots quan l'escolten. Per a Vicent Salvador, del departament de Català de la Universitat de València i autor de diversos estudis sobre televisió, "la idea em sembla positiva i he sentit parlar-ne però no tinc massa coneixement de l'assumpte per a opinar. Crec que s'ha de realitzar un estudi molt acurat de les possibilitats tècniques i econòmiques de la iniciativa".

EL MUR LEGAL

Com ja hem dit, la llei de tercers canals evita la possibilitat d'allò que és tècnicament i econòmicament possible. Fonts consultades per EL TEMPS han confirmat que TV3, que és totalment independent de Retevisión, ja ha estudiat la possibilitat d'emetre per satèl.lit des de l'estat francès; de manera que s'escaparia així a la legislació espanyola, tal com va fer en el seu dia Canal 10.

TV. Convencional

Els avanços que ha experimentat la tècnica en el camp de la transmissió televisiva ha fet que els límits contemplats per la Llei de tercers canals queden absolutament desfasats. A hores d'ara la limitació territorial a la *Comunitat Autònoma* corresponent resulta gairebé ridícula. Cal constatar que, a més de l'expansió de la TV3 al País Valencià i les Illes i la TVV a Catalunya, Euskal Telebista es pot sintonitzar a Navarra i la Telvisió Galega arriba més enllà de les fronteres estrictes de Galícia.

Per a Lluís de Carreres, autor del llibre *La ràdio i la televisió a Catalunya avui*, aquesta normativa pretén limitar els tercers canals per por a perdre el control cultural de les televisions perifèriques. Hem d'assenyalar també que les televisions privades no tenen cap classe de limitació. Seria, a més, massa senzill restringir els motius de la *fronterització* a la *dominació cultural* perquè no hem d'oblidar que una oferta cada vegada més àmplia de televisions totals (és a dir, que no tenen cap limitació respecte a la resta i que lluiten en un pla d'igualtat dins un mateix espai comunicatiu) provoca una autèntica lluita per la publicitat.

Les normes espanyoles estan, d'altra banda, totalment fora de la legislació comunitària ja que difícilment podrien entrar dins el concepte de la directiva de "televisió europea sense fronteres" que la Comunitat Econòmica Europea ha aprovat recentment. La lluita per dotar el català d'un canal de televisió per satèl.lit podria tenir, doncs, un flanc legal on la normativa europea seria una bona aliada. Per a Lluís de Carreres, les limitacions legalistes de l'actual normativa espanyola i la manca de voluntat política per descentralitzar la informació fan que "l'única possibilitat que hi hagi una televisió de Països Catalans és la televisió per satèl.lit".

¿Quina és la voluntat que demostren els implicats? Tant els representats de la TV3, com de la TVV i Retevision són prou cauts a l'hora de referir-se a aquest tema. Després de nombrosos intents per tal de parlar amb Javier Nadal, responsable màxim de Retevisión, que resultaren infructuosos, Julio de Benito, també vinculat a la direcció de l'ens, va manifestar a EL TEMPS que "no és la d'emetre per satèl.lit la filosofia que se li suposa a un tercer canal".

Tampoc els responsables de TV3 han pogut ser localitzats, però EL TEMPS té constància, com ja hem citat abans, de diversos estudis per tal de fer real la inciciativa; l'estat de la qüestió, tanmateix, no s'ha donat a conèixer a l'opinió pública. Respecte a la TVV, el seu director, Amadeu Fabregat, que va protestar iradament contra Acció Cultural des de la premsa quan la TV3 i la TVV coincidien en les freqüències adjudicades pel ministeri al País Valencià, va manifestar a EL TEMPS que seguint la seua tònica general no volia fer cap manifestació al respecte del tema TV3-TVV.

Malgrat el silenci, la perspectiva de la televisió per satèl.lit és cada volta una possibilitat més real. L'evolució del mercat i dels avanços tecnològics fan pensar que la recepció serà aviat ben senzilla i que en absolut es tractarà d'una excepció.

L'estat espanyol prepara el projecte HISPASAT, un satèl.lit destinat a telefonia, a televisió, se suposa que serà l'utilitzat pels canals privats quan estiga en funcionament, i a aplicacions militars. La data prevista per a l'entrada en funcionament és el 1992.

El repte és, doncs, comú a tot Europa, cal recollir el testimoni per avançar un poc més de cara a la creació d'un espai de comunicació en català ple i sense complexos. Si les *batalles* per a una circulació de la cultura s'han anant guanyant a poc a poc, la informació en general i la televisió en particular constitueixen ara un front molt més important i definitiu. La supervivència del català, tema tan debatut darrerament, necessita més que mai el suport que la tecnologia li pot donar perquè no avançar constitueix en realitat una passa enrere.

Jaume Servera

Primavera NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

L'ÈPOCA BORBÒNICA FINS A LA CRISI DE L'ANTIC RÈGIM
Diversos autors

"Història del País Valencià", volum IV
Tot el segle XVIII fins a la mort de Ferran VII. Per primera vegada, una síntesi amb treballs analítics encara inèdits.

EDITORIAL TRES I QUATRE

PALPA LA POR
Alberi Dasi i Aloi

El Grill. 8

Dues històries que corren paral.leles. Una més que negra, negríssima. L'altra, la història de Marc i Raquel, uns xiquels que es revolten contra el món dels grans i arriben a palpar la por.

EDITORIAL TRES I QUATRE

ALGÚ, A LA NIT, RESPIRA
Joan Perucho
L'Estel, 9

Recopilació de contes de caire fantàstic teta per l'escriptor, crític i periodista Julià Guillamon.

Editorial Empúries

L'EDAT DE LES PEDRES
Pep Coll
Col.lecció Narrativa, 12

Un món mític entorn del poble imaginari de Malpui, al pirineu.

La Galera

LA MADONA DEL MAR I ELS PIRATES
Miquel Ferrà
Il.lustracions d'Isidre Monés
Els gruments de La Galera, 97
Premi "Guillem Cifre de Colonya" 1989

Una magnífica novel.la d'un autor consolidat.

curial

RANDA 26
Mallorca en el segle de la Revolució. Estudis sobre el segle XVIII.

Col.leccio dirigida per Josep Massot i Muntaner

Edicions Proa

COMPENDI DE TEOLOGIA
Tomàs d'Aquino
Col.lecció Clàssics del Cristianisme/13.

Primera traducció catalana d'una obra de Sant Tomàs d'Aquino.
El *Compendi de Teologia* és un resum de la doctrina cristiana, organitzat entorn de les tres virtuts teologals: fe, esperança i caritat.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

MARGUERITE DURAS
Actes du colloque international

Elena Real. Ed.

Col.lecció Oberta

L'ESTIU ÉS TEU

Si tens de 8 a 16 anys, vine-te'n de ***colònies****, del 7 al 18 i del 18 al 29 de juliol a Puigcercós; del 8 al 19 i del 19 al 30 de juliol a Pobla de Bellveí.*

Si tens 16 o 17 anys, viu l'experiència de la ***Universitat de joves****; i si en tens 18 o més, t'esperem a la* ***Universitat catalana d'estiu****, del 16 al 25 d'agost a Prada del Conflent.*

DOBLE EME disseny

ACCIÓ CULTURAL DEL PAÍS VALENCIÀ

Informació: Carrer Moratín, 15-8a. Tel. 351 17 27. 46002 València

VIA LLIURE A QUALSEVOL TARGETA

Caixa Ràpida

Encara que no sigui client de "la Caixa",
pot operar en el nostre Servei Caixa Ràpida amb les targetes
VISA, Mastercard, Eurocard, Eurocheque, Access i 6.000,
d'altres entitats financeres.
Tenim més de 1.000 caixers a la seva disposició.
Vingui a la Caixa de Pensions amb qualsevol targeta,
tots els dies de l'any. Hi tindrà via lliure.

'Méteme un gol'

La cançó de gespa

Àngels Barceló

Des de fa uns dies a partir de les sis de la tarda es respira una calma especial a tots els pobles i ciutats. És la calma d'un dia de mitja festa o la calma d'un dia de retransmissió esportiva. Circular per la ciutat és més agradable, gairebé no hi ha cues, en anar a comprar tampoc es troba gaire gent, l'únic que deu ser ple són alguns bars de barri que tenen el televisor engegat.

I és que aquests dies es juga el Mundial. Abans de començar es podia pensar que les acaballes del segle, i amb el món avançant decididament cap a la democràcia, això de l'afició al futbol havia passat a la història. Però no es així. Segurament la mala temporada del Barça, que no ens ha permès assaborir darrerament bons espectacles futbolístics, juntament amb el fet que el nivell del futbol espanyol ja no és el que era, provoca que la gent segui davant el televisor esperant que els Maradona, els Gullit o els Butragueno de torn els donin espectacle, fet que, a mesura que avança el Munidal, s'està desmentint.

Amb la calma típica *mundialera* sorgeix també l'inevitable i estèril enfrontament dialèctic entre els que defensen que la "tele" ha de donar Mundial tothora, argumentant que només passa una vegada cada quatre anys, i els que diuen que la *tele* en fa un gra massa. Hi ha per a tots els gustos tipificats en la lluita entre els matrimonis, que, ben segur , aquests dies han tornat a traure de l'armari la vella cançó de la Martirio que diu "Méteme un gol". Cançó que fa referència a la frase que li diu l'esposa al marit, quan aquest, nit rere nit es posa els cascos de la ràdio per seguir el *Butanito* i passa absolutament de la companya de llit.

Els que no tenen tanta sort en això del llit són els jugadors de futbol, sobretot els de la selecció espanyola. L'entrenador, Luis Suàrez, ha prohibit que ningú els demani que els clavin un gol. Està convençut que l'abstinència els farà ser més eficaços de cara a porta, tot i que el primer resultat ha demostrat el contrari.

Aquesta abstinència forçosa també té molt preocupat al ciutadà espanyol, que ha convertit aquest tema en motiu de conversa i discussió a la feina, a la plaça o al carrer tot oblidant que potser ell també fa molt temps que no posa un gol per culpa precisament dels Mundials.

En el fons, és agradable pensar que encara que passin les decades i els segles, encara que el món canviï i políticament res és ara com era fa un temps, les discussions cada quatre anys, quan arriben els Mundials, continuen sent les mateixes.

Josep M. Fonalleras

Robo el títol d'aquest article a l'Anton M. Espadaler, que l'altre dia va publicar un comentari esplèndid sobre futbol a l'*Avui*. "El futbol queda lligat a estructures antigues, familiars o tribals", deia, "a una filosofia del treball periclitada, a un sentit preindustrial del temps. Massa gent, poc especialitzada i de rendiment escàs. Una cultura condemnada a la ruralitat". En un món ple de bàsquets, de velocitat, sense espais morts, dir futbol "és innovar un referent èpic, connectar amb el fons èpic que va fundar Europa". Mirar-se aquest fenomen passat de moda "amb la distàcia d'una mirada arqueològica", és tant com parlar d'un tema que Espadaler coneix prou bé i que aquí estrafa amb ironia: la "cançó de gespa".

Ara que tot just estem a la meitat del campionat (amb sopreses i comentaris genials dels experts: "aquest serà un campionat de pocs gols", diuen, just abans d'assistir a un partit on se'n marquen sis) és un bon moment per a recollir unes quantes anecdotes que vénen a reforçar la tesi de l'exhauriment del futbol com a esport-estàndard de l'època (tot i que cada quatre anys retorna amb força i amb insistència a la nostra vida quotidiana).

La selecció del Camerun, per exemple, la mana el president de la República, un jugador veterà i un intèrpret, perquè resulta que l'entrenador de veritat és rus i no sap com comunicar-se amb els jugadors (es queixa que l'intèrpret tergiversa les seves tàctiques). Els anglesos, tips dels seus *hooligans* (alguns diaris encara ara ho tradueixen i en diuen "brètols", així, entre cometes), decideixen marcar gols a la seva porta, en un entrenament, és clar, i criden ben alt: "no marquem autogols al futbol. No, a la violència". Un tal Glenn Kirton, cap de relacions internacionals de la Federació, és l'artífex de la idea.

Per acabar, imitant els de can Barça, els organitzadors del Mundial anuncien que posaran a la venda l'herba de l'estadi de Roma on es disputarà la final. Deu mil cuques per tenir a casa un trosset d'història. O una porció de vodevil, més aviat, que s'haurà d'anar regant amb disciplina, sense oblidar mai que el perfum de la gespa ja no ens pertany.

CONTRAPUNT

Els sexaddictes

Joan F. Mira

O potser caldria dir sexeaddictes, o sexe-addictes, no sé: com que és una paraula que m'acabe d'inventar, no em serveixen de res els diccionaris. El problema, però, no és de terminologia. El problema és si existeix o no existeix alguna cosa que es puga anomenar sexaddicció, com la drogaaddicció, i si la gent pot quedar-se "penjada" de la cosa, com qui es queda penjat de l'alcohol o de la cocaïna. Gravíssima qüestió, que ha reunit fa poques setmanes una conferència nacional sobre el tema, a Minneapolis, Minnesota. Tres-cents investigadors, educadors, metges i psicòlegs s'hi han trobat molt seriosament a fi d'esbrinar per què hi ha gent que li agrada tant fer-ho que no es poden aguantar les ganes.

No es tracta, ací, dels perills socials de l'agressió sexual, dels violadors, abusadors d'infants, exhibicionistes, sàdics incontrolats, i altres elements semblants, que caurien dins el camp de la perversió, la patologia o la delinqüència. No és això: el experts de Minneapolis s'ocupaven de la gent normal i corrent que, simplement, li té una afecció a l'assumpte considerada excessiva. I es preocupen per saber si això pot ser considerat una addicció o no, i si és una addicció, de quina mena i origen. *Addicte,* segons el Fabra, vol dir "fortament inclinat, donat a alguna cosa". Tan exacte com quasi sempre: fortament inclinat, i donat, en aquesta cosa, a "la cosa". A qualsevol varietat i aplicació de la cosa: exemples tractats pels especialistes americans són el d'una senyora tan intensament donada a l'ús del vibrador que acaba al servei d'urgències d'un hospital (les meues fonts no concreten d'on derivava la urgència del moment, però la fantasia és lliure); el cas d'un capellà que robava els diners de les caixes d'almoines de l'església per anar de putes; el d'un pare de tres fills que eixia totes les nits a buscar sexe anònim als lavabos públics (moral: enxampa la sida, li la passa a la dona, i tots dos s'estan morint). Si els casos estudiats són d'aquesta mena, ja es veu que no va de broma.

Potser es tracta d'un símptoma més dels temps que corren, però el fet és que la teoria de la "sexaddicció" sembla que és objecte de fortíssims debats entre els psicòlegs americans. Un psicòleg i un químic han publicat un llibre que caldria traduir com "L'ànsia de l'extasi: la consciència i química de l'escapada", qui vol "escapar-se" –de la realitat, de l'avorriment de la vida, del que siga–, en comptes d'anar-se'n, a Andorra o a la Polinèsia, o en compte d'emborratxar-se, tindria un altre camí més barat. El perill, segons els autors, és que l'excitació sexual provoca l'augment en la producció de certs neurotransmissors dins el cervell, d'una manera semblant al que provoquen algunes drogues. I així, el practicant de la cosa, si se'n passa, en necessita cada vegada més; i la química és el secret: com més ho fas, més t'hi enganxes. Suposar que això puga ser cert, em posa la pell de gallina; jo sempre havia pensat que una de les grans meravelles de la cosa era, precisament, que no s'esgota, no es gasta, et deixa ganes de tornar-hi, i que és dolça, gustosa, íntima, càlida i tendra. I que si t'agrada molt no és un problema sinó una benedicció del cel, però si és assumpte de neurotransmissors i de química, no sé com pot acabar el negoci. Algun laboratori ja hi deu estar treballant.

Un altra escola de psicòlegs diu que tot això són mentides, i com a màxim metàfores: que no hi tal addicció, ni molt menys química, i que això seria simplificar perillosament un fenomen molt complex. Això m'agrada més... a primera vista. Perquè els antiquímics atribueixen l'excés de ganes de fer-ho a traumes infantils, falta d'amor familiar, etc. Llavors, seguint amb el paral.lel alcohol (o droga)-sexe, estan muntant per tot el país clíniques i grups de "recuperació". Allà, qui té un "problema" –qui ho fa massa, o pensa que ho fa massa, o té massa ganes de fer-ho–, arriba, explica el cas, i els especialistes li apliquen el programa: diu que ja n'han curat més de 20.000. Teràpia de grup, reconeixement de la culpa, ajut de la família, demanar perdó, etc., són els passos i mecanismes del tractament, la família, sobretot la família. Un dels casos presentats com a gran èxit és el d'un escriptor de 48 anys, de nom Burt Schneider, que li feia el salt a la dona. La senyora, després d'assistir a un curs per a familiars de sexaddictes, i després de recuperar íntegrament la fidelitat del marit, n'ha quedat tan impressionada que n'ha escrit un llibre: "Retorn de la traïció".

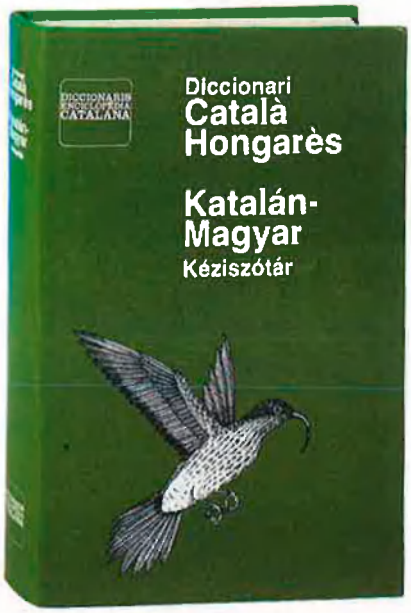
No passa res: ja se sap que els americans fan de qualsevol tema un problema, de qualsevol problema un mètode per solucionar-lo, i de qualsevol mètode un llibre, generalment èxit de vendes. A mi, tot això em sembla molt bé, i si algú està malalt de sexe (com la dona del vibrador, o casos així), o pensa que està malalt, que el curen. La qüestió és saber on comença l'addicció, o la malatia. Només he trobat un intent de definició: "quan t'agrada tant que t'enganxa, i no pots parar". I no m'acaba de convèncer: hi ha molt gent que pagaria per patir una malaltia com aquesta.

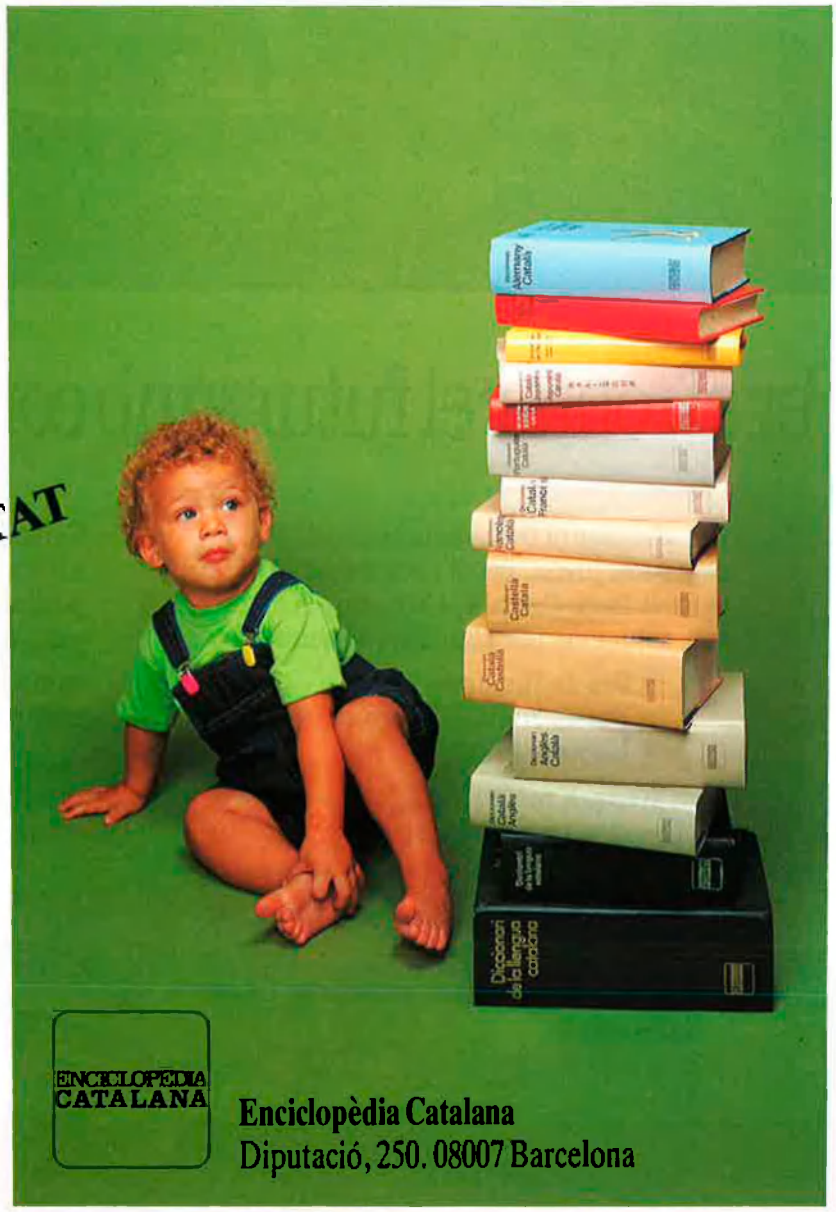
diccionaris de l'Enciclopèdia Catalana, totes les paraules

- Castellà-Català
- Català-Castellà
- Anglès-Català
- Català-Anglès
- Francès-Català
- Català-Francès
- Alemany-Català
- Rus-Català
- Portugués-Català
- Japonès-Català / Català-Japonès
- Diccionari de la Llengua Catalana
- Diccionari Enciclopèdic
- Diccionari Jurídic
- Diccionari de l'Esport
- Català-Hongarès

de venda a llibreries

NOVETAT

ENCICLOPÈDIA CATALANA

Enciclopèdia Catalana
Diputació, 250. 08007 Barcelona

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA